

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı

Eğitim Yönetimi Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

**ÖĞRETMEN MOTİVASYONUNU ETKİLEYEN VELİ TUTUM VE
DAVRANIŞLARI**

YASİN NURİ GÖLEZLİOĞLU
ORCID: 0000-0002-1012-2146

Danışman
Prof. Dr. ALİ ÜNAL
ORCID: 0000-0003-2967-2444

Konya – 2023

ÖN SÖZ

Öğretmenlik mesleği sosyal paylaşım üzerine kurulmuş ve pek çok farklı değişkenden etkilenen bunun yanında sürece yayılmış kazanımların elde edildiği uzun soluklu bir hikâyedir. Bu hikâyemizi etkili bir şekilde yazabilmek ve genç nesillerimizde hatırdan kalır güzel izler bırakabilmek biz öğretmenleri en mutlu eden şeydir. Yıllar sonra bir öğrencinizin sizi hatırlaması ya da seneler evvel elinden tuttuğunuz küçük çocuğun yetişkin bir birey olarak karşınıza çıkması neredeyse bütün öğretmenler için en mutluluk verici ödüldür. Öğretmenlik mesleği bu denli güzel ödüllere ulaşma fırsatı verdiği gibi birçok farklı zorlukla da karşılaşmanız gereken zorlu bir süreçtir.

Bu araştırma, babamdan bana miras kalan kutsal öğretmenlik mesleğinin daha verimli ve daha motive bir şekilde yerine getirilmesi adına üzerime düşen görevi yerine getirme telaşıyla ortaya çıkmıştır. Eğitim öğretim süreci içerisinde en büyük destekçimiz ve aynı zamanda en büyük engelimiz olan öğrenci velileri ile doğru iletişimin kurulması biz öğretmenler için büyük önem arz etmektedir. Bu araştırmayla hem bu öneme vurgu yapılmak istenmiş hem de karşılaştığımız sorunları gün yüzüne çıkartarak naçizane çözüm önerileri sunulmuştur.

Üç yıl gibi uzun bir süre boyunca yaptığım çalışmalarda beni yalnız bırakmayan kıymetli eşim Özge'ye, ne zaman tezle ilgilenmeye kalksam oyun oynamak isteyen biricik oğlum Göktuğ'a, yüksek lisans sürecimi en başından beri destekleyip yardımcı olan anneme, babama ve kardeşime teşekkür ederim.

Son olarak, araştırma sürecinin en başından itibaren her adımda bana yol gösteren ve görüşleriyle yolumu aydınlatan tez danışmanım Prof. Dr. Ali ÜNAL'a, yüksek lisans sürecinde yardımlarıyla ufkumu genişleten değerli hocalarım Prof. Dr. Ercan YILMAZ'a, Prof. Dr. Mustafa YAVUZ'a, Prof. Dr. Atila YILDIRIM'a ve Doç. Dr. Gökhan ÖZASLAN'a saygı ve teşekkürlerimi bildiririm.

YASİN NURİ GÖLEZLİOĞLU

NİSAN 2023

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ	ii
İÇİNDEKİLER	iii
TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU	v
BİLİMSEL ETİK BEYANNAMESİ	vi
SİMGELER VE KISALTMALAR	vii
ÖZET	viii
ABSTRACT	ix
1. GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	2
1.2. Araştırmanın Amacı	4
1.3. Araştırmanın Önemi	5
1.4. Sınırlılıklar.....	6
1.5. Tanımlar	6
2. ALAN YAZIN	7
2.1. Velilerin Okullara Yaklaşımları	8
2.2. Olumlu Veli Davranışları	10
2.3. Olumsuz Veli Davranışları.....	12
2.4. Veli Tutumları	16
2.4.1. Olumlu Veli Tutumları.....	17
2.4.2. Olumsuz Veli Tutumları.....	19
2.5. Motivasyon Kavramı	20
2.6. Öğretmen Motivasyonu	22
2.7. Motivasyon Kuramları	24
2.8 Akademik İyimserlik.....	25
2.8.1. Güven	27
2.9. Öğretmenlik Mesleğinin Statüsü ve Saygınlığı.....	29
2.10. Sağlıklı Öğretmen-Veli İlişkisi	31
2.11. İlgili Araştırmalar	33
3. YÖNTEM	44
3.1. Araştırmanın Modeli	44
3.2. Araştırmanın Çalışma Grubu.....	44
3.3. Veri Toplama Araç ve/veya Teknikleri.....	46
3.4. Verilerin Toplanması.....	47
3.5. Verilerin Analizi.....	48
3.6. Geçerlilik ve Güvenilirlik.....	48
3.6.1. İç Geçerlilik.....	49

3.6.2. Dış Geçerlilik	49
3.6.3. İç Güvenilirlik	49
3.6.4. Dış Güvenilirlik.....	50
4. BULGULAR	51
4.1. VELİ TUTUM VE DAVRANIŞLARI ÖĞRETMEN MOTİVASYONUNU ETKİLEMEKTE MİDİR?.....	51
4.2. ÖĞRETMEN MOTİVASYONUNU OLUMLU ETKİLEYEN VELİ TUTUM VE DAVRANIŞLARI.....	53
4.2.1. Takdir	54
4.2.2. Öğrenci ile İlgilenme.....	61
4.2.3. Bilinçli Veli	64
4.2.4. Güven	66
4.2.5. Destek.....	69
4.2.6. Saygı.....	72
4.3. ÖĞRETMEN MOTİVASYONUNU OLUMSUZ ETKİLEYEN VELİ TUTUM VE DAVRANIŞLARI.....	75
4.3.1. Destek Olmama	75
4.3.2. Güvensizlik.....	82
4.3.3. Saygısızlık	93
4.3.4. Takdir Etmeme	103
4.3.5. Bilinçsizlik.....	104
4.3.6. Yetersizlik	108
5. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER	110
5.1. Tartışma.....	110
5.1.1. Öğretmenlerin Motivasyonlarının Veli Tutum ve Davranışlarından Etkilenmesine Yönelik Tartışma	110
5.1.2. Öğretmen Motivasyonunu Olumlu Etkileyen Veli Tutum ve Davranışlarına Yönelik Tartışma.....	113
5.1.3. Öğretmen Motivasyonunu Olumsuz Etkileyen Veli Tutum ve Davranışlarına Yönelik Tartışma.....	120
5.2. Sonuç.....	131
5.3. Öneriler.....	132
5.3.1. Uygulayıcılara Öneriler.....	132
5.3.2. Araştırmacılara Öneriler.....	133
KAYNAKLAR.....	134
EKLER.....	145
Ek 1. Görüşme Onam Formu	145
Ek 2: Araştırma İzni	147
Ek 3: Katılımcı Onam Formu.....	148
Ek 4: Etik Kurulu Kararı	149

TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU

Öğretmen Motivasyonunu Etkileyen Veli Tutum ve Davranışları başlıklı tez çalışmamın toplam **158** sayfalık kısmına ilişkin, 10/03/2023 tarihinde tez danışmanım tarafından **Turnitin** adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimin benzerlik oranı **%11** olarak belirlenmiştir.

Uygulanan filtrelemeler:

1. Tez çalışması orijinallik raporu sayfası hariç
2. Bilimsel etik beyannamesi sayfası hariç
3. Önsöz hariç
4. İçindekiler hariç
5. Simgeler ve kısaltmalar hariç
6. Kaynaklar hariç
7. Alıntılar dahil
8. 7 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Necmettin Erbakan Üniversitesi Tez Çalışması Orijinallik Raporu Uygulama Esaslarını inceledim ve tez çalışmamın, bu uygulama esaslarında belirtilen azami benzerlik oranının (%30) altında olduğunu ve intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

17/04/2023

Yasin Nuri GÖLEZLİOĞLU

Prof. Dr. Ali ÜNAL

BİLİMSEL ETİK BEYANNAMESİ

Bu tezin tamamının kendi çalışmam olduğunu, planlanmasından yazımına kadar tüm aşamalarında bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez hazırlama kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını ve bu kaynakların kaynaklar listesine eklendiğini beyan ederim.

17/04/2023

Yasin Nuri GÖLEZLİOĞLU

SİMGELER VE KISALTMALAR

Kısaltmalar

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

akt: Aktaran

vd: Ve Diğerleri

vb: Ve Benzeri

İho: İmam Hatip Ortaokulu

ÖZET

Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı
Eğitim Yönetimi Bilim Dalı
Yüksek Lisans Tezi

ÖĞRETMEN MOTİVASYONUNU ETKİLEYEN VELİ TUTUM VE DAVRANIŞLARI

Yasin Nuri GÖLEZLİOĞLU

Bu araştırma, öğretmen motivasyonlarının veli tutum ve davranışlarından etkilenip etkilenmediğinin ve eğer etkileniyorsa bunun olumlu ya da olumsuz etkilerinin neler olduğunu tespit etmek amacıyla yapılmıştır. Araştırma nitel araştırma desenlerinden durum çalışması kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Araştırma, 2021-2022 eğitim öğretim yılı içerisinde Konya ile Karatay ilçesinde resmi ortaokul ve imam hatip ortaokullarında görev yapmakta olan öğretmenlerin katılımları ile gerçekleştirilmiştir. Çalışma grubu maksimum çeşitlilik örneklem yöntemine göre seçilmiş olup katılımcıların cinsiyeti, branşı, mesleki kıdemi, mezuniyet durumu, görev yaptığı kurumun türü, çalıştığı okuldaki velilerin sosyoekonomik durumları ve katılımcıların öğrenci velisi olup olmama durumları göz önünde bulundurularak seçim yapılmıştır. Araştırma süreci içerisinde verilen kriterlere uygun 19 öğretmenle görüşme gerçekleştirilmiştir.

Çalışma sürecinde, katılımcı görüşleri doğrultusunda öğretmenlerin motivasyonlarının veli tutum ve davranışlarından etkilenip etkilenmediği sorgulanmıştır. Öğretmenlerin ifadeleri doğrultusunda karşılaştıkları olaylar ve araştırma amacına yönelik görüşleri alınmıştır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin tamamının veli tutum ve davranışlarından etkilendiği tespit edilmiştir. Yine katılımcıların çoğunluğunun görüşleri doğrultusunda bu etkinin olumsuz olduğu görülmüştür. Öğretmenlerin olumlu ya da olumsuz etkilenmelerinin veli tutum ve davranışına göre değiştiği tespit edilmiştir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin görüşleri doğrultusunda takdir edilme, öğrenci ile ilgilenme, velilerin bilinçlenmesi, güven, destek ve saygı gibi temaların öğretmen motivasyonunu yükselttiği; destek olmama, güvensizlik, saygısızlık, takdir etmeme, bilinçsizlik ve yetersizlik gibi temaların ise öğretmen motivasyonunu düşürdüğü tespit edilmiştir.

Sonuç olarak, öğretmen motivasyonunu olumlu ve olumsuz yönde etkileyen veli tutum ve davranışları araştırılırken öğretmenlerimizin eğitim öğretim sürecinde ne gibi zorluklarla karşılaştıkları ve bu sorunlara ne gibi çözüm yolları uyguladıkları tespit edilmiştir. Öğretmenlerin görüşleri doğrultusunda, sürecin daha iyi işlenmesi ve öğretmen-veli ilişkisinin daha sağlam temellere oturtulması adına görüş ve öneriler alınmıştır. Veli tutum ve davranışlarının öğretmenlerin mesleki motivasyonları üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğu ve özellikle motivasyonlarını düşüren tutum ve davranışların önüne geçilmesinin gerekliliği sonucu çıkarılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Öğretmen motivasyonu, motivasyonu etkileyen etmenler, öğretmen motivasyonuna veli etkisi

ABSTRACT

Necmettin Erbakan University, Graduate School of Educational Sciences
Department of Educational Sciences
Education Management Program
Master Thesis

PARENT ATTITUDES AND BEHAVIORS AFFECTING TEACHER MOTIVATION

Yasin Nuri GÖLEZLİOĞLU

This research was carried out to determine whether teacher motivations are affected by parents' attitudes and behaviors, and if so, what are the positive or negative effects of this. The research was carried out using the case study design of the qualitative research method. The research was carried out with the participation of teachers working in official secondary schools and imam hatip secondary schools in Konya and Karatay districts in the 2021-2022 academic year. The study group was selected according to the maximum diversity sampling method, and the selection was made considering the gender, branch, professional seniority, educational status, type of institution, the socioeconomic status of the parents in the school where they work, and whether the participants are parents of students or not. During the research process, 19 teachers were interviewed in accordance with the criteria given.

In the study process, it was questioned whether the motivations of the teachers were affected by the attitudes and behaviors of the parents in line with the views of the participants. In line with the teachers' statements, the events they encountered and their views on the purpose of the research were discussed. It was determined that all of the teachers participating in the research were affected by the attitudes and behaviors of the parents. Again, in line with the opinions of the majority of the participants, it was seen that this effect was negative. It was determined that the positive or negative effects of teachers varied according to the attitude and behavior of the parents.

In line with the opinions of the teachers participating in the research, themes such as being appreciated, dealing with students, awareness of parents, trust, support and respect increase teacher motivation; It has been determined that the themes such as lack of support, insecurity, disrespect, lack of appreciation, unconsciousness and inadequacy reduce teacher motivation.

As a result, while investigating the attitudes and behaviors of parents that affect teacher motivation positively and negatively, it was determined what kind of difficulties our teachers encountered in the education process and what solutions they found to these problems. In line with the opinions of the teachers, opinions and suggestions were received in order to make the process work better and to establish the teacher-parent relationship on a more solid foundation. It has been concluded that the attitudes and behaviors of parents have a significant effect on the professional motivation of teachers, and it is necessary to prevent attitudes and behaviors that reduce their motivation.

Keywords: Teacher motivation, factors affecting motivation, parent effect on teacher motivation.

BÖLÜM 1

1. GİRİŞ

Eğitim öğretim süreci, birçok paydaşı bünyesinde barındıran ve paydaşların eşgüdümlü bir şekilde çalışmasını gerektiren uzun soluklu bir süreçtir. Bu paydaşlar sıralanacak olursa; eğitim yöneticileri (bakanlık teşkilatı, il ve ilçe milli eğitim müdürlükleri), okul yöneticileri (müdür ve müdür yardımcıları), öğretmenler, öğrenciler ve öğrenci anne babaları karşımıza çıkmaktadır. Eğitim yöneticileri tarafından planlanan ve programlanan eğitim öğretim süreci, okul yöneticilerinin kontrolü altında öğretmenler tarafından öğrencilerle gerçekleştirilir. Bu süreç içerisinde anne ve babaların da sürecin başından sonuna kadar aktif bir şekilde katılması ve yardım etmesi beklenir.

Öğretmenlerin mesleki performanslarının yüksek olmasında mesleki motivasyonları önemli bir etkiye sahiptir. Öğretmenin mesleki motivasyonunda yaşanan düşüş, mesleğe yönelik ilgi ve isteği azaltmaktadır. Mesleğine yönelik motivasyonu yüksek olan bir öğretmenin; mesleğe bakış açısından, öğrencilerle ilgilenmesine, karşılaştığı problemlere karşı sunduğu çözüm önerilerinden, okula ve eğitime bakış açısına kadar birçok parametrede diğer meslektaşlarının önünde olacağı düşünülmektedir. Bu bağlamda öğretmenin performansı mesleki motivasyonu ile doğrudan ilişkilidir.

Motivasyon üzerine yapılan araştırmalar, motivasyonu etkileyen içsel faktörler olduğu kadar dışsal faktörlerin de varlığından bahseder. Kişinin kendi kendini motive etmesi; çevresinden gördüğü ilgi, takdir, saygı, güven, destek gibi faktörlerin etkisi altında değişim göstermektedir. Öğretmenler açısından düşünüldüğünde, öğretmenin mesleki motivasyonunu etkileyen dışsal faktörlerin büyük bir kısmının öğrenci velilerinden kaynaklandığı görülmektedir. Bunun en temel dayanak noktası, eğitim öğretim süreci içerisinde bir öğretmenin en çok iletişim içerisinde olduğu kişilerin öğrenci velileri olmasıdır. Dolayısıyla öğretmen motivasyonu için velilerin tutum ve davranışları, öğrencilerin motivasyonu kadar değerlidir.

Yapılan araştırmaların büyük bir bölümünde velilerden eğitim öğretim sürecine ve dolayısıyla öğretmenlere karşı gösterilen olumlu tutumların süreci ne denli zenginleştirdiği, olumlu veli katılımının sağlanabilmesi adına neler yapılması gerektiği üzerinde durulmuştur. Fakat olumlu veli tutumlarının sürece olumlu etkileri kadar olumsuz tutumlarının da sürece olumsuz etkilerinin olması söz konusudur. Süreç hakkında gerekli bilgiye sahip olmayan,

eğitim öğretime dair umursamaz bir tavır takınan, okulu ve eğitimi sadece tamamlanması gereken bir yükümlülük olarak kabul eden, asılsız iddialar üzerine ğretmeni Şikâyet etmekten çekinmeyen, öğrencisinin yaptığı hataları kabul edip sorumluluklarını yerine getirmeyen velilerin, ğretmen motivasyonunu düŐürmesi söz konusudur. Alan yazın incelendiğinde velilerin tutum ve davranışlarının ğretmen motivasyonu üzerindeki etkisinin araŐtırılmadıđı grlmektedir.

1.1. Problem Durumu

Eğitim dinamik bir süreçtir ve öğrenciye, istenilenleri okulun tek başına kazandırması olanaklı değildir. Kazanımların önemli bir kısmı, okul yanında ailenin katkısı ile oluŐur (Aslanargun, 2007). Dolayısıyla okul ve aile, çocuğun geliştirilmesinde en çok işbirliği yapan ve yapması gereken, en önemli etkiye sahip iki kurumdur. Hem okul ve hem de ailenin önemli ilgi alanlarının başında öğrencinin akademik başarısı geldiği için okul ve ailenin işbirliği yapması kaçınılmazdır (nal vd., 2010).

Alan yazında olumlu bir okul aile ilişkisinin nasıl oluŐturulacađı ve bu ilişkinin süreci ne denli etkileyebileceği üzerine birçok araştırma bulunmaktadır. Örneğin; Din'in (2017) ve Aslanargun'un (2007) araştırmaları, eğitim ğretim sürecine veli katılımının ğrenci başarısı üzerindeki etkisini; obanoğlu ve Badavan'ın (2016) araştırması da olumlu aile katılımının okul başarısı üzerindeki etkisini incelemiştir. Yine Yenilmez, zer ve Yıldız (2006) tarafından yapılan araştırma sürece dair veli katılımının matematik başarısı üzerindeki yordayıcılığını incelemektedir. nal vd.'nin (2010) araştırması okul müdür ve ğretmenlerinin velilere ilişkin algılarını analiz etmekte, Erdoğan ve Demirkasımoğlu'nun (2010) ve Argon ve Kıyıcı'nın (2012) araştırmaları da ğretmen ve yönetici görüşleri üzerinden ailelerin eğitim ğretim sürecine katılımlarını incelemektedir. Kotaman (2008) tarafından yapılan araştırma ise Türk anne ve babaların eğitim ğretim sürecine katılım düzeylerini araŐtırmaktadır. Velilerin okullarda eğitim öğretime katılımlarını inceleyen bir diğer araştırma da Tümkaya'ya (2017) aittir. Bu araştırmaların genel niteliği, velilerin sürece katılımlarının ne derece önemli olduğu ve ailelerin bilinlendirilmek suretiyle sürece nasıl daha fazla katılımlarının sağlanabileceği üzerinedir.

Yine alan yazında yapılan araştırmalar incelendiğinde velilerin eğitim ğretim sürecine dair takındıkları olumsuz tutumları ve sergiledikleri olumsuz davranışların sürece ne kadar etki gösterdiği üzerine de bazı araştırmalarla karşılaşılmaktadır. Örneğin; IŐıklar ve Bozgeyikli'nin (2011) araştırması olumsuz veli görüşlerinin öğrencilerin meslek eğitim

merkezlerine yönlendirilmesinde bir engel olduğunu savunmuş, Karakütük ve Özdoğan Özbal'ın araştırması (2019) ise yönetici görüşleri üzerinden karşılaşılan olumsuz veli davranışlarından söz etmiştir. İlkokullarda öğretmen ve veli ilişkisi üzerinden karşılaşılan sorunları inceleyen Özdoğru (2021) ile Hatipoğlu ve Kavas'ın (2016) veli yaklaşımlarının öğretmen performansına olan etkisini inceleyen araştırması, olumsuz veli davranışlarının sürece ne derece etki ettiğini göstermektedir.

Schlechty (2009) tarafından kaleme alınan “Leading for Learning” adlı eserde günümüz okullarının öğrenen birer organizasyona nasıl dönüştürülebileceği üzerine görüşler belirtilmiştir. Araştırmacı, eğitim öğretim sürecimizin vazgeçilmez parçası olan okullarımız üzerine dört farklı metafor ortaya koymuştur. Bu metaforları; fabrika olarak okul, hizmet sunan organizasyon olarak okul, depo veya hapisane olarak okul ve öğrenen organizasyon olarak okul şeklinde isimlendirmiştir. Her bir metaforik görüşte farklı okul ortamlarından, farklı öğretmen ve okul müdürü beklentilerinden, farklı öğrenci profillerinden ve farklı veli davranışlarından bahsedilmiştir. Fabrika olarak okul metaforu, okulların tam da bir fabrika gibi eşzamanlı olarak sürece girdi ve çıktı sağlaması fikri üzerine ortaya atılmıştır (Aslan, 2020). Aydın (2012) fabrika olarak okul metaforunu, öğrenme sürecini küçük parçalara bölen ve öğrencilerin gelişen bir insandan çok üretim bandı üzerinde tamamlanan bir iş olarak gören bakış açısı olarak tanımlar. Schlechty (2009) ise bu metaforda velileri tedarik kaynağı ve kalite belirleyici olarak görür. Velilerden eğitsel sürece göre öğrenciyi daha çok mahrum bırakma, daha sıkı denetleme ve öğrencilerin sanat, spor gibi eğlenceli aktivitelerden yararlanma fırsatlarının azaltılması beklenir.

Hizmet sunan organizasyon olarak okul metaforunda okulların profesyonel hizmet verilen bir kurum, öğretmenlerin ise bu profesyonel hizmeti sunan avukat ya da doktor gibi statü sahibi çalışanlar olduğu savunulur. Bu görüşte veliler ise garantör ve şüpheli müttefikler olarak kabul edilir. Velilerden; okulun beklentilerini garanti etmesi, sorgulamadan okulun gereklerini yerine getirmesi, eğitim sürecinde bir paydaştan ziyade bir ortak olarak bulunması beklenmektedir (Schlechty, 2009).

Depo veya hapisane olarak okul metaforunda ise, öğrencilerin kendilerini ceza sürecini geçiren birer mahkum, öğretmenlerin infaz memuru ve okul müdürlerinin ise hapisane müdürü olarak görüldüğü bir bakış açısından söz edilir (Hyman, 1986). Bu metaforik görüşte ebeveyn ve öğretmen karşılıklı güvensizlik ve düşmanlık içindedir. Ebeveynler çocuklarının okul hayatında kayıtsızdır. Asla bürokratik sisteme tam olarak

entegre olmaları beklenmez. Sürekli olarak güvenilmemesi gereken şüpheli bir müttefik olarak kabul edilirler (Schlechty, 2009).

Schlechty (2009) öğrenen topluluklar kavramını, öğrendiklerini paylaşmak veya ortak bir öğrenme deneyimini paylaşmak amacıyla bir araya gelen bireyler topluluğu olarak tanımlamıştır. DuFour (2004) ise öğrenme topluluğunu kişisel, yüz yüze veya elektronik olarak etkileşime giren ve ortak soruların peşinde koşan bir grup insan olarak ifade etmiştir. Bu metaforla veliler birer ortak olarak kabul edilir. Veli ve okul arasında sıcak ve dostane ilişkilerden, okul yaşam ve kültürünün ortaklaşa geliştirilmesinden ve ebeveynlerin ortak olma rollerini daha iyi kavramalarından söz edilmektedir.

Yapılan araştırmalar incelendiğinde, günümüz öğretmenlerinin öğrenci velilerinden ne gibi beklentiler içinde oldukları ve bu beklentilerin yukarıda bahsedilen metaforlardan hangisine yönelik istekleri içerdiğine dair araştırmalarla karşılaşılmamıştır. Bunun yanında öğretmen motivasyonunu inceleyen araştırmacıların daha çok ilkokul ve lise seviyesindeki öğrencilere eğildikleri gözlenmiş, ortaokul öğrencileri üzerinden spesifik bir örnekle karşılaşılmamıştır. Alan yazında yapılan araştırmalar incelendiğinde, öğretmen motivasyonunu olumlu ve olumsuz yönden etkileyen veli tutum ve davranışlarını bütüncül bir bakış açısıyla ortaya koyan araştırmaya da rastlanmamıştır. Bununla birlikte yapılan araştırmaların örnekleme farklı illerdeki öğretmenlerden oluşmakla birlikte Konya il sınırları içerisinde ortaokul velileri ile yürütülen bir araştırmaya da rastlanmamıştır. Ayrıca öğretmen motivasyonunu etkileyen veli tutum ve davranışlarının tespit edilmesiyle, olumlu davranışların arttırılması ve olumsuz davranışların önüne geçilmesi yoluyla daha verimli bir eğitim-öğretim sürecinin oluşturulması düşünülmektedir.

Bu bağlamda araştırmanın problem cümlesi; “Öğretmen motivasyonunu etkileyen veli tutum ve davranışları nelerdir?” olarak belirlenmiştir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, öğretmen motivasyonunu etkileyen veli tutum ve davranışlarını öğretmen görüşlerine göre tespit etmektir. Bu amacı gerçekleştirmek üzere aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

- Öğretmenlere göre velilerin tutum ve davranışları öğretmen motivasyonunu etkilemekte midir?

- Öğretmenlere göre öğretmen motivasyonunu olumlu etkileyen veli tutum ve davranışları nelerdir?

- Öğretmenlere göre öğretmen motivasyonunu olumsuz etkileyen veli tutum ve davranışları nelerdir?

1.3. Araştırmanın Önemi

Eğitim öğretim sürecinde öğrenci velilerinin sürece dair sahip oldukları tutum ve davranışlar büyük önem arz etmektedir. Öğrenci anne babalarının okula ve öğretmene karşı sergiledikleri olumlu davranışlar öğretmeni ve dolayısıyla süreci olumlu etkileyebildiği gibi; sergilenen olumsuz davranışlar sonucu süreçte olumsuzluklarla da karşılaşabilmektedir. Motive edilmiş öğretmenlerin; eğitim reformlarının gerçekleşmesinde, zamana uygun değişimlerin uygulanmasında ve hedeflenen başarı ve doyumun sağlanmasında çok önemli bir işleve sahip oldukları görüşü alan yazında yer bulmaktadır (De Jesus ve Conboy, 2001). Tam tersi durumda da düşük motivasyon sebebiyle öğretmenlerin istedikleri mesleki doyuma ve başarıya ulaşamayacakları, sonrasında ise stres düzeylerinin yüksek olacağı belirtilmiştir (Pithers ve Fogharty, 1995). Torun (1995), öğretmenin iş ortamında; yönetici, personel, öğrenci ve velilerle sürekli olarak yüz yüze iletişim içerisinde olması gerektiğini, bu durumun ise mesleki tükenmişlik seviyesi üzerinde etkisinin kaçınılmaz olduğunu belirtmiştir. Cemaloğlu ve Şahin de (2007), öğretmenlerin eğitim öğretim görevlerini yerine getirirken velilerle sürekli yüz yüze geldiklerini, kurulan çok yönlü ilişkilerin öğretmenin mesleki motivasyonunu da etkilediğini dile getirmiştir. Sürgevil (2006), işi gereği insanlarla sürekli iletişim içinde olan öğretmenlerin iş stresini yoğun olarak yaşadıklarını ve dolayısıyla mesleki tükenmişlik yaşayabileceklerini ifade etmiştir. Alan yazında yapılan diğer bir araştırmada ise öğretmenlerin iş doyumunun, velilerle kurulan iyi ilişkilerden olumlu etkilendiği belirtilmiştir (Michaelowa, 2002). Şahin (2013), araştırmasında, velilerin ilgisizliğinin öğretmen verimliliğini olumsuz yönde etkilediği ve velilerin olumsuz etkilerinin öğretmen performansını düşürdüğü sonuçlarını elde etmiştir.

Bu araştırma, olumlu ya da olumsuz davranışların öğretmen motivasyonu üzerindeki etkisini tespit etmek amacıyla yapılacaktır. Araştırmadan elde edilecek veriler ışığında olumlu veli davranışlarının geliştirilmesi, olumsuz davranışların ortadan kaldırılması için geliştirilecek önerilerle eğitim öğretim sürecinin iyileştirilmesine katkı sağlanması beklenmektedir. Ayrıca eğitim öğretim sürecinde veli ve öğretmenin daha etkili iletişim

kurmaları, varsa aralarındaki sorunları öğretmenin motivasyonunu olumsuz etkilemeden çözmeleri için getirilecek önerilerle de sürece katkı sağlanması beklenebilir.

1.4. Sınırlılıklar

- Araştırma; 2021/2022 eğitim öğretim yılı ile sınırlıdır.
- Konya ili Karatay ilçe merkezinde bulunan resmi ortaokul ve imam hatip ortaokullarında görev yapmakta olan öğretmenlerin görüşleriyle sınırlıdır.
- Araştırma, görüşme yöntemiyle elde edilen verilerle sınırlıdır.
- Ayrıca bu araştırma nitel araştırma yönteminin durum çalışması deseni ile sınırlıdır.

1.5. Tanımlar

Veli Davranışı: Öğrenci anne ve babalarının öğretmene karşı sergiledikleri davranma işi, tutum, davranım, muamele, hareket.

Veli Tutumu: Öğrenci anne ve babalarının öğretmene karşı takındıkları tavır.

Motivasyon: Öğretmenin eğitim öğretim sürecine dair sahip olduğu istek.

BÖLÜM 2

2. ALAN YAZIN

Okulların eğitim öğretim sürecinde etkililiğinin arttırılması adına alan yazında birçok araştırma yapılmış ve birçok araştırmacı bu konuya farklı açılardan eğilmeye çalışmıştır. Okulların etkileri ve etkililiği üzerine yapılan ilk çalışma ise 1966 yılında James Coleman tarafından ABD’de gerçekleştirilmiştir. Eğitimde Fırsat Eşitliği (Equality of Educational Opportunity) adını taşıyan ve daha çok “Coleman Raporu” adıyla bilinen bu araştırmada eğitimde fırsat eşitliği konusundan bahsedilmiş ve öğrenci başarısının geliştirilmesinde aile faktörünün önemine değinilmiştir. Günümüzde daha çok kullanılan “başarılı okul” ifadesi, bu rapora göre kabul görmemiştir. Öğrenci başarısındaki temel etkenin okul başarısından çok ebeveynlerin eğitim düzeylerine bağlı olduğu belirtilmiştir. Coleman Raporu’na göre, öğrencilerin başarı oranlarının hangi okula gittikleri bilgisinden çok ailelerin durumları hakkındaki bilgiyle daha iyi tahmin edilebilecektir (Stefano, 2003, Akt: Çobanoğlu ve Badavan, 2017). Yine bu rapor doğrultusunda Plowden Raporu da (1966) çocuklardaki değişimi, okullar arasındaki farklılıklardan çok aileler arasındaki farklılıkların açıkladığını savunmuştur (Plowden Raporu, 1967, Akt: Doran, 2004). Coleman raporunu baz alan diğer araştırmalar da öğrencinin okul başarısının ve ilerleyen yıllardaki ekonomik başarısının okullara bağlı olmayıp büyük ölçüde aile çevresi tarafından belirlendiği görüşünü ortaya koymuşlardır (Jencks, 1972, Akt: Çobanoğlu ve Badavan, 2017). Coleman Raporu’nu baz alarak yapılan araştırmalar kadar, raporun elde ettiği verilere katılmayıp farklı değişkenleri inceleyen araştırmalar da olmuştur (Weber, 1971; Brookower, 1977; Brookower ve Lozotte, 1978; Edmonds ve Frederikson, 1979). Bu araştırmalar, Coleman Raporu’na katılmayarak okulların etkililiği üzerine farklı yaklaşımlardan bahsetmişlerdir. Fakat ne kadar katılmasalar da bütün bu araştırmalar çocukların üzerinde aile faktörünün öneminden söz etmektedir (Çobanoğlu ve Badavan, 2017).

Eğitim sisteminin verimini ve kalitesini arttırmak adına her geçen gün daha fazla çalışma yürütülmektedir. Yapılan bu çalışmaların ve sistem üzerinde ortaya konan güncellemelerin hedeflenen başarıya ulaşip ulaşmadığını tespit etmek adına birtakım uluslararası uygulamalar yapılmaktadır. Uluslararası Öğrenci Başarısını Değerlendirme Programı (PISA), Okuma Becerilerini Geliştirme araştırması (PIRLS) ve Uluslararası Matematik ve Fen Eğilimleri Araştırması (TIMSS) bu uygulamalardan bazılarıdır. Bu uygulamalar sayesinde ülkelerde kullanılan eğitim sistemlerinin etkililiği test edilmekte,

başarı ya da başarısızlığın sebepleri araştırılmaktadır. Pek çok ülke, sundukları eğitimin kalitesini değerlendirmek ve diğer ülkeler içerisindeki durumlarını görebilmek amacıyla uluslararası uygulamalara katılmaktadır (Berberoğlu ve Kalender, 2005).

Yayınlanan TIMSS raporları incelendiğinde, aile temel faktörü ile ilişkili olarak; ebeveyn en yüksek eğitim düzeyi, baba ve anne eğitim düzeyleri, evde bulunan toplam kitap sayısı ve evde bilgisayar bulunması değişkenlerinin fen başarısı üzerinde pozitif yönde anlamlı yordayıcıları oldukları görülmüştür. Aile temel faktörü içerisinde yer alan ebeveyn en yüksek eğitim düzeyi, ev olanakları ve sosyoekonomik düzey matematik başarısını yordayan en önemli değişkenler olarak belirlenmiştir. (Davis-Kean, 2005; Levpuscek, Zupancic ve Socan, 2012; Akt: Sarier, 2020). Genel olarak eğitim düzeyi daha yüksek olan ebeveynler, eğitim süreçlerinde çocuklarına daha çok destek olmakta, okuldaki eğitsel etkinliklere katılmakta, evdeki çalışma olanaklarının geliştirilmesi konularında daha çok gayret göstermektedirler. Sarier'in (2020) TIMSS 2011 ve 2015 raporları doğrultusunda yaptığı çalışmaya göre okul ve öğretmenlerle ilgili değişkenlerin, öğrencilerin fen ve matematik başarılarını aile ve öğrenci özelliklerine oranla daha az yordadıkları ifade edilmiştir.

2.1. Velilerin Okullara Yaklaşımları

Öğrenci anne-babalarının okulla ve öğretmenlerle uyumlu bir iletişim içerisinde olmaları, öğrenciyi birçok açıdan olumlu olarak etkilemektedir. Okullar resmi ya da özel fark etmeksizin birer kurumdur ve olumlu kurum kültürünün oluşturulması çalışanların moral-motivasyon açısından gelişmesi ve verimliliklerinin artması açısından çok önemlidir. Olumlu bir kurum kültürü ise okul idaresinin önderliğinde geliştirilse bile, sürecin verimli bir şekilde işlemesi, olumlu bir okul aile birlikteliğinden geçer.

Öğretmenlerin ailelerden beklentisi, öğrencilerin akademik, sosyal, psikolojik açıdan takip edilmesi ve ailelerin okul ile koordineli bir şekilde sürece yardımcı olmalarıdır. Öğretmenler, ailelerin okulu yalnızca kamu hizmeti sağlayan bir kurum olarak görmemelerini istemektedir. Ailelerin çocuklarının eğitimine güçleri ölçüsünde katkıda bulunmayı temel bir görev ve sorumluluk olarak görmelerinin gerekliliği dile getirilmiştir (Aydın, 2005).

Alan yazında yapılan araştırmalar doğrultusunda, velilerin genel anlamda belirli alanlarda eğitim öğretim sürecine dâhil oldukları gözlenmiş olup; bazı alanlarda da eksiklikler tespit edilmiştir. Tümkiye'nin (2017) araştırmalarına göre, velilerin en sık gösterdikleri katılım türlerinin ebeveynlik, iletişim kurma ve evde öğrenme olduğu bulunmuştur. Bununla

beraber; gönüllü olma, karar verme ve toplumla işbirliği yapma katılım türlerinin veliler tarafından daha az ortaya koyulduğu tespit edilmiştir (Tümkaya, 2017).

Velilerin yaklaşımları öğrencinin sınıf seviyesine göre değişkenlik gösterebilmektedir. Araştırmalarda, ortaokul 8. sınıfta lise sınavına hazırlanan öğrencilerin anne ve babalarında Karar Verme boyutuna dair de anlamlı sonuçlar elde edilmiştir (Tümkaya, 2017). Bazı araştırmalar ise öğrencinin sınıf seviyesinin yükselmesi ile velilerin eğitim öğretim sürecine katılımları arasında ters orantı bulmuştur (Caplan ve diğerleri, 1997 ; Eccles ve Harold 1996 ;Lee, 1994; Simon, 2000, Akt: Tümkaya, 2017).

Argon ve Kıyıcı'nın (2012) araştırmasına göre aktif olarak çocuklarının eğitimine katılan aile oranı çok düşüktür. Bu durumun birçok farklı sebebi olduğu görülmektedir. Ailelerin yoğun iş temposu, eğitim-öğretim sürecine nasıl katılacaklarını bilmemeleri, eğitsel süreçlere karşı ilgisizlik, velilerin eğitim seviyelerinin düşük olması, velilerin okullarda karşılaştıkları birtakım hatalı uygulamaları genele yaymaları gibi birtakım sebeplerden ötürü velilerin eğitim-öğretim sürecine katılmadıkları belirlenmiştir (Argon ve Kıyıcı, 2012). Ana-babanın eğitim-öğretimi ve çocuklarının akademik başarıları arasında olumlu ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur Kaya'nın araştırması (2012) da bahsi geçen veli davranışlarını gözler önüne sermektedir. Ailenin eğitim ve kültür seviyesinin düşük olması, ailenin okul - veli işbirliğine ve öğrencisine destek olmaya yönelik olumsuz tutuma sahip olması, ailenin maddi durumunun düşük olması, ailenin zamanının kısıtlı olması, okulun kaynaklarının yeterli olmaması, velilerin kendi eğitim seviyesinden dolayı okulla işbirliğine girebilecek bir potansiyele sahip olmadığı inancı, okulun, velilerle yapılan görüşmelerin sadece görüşme düzeyinde kaldığı ve velilerin çocukları ile ilişkilerine gereken önemi vermediğinin düşünülmesi, velilerin okula karşı olumsuz tutumları, velilerin işleri nedeniyle okul çalışmalarına zaman ayıramamaları, velilerin okul korkusu, velinin kendisini para kaynağı olarak gördüğüne ilişkin yaygın kanı aile okul işbirliği ve katılımını olumsuz etkileyen faktörler arasında yer almaktadır (Kaya, 2012).

Eğitim sürecinde okul ortamı kadar aile ortamı da etkilidir. Aile ortamının çocuk üzerindeki etkisi, okulun eğitim anlayışına çok uygun olabilir ya da tam tersi okul tarafından istenmeyen türde olabilir. Oysa “eğitim sürekliliği ilkesi” çocuğun evde aldığı eğitimle, okulda aldığı eğitimin uygunluğu halinde sonucun daha iyi olacağı yönündedir (Oktay, 1993). Anne ve babalarda bulunan “Akademik başarı varsa öğrencinin bir sorunu yoktur.” anlayışı, velileri okuldan uzaklaştırmaktadır. Oktay'a (1993) göre genellikle okula giden çocuk

derslerden iyi not alıyorsa, öğretmenin de aileden fazla talepleri yoksa aile öğretmen ilişkisinde önemli bir sorun yoktur. Sorun çoğunlukla, öğrenci şu veya bu dersten başarısız ya da okuldaki davranışlarında uyumsuz olduğu zaman, öğretmen şikâyet ettiğinde ortaya çıkar. Kotaman (2008), ailelerin okulla iletişim kurmaları, anne-baba eğitim düzeyiyle de doğru orantılı olduğunu savunmuştur. Araştırmasında, lisans ya da yüksek lisans mezunu anne-babaların okul kültürüne yaptıkları katkının; daha alt seviye eğitim durumundaki velilerden daha yüksek olduğunu göstermektedir. Ülkemizde ana-babalarının çocuklarının eğitim-öğretimlerine katılımlarında sosyoekonomik düzeyin değil ana-babanın eğitim seviyesinin etkili olduğunu ifade etmektedir.

Kendisini okul kültürünün bir parçası olarak gören veli, öğrenciyi daha iyi yönlendirmektedir. Okul kültürünün bir parçası olan ve bu kültürün gelişimine katkı sağlayan aileler okul ile birlikte hareket etme eğilimine girerler. Bu ise okul, veli ve öğrencinin birlikte öğrenen okul ortamını oluşturmalarını sağlamaktadır (Yüzgeç, 2008). Ailelerin okul ile birlikte hareket etmesi eğitim-öğretim sürecinin başarıya ulaşması için zorunlu bir durumdur. Ailelerden gelen olumsuz tepkiler ya da sürece karşı velilerde oluşan kayıtsızlık durumu öğrencinin öğrenme sürecini olumsuz etkileyecektir. “Okuldaki eğitim etkinlikleri evde anne-babalar tarafından desteklenmediği sürece okul eğitiminde başarıya ulaşmak çok zordur” (Çelenk, 2003).

2.2. Olumlu Veli Davranışları

Nitelikli bir eğitim öğretim sürecinin yürütülmesinde birçok paydaşın eşgüdümlü ve verimli çalışması gerekmektedir. Çocuğun eğitim sürecinin başarılı bir şekilde devam etmesinde; okul, çevre, aile, öğretmen, ülkenin eğitim politikası, akran grubu, kültürel özellikler, çocuğun kendi zihinsel yetileri, ekonomik faktörler veya kardeş sayısı gibi birçok faktör etkili olmaktadır. Özellikle de okulun, yakın çevresinin ve ailenin, çocuk üzerinde çok büyük etkisi vardır (Yıldırım ve Dönmez, 2008). Aile kavramı ve öğrencinin anne ve babasından alacağı destek, akademik, psikolojik, sosyal, kültürel gelişimde büyük önem arz etmektedir. Kaya'ya göre (2012), aile ortamı çocuğun informal eğitiminin gerçekleştiği yerdir. Öğrencinin toplumsal ihtiyaçları karşılaması ve belirlenen amaçlara ulaşmasında aileden alınan informal eğitim ile okuldan alınan formal eğitimin birbiriyle tutarlılık göstermesi gerekmektedir. Veli katılımı, velilerin, evdeki çocuk yetiştirme uygulamalarından okulda yapılan etkinliklere katılımına kadar her şeyi içeren geniş ve bütün bir ifadedir. Çocuk

yetiştirme, çocuğu besleme, büyütme ve onunla ilgilenme yanında, özellikle çocuğun okuldaki başarısı ile de ilgilenilmelidir (Tutkun ve Köksal, 2002).

Aile ve eğitim kurumları arasında oluşturulan olumlu bir veli-öğretmen birlikteliği, velilerin sürece pozitif yaklaşması, öğretmen ve okul idaresine karşı sergiledikleri olumlu davranışlar; eğitim öğretim sürecini de olumlu etkilemekte ve hedeflenen kazanımların öğrenciye kazandırılması daha rahat bir şekilde sağlanmaktadır. Tocci ve Engelhard'ın ABD ve Tayland üzerinden yaptıkları araştırmalar da olumlu veli desteğinin, eğitim-öğretim sürecine pozitif katkılar sunduğu savını desteklemektedir. 1991 yılında gerçekleştirilen araştırma sonucunda aile desteğinin matematik başarısı ve matematik tutumunda belirleyici olduğu ortaya çıkartılmıştır (Tocci ve Engelhard, 1991; Akt: Yenilmez, Özer ve Yıldız, 2006).

Okullarda en çok karşılaşılan sorunlardan birisi disiplin problemleridir. Özellikle ortaokul ve liselerde ergenlik döneminin psikolojik etkileri de göz önünde öğrencilerden kaynaklı birçok olumsuz durumla karşılaşılmaktadır. Olumlu bir aile desteği ve iyi oluşturulmuş bir okul-aile işbirliği bu tarz sorunların çözülmesinde önemli rol oynamaktadır. Ayrıca olumlu bir aile desteği disiplin sorunlarının yanında öğrencinin akademik başarısına da etki edecektir. Ovacık'a (1991) ve Özdayı'ya (2004) göre istenmeyen davranışların en aza indirilebilmesi için öğretmen, yönetici ve ailenin ortak bir çaba içerisinde olmaları, olaylara anlayışla yaklaşmaları, ilgi ve ihtiyaca cevap veren programlarla öğrencilerin motive edilmesi gerekmektedir. Anne ve babaların okula karşı olumlu ve yapıcı davranışlar içerisinde olduğu durumlarda; çocukların akademik başarısının daha yüksek, şiddet olaylarına katılma eğiliminin ise daha düşük olduğu tespit edilmiştir (Star, 2003; Akt: Aslanargun, 2007).

Türkiye'de eğitim-öğretim sürecine katılan öğrenci nüfusu her geçen gün artmaktadır. Sürekli artan öğrenci nüfusu maddi yatırımlara duyulan ihtiyacı da beraberinde getirmektedir. Eğitim kurumların maddi ihtiyaçları ise ödeneklerin yanında en çok veli desteği ile giderilebilmektedir. Aydın'ın (1997) araştırmalarına göre, devlet kaynaklarından eğitime ayrılan payın her geçen yıl azalmasına karşın, eğitime gereksinim duyan çağ nüfusunun hızla arttığı ülkemizde ailelerin okula sağlayabilecekleri ekonomik, kültürel ve toplumsal destek oldukça önemlidir (Aydın, 1997). Anne-babaların okula sağladıkları destekler neticesinde daha verimli bir eğitim-öğretim ortamı sağlanacak, okuldaki birtakım eksiklikler giderilecek ve öğrencilerin karşılaştıkları sorunlar daha rahat bir şekilde giderilecektir. Bu durumun günümüzde de devam ettiğine dair alan yazında bulgulara rastlanmaktadır. Dinç (2017)

tarafından yürütülen çalışmada velilerin okullara maddi destek sağladıkları ya da maddi destek sağlayan uygulamalara yardımcı olduklarına yönelik görüşleri belirtilmiştir.

2.3. Olumsuz Veli Davranışları

Araştırmalar olumsuz veli davranışlarının öğretmenle veli arasında çatışma yaşanmasına sebebiyet verdiğini ortaya koymakta ve bu çatışmaların öğretmen motivasyonunu olumsuz yönde etkilediğine yönelik bulgular sunmaktadır (Sağbaş ve Özkan, 2022). Benzer sonuçlar ortaya koyan bir diğer araştırma da Özgan (2006) tarafından yapılmıştır. Araştırmada öğretmenleri en çok etkileyen çatışmaların veli ve öğrenci merkezinde yaşandığını ifade etmiştir. Bu çatışmaların da öğretmenlerin iş performanslarını olumsuz yönde etkilediği sonucuna ulaşılmıştır.

Eğitim-öğretim süreci içerisinde karşılaşılan olumsuz anne-baba davranışları üzerine bulgular sunan Karakütük ve Özdoğan Özbal'ın (2019) araştırması doğrultusunda; okullarda öğretmenlerin en sık karşılaştıkları olumsuz veli davranışları şu şekilde sıralanabilir:

1. “Öğrenci velilerinin sınıflara, eğitim-öğretime ve öğretmene çok fazla müdahale etmesi, rahatsızlık vermesi.”
2. “Velinin öğretmene güveninin kalmaması, öğretmene gereğinden fazla ya da gereksiz tepkilerin gösterilmesi
3. Velilerin öğretmeni eğitici değil sadece öğretici olarak görmesi. Çocuğunun gayri ahlaki davranışı için görüşmek isteyen öğretmene velinin ‘sen benim çocuğuma karışamazsın, sen sadece dersini anlat’ diyerek öğretmeni aşağılaması.
4. “Ailelerin eğitime olan bakışı, ilgisizliği.”
5. “Velilerin asılsız iddialarla BİMER-CİMER gibi uygulamaları kullanarak sürekli şikâyetçi olması

Anne ve babalarda görülen olumsuz davranışlardan bir tanesi de okulun görevinin sadece akademik beceri kazandırmak olduğu düşüncesidir. Özellikle öğrencisinin notu düşük olan velilerin okulla iletişimi giderek azalmaktadır. Bazı veliler ise öğrencinin akademik başarısına bakmaksızın okulla herhangi bir temasa geçmeden sürecin tamamlanmasını beklemektedir. Anne ve babaların katılım konusunda örnek alacakları bir rol modellerinin olmamasından dolayı eğitim işini okula bırakıp pasif kalmayı tercih etmedikleri

ve bu konuda sorumluluk almaktan kaçındıkları tespit edilmiştir (Christenson, 2004; McGhee, 2007). Bazı ailelerin ise eğitim sürecine katılmama sebebi olarak eğitim süreci hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıkları tespit edilmiştir (Carrasquillo, 1993; Cristenson, 2004; McGhee, 2007; Crites, 2008; Akt: Tümkaya, 2017). Bunların yanında, ailelerin, eğitim düzeyi, sosyo-ekonomik durumları, kendilerinin geçmişteki olumsuz okul deneyimleri gibi özellikleri, ulaşım engelleri, onların çocuklarının eğitime katılma arzusunu ve yeterliğini olumsuz etkilemektedir (Barge ve Loges, 2003).

Özellikle 1990'lı yıllardan sonra alan yazında birçok araştırma okul-aile işbirliğine yönelmiş ve anne-babaların eğitim sürecine yönelik ilgisizliklerinin sebeplerini belirlemeye çalışmıştır. Yapılan araştırmalarda velilerin sürece katılımda ilgisiz kalmalarının en belirgin sebepleri şu şekilde sıralanabilir:

1. Velilerin eğitim seviyelerinin yetersiz olması ve bu sebepten okulla işbirliği yapılamayacağı düşüncesi
2. Velilerin okul-aile birliğinin işleyişine inanmaması
3. Okulların sürekli para isteyeceğine yönelik algılar
4. ocuğu akademik açıdan başarısız olan velilerin sürece dâhil olmayı gereksiz görmesi
5. Velilerin süreci kendi öğrencilikleri ile kıyaslamaları
6. Günlük işlerinin çok olması ve bu durumun okul aile birliğinden daha önemli olduğuna dair düşünceler (Bilgin, 1990).

Velilerin eğitim ğretim sürecine katılım göstermeleri öğrencilerin başarılarını arttırdığı gibi öğrencilerden kaynaklanan olumsuz davranışların da önüne geçmektedir (zdoğru, 2021). Yapıcı ve Yapıcı (2003) alışmalarında, velilerin ilgisiz tavırlarının öğretmenlerle veli arasındaki ilişki sürecinde sorunlar yarattığı ve öğrencinin akademik hayatını olumsuz etkilediği bildirilmiştir.

Tümkaya ve Yeşiloğlu Uçar (2021) tarafından yrtlen araştırmada, velilerin eğitim sürecini çok fazla önemsemedikleri ve çocuğun bir an önce iş hayatına adım atmasına yönelik beklenti içinde olduklarına dair bulgulara yer verilmiştir. Yine aynı araştırmada bazı velilerin

çalışma hayatları dolayısıyla çocuğun eğitsel etkinliklerine katılmadığını dile getirdiğinden söz edilmiştir.

Çocuklar hayatlarının büyük bir bölümünü okulda eğitim öğretim süreci içerisinde geçirmektedir. Eğitim-öğretim süreci uzun bir zamana yayılmış gelişimsel bir süreçtir ve bu sürecin her döneminde öğrencilerin farklı ihtiyaçları bulunmaktadır. Ortalama 4-5 yaşlarında anasınıfı eğitimi ile başlayan süreç, alınan lisans eğitimine göre 24 ve 25’li yaşlara kadar devam edebilmektedir. Bu süreç içerisinde küçük bir çocuk olarak dâhil olan kişi, süreç sonunda yetişkin bir birey hâlini almaktadır. Öğrencilerin son çocukluk dönemlerinde farklı, erillik ve ergenlik dönemlerinde farklı, yetişkinlik dönemlerinde farklı ilgi ve istekleri bulunmakta, dönemlere göre farklı bilişsel becerileri oluşmaktadır. Bu sebeple öğrenci velilerinin çocuklarını iyi tanması ve dönemsel ihtiyaçlarına göre öğrenciye yaklaşım şekillerini değiştirmeleri gerekmektedir. Özellikle ortaokullarda ergenlik dönemine denk gelen 7 ve 8. sınıflarda öğrencilerde karşılaşılan ani fiziksel ve psikolojik değişim davranışlara da yansımakta ve bu davranışlar bazen okullarda disiplin sorunlarını da beraberinde getirmektedir. Burada veliden beklenen öğrencinin içinde bulunduğu dönemin özelliklerine hâkim olması ve ona göre bir tavır takınmasıdır. Benim çocuğum yapmaz, yalan söylemez, çocuğum çok zekidir, problem kesinlikle öğretmendedir” gibi yaklaşımlar eğitim-öğretim sürecinin yanında özellikle öğrenciye zarar vermektedir. Erdoğan ve Demirkasımoğlu’nun (2010) araştırması da velilerin çocuklarına karşı objektif bir tavır takınmada zorlandıklarını göstermektedir. Ayrıca öğrencinin arkadaşlarıyla ya da bir öğretmenle yaşadığı sorun olursa, çocuğunun hakkını savunmak gibi nedenlerle okula geldikleri tespit edilmiştir (Erdoğan ve Demirkasımoğlu, 2010).

Özdoğru (2021) araştırmasında; öğrencilerin olumsuz bir durum yaşadıkları zaman velilerin okula gelerek öğretmenleri suçladıklarına ve sanki öğretmenin idari amiriymiş gibi hesap sormaya kalktıklarına yönelik bulgulara yer vermiştir. Ayrıca aynı araştırma öğretmen-veli ilişkisinde yaşanan problemlerin en temel sebebi olarak velilerin öğrencilerine yönelik koruyucu tavır takınmalarının geldiğini, çocuğunun kabahatini kabul etmeyen velilerin problemi daha da büyüttüğünü dile getirmiştir. Bayar (2016) da araştırmasında bu konuya değinmiş ve velilerin öğretmene ya da okula yönelik sergiledikleri olumsuz tutumların ve suçlayıcı tavırların öğrencinin eğitim sürecini olumsuz etkilediğine yönelik sonuçlara ulaşmıştır. Benzer sonuçlara ulaşan bir diğer araştırma ise Karataş ve Çakan’a (2018) aittir. Araştırma sonucunda, velilerin karşılaşılan olumsuz durumlarda suçlayıcı tavır takınarak

sürece sürekli müdahil olmasının öğretmenler tarafından önemli bir sorun olarak görüldüğü vurgulanmıştır.

Öğrenci velilerinin bir diğer olumsuz davranışı ise, düşük verilen notlar karşısında velinin öğrencisini savunması ve baskı ile öğrencinin notunu arttırmaya çalışmasıdır. Velinin öğrencisindeki öğrenme eksikliklerini tespit etmek ve bu durumu giderebilmek için okuldan ve öğretmenlerden rehberlik almak adına okulu ziyaret etmesi beklenirken, günümüzde anne-babaların öğretmeni suçlayıcı bir tavır takınarak ve sorunun aslında öğretmende olduğu iddiasıyla öğretmen ve okul idaresiyle görüşme gerçekleştirdikleri görülmektedir. Erdoğan ve Demirkasımoğlu'nun (2010) araştırması bu görüşü desteklemektedir. Araştırmalar esnasında elde edilen öğretmen ve yönetici görüşleri doğrultusunda karşılaşılan olumsuz veli davranışları şu şekilde sıralanmıştır:

- Veliler şu an internet üzerinden tüm notları görebildiği için özellikle davranış notu düşük ise ertesi gün okula gelip hesap sormaktadır.
- Velilerin katılımı şart ancak veliler bu katılımın sınırlarının nerede başlayıp nerede biteceğini iyi bilmelidir. Ailenin eğitim sürecine katılması, her konuda kendi doğrularını uygulaması değil, neyi niçin yaptığını bilmesi anlamına gelmelidir. Veli her konuda müdahil olmamalı, hak ve sorumluluklarını iyi bilmelidir.
- Bazı ailelerin katılım düşüncesini yanlış anlayıp kendinde öğretmenlerin ve yöneticilerin işlerine müdahale hakkı gördüğü durumlara da rastlanmaktadır.
- Öğrenci başarısızsa, sorunlu bir öğrenciyse, veli birkaç kez çağrılıp bu durum yüzünden çeşitli konuşmalara muhatap olduysa daha sonra okula gelmiyor, iletişime geçmiyor. Öğrencinin başarı düzeyi azaldıkça velinin gelme sıklığı da azalıyor (Erdoğan ve Demirkasımoğlu, 2010).

Süreç içerisinde aile desteği okul ve öğretmen açısından çok değerliyken, bazen anne ve babaların okul dışındaki etkinliklere katılmakta isteksiz olabilmektedir. Gürşimşek (2003), araştırmasında ailelerin eğitim sürecine katılımını ev temelli, okul temelli ve okul-aile işbirliği temelli olmak üzere üç açıdan incelemiştir. Yaptığı araştırmalar neticesinde, ailelerin eğitim sürecinin aktif bir ögesi olarak evde ve okulda çeşitli etkinlikler sürdürmeye ilişkin davranışlarının daha az ortaya çıktığını gözlemlemiştir. Ailelerde yaygın olan görüşün, öğrenmenin okulda ve öğretmen kontrolünde gerçekleşmesi gerektiği” olduğu tespit edilmiştir

(Gürşimşek, 2003). Özellikle ilkokul 1.sınıf öğrenci velilerinde bu durum fazlasıyla gözlenmektedir. Erdoğan ve Demirkasımoğlu'nun (2010) araştırmasında, velilerin sürece nasıl katılım sağlayacaklarını bilemedikleri ve bazı velilerin okuldan hiç ayrılmadığı ya da ilkokullarda yeni başlayan öğrencilerin anne babalarının her gün okula geldiği, bu durumun ikinci dönem haftada 2 ya da 3'e düştüğü, ilerleyen yıllarda dönemde bir kez velilerin anca okula gelebildiği görüşleri yer almaktadır.

2.4. Veli Tutumları

Veli tutumlarından bahsetmeden önce tutum ifadesinin tanımından ve davranış kavramı ile aralarındaki farktan söz etmek gerekmektedir. Tutum, bireye atfedilen ve onun psikolojik obje ile alakalı duygu, düşünce ve davranışlarını düzenli bir biçimde oluşturan eğilim olarak tanımlanmıştır (Pehlivan, 2008). Çetin (2012) ise tutum kavramını, kişinin nesnelere, kurumlara, fikirlere, olaylara ya da diğer insanlara karşı sahip olduğu düşünce, duygu ve davranışları organize eden eğilim olarak tanımlamıştır. Davranış kavramını ise Puy (2020), organizmaların dış dünyada karşılaştıkları uyarıcılara karşı verdikleri duygusal, fiziksel ya da bilişsel tepkiler olarak tanımlar. Tanımlamalar üzerinden anlaşılacağı üzere davranış dış dünyaya verilen tepki iken tutum bu tepkileri oluşturan eğilim olarak ifade edilmektedir.

Eğitim öğretim süreci ailelerden bağımsız olarak düşünülmemelidir. Ailelerin eğitim öğretime katılımı öğrenci açısından büyük önem arz etmektedir. Alan yazında aile katılımı ile alakalı birçok tanımla karşılaşılabılır. Aile katılımı; anne baba beklentileri ve istekleri, anne baba denetimi ve ev kuralları, anne baba ve çocuk arasındaki iletişim, çocuğun evdeki faaliyetleri, anne babaların okula yönelik tutumları, öğretmenle kurulan iletişim, ödevlerin kontrol edilmesi, sınıf/okul faaliyetlerine katılma gibi değişkenler aracılığıyla tanımlanmaktadır (Lindberg, 2017). Bu tanımdan hareketle ailelerin okula ve öğretmene karşı tutumlarının eğitim öğretim süreci açısından çok önemli olduğu görülmektedir. Birçok araştırma, okula karşı anne babaların tutumları ile çocukların tutumları arasında yüksek bir ilişki olduğunu göstermektedir (Munn, Fernald ve Fernald, 1969; Akt: Aktamış vd. 2008). Farklı bir çalışmada ise çocuğun kendisine ve dünyaya ilişkin algıları ve çevresine göstereceği tepkiler anne babasının ona yönelik ortaya koymuş olduğu davranış örüntülerinden etkilenmektedir (Erdoğan ve Uçukoğlu, 2011). Güven ve Öncü'nün (2011) çalışması ise ailenin tutumları ile çocukların tutumları arasında yüksek düzeyde bir ilişki olduğunu ve ailelerin tutumlarının çocukların tutumlarını etkilediğini göstermektedir. Genel

anlamda bir okuldaki katılım faaliyetlerinin başarı göstermesi ve sürekliliğinin korunması konusunda başta ana baba ve öğretmenler olmak üzere sürece dâhil olan tüm bireylerin (yöneticiler ve hatta öğrenciler) katılımı ile ilgili olumlu tutum göstermesi gerekmektedir (Erdoğan ve Demirkasımoğlu, 2010). Velilerin okullara ya da öğretmenlere yönelik tutumları olumlu ve olumsuz olmak üzere iki başlık altında incelenmiştir.

2.4.1. Olumlu Veli Tutumları

Öğrenci velilerinin okula karşı takındıkları olumlu tutumlar süreci, öğretmeni ve dolayısıyla öğrenciyi de olumlu etkilemektedir. Aile katılımının verimli bir şekilde sağlanması, okula ve öğretmene dair takınılan olumlu tutumlar başta öğrencinin akademik başarısı olmak üzere birçok farklı alanı etkilemektedir. Yapılan araştırmalarda da görüldüğü üzere, ailelerinin eğitim sürecine dair olumlu tutum geliştirdiği öğrencilerin disiplin sorunları da diğer öğrencilere nazaran daha az olduğu görülebilecektir. İpek (2011) araştırmasında ana babaların okula yönelik tutumları ile eğitime katılım düzeylerinin öğrencilerin Seviye Belirleme Sınavındaki başarıları üzerinde etkili olduğunu ortaya koymuştur. Ayrıca yine aynı araştırma, ebeveynlerin olumlu tutum ile eğitim sürecine dâhil olmaları halinde öğrencilerin başarılarının olumlu etkilendiğini; kayıtsız ebeveyn tutumlarının sonucunda ise öğrencilerin başarısız olduklarını dile getirmiştir. Dam (2008), araştırmasında benzer bir ifadeyi dile getirmiş ve olumlu veli tutumlarının öğrencilerin başarısı üzerinde pozitif etkiye sahip olduğunu ortaya koymuştur. Bunun yanında Uluslararası Matematik ve Fen Eğilimleri Araştırması (TIMSS) ve Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı (PISA) gibi uluslararası başarı sınavlarına ilişkin yapılan değerlendirme çalışmaları, öğrencilerin bu sınavlarda gösterdikleri başarıda, aile ile ilgili değişkenlerin (ana babanın eğitim düzeyi, okula ve eğitime yönelik tutumu, gelir düzeyi gibi) de önemli bir etkisi olduğunu göstermektedir (Anıl, 2009; MEB, 2016; Yıldırım vd, 2013).

Bazı araştırmacılar (Barnard, 2003; Weber, 2010; Akt: Lindberg, 2017), ailelerin çocuklarının eğitimlerine katılımının, öğrencilerin okula devamını arttırdığını, okula ve öğrenmeye karşı olumlu tutum geliştirmelerine yardımcı olduğunu ve öğrenmeye yönelik güdülenmelerinin de bu doğrultuda olumlu yönde geliştiğini belirlemişlerdir. Ailelerin çocuklarının eğitimi ile ilgilenmeleri, bir başka ifadeyle etkili bir okul-aile ilişkisi, öğrencilerin akademik başarılarının yanında okula karşı tutumlarını ve okula devamlarını artırırken, aynı zamanda çocukların okuldaki disiplin sorunlarını da azaltmaktadır. Kısaca, ailenin eğitime katılımı ile birlikte öğrencilerin okula devamları, tutum ve davranışları ve

derslerdeki başarıları iyileşmektedir (Çalık, 2007). Ailelerin eğitim sürecine katılımı ve sahip oldukları olumlu tutum ve davranışlar sonucunda öğrenciler daha olumlu tutum ve davranışlar geliştirmekte, anti sosyal ve şiddet içeren davranışları azalmaktadır (PTA, 1999; Akt. Yayılacı, 1999).

Yapılan araştırmalarda görülmektedir ki aile katılımı ve ailelerin okula karşı takındıkları tutumlar süreç ve öğrenci açısından çok önemlidir. Okul ve aile arasında oluşturulacak olumlu bir ilişki bağı öğrenciyi olumlu yönde etkileyebilmektedir. Aile katılımı ve aileler ile öğretmenlerin birbirlerine karşı olumlu tutumları, okulun ve eğitimin önemli olduğu mesajını vererek çocuğun okula istekli bir biçimde devam etmesine, benlik saygısının yükselmesine ve okula yönelik olumlu tutum geliştirmesine yardımcı olur (MEB İlköğretim 1-5. Sınıflar Program Tanıtım Kitapçığı, 2007). Ersoy ve Şahin'in (1999) araştırması ve Güven'in (2000) araştırması ailelerin eğitim öğretim sürecinden soyutlanamayacağını göstermektedir. Ailelerin eğitim öğretim süreçlerine aktif katılım göstermeleri, okulda yapılan eğitim ve öğretimin evde aile tarafından pekiştirilmesi öğrenmenin daha kalıcı olarak gerçekleşmesi açısından önem arz etmektedir. Belirtilen araştırmalar bu durumun ise ailelerin okula ve öğretmene karşı takındıkları olumlu tutumlar sayesinde daha kolay gerçekleşeceği yönündedir (Ersoy ve Şahin, 1999; Güven, 2000; Akt: Aydoğan, 2006). Bu araştırmalarla paralellik gösteren bir diğer araştırma da Çelenk'e (2003) aittir. Çelenk'e göre (2003)de ailelerin eğitim açısından destekleyici bir tutum içerisinde olmaları çocukların okul başarısının daha yüksek olması açısından önemlidir. Akay (2020), ailelerin çocuk yetiştirme ve disiplin ile ilgili sorumluluklarından söz etmiş ve velilerin okula karşı olumlu tutum ve davranış geliştirmesine bu sorumlulukların içinde yer vermiştir.

Öğrenci anne ve babaları ile öğretmenlerin birbirlerine karşı takındıkları olumlu tutumlar, tarafların birbirlerini daha iyi tanımaların ve daha olumlu ilişkilerin kurulmasını sağlamaktadır. Ailelerin okula karşı takındıkları olumlu tutumlar öğretmenlerin aileyi tanımalarını kolaylaştırmaktadır. Aile üyeleri arasındaki ilişkiler, ailenin çocuğa karşı tutumları, çocuğa uyguladıkları disiplin anlayışı, çocuğun içinde yaşadığı fiziksel çevre koşulları gibi özelliklerin öğretmen tarafından bilinmesi, onun çocukta gözlediği çeşitli davranışları anlamasına ve değerlendirmesine böylelikle çocukla ilgili doğru bilgi edinmesine yardımcı olmaktadır (Kandır, 2001).

2.4.2. Olumsuz Veli Tutumları

Yapılan araştırmalar doğrultusunda grlmektedir ki ailelerin olumlu tutumları öğrenciyi olumlu etkilediği kadar, okula ve öğretmene dair takınılan olumsuz tutumlar da süreci olumsuz etkileyebilmektedir. Ailelerin eğitime katılım engellerini inceleyen bir araştırmada ailenin okul-veli işbirliği ve öğrenciyeye destek sağlamaya yönelik olumsuz tutuma sahip olması aileden kaynaklı olumsuz faktörlerden birisi olarak tespit edilmiştir (Gümüşeli, 2004). Can'ın (2009) yaptığı araştırması da bu durumu destekler niteliktedir. Can'a göre (2009) ğretmenle ğrenci arasında olumlu ilişkilerin kurulmasında ailenin okul ve öğretmene karşı tutumunun rolu çok büyüktür. Eğer anne baba için okul, günün belirli saatlerinde çocuktan kurtulmayı sağlayan bir yer, ğretmen de onunla ilgili tüm sorumlulukları yükleyebilecekleri bir kişi olarak düşünülüyorsa ve bu, çocuğa açıkça belirtiliyorsa, böyle bir çocuğun daha ilk günden öğretmenine karşı iyi duygular beslemesi oldukça güçtür.

Aslan ve Cansever'e (2007) göre ana babaların katılıma yönelik tutumlarından birisi de aile katılımını kendi ana babalık rolu algıları içerisinde değerlendirmiyor olmaları ve kimi zaman da çocuğunun eğitimi ile ilgili kararlar alma ve bu karara uygun davranışta bulunma konusunda kendilerini yeterli görmemeleridir. Alan yazında aile katılımının ğrenci gelişiminde etkili olduğuna dair araştırma sonuçları olsa da ailelerin gerekli katılımı sağlamadığı ya da katılımın gerekliliği ile ilgili olumsuz tutumlarının olduğu sonuçlarla da karşılaşılmaktadır (Özgan ve Aydın, 2010).

Ailelerin eğitim ğretim sürecine ve öğretmene dair olumsuz tutum geliştirmeleri dolaylı olarak öğrenciyi de etkileyecek ve öğrencinin okuluna ya da öğretmenine karşı duyduğu ilgi duygusunu sarsacaktır. Yavuzer'e (1993) göre eğitimin önemli olduğunu söyleyen, ancak buna karşın, okuma ve öğrenmeye hiçbir kişisel ilgi göstermeyen ebeveyn de, çocuğunun okula duyduğu veya duyacağı ilgiye engel olmaktadır. Oktay (1995), araştırmasında öğretmene veya okula yönelik olumsuz tutuma sahip olan velilerin çocuklarında da okula yönelik korku ve isteksizliğin oluşacağını dile getirmiştir. Bu olumsuzluklarla okula devam eden öğrencinin ise kendisinden beklenenleri yerine getiremeyeceği belirtilmiştir. Bir başka araştırmada ise Kaplan (2002), ebeveynlerin okullara yönelik olumsuz tutum geliştirmelerinin ve çocukların ekonomik getiri kazanmalarına yönelik beklentilerinin; okul aile ilişkilerini olumsuz etkileyeceğini savunmuştur. Gümüşeli (2004), velilerin eğitim ğretim sürecine yönelik katılımlarını incelemiş ve ebeveynlerin okulla ya da öğretmenle işbirliği kurma ve öğrenciyeye eğitim sürecinde destek olma konusunda olumsuz

tutum geliştirildiğini tespit etmiştir. Araştırmacı, velilerin bu tarz olumsuz tutuma sahip olmalarının ise eğitim sürecinde önemli bir engel olduğunu dile getirmiştir. Ayrıca Yavuzer (2012), ebeveynlerin olumsuz tutum ve davranışlarının çocuğun kendisini önemsiz hissetmesinde de etkili olduğunu savunmuştur.

Örgün (2000), anne-baba tutumları ile 8. sınıf öğrencilerinin benlik saygıları ve atılganlıkları arasındaki ilişkiyi incelediği araştırmasında, farklı anne-baba tutumu algısına sahip öğrencilerin benlik saygısı düzeyleri arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Eşitlikçi demokratik tutumla yetiştirildiklerini düşünen öğrenciler, baskıcı otoriter ve aşırı koruyucu tutumla yetiştirildiklerini düşünen öğrencilerden anlamlı düzeyde yüksek benlik algısına sahip olarak bulunmuştur (Örgün, 2000).

Demir ve Kumcağız (2015) ilköğretim 6, 7 ve 8. sınıf öğrencilerinin algıladıkları anne-baba tutumları ile şiddete yönelik eğilimleri arasındaki ilişkiye odaklanmıştır. Anne babasını demokratik algılayan çocukların şiddet eğilimleri daha azken, şiddete yönelim en fazla ebeveynlerini ihmalkâr algılayan çocuklarda gözlemlenmiştir. Uluğtek'in (1976) anne baba davranışları ile çocuğun saldırganlık ve bağımlılık eğilimi arasındaki ilişkiyi ilköğretim 5. sınıfa devam eden 203 öğrenci ve anne babaları ile çalışmış ve bunun sonucunda anne-babaların reddeden ve kısıtlayan tutumu arttıkça, çocukta saldırgan kişilik geliştirme derecesinin artmakta olduğu, anne-babaların yaşam koşulları zorlaştıkça çocuklara daha kısıtlayıcı davranışlar gösterdikleri bulunmuştur (Saruhan, 1996). Erkan (2002), Güçray (2001) ve Çam'ın (1996) ergenlerin sosyal kaygı düzeylerinin ana-baba tutumları ve cinsiyet açısından incelendiği; koruyucu - istekçi ve otoriter ana-baba tutumlarına maruz kalan ergenlerin, Olumsuz Değerlendirilmekten Korkma Ölçeği ve Sosyal Kaçınma ve Huzursuzluk Ölçeklerinden yüksek puan aldıkları görülmüştür. Anne babanın çocuğa karşı tutum ve davranışları, bir taraftan çocuğun psiko-sosyal gelişimini etkilerken, diğer taraftan onun arkadaşları ve diğer sosyal ilişkilerinde model olacaktır. Çocuğun çevresine uyumsuzluğuna neden olacak etkilerin büyük çoğunluğu aile çevresinde gerçekleşmektedir (Dam, 2008).

2.5. Motivasyon Kavramı

İnsanoğlunun profesyonel anlamda iş dünyasına girmesiyle birlikte çalışanların verimliliğinin artırılması üzerine birçok çalışma yapılmıştır. Yapılan araştırmalarda çalışan verimliliğinin artırılması için ücret, terfi ve statü gibi maddi etmenlerin yanında çalışan psikolojisi ve motivasyonu gibi manevi etmenlerin de sürece etki ettiği gözlenmiştir. Özellikle

eğitim alanında gerek çalışanların gerekse öğrencilerin verimliliğinin arttırılabilmesi adına motivasyon kavramı üzerinde durulmuştur (Gözükara, 2021).

Motivasyon kavramı üzerine birçok araştırmacı kavramı farklı açılardan ele almış ve farklı bakış açılarıyla araştırmalarını yürütmüştür. Bu durum motivasyon kavramının tanımı üzerine de zengin bir çeşitlilik sunmaktadır. Motivasyonun karmaşıklığı göz önüne alındığında, motivasyonun anlaşılmasında bir fikir birliği olmadığı görölmektedir (Dörnyei ve Ushioda, 2011). Psikolojik çalışmalarda motivasyon kavramı, insan davranışlarının gücü ve yönüyle ilişkili psikolojik bir kavram olarak tanımlanmaktayken fizikçiler tarafından ise organizmanın dokuları içerisinde enerji dönüşümü yapan uyarıcı, güçlendirici ve düzenli davranış süreci olarak tanımlanmaktadır. (Lundy ve Cowling, 1996, Young, 1996; akt: şahin, 2004). Çalışma sürecinde çalışanların iş verimliliğini arttırabilmek adına sürece yönelik motivasyonlarının arttırılması çok önemlidir. İnsanların yaptıkları işten ve iş çevrelerinden memnun oldukları sürece iş konusunda daha verimli oldukları görölmektedir. İnsanların işe yönelik memnuniyetleri sadece maddi çerçevede değerlendirilmemeli, bu sürecin psikolojik bir boyutu olduğu da unutulmamalıdır. Bu sebeple motivasyon kavramı üzerine araştırmalar yapılmış ve farklı sonuçlar elde edilmiştir (Eren, 1993).

Yapılan araştırmaların bir tanesinde motivasyon kavramı; kişilerin belirli bir amacı gerçekleştirmek üzere kendi arzu ve istekleri doğrultusunda davranmaları şeklinde tanımlamaktadır. (Koçel, 2005). Bu tanımdan yola çıkılırsa motivasyonun amaca yönelik güdülenme süreci olduğu ve kişinin arzu ve istekleri tarafından yönlendirilebilen bir çeşitlilik barındırdığı görölecektir. Motivasyon kavramının Türkçede tam karşılığını bulmak zor olmakla birlikte, bu kavram İngilizce ve Fransızca "motive" kelimesinden türetilmiştir "Motive" teriminin Türkçe karşılığı güdü, saik veya harekete geçirici olarak belirlenebilir (Eren, 2004). Motivasyon kavramı üzerine yapılan bazı araştırmalarda da güdü kavramı öğrenilen ihtiyaçları tatmin için organizmayı (bireyi) faaliyete geçiren itici güç olarak ifade edilmekte ve dürtü fizyolojik ihtiyaçları tatmin için organizmayı faaliyete geçiren itici güç olarak tanımlanmaktadır (Eren, 2004). Başaran'a (1984) göre motivasyon; iş göreni, beklenen nitelikte ve nicelikte görevini yapması için etkilemek anlamındadır. Bireyi harekete geçiren ve canlandıran bir süreç olarak ifade edilen motivasyon kavramının, bireyin daha önceden belirlenen bir hedefe ulaşmak amacıyla kendi çaba ve arzusuyla hareket etmesi olarak tanımlandığı da görölmektedir (Ünsar vd., 2010). Başka bir tanımlamaya göre ise bireyin bir şeyi hevesle ve istekle yapması sürecinde o işle ilgili olarak hissettiği veya yaşadığı duyguları

motivasyon olarak tanımlanmaktadır (Bentley, 2006). Hauser'e (2014) göre motivasyon, insanların iş yerlerinde veya özel hayatlarında yaşamlarını etkileyen pozitif bir enerji kaynağı olarak görülmektedir.

Gredler (2009) motivasyonu bireyin bazı davranışlarını doğrudan kontrol eden ve bunun yanında bu davranışları sürdüren bir süreç olmasının yanında bireyin davranışları üzerinde önemli ölçüde etkili olan bir olgu olduğunu vurgulamaktadır. Motivasyon kavramını tanımlayabilmek adına yapılan bir diğer çalışma da motivasyon, bir davranışı harekete geçiren, yönlendiren ve sürdüren şey olarak tanımlanmıştır (Steers ve Porter, 1991, akt. Gözükara, 2021). Güney (2000) motivasyon kavramını bir ya da daha çok kişiyi belirli bir hedefe doğru harekete geçirmek amacıyla yürütülen çabaların tamamı olarak tanımlamaktadır. Bu nedenle motivasyon, belli bir hedefe ulaşmak amacıyla bir araya gelmiş kişileri koordine etme, yönlendirme, uyumlaştırma ve katılımcı bir ortam oluşturmak için gösterilen çabalardır (Öztekin, 2005). Çalışan motivasyonu bir kuruluşun çalışanlarından daha yüksek genel işlevsellik ve performans elde etmek için kuruluşa doğrudan ve dolaylı olarak katkıda bulunmalarını sağlayan ve kuruluşun ve alt sistemlerinin hedeflerine ulaşılmasına dayanan bir dizi karar ve eylemdir (Nicolescu ve Verboncu, 2008; akt: Gözükara, 2021). Koçel'e (1995) göre bir yönetici astlarını örgütsel amaçları gerçekleştirecek şekilde davranmaya sevk etmek (motive) zorundadır. Başka bir deyişle, bir yöneticinin başarısı, astlarını örgüt amaçlarını gerçekleştirecek şekilde davranmaya sevk edebilmesine bağlıdır. Bu tanımların da gösterdiği üzere motivasyon sadece kişinin içsel bir süreci olarak ele alınmamaktadır. Tanımlara bakıldığında çalışanın motivasyon sürecine dış etkenlerin de (çalışma koşulları, işin niteliği, diğer paydaşlar gibi) etkili olduğu görülmektedir.

2.6. Öğretmen Motivasyonu

Yapılan araştırmalar eğitim öğretim sürecinde en önemli rolü öğretmenlerin üstlendiğini göstermektedir. Erdaş'a (2009) göre eğitim sisteminin örgütlerinden olan okulların verimliliğinde ortam, yönetici ya da program gibi etmenler önem arz etmektedir ama süreçte en önemli rol öğretmene düşmektedir. Eğitim öğretim sürecinde öğretmenin etkin bir rol üstlenmesi sürecin olumlu etkilerini de arttırmaktadır. Bishay (1996) araştırmasında; öğretmenin motivasyonunun yüksek olmasının öğretmene olduğu kadar öğrenciye de etki ettiği görülmüştür. Motivasyon ve buna bağlı olarak öğretmen performansı okulların etkililiğinde önemli bir role sahiptir. Öğretmen motivasyonunun öğrenci motivasyonu üzerinde önemli bir etkisi olduğundan öğretmen motivasyonu eğitim liderleri ve okul

müdürleri için önemli bir husus olduğu araştırmalarda vurgulanmaktadır. (Jesus ve Lens, 2005).

Yazıcı'ya (2009) göre öğretmenlik mesleği, ekonomik gereksinimlerin karşılanması için yapılan bir meslek değildir. Öğretmenler, psiko-sosyal gelişim ve doyum sağlamak için de bu mesleği sürdürmektedir. Güney'e göre de (2011) motive edilen birey işini zevkle yapmakta ve bu da hem kendisinin hem de kurumun verimliliğini olumlu yönde etkilemektedir. Faaliyet alanı insanların yetiştirilmesi ve geliştirilmesi olan okulların daha etkili çalışması için, okulda bulunan üyelerin, görevlerinden daha fazlasını yapmaya istekli olması gerekir (Terzi ve Kurt, 2004).

Yapılan araştırmalarda öğretmen, eğitim olgusunun temel öğelerinden biri olarak kabul edilmiştir. Öğretmen, bireyin çağın gereksinimlerine ulaşabilmesi doğrultusunda öğrencilerin nitelikli bir biçimde yetiştirilmesinde önemli sorumluluklar üstlenmektedir. Öğretmenlerin sorumluluklarını yerine getirebilmeleri ve eğitim sisteminin niteliğini artırabilmeleri hizmet öncesinde mesleğe ilişkin olumlu tutum geliştirmelerini ve duyuşsal alan yeterliklerine sahip olmalarını gerektirmektedir (Karadağ, 2012).

Öğretmenin mesleki tutumunun performansına etkisini ifade etmeye çalışan bir araştırma da Karadağ (2012), "Öğretmenlik mesleğine giriş yapan öğretmen adaylarının öğretmenliğe yönelik olumlu tutum geliştirmeleri, olumlu algılara sahip olmaları mesleki başarılarının belirleyicisi olarak kabul edilmektedir." şeklinde ifade etmiştir. Mesleğini benimsemiş ve sürece yönelik olumlu tutum geliştirmiş bir öğretmenin motivasyonunun ve dolaylı olarak iş performansının da yüksek olacağı araştırmalarda belirtilmektedir. Performansı yükselen bir öğretmen ise eğitim öğretim sürecinin sağlıklı bir şekilde ilerlemesini sağlayacağı gibi belirlenen hedeflere ulaşılmasında da büyük katkı sağlayacaktır. Yavuz ve Karadeniz (2009) araştırmalarında; eğitim kurumlarının esas çalışanı olarak gördükleri öğretmenlerin performanslarının artmasının eğitim sağlıklı bir şekilde gerçekleşmesinde, öğrencinin süreçte daha çok motive olmasında, eğitim sürecinin temel yapı taşları olarak kabul edilen idare, veli ve öğretmen arasındaki uyumun artmasında ve hedeflenen amaçlara yönelik başarıya ulaşılmasında önemli bir etken olduğunu savunmuşlardır.

2.7. Motivasyon Kuramları

Sanayi devrimi ve sonrasında yaşanan gelişmeler, profesyonel anlamda iş dünyasının ortaya çıkmasını sağlamıştır. İş dünyasının önemini giderek arttırması ise iş bölümü ve uzmanlaşma gibi kavramları gün yüzüne çıkartmıştır. Ortaya atılan bu tip yeni kavramlar ise çalışanların iş yerlerine karşı olumsuz tutum geliştirmelerine ve işletmelerine karşı isteksizleşmelerine neden olmuştur. Frederick Winslow Taylor öncülüğünde başlayan çalışmalarda araştırmacılar üretimin nasıl arttırılabileceği ve çalışanlarda karşılaşılan olumsuz tutumların nasıl önüne geçileceği üzerine araştırmalar yapılmıştır. Araştırmacılar iş yerlerine karşı isteksiz ve ilgisiz olan çalışanları tekrardan istekli ve ilgili hale getirmek adına çalışmalar yapmışlar ve çalışanların davranışlarını izlemişlerdir. Yapılan bu araştırmalar sonucunda motivasyon kavramı ortaya atılmış ve kuramsal çerçevesi belirlenmiştir. 19.yüzyıldan günümüze kadar motivasyon konusunda işletme yöneticilerinin kullanabileceği birçok teori ve modeller geliştirilmiştir. Bu teori ve modeller, yöneticilere, kişileri motive eden faktörleri belirlemek, motivasyonu sürdürmek konularında yardımcı olmak iddiasındadır. (Koçel, 2001).

Yapılan araştırmalarda araştırmacılar farklı sorunlara eğilmişler ve farklı açılardan çalışanın motivasyonunun nasıl arttırılacağını aramışlardır. Üzerinde durdukları en önemli sorulardan bir tanesi ise bazı çalışanların yaptıkları işlere ve iş yerlerine karşı büyük bir istek ve arzuyla bakıp çalışmalarını bu şevkle sürdürürken aynı şartlara sahip diğer çalışanların ise yaptıkları işlere ve iş yerlerine karşı isteksiz ve ilgisiz olmaları ayrıca verimlerinin de düşük olmasının sebebidir. Bu soru işletmelerde motivasyon konusunun özünü oluşturan, fakat yanıtı ararken, bir başka deyişle, iş görenleri işlerine istekli olarak bağlamanın, yeniden kazanmanın gerçek motivleri araştırırken çeşitli görüşler ortaya atılmıştır (Sabuncuoğlu vd. 1998). Özellikle içinde bulunduğumuz çağda bireylerin motivasyon bu soruya yönelik yapılan çalışmalar neticesinde kişilerin motivasyon sürecine daha hâkim olduğu ve potansiyellerini ve verimliliklerini daha fazla arttırabildikleri görülmektedir (Koçel, 2003).

Motivasyon kavramı üzerine yapılan araştırmalar sonucunda, motivasyonu oluşturan iki ana unsur tespit edilmiştir. Bunlar ekonomik ve psiko-sosyal motivler olarak kabul edilmektedir. Motivasyonu kavramını ortaya çıkaran unsurların farklılaşması motivasyon üzerine üretilen teorilerin de farklılaşmasına sebep olmuştur. Ortaya atılan farklı motivasyonu teorisinin ortak amacı işletme bünyesinde bulunan çalışanların motivasyonlarının artmasına yardımcı olmaktır. Motivasyon teorileri insan yapısını farklı açılardan ele almıştır. Bunlar;

fizyolojik, psikolojik ve dışsal faktörler olarak sıralanmaktadır (Konur ve Yaşar, 2010). Motivasyon kuramları iki ana gruptan oluşmaktadır. Bunlar; kapsam kuramları ve süreç kuramlarıdır. Kapsam kuramları içsel faktörlerle ilgilenirken süreç kuramları dışsal faktörleri içermektedir. Kapsam kuramları, davranış gerçekleşmeden önce olan durumu ifade ederken, süreç kuramları ise davranış gerçekleştikten sonra olan durumun sonucuna hedeflemektedir (Koçel, 2001). Motivasyon kuramları tablo-1’de gösterilmiştir (Paşaaahmetoğlu ve Yeloğlu, 2017).

Tablo-1 Motivasyon Kuramları

TÜR	KURAM	TEORİSYEN	TEMEL VARSAYIM
KAPSAM KURAMLARI	İhtiyaçlar Hiyerarşisi Kuramı	Maslow	Bireyin yaptığı her davranış belirli ihtiyaçları gidermeye yöneliktir ve beş kademe ihtiyaç vardır.
	X ve Y Kuramı	McGregor	X kuramı bireyleri olumsuz, Y kuramı ise olumlu davranışlar sergileyen çalışanlar olarak değerlendirir.
	İhtiyaç Kuramı	McClelland	Başarma, güç kazanma ve ilişki kurma ihtiyaçlarından oluşmaktadır.
	Çift Faktör Kuramı	Herzberg	Bireylerin motive edilmesi için olması gereken asgari koşullar hijyen faktörünü yansıtmaktadır.
	ERG Kuramı	Alderfer	Var olma, ait olma ve gelişme ihtiyacından oluşmaktadır.
SÜREÇ KURAMLARI	Koşullanma Kuramı	Skinner	Öğrenme, bu davranışın sonucudur. Çevre tarafından benimsenen davranışlar tekrar edilmektedir.
	Beklenti Kuramı	Vroom	Bireyin belli bir iş için çaba sarf etmesi bekleme ve araçsallığa bağlıdır.
	Bekleme Kuramı	Lawler ve Porter	Bireyi motive eden faktörler içsel ve dışsal ödüllerdir.
	Eşitlik Kuramı	Adams	Örgütlerdeki eşitlik algılarının çalışanlar üzerindeki etkilerinin iş verimliliğine ne şekilde yansıdığını tartışmaktadır.
	Amaç Kuramı	Locke	Bireylerin amaçları, örgütteki motivasyonları açısından temel belirleyicidir.

2.8 Akademik İyimserlik

Öğretmenlerin motivasyon düzeyleri ve ideal okul ortamlarının tespit edilip geliştirilebilmesi adına araştırmacılar birçok araştırma yürütmektedir. Bu çalışmalardan bir kısmı da pozitivist felsefeyi benimseyen psikologlar tarafından yapılmaktadır. Pozitivist psikologlar, insanoğlunun geliştiği ve ilerlediği durumları tespit edebilmek adına pozitif

duyguları ele almışlar ve özellikle iyimserlik üzerinde durmuşlardır. Carver ve Scheirer (2002) iyimserliği bireyin gelecek adına sahip olduğu olumlu beklenti olarak tanımlamışlardır. Geleneksel yaklaşıma göre okullarda başarı için motivasyon ve yetenek kavramlarının üzerinde durulurken; pozitivist bir psikolog olan Seligman (2002) iyimserliğin bu süreçte yetenek ve motivasyon kadar önemli olduğunu savunmuştur. Hoy ve Kurz (2008) çoğu eğitimci tarafından iyimserlik üzerine kurulu bir sınıf ortamının kabul edileceğini söylemişlerdir. Araştırmalarında ortaya koydukları iyimser sınıfların fırsat ve imkânlar, başkalarını düşünme yetisi, zorluklarla baş etme gücü ve güven üzerine kurulu olduğunu dile getirmişlerdir.

Akademik iyimserlik kavramı, eğitim sürecinde öğretmenlerin akademik başarıya odaklı olmalarını, bu süreçte veli ve öğrencinin desteğini almalarını, karşılaşılan zorluklarla mücadele edilirken kapasitelerine inanmalarını ve öğrencilerin başarılarının artırılmasına yönelik olumlu tutumlara sahip olmayı ifade etmektedir (Hoy, 2006; akt: Ay Işık, 2017). Hoy (2006) araştırmasında akademik iyimserlik özelliğine sahip olan öğretmeni de yetenek ve becerilerinin farkında olan, öğrenci ve velilerle olan ilişkilerinde onlara güvenen ayrıca sürecin akademik çıktıları üzerinde olumlu tutum sergileyen kişiler olarak tanımlamıştır. Yılmaz ve Kurşun (2015) akademik iyimserliğe sahip olan okullarda öğretmen, öğrenci ve veli arasında güven duygusunun diğer okullara nazaran daha gelişmiş olduğunu vurgulamışlardır. Ayrıca aynı çalışmada, bu tip okullarda öğretmen ve öğrenciye daha çok değer verildiğinden söz edilmiştir.

Okullarda akademik iyimserlik; bilişsel, duygusal ve davranışsal unsurları barındıran bir değişken olarak ortaya koyulmuştur. Bu unsurlar; kolektif yeterlilik (bilişsel), okul güveni (duygusal) ve akademik önem (davranışsal) olarak ifade edilmektedir (Fahy vd., 2010).

Araştırmamızın bu kısmında akademik iyimserliğin güven bileşeninden söz edilecektir.

Şema: 2.8. Akademik İyimserliğin Bileşenler (Fahy vd, 2010).

2.8.1. Güven

Güven kelimesi TDK’de korku, çekinme ve kuşku duymadan inanma ve bağlanma olarak tanımlanmıştır (TDK, 2023). Güven kavramını Ermiş (2022), insanın kendisi ve başka insanların arasında kurduğu ikili ilişkilerde dürüst ve açık sözlü olması şeklinde tanımlamıştır. Barutçugil (2004) ise insanlar arası sağlıklı ilişkilerin ortaya çıkmasında güven kavramının öneminden söz etmiştir. Uzun (2014), güveni bireysel iletişimlerin daha sağlıklı gerçekleşmesi adına önemli bir faktör olarak ifade etmiş ve güvenin beraberinde doğruluk, samimiyet ve güvenilirlik kavramlarını da getirdiğini söylemiştir. Hoy vd. (2006) güven kavramını farklı bir açıdan ele almış ve kişinin, diğer bireylerin kendi çıkarına en iyi şekilde hareket edeceği yönünde sahip olduğu savunmasızlık olarak tanımlamıştır. Yapılan tanımlar incelendiğinde kavramın ifade edilmesinde farklı yaklaşımlar olsa da genel tanı dürüstlük, kendini karşıya açma ve süreç içerisinde karşı taraftan olumlu beklentiler içerisinde olma üzerine kurulmuştur.

Akademik iyimserliğin güven bileşeni sürecin duygusal yönlerini ifade etmektedir. Eğitim süreci içerisinde öğretmenlerin, öğrencilerin ve velilerin birbirlerine karşı güven duygusu hissetmeleri sürecin olumlu anlamda ilerlemesi adına önem arz etmektedir. Öğretmenlerin öğrencilerine ve velilerine güvenmeleri süreç içerisinde kendilerini daha rahat hissetmelerine, mesleki yetkinlik duygularını güçlendirmelerine ve karşılıklı güvenin artmasına olasılık tanımaktadır. Aile tarafından okula ve öğretmene duyulan güven neticesinde öğretmenlere aileler tarafından yıpratılmayacakları ve zarar görmeyecekleri bilinci aşılır ki bu durum da akademik süreçte yüksek standartların ortaya çıkmasını

sağlayacaktır (Ay Işık, 2017). Farklı bir araştırmada okul içinde ve okul dışında güven kavramının paydaşların ilişkilerinin merkezinde yer aldığını dile getirmişlerdir. Eğitim öğretim sürecinin temel paydaşları olan veli, öğretmen ve öğrenci üçgeni arasında oluşacak güven duygusu; öğretime yönelik tüm yeniliklere açık olmakla beraber okuldaki bireylerin gereken çabayı sarf etmelerine yardımcı olacaktır (Kouzes ve Posner, 1995).

Eğitim sürecinde paydaşlar arası güvenin sağlanması sadece öğretmenleri etkilememektedir. Goddard ve diğerlerine göre (2007), okul ortamında gelişen güven duygusu öğrenci başarısı ile de olumlu yönde ilişkilendirilmiştir. Ebeveyn ve öğretmen arasında sağlanan güvenin çocukta öğrenmeyi geliştirdiği de tespit edilmiştir. MacPearson ve Carter'a (2009) göre öğretmenin sınıfa güvenmesi öğretmen ve öğrenci arasında karşılıklı saygıyı tetikleyeceği gibi sınıf dışında da öğretmen ve veli arasında karşılıklı güveni teşvik etmektedir. Çoban ve Demirtaş (2011) öğretmen ve aile arasında karşılıklı güvenin tesis edilmesi ile güvenen bir çevrenin oluşturulacağından bununla beraber öğretmenlerin akademik vurgularının başarıyı belirleyen davranışları yaratacağından bahsetmişlerdir.

İnsanoğlu sosyal bir canlıdır ve sosyal süreçlerde ortaya koyacağı davranışları işbirliğine ihtiyaç duymaktadır. Sosyal işbirliği ise tarafların birbirlerine güven duyduğu bir ortamda gelişmektedir. Smith ve Hoy (2007) güven duygusunun öğretmenlerin, ebeveynlerin ve öğrencilerin öğretimi geliştirebilmek adına işbirliği yapmalarına yönelik inanç olduğunu savunmuşlardır. Saphier ve King (1985) okullarda kurum kültürünün katılımcılar arasında işbirliğine dayandığını dile getirmiştir. Öğretimin heyecan verici bir faaliyet olduğunu belirten araştırmacılar, bu sürecin işbirliği ile sağlanacağını işbirliğinin ise paydaşlar arası güven duygusunun tesis edilmesi ile mümkün olacağını söylemişlerdir (Saphier ve King, 1985; akt: Yılmaz ve Kurşun, 2015).

Eğitim sürecinde öğretmenlerin motivasyonları birçok etmenden etkilenmekle birlikte bu etmenlerden bir tanesi de güvendir. Karakuş ve Demir (2015) bireylerin başkalarına duydukları yüksek seviyeli güvenin, ortak bir hedef etrafında birleşmede motive edici bir unsur olduğunu dile getirmiştir. Battle (2007) eğitim kurumlarının temelinde kurumsal güvenin sağlanmasının gerekliliğini vurgulamıştır. Akpolat ve Oğuz (2022) ise okul içerisinde paydaşlarla beraber oluşturulan güven ortamının motivasyon üzerinde yordayıcı olduğu sonucunu elde etmiştir. Aynı araştırma öğretmenlerin eğitim paydaşı olan velilere karşı duydukları güvende yaşanan artışın; mesleğe yönelik olumlu tutum geliştirmede, mesleği özümseme düzeyinin artmasında, mesleki başarıda ve dolayısıyla örgütsel motivasyonun

artışında etkili olduğunu dile getirmiştir. Ada vd. (2014) de benzer sonuçlara ulaşmışlar örgütsel güven ortamının motivasyon üzerinde etkili olduğunu dile getirmişlerdir. Timuroğlu ve Çelik (2018) ise öğretmenlerin motivasyonlarının eğitim paydaşı olan veli ve öğrencilere karşı duydukları güvenle yüksek düzey ilişkili olduğunu ifade etmiştir.

2.9. Öğretmenlik Mesleğinin Statüsü ve Saygınlığı

Öğretmenlik mesleği ve öğretmenlerin mesleki statülerine değinmeden önce statü kavramının anlamının irdelenmesi gerekmektedir. Statü kavramı, Ataünal'a (2000) göre bireyin toplum içerisinde işgal ettiği yer olarak tanımlanmaktadır. Bir başka araştırmada ise Akyüz (2001) statü kavramını, bireyin, kurumun ya da mesleğin içinde bulunduğu sosyal konuma atfedilen değer olarak tanımlanmıştır.

Öğretmenlerin her toplumda mesleki açıdan özel bir konumda oldukları kabul edilmekle birlikte, son dönemlerde öğretmenliğin birçok tartışmaya da konu olduğu gözlenmektedir (Verhoeven vd, 2006, akt, Ulutaş, 2017). 2014 yılında 5 Ekim Dünya Öğretmenler Günü programları kapsamında UNESCO Genel Direktörü Irina Bokova, Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu (UNICEF) Yönetici Direktörü Anthony Lake, ILO Genel Direktörü Guy Ryder, Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) Yöneticisi Helen Clark ve Eğitim Enternasyonal (EE) Genel Sekreteri Fred van Leeuwen tarafından dünya öğretmenleri adına ortak bir mesaj yayınlanmıştır. Bu mesajda, bir eğitim sisteminin yalnızca sistemin içerisinde bulunan öğretmenler kadar iyi olduğuna vurgu yapılmıştır. Ayrıca öğretmenler, evrensel bakış açısında kaliteli eğitimin vazgeçilmezi olarak nitelendirilmiştir. Karşılaşılan yeni küresel zorlukların aşılabilmesi, fırsatların olumlu bir şekilde idare edilebilmesi ve yeni nesillerin zihinlerinin ve tutumlarının şekillendirilebilmesi adına öğretmenin merkezi bir konumda olduğu belirtilmiştir (Unesco, 2015). Bu mesaj ile benzer ifade de Eskicumalı'nın (2001) araştırmasında "çocuğun toplumsallaşmasında, toplumsal kültürün ve değerlerin gelecek kuşaklara aktarılmasında, bireyin ve dolaylı olarak toplumun bilinçlendirilmesinde, siyasi düzenlerin ve demokratik ideallerin korunmasında ve geliştirilmesinde ayrıca ülkelerin ekonomik açıdan kalkındırılmasında öğretmenin değeri tartışılmaz bir gerçektir." ifadesi ile yer bulmaktadır.

Bütün toplumlarda mesleki statüsü yüksek olan meslekler bireyler tarafından daha çok tercih edilmektedir. Bu durum statüsü yüksek mesleklere başvuran kişiler arasından bir seçim yapılmasını ve en başarılı olanların mesleğe ulaşabilmesini beraberinde getirmektedir. Bu ifadeden de anlaşılmaktadır ki bir mesleğin toplumsal statüsü ve saygınlığı ile mesleği icra eden bireylerin nitelikleri arasında doğru orantı bulunmaktadır. Ayrıca statüsü ve saygınlığı

yüksek olan meslekleri tercih eden bireylerin, mesleki motivasyonlarının daha yüksek olduğu aynı oranda mesleki kaygılarının da düşük olduğu gözlenmiştir (Karaman vd, 2013).

Öğretmenlik mesleğinin statü ve saygınlığı birçok etmeden etkilenmekle birlikte velilerin okula ve öğretmene yönelik tutum ve davranışları da bu etmenlerin arasında yer almaktadır. Özsoy (2010), öğretmenlik mesleğinin sadece okul ortamında öğrencilerle birlikte icra edilmediğini velilerle ve dolayısıyla toplumla iç içe olan bir meslek grubu olduğunu ifade etmiştir. Bozbayındır (2019) araştırmasında, velilerin öğretmenlere yönelik olumlu görüş geliştirmelerinin, öğretmenlik mesleğinin statüsünü etkilediğine yönelik bulgulara ulaşmıştır. Yazıcı (2009) ise velilerin eğitim sürecinin önemli paydaşlarından birisi olduğunu ifade etmiş ve velilerin öğretmenlik mesleğine yönelik olumlu tutum, davranış ve düşüncelerinin mesleğin statüsünü doğrudan etkilediğini dile getirmiştir. Bir başka araştırma ise öğretmenin okuldaki değerini belirleyen paydaşların veli ve öğrenci olduğunu ifade etmiştir. Öğretmenlik mesleğinin statüsü öğretmenin içinde bulunduğu çevre yardımıyla yükselebilmektedir (Bek, 2007). Çelikten ve Can (2003), velilerle kurulan sağlıklı ilişkilerin öğretmenlerin saygınlığı üzerinde etkili olduğunu belirtmiştir. Çubukçu vd. (2012) araştırmalarında öğretmenlik mesleğinin statüsüne değinmiş ve öğretmenlerin veliler tarafından gelecek kuşakların güvencesi olarak görüldüğünü bu doğrultuda sahip olunan statü ve saygınlığın toplum nezdinde önemli bir konumda olduğunu ifade etmişlerdir.

Alan yazında yapılan araştırmalar incelendiğinde veli tutum ve davranışlarının öğretmenlik mesleğinin statü ve saygınlığı üzerinde sadece olumlu etkilerinin olmadığı görülecektir. Velilerin gösterdiği olumsuz tutum ve davranışlar ile velilere yönelik verilen birtakım hakların suiistimal edilmesi öğretmen statüsünü olumsuz etkilemektedir. Bu konu ile alakalı Bozbayındır (2019) araştırmasında; medyada öğretmenlik mesleğini olumsuz etkileyen yayınların yapılması, öğretmenden çok veli ve öğrenciye değer verilmesi gibi etmenlerin öğretmenlerin toplumsal statüsünü düşürdüğü ifade edilmiştir. Ünsal (2018) araştırmasında benzer bulgulara yer vermiştir. Velilere verilen hakların suiistimal edilmesi ve öğretmenden çok veli ve öğrencilere haklar verilmesi öğretmenlerin statüsünü düşürmektedir. Ağçam ve Babanoğlu (2016); öğrenci ve veli tarafından öğretmene yönelik uygulanan şiddet olaylarının son dönemlerdeki artışının da öğretmenlerin saygınlığını ve statüsünü zedelediğini dile getirmişlerdir. Tehseen ve Heidi (2015) tarafından yürütülen araştırma ise veliler tarafından öğretmenlere uygulanan baskının öğretmenlerin statüsü üzerinde olumsuz etkiye sahip olduğunu ifade etmektedir. Atmaca (2020) araştırmasında benzer bulgulara yer vermiştir. Velilerin tutum ve davranışlarının öğretmenlerin statüsünü olumsuz etkilediğinden söz etmiş

ve velilerin yeri geldiğinde öğretmenlere işlerini öğretir gibi hareket etmelerinin, öğretmenlerin saygınlığını zedelediğini dile getirmiştir.

2.10. Sağlıklı Öğretmen-Veli İlişkisi

Eğitim öğretim sürecinin sağlıklı bir şekilde yürütülmesi ve önceden hazırlanan amaç ve görevler doğrultusunda hedeflenen kazanımlara ulaşılabilmesi, olumlu bir veli öğretmen ilişkisi üzerinden daha kolay sağlanabilecektir. Okulların ve dolayısıyla öğretmenlerin ailelerle sağlıklı bir iş birliği ortamı sağlamaları bir ihtiyaç olarak kabul edilmiş ve Okul Aile Birliği Yönetmeliğinde bu durumdan söz edilmiştir. Yönetmelikte, öğretmenlerin okul aile birliğinin doğal üyesi olarak kabul edildiği ifade edilir. Ayrıca birliğin amacı okul ile veliler arasındaki bütünleşmeyi gerçekleştirmek suretiyle veli ve öğretmenler arasındaki işbirliğinin sağlanması, şeklinde ifade edilir (Resmi Gazete, 2012). Yapılan farklı araştırmalar veli ile öğretmen arasındaki ilişkiye dikkat çekmektedir. Gökçe (2000), yaptığı araştırmasında veli ve öğretmen arasında sağlıklı bir işbirliğinin oluşturulmasının, öğrencinin gelecekteki yaşantısında belirleyici rol oynayacağını ve bu sebeple büyük öneme sahip olduğunu dile getirmektedir. Benzer verileri sunan bir diğer araştırma da Çayak ve Ergi (2015) tarafından gerçekleştirilmiştir. Bahsi geçen araştırmanın bulgularına göre, veli ve öğretmen arasında kurulan sağlıklı bir ilişki, istenmeyen öğrenci davranışlarının ortadan kaldırılmasında başat rol oynamaktadır. Eğitimin önemli iki paydaşı olan öğretmen ve veli arasında oluşturulan yüksek iletişim, okul iklimi için de son derece önemlidir (Altundaş vd., 2020).

Her çocuk içinde yaşadığı aile ortamının etkilerini taşımaktadır. Öğretmenler de bu durumun bilincine vararak ebeveynlere yönelik beklentiler geliştirmektedir (Gürşimşek, 2003). Bolat (2012), araştırmasının bulgularında bu beklentileri şu şekilde dile getirmiştir:

- **Tutum Birliği:** Öğretmenin okul ortamında öğrencisine kazandırmak için çaba gösterdiği tutum ve davranışların, evde aile tarafından da desteklenmesidir. Öğretmen ve ailenin değerlerinin birbirleriyle örtüşmemesi halinde problemlerle karşılaşılabilir.
- **Denetleyici Rol:** Velilerin öğretmenleri sürekli kontrol ve denetim altında bulundurmasıdır. Öğretmenlere göre sağlıklı bir iletişimin sağlanabilmesi için velilerin denetleme rollerinden sıyrılıp paydaş rolünü kazanmaları gerekmektedir.
- **Bilgi Paylaşımı:** Sağlıklı bir veli-öğretmen ilişkisinin ortaya çıkması için velilerin öğrencileri hakkında öğretmenle bilgi paylaşımına gitmesi gerekmektedir. Bu şekilde gelişimin daha rahat takip edilmesi sağlanmaktadır.

- Aile Eğitimi: Yüksek aile beklentileri, gerçekçi hedeflerin belirlenememesi, çok katı kuralların belirlenmesi, yargılama, sınır koymama gibi davranışlar, sağlıklı bir veli-öğretmen ilişkisini engellemektedir. Bunun ortadan kaldırılması ile aile eğitimi ile sağlanabilmektedir.
- Okula Yönelik Beklenti: Etkili bir okul-aile işbirliğinin sağlanabilmesi için velilerin okula yönelik beklentilerini düzenlemesi gerekmektedir. Okulun sınava hazırlayan bir kurum olmaktan sıyrılarak, hayata hazırlayan bir kurum olması gerekmektedir.

Farklı bir çalışmada ise Acartürk (2022), sağlıklı bir veli-öğretmen ilişkisinin kurulabilmesi ve güçlü bir zemine oturtulabilmesi için anne, baba ve öğretmenin karşılıklı güven duygusu içerisinde olmaları gerekmektedir, bulgusuna ulaşmıştır. Ayrıca veli yaklaşımlarının sorun odaklı olmaktan çıkıp çözüm sürecine yardım amaçlı olmaya başlamasıyla veli-öğretmen ilişkisinin daha verimli olacağından söz etmiştir. Bir başka çalışmada ise veli-öğretmen arasında olumlu bir bağlantının oluşturulmasının öğrencinin başarısı üzerindeki etkisine değinilmiştir. Veli ilgisi, velilerin eğitime önem vermesi, velinin öğrencisine akademik konularda yardımcı olması, çocuğunu takip etmesi gibi faktörlerin hem öğretmen veli ilişkisini olumlu etkilediği hem de öğrenci başarısında etkili olduğu bildirilmiştir (Altun, 2009).

Bazı araştırmalar öğrenci başarısının artırılması hususunda öğretmen ve veli iletişiminin yüksek olmasının rolünden bahseder. Garcia (2014) bu durumu, “öğrenci başarısını arttırmak için öğretmen ve veli arasında etkili iletişim kurulması önemlidir.” şeklinde ifade etmiştir. Farklı araştırmalar da bu durumu destekler niteliktedir. Araştırmalarda toplanan öğretmen görüşlerine göre, veliler okulla ve öğretmenle sık sık iletişim halinde olmalıdır. Veliler, sadece bir problem yaşandığı an iletişim kurma alışkanlıklarından ise kaçınmalıdırlar. Genellikle veli öğretmen ilişkisinde aktif rolü öğretmen üstlenirken, aslında bu rolü velinin üstlenmesinden söz edilmektedir (Barge ve Loges, 2003).

Veliler üzerine yapılan bir diğer çalışmada ise araştırmacılar aile katılımını altı başlıkta incelemektedir. Bu başlıklar ebeveynlik, iletişim, gönüllülük, evde öğrenme, karar verme ve toplulukla işbirliği yapma olarak isimlendirilmiştir. Ebeveynlik, çocuğun büyüme ve gelişiminin desteklenmesi adına sağlıklı bir ortamın sağlanması; iletişim, öğrenme ile ilgili öğretmen ve okula dönük kısmi ya da zayıf iletişim problemlerinin önüne geçilmesi olarak tanımlanmıştır. Gönüllülük başlığı altında ailelerin eğitsel faaliyetler sırasında öğretmenin görevini tamamlamasına yardımcı olma; evde öğrenmede ise çocukların eğitimlerine evde destek olunmasından bahsedilmiştir. Karar verme

kısımında, ebeveynlerin eğitsel faaliyetlerin karar aşamasında işbirliği içinde olmasının gerekliliği; toplumla işbirliği yapma da ise okulun aile ile kurduğu bağın önemi ifade edilir (Epstein, Coates, Salinas, Sanders ve Simon, 1997; akt: Flores, 2016).

Bazı araştırmacılar ise araştırmalarında sağlıklı bir veli öğretmen ilişkisinin kurulabilmesi adına, olumsuz veli tutum ve davranışlarının ortadan kaldırılmasından söz etmektedir. Velilerin çocuklarına karşı ilgisiz olmalarının, yüksek not beklentilerinin, akademik süreçlere destek olmamalarının, çocuklarına karşı sergilenen davranışlar konusunda bilinçsiz olmalarının sağlıklı bir öğretmen-veli ilişkisinin önünde engel olduğu belirtilmiştir (Yapıcı ve Yapıcı, 2003). Salı, Akkol ve Oğuz (2013), aile desteğinin hem öğrenci başarısında hem de öğretmenle kurulan iletişimde önemli rol oynadığını ifade etmişlerdir. Öğretmen ve veli arasında bulunan etkili iletişim süreci, öğrencinin akademik başarısı üzerinde de önemli etkiye sahiptir. Bu iletişimde yaşanan kopuklukların giderilmesi ile başarının elde edilmesi kaçınılmazdır (Dülger, 2015).

Yapılan araştırmalar, velilerin de eğitim sürecinde öğretmenler kadar sorumluluk almalarının gerekliliğini vurgulamaktadır. Özmen ve Kolay'a göre (2004) okullarda eğitim ve öğretimin etkililiğinin artırılabilmesi için çevre ve ailenin desteği çok önemlidir. Okul içerisinde olduğu kadar okul dışında da veli tarafından öğrencinin desteklenmesi eğitimin kalitesini arttırmaktadır. Ailelerin çocukları üzerinde otoritelerini sağlıklı bir şekilde kurmaları ve tutarlı bir şekilde davranmaları da öğretmen veli arasındaki ilişkiyi canlandıracağı gibi akademik başarıyı perçinleyecek ve olumsuz davranışları azaltacaktır (Kıvrak ve Yıldırım, 2020).

2.11. İlgili Araştırmalar

Erdoğan ve Demirkasımoğlu (2010), tarafından “Ailelerin Eğitim Sürecine Katılımına İlişkin Öğretmen ve Yönetici Görüşleri” adı ile yapılan araştırmada; “öğretmen ve okul yöneticileri, ailelerin, çocuklarının eğitim sürecine katılımı konusunda ne düşünmektedir ve öğretmen ve okul yöneticilerine göre aileler, çocuklarının eğitim sürecine ne düzeyde katılmaktadır” sorularına cevap aranmıştır. Araştırma sonucunda, velilerin eğitim öğretim sürecine katılmada bilinçsiz oldukları, ailelerin öğretmenlerin uzmanlık alanlarına müdahale ettikleri, okul ile iletişimlerinin giderek azaldığı, ailelerin okulla işbirliğine girmesi gerektiği ve karar alma sürecinde aktif rol oynamalarının gerekliliği sonucuna ulaşılmıştır.

Öncü ve Güven (2011), tarafından “Ana-Babaların Çocuklarının Beden Eğitimi Dersine Katılımına Yönelik Tutumları” adı ile yapılan araştırmada; “6, 7 ve 8. sınıf

öğrencilerinin anne ve babalarının, çocuklarının beden eğitim derslerine katılımlarına yönelik tutumlarının belirlenmesi ve bu tutumlarının, anne babaların kişisel bilgilerinden elde edilen bağımsız değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığının tespit edilmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın sonucunda, ailelerin çocuklarının beden eğitimi dersine katılımına yönelik tutumlarının; çocukların okudukları sınıf, beden eğitimi öğretmenlerinin cinsiyeti, çocukların okul takımlarına dâhil olma durumları, velilerin spor yapma durumu ve sporla ilgili TV programlarını izleme sıklığına göre farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır.

Özdoğru (2021) tarafından “İlkokullarda Öğretmen-Veli İlişkisinde Yaşanan Sorunlara İlişkin Öğretmen Görüşleri” adı ile yapılan araştırmada; ilkokullarda görev yapan öğretmenlerin yaşadıkları ve velilerden kaynaklanan sorunların belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın sonucunda, velilerin öğretmenlere güvenmemesi, velilerin sorumluluklarının bilincinde olmaması, öğretmen otoritesini sarsan ve öğretmeni değersizleştiren davranışlarda bulunmaları, öğretmeni başkalarıyla kıyaslamaları, velilerin kendi aralarındaki sıkıntıları okula yansıtması, velilerin öğretmeni denetleyici rol üstlenmesi gibi olumsuz davranışlar tespit edilmiştir.

Örgün (2000), tarafından “Anne Baba Tutumları İle 8. Sınıf Öğrencilerinin Benlik Saygıları Ve Atılganlıkları Arasındaki İlişki” adı ile yapılan araştırmada; sekizinci sınıf öğrencilerinin anne-baba tutumları ile benlik saygısı ve atılganlık seviyesi arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın sonucunda, farklı anne baba tutumu algısına sahip olan öğrencilerin benlik saygıları düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Ailelerin eğitim seviyelerine göre öğrencilerin atılganlık seviyelerinin orantılı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Argon ve Kıyıcı (2012), tarafından “İlköğretim Kurumlarında Ailelerin Eğitim Sürecine Katılımlarına Yönelik Öğretmen Görüşleri” adı ile yapılan araştırmada; anne ve babaların ilköğretim kurumlarında eğitim-öğretim süreçlerine katılımlarına yönelik öğretmenlerin görüşlerinin tespiti amaçlanmıştır. Araştırmanın sonucunda, eğitim öğretim sürecine ailelerin katılımlarının, öğrencilerin akademik başarılarında etkili olduğu fakat öğretmen görüşleri doğrultusunda ailelerin yeterli oranda eğitim öğretim süreçlerine katılmadığı tespit edilmiştir. Bu durumun öğretmenlerin motivasyonlarını da olumsuz etkilediği saptanmıştır. Ayrıca velilerin sürece katılımlarındaki eksikliklerin öğrencilerde olumsuz davranışları tetiklediği sonucuna ulaşılmıştır.

Sağbaşı ve Özkan (2022), tarafından “Veli ile Yaşanan Çatışmanın Öğretmen Performansına Etkisine İlişkin Öğretmen Görüşleri” adı ile yapılan araştırmada; öğretmenlerin veliler ile yaşadıkları çatışmaların öğretmen performansı üzerindeki etkisinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın sonucunda, öğretmenlerin veliler ile yaşadıkları çatışmaları sonrasında ders motivasyonlarının düştüğü, derse girmekte zorlandıkları ve odaklanma sorunları ile karşılaştıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Yüzgeç (2008), tarafından “İlköğretim Kurumlarının 4. ve 5. Sınıfında Öğrencileri Bulunan Velilerin, Yönetici Ve Öğretmenlerden Beklentileri” adı ile yapılan araştırmada; eğitim öğretim süreci içerisinde çocukları bulunan anne ve babaların, öğretmen ve okul idarecilerinden beklentilerinin açıklanması ve bu beklentilerin neye göre farklılaştığının tespit edilmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın sonucunda, velilerin yöneticilere yönelik beklentileri hijyenik bir okul ortamının oluşturulması ve okul güvenliğinin sağlanması olarak ifade edilirken öğretmenlere yönelik beklentileri ise saygı, hoşgörü ve güven olarak sıralanmıştır.

Can (2009), tarafından “İlköğretim Programlarının Uygulanması Sürecine Velilerin Katılımları ve Okula İlişkin Tutumları” adı ile yapılan araştırmada; ilköğretim 1-7. sınıf öğrenci velilerinin eğitim programlarının uygulanması sürecinde sergiledikleri katılımları ile okullara ilişkin tutumlarının belirlenmesi ve yapılandırmacı yaklaşımda velilerinin sürece katılım düzeylerinin artırılmasına yönelik çeşitli önerilerin geliştirilmesi amaçlanmıştır. Araştırma 2007-2008 eğitim öğretim yılı içerisinde Ankara il merkezinde veli ve öğretmen katılımları ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın sonucunda, velilerin eğitim öğretim sürecine katılımlarının zaman ilerledikçe azaldığı, velilerin okul memnuniyetlerinin eğitim kademesi ilerledikçe azaldığı, velilerin eğitsel aktivitelere katılımlarının ise velilerin öğrenim düzeyleri ile orantılı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Tümkaya ve Yeşiloğlu Uçar (2021) tarafından “İlkokul Eğitiminde Aile Katılımına ve Engellerine İlişkin Öğretmen ve Veli Görüşleri” adı ile yapılan araştırmada; ilkokul öğretmenlerinin aile katılımı konusunda sahip oldukları görüşlerin belirlenmesi ve engelleri ortadan kaldırmak adına çözüm önerileri sunulması amaçlanmıştır. Araştırmanın sonucunda, veli ve öğretmenlerin aile katılımına yönelik farklı görüşlere sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca velilerin aile katılımı konusunda bilinçlendirilmesi gerektiği ifade edilmiştir.

Gökçe (2000), tarafından “İlköğretimde Okul Aile İşbirliğinin Geliştirilmesi” adı ile yapılan araştırmada; okul ve aile işbirliğinin geliştirilebilmesine yönelik yönetici, öğretmen ve velilerin beklenti ve önerilerinin tespiti amaçlanmıştır. Araştırmanın sonucunda, yönetici, öğretmen ve velilerin birbirlerine yönelik iletişim içerisinde olma beklentileri tespit edilmiştir. Ayrıca okul yöneticileri ve öğretmenlerin görüşlerine göre velilerin kendilerine yardımcı olmalarına yönelik beklenti içerisinde oldukları tespit edilmiştir. Ayrıca öğrenci velilerinin eğitim kalitesinin artırılması adına yönetime katılmayı istedikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Çelenk (2003), tarafından “Okul Aile İşbirliği İle Okuduğunu Anlama Başarısı Arasındaki İlişki” adı ile yapılan araştırmada; ilköğretim 1. Sınıf öğrencilerinin okuduklarını anlama becerileri üzerinde okul ve aile arasındaki ilişkinin etkili olup olmadığının tespit edilmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın sonucunda, okulu destekleyen ve öğretmenlerle olumlu ilişkiler geliştiren velilerin çocuklarının okuma anlama becerilerinin daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Özgan ve Aydın (2010), tarafından “Okul-Aile İşbirliğine İlişkin Yönetici, Öğretmen ve Veli Görüşleri” adı ile yapılan araştırmada; okul ile öğrenci velilerinin iletişimleri konusunda yönetici, öğretmen ve velilerin görüşlerine başvurarak mevcut durumun betimlenmesi ile okul aile işbirliğine yönelik yeni önerilerin tespit edilmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın sonucunda, yöneticiler ve öğretmenlerin velilerin okula yalnızca sorun yaşandıktan sonra geldikleri, okula ve kendilerine yeterince destek olmadıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Çalık (2007), tarafından “Okul Çevre İlişkisinin Okul Geliştirmedeki Rolü” adı ile yapılan araştırmada; okul aile ilişkilerinin var olan durumu, sorunları ve okul aile ilişkilerinin geliştirilmesi için ortaya konulan önerilerin tespiti amaçlanmıştır. Araştırmanın sonucunda, okul aile ilişkilerinin hem yetersiz hem de sorunlu olduğu ortaya koyulmuştur. Okul ve aile arasında yaşanan problemlerin özünde bu iki paydaşın birbirlerinden uzak olması ve aralarında yeterli etkileşimin sağlanamaması sonucuna ulaşılmıştır.

Aktamış, Ünal ve Ergin (2008), tarafından “Öğrencilerin Fene Yönelik Tutumlarına Ailelerinin Etkisi” adı ile yapılan araştırmada; öğrencilerin fen bilimlerine yönelik geliştirdikleri tutumlarının üzerinde ailelerinin etkisinin tespit edilmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın sonucunda, öğrencilerin fen bilimlerine yönelik olumlu algı geliştirmelerinin

veli tutumları ile doğrudan ilişkili olduğu ve velilerin sahip oldukları olumlu tutumların öğrencileri de olumlu yönde etkilediği sonucuna ulaşılmıştır.

Kıvrak ve Yıldırım (2020), tarafından “Öğretmenlerin Gözünden İlkokul Birinci Sınıf Öğrencilerinin Okuma Yazma Becerilerini Öğrenme Süreçlerine Ailelerin Katılımı” adı ile yapılan araştırmada; ilkokul birinci sınıfta eğitim alan öğrencilerin ilk okuma yazma becerilerinin öğrenim süreçlerine aile katılımının etkisinin, birinci sınıf öğretmenlerinin gözünden değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın sonucunda, aile katılımının yetersiz olduğu görülmüştür. Aynı şekilde aile katılımının artırılması adına yapılan çalışmaların da yetersiz kaldığı kabul edilmiştir. Öğrencilerin ilk okuma yazma süreçlerinin okul ile sınırlı kalmasında ailelerin beklentilerinin ve önceliklerinin önemli rol oynadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Çayak ve Ergi (2015), tarafından “Öğretmen-Veli İşbirliği İle İlkokul Öğrencilerinin Sınıf İçindeki İstenmeyen Davranışları Arasındaki İlişki” adı ile yürütülen araştırmada; öğretmenler ile veliler arasında oluşturulan işbirliğinin, öğrencilerin sınıf içinde sergiledikleri olumsuz davranışlar üzerindeki etkisi araştırılmıştır. Araştırmanın sonucunda, öğretmenler ile veliler arasında kurulan işbirliğinin, öğrencilerin sınıf içerisinde istenmeyen davranışlarının önüne geçmek açısından önemli bir etken olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Kotaman (2008), tarafından “Türk Ana Babaların Çocuklarının Eğitim Öğretimlerine Katılım Düzeyleri” adı ile yürütülen araştırmada; okur-yazar Türk ana babaların çocuklarının eğitim öğretim süreçlerine katılım düzeylerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma sonucunda, elde edilen bulgular ana babaların yüksek sayılabilecek bir katılım düzeyine sahip olduklarını göstermiş ve üniversite mezunu ana-babaların üniversite mezunu olmayan ana babalara göre çocuklarının eğitim-öğretimlerine ve istatistiksel olarak anlamlı bir düzeyde daha fazla katıldıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Hatipoğlu ve Kavas (2016), tarafından “Veli Yaklaşımlarının Öğretmen Performansına Etkisi” adı ile yürütülen araştırmada; ilkokul öğretmenlerinin mesleki performanslarının üzerinde veli yaklaşımlarının etkisinin tespit edilmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın sonucunda, velilerin olumlu ve bilgilendirici yaklaşımları ile öğretmenlerin performansları arasında istatistiksel olarak olumlu bir ilişki olduğu ayrıca velilerin olumsuz ve tenkit edici yaklaşımları ile öğretmen performansı arasında olumsuz bir ilişki olduğu tespit edilmiştir.

İpek (2011), tarafından “Velilerin Okul Tutumu ve Eğitime Katılım Düzeyleri ile Aileye Bağlı Bazı Faktörlerin İlköğretim Öğrencilerinin Seviye Belirleme Sınavları (SBS) Üzerindeki Etkisi” adı ile yürütülen araştırmada; ilköğretim öğrencilerinin seviye belirleme sınavlarında (SBS) almış oldukları puanlar ile velilerinin okul tutumu ve eğitime katılım düzeyleri arasındaki ilişkinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın sonucunda, veli katılımları ve okula karşı tutum ile öğrencilerin SBS başarıları arasında anlamlı düzeyde farklılaşma gözlenmiştir. Ayrıca öğrencilerin SBS başarılarının anne ve babanın eğitim düzeyine göre de farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır.

Tümkaya (2017), tarafından “Velilerin Okulda Eğitime Katılım Türlerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi” adı ile yürütülen araştırmada; ilk ve ortaokul velilerinin okuldaki eğitime katılım düzeyleri ve katılım türleri çeşitli değişkenlere göre incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın sonucunda, velilerin okuldaki eğitime katılım düzeylerinin en fazla sırasıyla “İletişim Kurma”, “Ebeveynlik” ve “Evde Öğrenme” alt boyutlarında olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Buza ve Hysa (2020), tarafından “Covid-19 Salgını Sırasında Okullarda Farklı İletişim Biçimleri Yoluyla Okul-Aile İşbirliği” adı ile yürütülen araştırmada; Covid-19 pandemi sürecinde ortaokul ve lise seviyesindeki okullarda okul ile veli işbirliğinin ne derecede yürütüldüğünün ve eğitim kademesine göre değişiklik gösterip göstermediğinin tespiti amaçlanmıştır. Araştırmanın sonucunda, uygun ve sürdürülebilir başarının ve öğrenciler arası işbirliğinin okul ve aileler arasında oluşturulacak işbirliği olmadan başarılamayacağı sonucuna ulaşılmıştır.

Hafizi ve Papa (2012), tarafından “Okul ve Aile Arasındaki İşbirliğini Güçlendirerek Eğitim Kalitesini Arttırmak” adı ile yürütülen araştırmada; okul ve aile arasındaki normal işbirliği sürecini engelleyen sorunların çözülmesi ve okul-aile ortaklığının karşılaştığı engellerin altında yatan nedenleri keşfedilmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın sonucunda, okul ve aile arasındaki işbirliğinin düşük olmasının iki temel sebebi olduğu tespit edilmiştir. Bunlar velilerin eğitim düzeylerinin yetersiz olması ve ekonomik güçlerinin zayıf olmasıdır. Eğitim sürecinin kalitesinin artırılması adına, okul ve aile etkileşiminin iyileştirilmesinin zorunluluğu ve geleneksel etkileşim yöntemlerinin değiştirilmesinin gerekliliği sonucuna ulaşılmıştır.

Polovina ve Stanišić (2007), tarafından “Aile-Okul İşbirliği Üzerine Okul Dokümantasyonunun Analizine Dayalı Bir Araştırma” adı ile yürütülen araştırmada; veli toplantıları, bireysel ziyaretleri gibi ebeveyn toplantılarına ilişkin kayıtların incelenmesi yoluyla öğrencilerin akademik başarısı, cinsiyeti, davranışları ve devamsızlıkları gibi faktörlerin ilişkilendirilmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın sonucunda, velilerin okulla olan iletişimlerinin belirtilen faktörler doğrultusunda değişiklik gösterdiği belirlenmiştir. Velilerin okulla ve öğretmenlerle iletişime geçmelerinde çocuklarının cinsiyetlerinin, başarılarının, devamsızlıklarının, davranış özelliklerinin etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Pancu ve Bocos (2016), tarafından, “Okul - Aile İşbirliğini Geliştirme Stratejileri Romanya İlköğretim Sistemi” adı ile yürütülen araştırmada; ebeveynlerin okul ve aile arasındaki iletişime yönelik görüşlerini, işbirliğinin kalitesini ve okul-aile ortaklığını geliştirmek için uygulanması gereken stratejilerin tespiti amaçlanmıştır. Araştırmanın sonucunda, okul ve aile arasında ortak hedeflerin belirlenmesi ve olumlu etkileşime geçilmesinin faydalı olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca elde edilen veriler üzerinden, öğretmenlerin her zaman ebeveynlerin görüş ve ihtiyaçlarını dinlemesi ve okul-aile işbirliğini geliştirmek adına sorumluluk alması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Xiaoyang, Sidhu ve Veloo (2018), tarafından “İlkokullarda Okul ve Aile İşbirliğine İlişkin Ebeveynin Perspektifleri: Çin Örneği” adı ile yürütülen araştırmada; veliler ile okullar arasındaki ilişkinin saptanması amaçlanmıştır. Araştırmanın sonucunda, ebeveynlerin çocukları, öğretmenleri ve okulla yakın bir ilişkisi olduğunu ortaya koymuştur. Bu yakın veli-öğretmen ortaklığı, ebeveynlerin okul etkinliklerine katılımı ile çocukların akademik başarıları arasında da olumlu ve anlamlı bir ilişki sonucuna ulaşılmıştır.

Ünal, Yıldırım ve Çelik (2010), tarafından “İlköğretim Okulu Müdür ve Öğretmenlerinin Velilere İlişkin Algılarının Analizi” adı ile yapılan araştırmada; ilköğretim okullarında görevli olan müdür ve öğretmenlerin, öğrenci velilerine yönelik geliştirdikleri algılarının tespit edilmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın sonucunda, müdür ve öğretmenlerin velilerinin bir bölümünü çocuklarının eğitim öğretimine ilişkin olarak; bilinçsiz, ilgisiz, çocukları için neyin iyi olduğunu bilmeyen, okulla yeterince işbirliği yapmayan ve içgüdüsel olarak çocuklarını koruma davranışı gösteren kişiler olarak algıladıkları, velileri eğitim öğretim etkinliklerinin paydaşları olarak görmedikleri, velilerden kendilerini uzman kabul ederek, sadece söylediklerini yapan, çalışmalarına müdahale etmeyen kişiler olmalarını bekledikleri sonucu ortaya çıkmıştır.

Akbaba ve Altun (2009), tarafından “İlköğretim Öğrencilerinin Akademik Başarısızlıklarına İlişkin Veli, Öğretmen ve Öğrenci Görüşlerinin İncelenmesi” adı ile yapılan araştırmada; veli, öğretmen ve öğrenci görüşleri alınarak öğrencilerin akademik başarısızlıklarının sebepleri tespit edilmeye çalışılmıştır. Araştırmanın sonucunda, öğrencilerin başarısızlıklarının genellikle velilerin ilgisizliğine bağlı olduğu bunun yanında öğrencilerin motivasyonlarının düşük olması, okulla ilgili sorunlar ve öğretmenlerin nitelikleri ile ilgili sorunlardan da kaynaklı akademik başarı düşüklüğünün görüldüğü sonucuna ulaşılmıştır.

Karadağ (2012), tarafından “Türkçe Öğretmeni Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumları Ve Öğretmenlik Mesleğini Tercih Nedenleri” adı ile yürütülen araştırmada; Türkçe öğretmeni adaylarının mesleklerine ilişkin tutumlarının ve mesleği tercih etme sebeplerinin tespiti amaçlanmıştır. Araştırmanın sonucunda, öğretmen adaylarının mesleğe yönelik sahip oldukları tutumlarının alt sınıftaki adaylara göre daha olumsuz olduğu ayrıca mesleğin geleceğine yönelik daha karamsar oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Bendixsen ve Danielsen (2020), tarafından “Norveç'te Göçmen Ebeveynler ve Öğretmenlerin Ebeveyn Okulu İşbirliğine Yönelik Beklentileri” adı ile yürütülen araştırmada; belirlenen bir bölgede okul-veli ilişkisinin nasıl ilerlediğinin ve öğretmenlerin konu hakkında ne gibi beklentilere sahip olduğunun tespiti amaçlanmıştır. Araştırmanın sonucunda, ebeveynlerin okuldaki aktif katılımına artan odaklanmanın, yoğun bir ebeveynlik modeli için beklentileri teşvik ettiği ve yeni beklentileri de yarattığı tespit edilmiştir. Ancak, tüm ebeveynlerin yoğun ebeveynlik modelini sürdürmeye hazır, istekli veya yeterli kapasiteye sahip olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Deslandes ve Rosseau (2007), tarafından “Öğretmenlerin Ve Ebeveynlerin Rol İnşası İle Ev Ödevlerine Katılımlarına İlişkin Beklentileri Arasındaki Uyum” adı ile yürütülen araştırmada; ebeveyn ve öğretmenlerin rol inşası ve ev ödevi ile ilgili karşılıklı beklentileri ile ilgili olarak birey, aile ve öğrenci faktörlerinin araştırılması amaçlanmıştır. Araştırmanın sonucunda, ebeveynlerin rol inşası ile öğretmenlerin rolleri hakkındaki beklentileri arasında uyumsuzluk tespit edilmiştir. Eğitim öğretim sürecine yönelik beklentilerin öğretmenlerde daha fazla olduğu ayrıca velilerin ödev kontrol etme ve evde öğrencinin öğrenimine yardımcı olma rollerini kabul etmedikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Gözükara (2021), tarafından “Öğretmen Motivasyonuna Yönelik Literatürün Sistematik Bir İncelemesi” adlı araştırmasında; yapılan bilimsel çalışmaların incelenmesi yoluyla elde edilen bulgular üzerinden öğretmen motivasyonu üzerinden kapsamlı bilgiler sunulması ve önerileri karşılaştırılması amaçlanmıştır. Araştırmanın sonucunda, öğretmen motivasyonu hakkında yapılan araştırmaların örgütsel-yönetimsel faktörler üzerinde durduğu, örgütsel faktörler ile öğretmen motivasyonu arasındaki ilişkiye vurgu yapan sonuçların dile getirildiği ifade edilmiştir.

Ulutaş (2017), tarafından “Öğretmenlerin Bakış Açısından Öğretmenlik Mesleğinin Toplumsal Statüsü” adı ile yapılan araştırmada; öğretmenlerin bakış açısından öğretmenlik mesleğinin toplumsal statüsünün tespiti, öğretmenlik mesleğinin toplumsal statüsüne etki eden etmenlerin keşfi ve statünün yükseltilmesi adına önerilerin ortaya koyulması amaçlanmıştır. Araştırmanın sonucunda, katılan öğretmenlerin büyük çoğunluğunun öğretmenlik mesleğinin mevcut statüsünü düşük buldukları tespit edilmiştir. Öğretmenlik mesleğinin toplumsal statüsüne etki eden faktörler olarak mesleğe giriş ve mesleki eğitim, mesleğin işlevselliği, mesleğin ekonomik geliri ve statüsü, toplumsal algı ve mesleğin mevcut koşulları olarak tespit edilmişlerdir.

Ada vd. (2014), tarafından “Öğretmenlerin Motivasyon Etkenleri” adı ile yapılan araştırmada; sınıf öğretmenlerini motive eden ve aynı şekilde onların motivasyonlarını olumsuz yönde etkileyen iç ve dış motivasyon etmenlerinin tespit edilmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın sonucunda, öğretmenlerin motivasyonlarının olumlu ya da olumsuz yönde etkilenmesinde dışsal etkenlerin içsel etkenlere göre daha ağır bastığı sonucu çıkarılmıştır. Ayrıca yönetici desteği, sosyal ilişkiler, başarılı olma duygusu gibi etkenlerin öğretmen motivasyonu üzerinde etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Çelik (2005), tarafından “Okul Aile İlişkilerinde Yaşanan Sorunlar” adı ile yapılan araştırmada; öğretmenlerin ve velilerin okul-aile ilişkilerinde yaşanan sorunlara yönelik görüşlerinin tespit edilmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın sonucunda, öğretmenlerin okul-aile ilişkilerinde en çok sorun yaşadıkları konular; velilerin çocuklarının sosyal ve duygusal davranışlarından çok ders başarıları ile ilgilenmeleri, velilerin çocuklarının olumsuz yönlerini kabullenmek istememeleri ve velilerin okulla yalnızca çocukları ile ilgili bir sorun olduğunda görüşmek istemeleri olduğu tespit edilmiştir.

Epstein ve Becker (1982), tarafından “Öğretmenlerin Bildirdiği Ebeveyn Katılımı Uygulamaları: Sorunlar Ve Olasılıklar” adı ile yapılan araştırmada; öğretmenlerin eğitim öğretim süreci boyunca ebeveyn katılımı konusunda edindikleri görüşleri ve yine aynı süreçte karşılaştıkları sorunların tespiti amaçlanmıştır. Araştırmanın sonucunda, evdeki ebeveyn yardımından beklenen faydalar ve ebeveyn katılımı etkinliklerini yürütmek için kullanılan örgütsel yapılar hakkındaki zıt görüşlerini ortaya koyulmuştur. Bazı öğretmenlerin ebeveyn katılımı konusunda çok olumlu fikirler beyan etmelerine karşın, bazıları ise ebeveynlerle iletişim kurma ve onlarla birlikte çalışma girişimlerinden sonra cesaretlerinin kırıldığını dile getirmişlerdir.

Konca ve Dikmenli (2021), tarafından “Okul Öncesi Öğretmenlerin İş Doyumu ve Veli Yaklaşımları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi” adı ile yapılan araştırmada; okul öncesi öğretmenlerini iş doyumları ile veli yaklaşım düzeylerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın sonucunda, okul öncesi öğretmenlerinin iş doyumlarının veli yaklaşımları ile paralellik gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Veli yaklaşımlarının artması öğretmen motivasyonunu artırırken, azalması ise öğretmen motivasyonunu düşürmektedir.

Nazlı, Özer ve Şad (2022), tarafından “Veli Toplantılarının Süreç ve Sonuçlarına İlişkin Bir Olgubilim Çalışması” adı ile yapılan araştırmada; veli, öğretmen ve okul yöneticilerinin veli toplantılarına ilişkin yaşantılarının incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın sonucunda, veli toplantılarının velilerin bilinçlendirilmesi adına birçok yönden etkili olduğu ifade edilmiştir.

Yıldırım ve Metlilo (2020), tarafından “Öğretmen ve Veli Görüşlerine Göre Ailelerin Eğitime Katılımı” adı ile yapılan araştırmada; öğretmen ve veli görüşlerine göre ailelerin eğitime katılım düzeyinin belirlenebilmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın sonucunda, ailelerin eğitime katılımının öğretmen görüşlerine göre yüksek düzeyde olduğu, veli görüşlerine göre de orta düzeyde olduğu tespit edilmiştir.

Yılmaz ve Yılmaz (2022), tarafından “Veli Yaklaşımlarının Öğretmenlerin Mesleki Yeterlilik Algısı ve Tükenmişlik Düzeyleri Arasındaki İlişki” adı ile yapılan araştırmada; aile yaklaşımlarının, öğretmenlerin mesleki motivasyon düzeyleri ve tükenmişlik duyguları ile ilişkisinin tespit edilmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın sonucunda, son yıllarda velilerin çocuklarının eğitimleri üzerinde ilgi ve alakalarının arttığı tespit edilmiştir. Ayrıca velilerin çocukları üzerindeki yüksek beklentilerinin öğretmenlere baskı oluşturduğu da çıkarılmıştır.

Erdoğan ve Gezginci (2021), tarafından “İlkokul Öğretmenlerinin Yeni Nesil Veli Profili ile Karşılaştıkları İletişim Sorunları” adı ile yapılan araştırmada; günümüz veli profilleri ile gerçekleştirilen iletişim süreci yönetimine dair engeller ve öğretmenlerin karşılaştıkları güçlüklerin tespit edilmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın sonucunda, öğretmenlerin yüksek iletişim becerilerine sahip olarak süreci en verimli şekilde yönetebilecekleri sonucu elde edilmiştir.

Ünsal, Çetin ve Yüksek (2022), tarafından “2005 Yılı Öncesi ve Sonrası Öğretmen Öğrenci ve Veli Profillerine İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Belirlenmesi” adı ile yapılan araştırmada; Millî Eğitim Bakanlığının 2005 yılında uygulamaya koyduğu yeni eğitim anlayışı ve öğretim programları referans alınarak sonraki süreçte öğrenci, veli ve öğretmen özelliklerinde meydana gelen değişimleri belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın sonucunda, velilerin 2005 sonrasında okulun işleyişine çok karıştıkları, öğrencilerini yücelttikleri ve anlayışsız oldukları gibi sonuçlar elde edilmiştir.

BÖLÜM 3

3. YÖNTEM

Bu bölümde, öğretmen motivasyonunu etkileyen veli tutum ve davranışları konulu araştırmanın yöntemi açıklanmaktadır. Bu bağlamda öncelikli olarak araştırmanın modelinden bahsedilmiştir. Devamında ise araştırmanın çalışma grubuna yönelik bilgiler verilmiştir. Daha sonrasında veri toplama araçları, verilerin toplanma süreci ve verilerin analiz edilmesi hakkında bilgiler sunulmuştur.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada, öğretmen motivasyonunu etkileyen veli tutum ve davranışları öğretmen görüşleri ile tespit edilmeye çalışılmıştır. Araştırmada, nitel araştırma desenlerinden birisi olan durum çalışması deseni tercih edilmiştir. Chmiliar (2010) durum çalışmasını, sınırlı bir sistemin nasıl işlediğini ve çalıştığını anlayabilmek adına sistematik bilgi toplamak için çoklu veri toplama kullanılarak o sistemin derinlemesine incelenmesini içeren metodolojik bir yaklaşım, olarak tanımlamaktadır. Merriam (2013) ise durum çalışmasını tanımlarken, sınırlı bir sistemin derinlemesine betimlenmesi ve incelenmesi ifadesini kullanır. Bir başka araştırmada ise durum çalışması; güncel bir olguyu kendi gerçek yaşam çerçevesi içinde, olgu ve içinde bulunduğu içerik arasındaki sınırların kesin hatlarıyla belirgin olmadığı ve birden fazla kanıt veya veri kaynağının mevcut olduğu durumlarda kullanılan, görgül bir araştırma yolu olarak tanımlanmıştır (Yin, 1982, Akt. Yıldırım ve Şimşek, 2016). Yıldırım ve Şimşek'in (2016) araştırmasına göre durum çalışması; ne, nasıl ve niçin sorularını temel almaktadır. Araştırmacının kontrol edemediği bir olguyu veya olayı ayrıntılı şekilde incelemeye olanak veren bir desendir.

3.2. Araştırmanın Çalışma Grubu

Araştırma Konya ili Karatay ilçe merkezi içerisinde bulunan resmi ortaokul ya da imam hatip ortaokullarında görev yapmakta olan 19 öğretmenin görüşleri alınarak gerçekleştirilmiştir. Nitel araştırmalarda, deneyimlerin betimlenmesi ve açıklanması temel oluşturduğundan katılımcıların tespitinde amaçlı örnekleme yöntemlerinden maksimum çeşit örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Patton'a göre (1987) göre, amaçlı örnekleme zengin bilgiye sahip olduğu düşünülen durumların derinlemesine çalışılmasına olanak vermektedir. Bu anlamda, amaçlı örnekleme yöntemleri pek çok durumda olgu ve olayların keşfedilmesinde ve açıklanmasında yararlı olur (Akt. Yıldırım ve Şimşek, 2018). Maksimum çeşitlilik örnekleme

yönteminde amaç görel olarak küçük bir örneklem oluşturmak ve bu örneklemede çalışılan probleme taraf olabilecek bireylerin çeşitliliğini maksimum derecede yansıtmaktır (Patton, 1987).

Araştırmanın katılımcıları, Konya ili Karatay ilçe merkezinde resmi ortaokul ve imam hatip ortaokullarında görev yapan öğretmenlerden seçilmiştir. Maksimum çeşitliliği sağlamak için okullar okul türü (genel, imam hatip) ve öğrenci aldıkları bölgelerin sosyoekonomik düzeylerine (düşük, orta ve yüksek) göre gruplandırılmıştır. Her bölgeden ve okul türünden seçilecek okullardan deneyimlerine göre (düşük, orta ve yüksek) cinsiyetlerine göre (kadın, erkek), branşlarına göre (fen alanı, sosyal alanlar ve sanat-spor), eğitim durumlarına göre (lisans, yüksek lisans, doktora) ve öğrenci velisi olup olmama durumları (öğrenci velisi, öğrenci velisi değil) fark alanı olarak belirlenerek katılımcı seçimi yapılmıştır. Kıstaslar uyarınca maksimum çeşitliliğin sağlanabilmesi adına 19 katılımcı ile görüşme yapılmıştır. Görüşme yapılan katılımcıların isimleri gizlenmiş olup, her katılımcıya kendisine ait olmayan farklı bir isim kod adı olarak verilmiştir. Görüşme yapılan katılımcılar ile ilgili bilgiler aşağıda sunulmuştur.

Katılımcı	Branş	Cinsiyet	Kıdem (yıl)	Mezuniyet	Kurum	Öğrenci Velisi mi?	Velilerinin sosyoekonomik durumu
Göktuğ	Bilişim Teknolojileri	Erkek	0-5	Lisans	İ.H.O.	Hayır	Düşük
Necip	Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi	Erkek	5-10	Lisans	İ.H.O.	Evet	Düşük
Cemal	İngilizce	Erkek	10-15	Yüksek Lisans	İ.H.O.	Hayır	Düşük
Özge	Görsel Sanatlar	Kadın	20+	Lisans	İ.H.O.	Evet	Düşük
Nazım	Türkçe	Erkek	5-10	Lisans	Ortaokul	Hayır	Düşük
Cahit	Teknoloji Tasarım	Erkek	15-20	Lisans	İ.H.O.	Evet	Düşük
Lale	Türkçe	Kadın	5-10	Lisans	İ.H.O.	Hayır	Yüksek
Leyla	Matematik	Kadın	10-15	Yüksek Lisans	Ortaokul	Evet	Yüksek
Edip	İngilizce	Erkek	15-20	Yüksek Lisans	Ortaokul	Evet	Yüksek
Orhan	Sosyal Bilgiler	Erkek	15-20	Doktora	İ.H.O.	Evet	Orta
Nilgün	Matematik	Kadın	10-15	Lisans	İ.H.O.	Hayır	Orta

Tezer	Sosyal Bilgiler	Kadın	15-20	Lisans	Ortaokul	Evet	Yüksek
Attila	Fen Bilimleri	Erkek	20+	Yüksek Lisans	Ortaokul	Evet	Yüksek
Sezai	İngilizce	Erkek	15-20	Yüksek Lisans	İ.H.O.	Evet	Yüksek
Alev	Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi	Kadın	15-20	Yüksek Lisans	Ortaokul	Hayır	Orta
İlhan	Rehberlik	Erkek	20+	Yüksek Lisans	Ortaokul	Evet	Orta
Enis	Beden Eğitimi	Erkek	15-20	Lisans	İ.H.O.	Hayır	Orta
Tomris	Matematik	Kadın	0-5	Lisans	Ortaokul	Hayır	Orta
Yahya	Fen Bilimleri	Erkek	10-15	Yüksek Lisans	Ortaokul	Evet	Orta

Tablo 3.2. Katılımcıların demografik özellikleri

3.3. Veri Toplama Araç ve/veya Teknikleri

Araştırma verilerinin toplanması için alan yazın taraması yapılarak denemelik sorular oluşturulmuştur. Sorular uzman incelemesinden geçirildikten sonra son şeklini almıştır. Oluşturulan sorular yardımıyla yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılarak katılımcıların görüşlerine başvurulmuştur.

Araştırmaya ait verilerin toplanması yarı yapılandırılmış görüşme tekniği ile yapılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme tekniğinin belirli düzeyde standartlık ve aynı anda esneklik de sunuyor olması, yöntemin nitel araştırmalarda tercih edilmesini sağlamaktadır. Ekiz'e (2003) göre, yarı yapılandırılmış görüşme tekniğini uygulayacak araştırmacı öncelikle görüşme sorularını hazırlar. Bu sorular katılımcılar için standartlığı sağlamaktadır. Ayrıca araştırmacının planladığı soruların yanında görüşme sürecine göre farklı alt sorular da katılımcıya iletilebilir. Böylelikle araştırmaya ilişkin göz ardı edilen bütün boyutların ortaya çıkartılması sağlanır.

Veri toplama sorularının hazırlanmasında, öncelikle alan yazın taraması yapılmış, konu ile ilgili araştırmalar incelenmiştir. Hazırlanan sorular eğitim yönetimi alanında üç farklı uzmanın görüşüne sunulmuştur. Uzman görüşleri alındıktan sonra sorular, Karatay ilçe merkezinde görev yapan dört öğretmene sunulmuş ve pilot uygulamalar yapılmıştır. Soruların son hali tez danışmanı ile birlikte oluşturulmuştur.

Görüşme esnasında katılımcılara aşağıda verilen sorular yöneltilmiştir:

1. Velilerinizin size karşı takındıkları tavırlarının ya da size karşı sergiledikleri davranışlarının öğretmenlik motivasyonunuz üzerinde bir etkisi var mı?

2. Velilerinizin sergiledikleri olumlu tutum ve davranışların mesleki motivasyonunuz üzerinde bir etkisi oluyor mu?

3. Velilerinizin sergiledikleri olumsuz tutum ve davranışların mesleki motivasyonunuz üzerinde bir etkisi oluyor mu?

4. Velilerin olumsuz tutum ve davranışlarının önüne geçip olumlu tutum ve davranışlarını geliştirebilmek adına beklenti ve önerilerinizi paylaşır mısınız?

Katılımcıların yöneltile sorulara verdikleri cevaplar “Bunu biraz daha detaylandırabilir misiniz?” “Bunu biraz daha açar mısınız?” gibi sorularla çeşitlendirilmiştir. Ayrıca katılımcıların verdikleri cevaplar doğrultusunda görüşmenin derinleştirilebilmesi adına sonda soruları kullanılmıştır. Bunlardan bazıları aşağıda verilmiştir:

1. Öğrenci velisi olduktan sonra velilerin tutum ve davranışlarına yönelik beklenti ve algılarınızda bir değişiklik oldu mu?
2. Veli tutum ve davranışlarından etkilenme oranınızda mesleğe başladığınız yıllara göre bir değişiklik oldu mu?
3. Sizce velilerin sergiledikleri olumsuz tutum ve davranışların temelinde ne gibi sebepler yatmaktadır?
4. Velilerinizin sosyoekonomik seviyelerinin karşılaştığımız tutum ve davranışların üzerinde etkili olduğunu düşünüyor musunuz? Eğer etkili oluyorsa bunu açıklar mısınız?

3.4. Verilerin Toplanması

Görüşmeler katılımcılarla yüz yüze gerçekleştirilmiş ve görüşme esnasında ses kaydı alınmıştır. Görüşme öncesinde e-posta ve telefon yoluyla katılımcılarla iletişime geçilmiş, çalışma hakkında kendilerine bilgiler verilmiştir. Araştırma konusunda bilgilendirme metni ve gönüllülük esasına dayalı katılım formu öğretmenlere gönderilmiştir. Katılımcıların uygun zamanları önceden planlanmış ve belirlenen tarih ve saatte katılımcıların okullarında görüşmeler gerçekleştirilmiştir.

Görüşmeler esnasında ses kayıtları alınmıştır. Katılımcının izni doğrultusunda ses kayıt cihazı yardımı ile kayıtlar elde edilmiştir. En kısa ses kaydı 12 dakika, en uzun kayıt ise

21 dakika sürmüştür. Kaydedilen görüşmeler sonrasında yazıya dökülmüştür. Görüşmelerin yazıya dökülmüş halleri ise 4300 kelime ile 12000 kelime arası uzunluktadır.

Kayıtlar yazıya çevrilirken katılımcıların ifadeleri aynı şekilde korunmaya çalışılmıştır. Ses kayıt esnasında yapılan telaffuz hataları düzeltilmiş ama katılımcıların diğer ifadeleri aynı şekilde aktarılmıştır. Katılımcıların ifadeleri aktarılırken, katılımcının kimliğini açık edecek ifadeler, okul isimleri, öğrenci isimleri gibi bilgiler yazıya geçirilmemiştir. Ayrıca katılımcıların yöneltilen sorulara verdikleri sözel tepkilerin yanında jest ve mimikleri ile verdikleri sözel olmayan tepkiler de not edilmiştir. Katılımcılara yöneltilen “Velilerinizin size karşı takındıkları tavırlarının ya da size karşı sergiledikleri davranışlarının öğretmenlik motivasyonunuz üzerinde bir etkisi var mı?” sorusunda soru içerisinde ya da öncesinde olumlu ya da olumsuz tutum ve davranışlardan söz edilmemiş; katılımcının vereceği cevaba göre veli tutumu ve davranışı dendiğinde algısının olumlu ya da olumsuz olduğu tespit edilmiştir.

3.5. Verilerin Analizi

Katılımcılara yöneltilen sorular yardımı ile elde edilen veriler içerik analizi yöntemi ile analiz edilmiştir. İçerik analizi, yazılı hale getirilen verilerin kavramsallaştırılarak ortaya çıkan kavramları mantıklı bir şekilde sıralayarak ortak bir tema altında saptanması tekniğidir (Strauss & Corbin, 1990). Oluşturulan kavramlar etrafında çalışılan konunun ve verilerin daha iyi anlaşılabilmesi için temalar oluşturulmuştur. Bu aşamada birbirine benzeyen verilerin aynı temada birleştirilmesine dikkat edilirken, aynı verinin başka temalarda kullanılmamasına dikkat edilmiştir (Yıldırım ve Şimşek, 2008).

3.6. Geçerlilik ve Güvenilirlik

Geçerlilik ve güvenilirlik kavramları Lincoln ve Guba (1985) tarafından inandırıcılık olarak ifade edilmiştir (Akt: Subaşı ve Okumuş, 2017). Bilimsel çalışmaların en önemli özelliklerinden birisi de elde edilen sonuçların inandırıcı olmasıdır. Araştırmanın geçerliliğinin sağlanabilmesi adına görüşme sırasında katılımcıların teyidi alınmıştır. Sandelowski'nin (1986, akt: Baltacı, 2019) ifade ettiği üzere araştırmanın geçerliliğinin arttırılması adına görüşme esnasında katılımcılara, “Bunu mu kast ettiniz” ve “Sözlerinizden bunu mu anlamalıyım?” gibi teyit soruları sorulmuştur. Ayrıca geçerliliğin arttırılması adına uzman görüşüne başvurulmuş ve görüşmelerden elde edilen veriler tez danışmanı ile paylaşılarak görüşleri alınmıştır.

3.6.1. İç Geçerlilik

Yıldırım ve Şimşek'e (2008) göre ise iç geçerliliğin artırılabilmesi, bulunan sonuçlara nasıl ulaşıldığının açık seçik bir şekilde ifade edilmesiyle ve çıkarımlarla alakalı kanıtların herkesin ulaşabileceği şekilde sunulmasıyla mümkün olmaktadır. Bu araştırmanın verileri görüşme yoluyla ve ses kayıt yöntemiyle toplanmıştır. Görüşmeler, yeterli düzeyde bilginin toplanabilmesi amacıyla veri doygunluğuna ulaşılan kadar devam etmiştir. Elde edilen bulgular ile ulaşılan sonuçların nasıl elde edildiği detaylıca açıklanmaya çalışılmıştır. Verilerin toplanması sürecinde ve toplanan verilerin çözümlenmesi esnasında uzman görüşüne başvurulmuştur. Ayrıca katılımcılarla karşılıklı güvenin sağlanması ve katılımcılar tarafından sunulan bilgilerin gerçeği yansıtması için katılımcı bilgilerinin gizliliğine önem verilmiş ve bu durum görüşme öncesinde katılımcılara ifade edilmiştir.

3.6.2. Dış Geçerlilik

Dış geçerlilik kavramı, çalışmanın sonuçlarının mevcut durum çalışmasının ötesine de genellenebilmesi olarak tanımlanır (Aytaçlı, 2012). Sosyal olayların, içinde bulunan ortama göre değiştiği kabul edilmektedir. Bu durumdan hareketle hiçbir araştırma sonucunun farklı bir duruma genellenemeyeceği söylenebilir. Fakat burada bahsedilen genelleme durumu, Popper'in tekrarlanabilirlik ilkesinin gereği olan ve olguların benzer zamanlarda birbirine benzeştiği, benzeşen olayların ise farklı zamanlarda benzer sonuçlar verebilecek ölçüde evrensel olduğudur (Baltacı, 2019).

Araştırmanın dış geçerliliğinin artırılması adına, örneklemin özellikleri farklı örneklerle karşılaştırma yapılacak düzeyde ayrıntılı ifade edilmiştir. Bunun yanında örnekleme oluşturan katılımcılar genellemeye izin verecek ölçüde seçilmiş ve maksimum çeşit örnekleme kullanılmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgular, benzer ortamlarda kolaylıkla test edilebilir seviyededir.

3.6.3. İç Güvenilirlik

İlerleyen zamanlarda farklı araştırmacıların da aynı veri setini kullanarak benzer sonuçlar elde etmeleri durumu iç güvenilirlik olarak isimlendirilir (Baltacı, 2019). Bu araştırmada iç güvenilirliğin artırılması adına elde edilen veriler, betimsel bir sistemlikle direkt olarak araştırma raporunda sunulmuştur. İç güvenilirliğin sağlanabilmesi adına veriler her seferinde ses kaydı ve not tutma gibi benzer şekillerde toplanmıştır. Araştırma sırasında

toplanan verilerin analiz sürecinde uzman görüşüne başvurulmuştur. Verilerin nasıl analiz edileceği, katılımcılarla görüşülmeden önce ayrıntılı bir şekilde belirlenmiş ve bu sayede de iç güvenilirliğin sağlanması hedeflenmiştir.

3.6.4. Dış Güvenilirlik

Dış güvenilirlik ise araştırmanın benzer ortamlarda yinlendiğinde benzer sonuçlara ulaşılması olarak tanımlanmıştır. Conelly'e (2016) göre dış güvenilirliğin sağlanması araştırmanın şeffaf bir şekilde yürütülmesi ve raporlanması ile ayrıca katılımcı ve veri kaynaklarının açık bir şekilde belirtilmesi ile sağlanmaktadır. Bunun yanında dış güvenilirliğin sağlanması için araştırmaya katılan katılımcıların, sosyal ve demografik özelliklerinin raporda belirtilmesi gerekmektedir (Golafshani, 2003).

Araştırmada dış güvenilirliğin sağlanması adına, araştırmanın yürütülmesi ve raporlanması aşamaları detaylı bir şekilde ifade edilmiştir. Birlikte çalışılan katılımcıların kişisel verilerinin ihlal edilmemesi koşuluyla, katılımcı özellikleri de raporda sunulmuştur.

BÖLÜM 4

4. BULGULAR

Araştırmanın bu kısmında, öğretmenlerin motivasyonlarını etkileyen veli tutum ve davranışlarına yönelik elde edilen bulgulara yer verilmiştir. “Öğretmenlere göre velilerin tutum ve davranışları öğretmen motivasyonunu etkilemekte midir, öğretmenlere göre öğretmen motivasyonunu olumlu etkileyen veli tutum ve davranışları nelerdir ve öğretmenlere göre öğretmen motivasyonunu olumsuz etkileyen veli tutum ve davranışları nelerdir?” alt amaçları doğrultusunda veriler elde edilmiş olup, aşağıda sunulmuştur.

4.1. VELİ TUTUM VE DAVRANIŞLARI ÖĞRETMEN MOTİVASYONUNU ETKİLEMEKTE MİDİR?

Araştırmaya katılan 19 katılımcıya ilk olarak “Velilerinizin size karşı geliştirdikleri tutumlarının ve size karşı sergiledikleri davranışlarının öğretmenlik motivasyonunuz üzerinde herhangi bir etkisi bulunmakta mıdır?” sorusu yöneltilmiştir. Katılımcıların bir kısmı bu soru üzerine veli tutum ve davranışlarının kendilerini olumlu etkilediğinden bahsetmiş ve karşılaştığı olumlu olayları anlatmıştır. Diğer bir kısmı ise veli tutum ve davranışlarının kendilerini olumsuz etkilediğini ifade ederek karşılaştıkları olumsuz olaylardan söz etmişlerdir.

Elde edilen bulgular, öğretmenlerin veli tutum ve davranışlarından nasıl etkilendikleri hakkında veriler ortaya koymakla birlikte; öğrenci velisi olan öğretmenlerin velilere yönelik algılarında değişiklik olduğunu da ifade etmiştir. Araştırmaya katılan bazı katılımcılar, öğrenci velisi olduktan sonra sürece daha farklı baktıklarını ve velilerin tutum ve davranışlarını daha iyi anladıklarını dile getirmişlerdir. Bu durumla ilgili olarak Edip Öğretmen’in görüşü şu şekildedir: “Üç aşağı beş yukarı velilerin tepkileri benzerlik gösteriyor. Çocuğum okula başlamadan önce de benzer veli tepkileri ile karşılaşıyordum. Ben de öğrenci velisi olduktan sonra durumun ayırdına vardım. Artık velilere daha ılımlı yaklaşımaya çalışıyorum.” Bir diğer katılımcı olan Sezai Öğretmen ise “Aile çok daha duygusal bir bakış açısına sahip. Öğretmen daha realist bakıyor olaylara. Veli olduktan sonra öğrenciye ve veliye bakışım değişti.” ifadelerini kullanmıştır. Katılımcılardan Alev Öğretmen ise veli olduktan sonra, veli tutum ve davranışlarına bakışımın değiştiğini şu sözler ile ifade etmiştir: “İlk atandığım zamanlarda, olaylara daha idealist ya da çocuk sahibi olmayınca daha farklı bakıyordum ama kendi çocuğum olduğu zaman özellikle okula

başladıktan sonra bunu daha iyi idrak ettim. Yani kızamıyorsunuz bazen, çünkü kendinizde de var bir tane. Yaşadığım mücadele ya da verdiğim bazı şeyler var diyorum. Ben böyle eğitilmiş bir aile iken velilerimden çok üst düzey bir şey beklemem gerekiyor diye kendimi motive ediyorum.” İlhan Öğretmen “Bir veli olarak işe bakmak çok farklı bir şey. Mesela çocuğumun okuluna gidiyorum veli sıfatıyla. Öğretmeni ile konuştuğumda çok farklı bir şey olduğunu görüyorum. Şikâyet ediyorsunuz, eleştiriyorsunuz... Aslında rahat bir şeymiş bunu fark ettim.” ifadeleriyle ve Yahya Öğretmen “İnsan çocuk sahip olduğu vakit öğretmenlere yaklaşımı değişiyor. Anne baba olmak farklı bir şey. Biraz daha çocuklara anlayışlı davranma ya da onlara daha fazla anlayışlı yaklaşım sergileme durumu oluyor. Kendi çocuğumuzun da yaptığı hatalardan yola çıkarak diğer çocukların da zaman zaman hata yapabileceğini anlıyor ve bunlara biraz da anlayışlı davranabileceğimizi düşünüyoruz. Bu durumu yaparak yaşayarak öğrenmesi bizlerde daha etkili oluyor. Bu sebeple velilerin tutum ve davranışlarına daha anlayışlı yaklaşabiliyorsunuz.” ifadeleriyle öğrenci velisi olduktan sonra veli tutum ve davranışlarına yönelik algılamalarının değiştiğini dile getirmektedir.

Araştırmaya katılan katılımcıların bazıları ise hem öğretmen hem öğrenci velisi olarak kendi çocuklarının öğretmenleri ile empati kurduklarını ve kendi yaşadıkları problemleri çocuklarının öğretmenleri de yaşamamasın diye dikkatli davrandıklarını dile getirmişlerdir. Bu konu ile ilgili olarak Necip Öğretmen, “Benim de çocuğum var. Ben de bir veliyim ve öğretmen her çağırdığında koşarak gidiyoruz. Yapılmasını istediği her şeyi yapıyoruz. Çünkü öğretmenin her zaman öğrencisini düşündüğü bilincindeyiz.” ifadesini kullanmıştır. Özge Öğretmen ise konuşmasında “Çocukların benzer sorunlarına her okulda rastlayabiliyorsunuz. Bir öğrencimin yaşadığı problemi kendi çocuğum da kendi okulunda yaşayabiliyor. Bu problemler sonrasında velilerin bizlere gösterdikleri olumsuz yaklaşımları düşünüyor ve çocuğumun öğretmeni ile iletişime geçerken çok dikkat etmeye çalışıyorum. Bir meslektaşımın benden kaynaklı bir sebepten kırılması ya da motivasyonunun düşmesi beni çok üzer.” ifadesine yer vermiştir. Çocuğunun öğretmeni ile empati kurma hususunda, katılımcı Orhan Öğretmenin görüşleri ise şu şekildedir: “İşime karışıldığı zaman kendimin ne hissettiğini biliyorum. Çocuğumun öğretmenin de aynı şeyi hissedeceğini biliyorum ve işine karışmak istemiyorum. Çocuğumun rahatsız olduğu durumları olabiliyor ama bunları öğretmenine yansıtmak istemiyorum. Öğretmen bir şey isterse sen bilirsin deyip süreci ona bırakıyorum. Öğretmen olmanın verdiği hisle diğer öğretmenlere müdahale edemiyoruz.” Katılımcılardan Tezer Öğretmen, çocuğunun öğretmeni ile görüşürken çekindiğini şu sözleri ile dile getirmiştir: “Ben kendi çocuğumun öğretmenine hiç müdahale edemiyorum. Bir

çocuğumun öğretmeni aynı zamanda benim yakın bir arkadaşım buna rağmen okul süreci ile ilgili bir şey soramıyorum kolay kolay.” Attila Öğretmen “Öğretmenlik sürecimde kendi velilerimle oluşturduğum sınırlarımı çocuklarımın öğretmeni ile görüşürken yani veli sıfatını büründüğümde de oluşturmaya çalışırım. Belirli sınırlar çizdiğinizde ve öğretmenin sınırlarına riayet ettiğinizde eğitim süreci de öğretim süreci de daha verimli ilerler.” görüşüyle Yahya Öğretmen ise “Bir arkadaşı çocuğuma çelme takmıştı, çocuğumun da dişi kırılmıştı. Tabi kendi çocuğum olduğu için etkilenmişim. Gittim öğretmenle konuştum sorunu çözmeye çalıştım. Öğretmen tepkimden etkilenmişti. Öğretmen olduğum için bana daha rahat bir yaklaşım sergilemişti ama yine de etkilendi. Öğretmenin tepkimden rahatsız olması beni de etkilemişti.” ifadesiyle, kendi çocuklarının öğretmenleri ile empati kurmaya çalıştıklarını beyan etmişlerdir.

Bazı katılımcılar ise kendi çocuklarının yaşadıkları problemler sonrasında öğretmenlerinin kendileri ile iletişime geçmesinden memnuniyet duyacaklarını ifade etmektedirler. Cahit Öğretmen bu durumu şu şekilde ifade etmektedir: “Ben bir veliyim. Eğer bir öğretmen benim çocuğumun yaşadığı bir problem için beni arasaydı ben bu durumdan onur duyardım. Teşekkür ederdim ve eksikleri temin etmeye çalışırdım.” Bir diğer katılımcı olan Leyla Öğretmen ise “Bir veli olarak çocuğumun okulda bir sorun yaşaması bize de çok yansıyor. Çocuğun yaşadığı bir sorun hem dersine hem eve taşınabiliyor. Ben bu sorunların büyümemesi adına öncelikle çocuğum ile ilgilenmeye çalışıyorum. Gerekli durumlarda öğretmeni ile iletişime geçmekten de memnuniyet duyuyorum.” ifadesinde bulunmuştur.

4.2. ÖĞRETMEN MOTİVASYONUNU OLUMLU ETKİLEYEN VELİ TUTUM VE DAVRANIŞLARI

Araştırmaya katılan öğretmenlere, meslek hayatlarında karşılaştıkları ve mesleki motivasyonlarını olumlu yönde etkileyen veli tutum ve davranışlarının neler olduğu ve bu davranışlardan nasıl etkilendikleri sorulmuştur. Katılımcıların ifadeleri doğrultusunda elde edilen veriler 6 başlık altında temalandırılmıştır. Bu temalar da kendi aralarında alt kategorilere ayrılmıştır. Oluşturulan temalar şu şekilde ifade edilebilir:

Şema 4.2. Öğretmen Motivasyonunu Arttıran Veli Tutum ve Davranışları

4.2.1. Takdir

Araştırma sürecinde elde edilen bulgulara göre öğretmenlerin mesleki motivasyonlarını arttıran veli tutum ve davranışlardan ilki takdir olarak belirlenmiştir. Katılımcılardan elde edilen veriler incelendiğinde, öğretmenlerin velilerin, öğretmenin akademik çalışmalarını takdir etmesi ve velilerin, öğretmenin sosyal çalışmalarını takdir etmesini bekledikleri anlaşılmaktadır. Bu durum şema 4.2.1. de gösterilmiştir.

Şema: 4.2.1. Takdir

4.2.1.1. Velilerin, Öğretmenin Akademik Çalışmalarını Takdir Etmesi

Araştırmaya katılan öğretmenlerin ortaya koydukları ifadeleri doğrultusunda, öğretmenlerin yaptıkları akademik çalışmaların veliler tarafından takdir edilmesi durumunda öğretmenin motive olacağı bilgisi çıkartılmaktadır. Araştırmaya katılan öğretmenlerden Cemal Öğretmen, bu konu hakkındaki açıklamasında şu ifadelere yer vermiştir: “Özellikle bir deneme sınavı sonucunda öğrencim yüksek puan aldığı zaman (az da olsa ilgili velilerimiz var) teşekkür amacıyla okula geliyorlar. Veli öğrencisinin başarısından çok mutlu oluyor. Çocuktaki gelişimi somut olarak da gözlemlediği için bize de olumlu dönüyorlar ve illaki bizleri motive ediyor. İnsan güzel şeyler duymak ister ve güzel şeyler duyduğu zaman daha motive olmuş şekilde işine devam eder. Velilerin bu tutumları sonrasında önceden yaptığım ekstra işler bana yük olmamaya başlıyor. Seve seve yapıyorum.” Konu hakkında benzer bir görüş bildiren Nazım Öğretmen de, şu ifadeleri kullanmıştır: “Mesela bir önceki denemede Türkçeden 20 soruda 8 net yapmış bir öğrenci bir sonraki denemede 15 nete çıktığı zaman veli okula çok mutlu olarak geliyor. Velinin bu mutluluğu bizleri de olumlu anlamda motive ediyor. Böyle tutumlarla karşılaştığımda işimi daha severek yapıyorum. Öğrenciye karşı daha çok ilgi gösteriyorum. Sonraki sınavlarda ne yapacağını mutlaka takip ediyorum. Genellikle gözüm üzerinde oluyor öğrencinin. Öğrencinin bir problemi olduğu zaman velisini çekinmeden arayabiliyorum. Çünkü velinin olumlu bir tavır takınacağını biliyorum.”

Katılımcılardan Necip Öğretmen, veli tarafından takdir edilme konusunda şu ifadeyi kullanmıştır: “Birkaç öğrenciye yardımcı oldum. Velilerden güzel dönüşler oldu. Çevremden yardım toplayıp çocuklara kaynak kitap aldım. Çocukların gözlerindeki mutluluk ve kitaplara sahip olmaları beni çok mutlu etti. Ayrıca veliler çocuklarını ders çalışırken görünce okula gelip teşekkür ettiler. Çocuklardaki olumlu değişim onların da hoşuna gitmişti. Bu dönüşten çok memnun oldum. Okulda mutlu olmam günlük hayatıma da yansdı.” Benzer bir görüş ortaya koyan Cahit Öğretmen ise: “Aslında bizim branş olarak somut ürünlerimiz var. Bir şey yapıyoruz ve çocuk bunu ailesine götürüp gösterebiliyor. Veliler ürünleri gördükleri zaman güzel dönütler alıyoruz. Ortaya çıkan ürün velilerin hoşuna gidiyor ve güzel olduğunu bize ifade ediyorlar. Bu da işimizi keyif alarak yapmamızı sağlıyor.”

Katılımcılardan Leyla Öğretmen, akademik çalışmalarının veli tarafından takdir edilmesi ile ilgili görüşlerini şu şekilde dile getirmiştir: “Öğrenci derslerinde başarı gösterdiği zaman ya da sınavlardan yüksek notlar almaya başladığı zaman velinin bana teşekkür etmesi benim çok hoşuma gidiyor. Bu benim görevim aslında, ekstra bir şey

yapmıyorum ama veli tutup da ilginize çok teşekkür ederim dediği zaman bana minnet duymuş gibi düşünüyorum ve bu durum benim çok hoşuma gidiyor, motive oluyorum.” Edip Öğretmen ise konu ile alakalı şu ifadeleri kullanmıştır: “Özellikle sınav senesindeki son sınıf öğrencilerinin velileriyle, sınav konusunda özel görüşmeler yapıyorum. Telefonla arayıp öğrencilerin durumlarını anlatıyorum. Dönüşler genelde şu şekilde oluyor, veli ilk fırsatta mutlaka okula geliyor ve bize teşekkür ediyor. Bu da inanılmaz bir motivasyona neden oluyor.”

Konu hakkında görüşlerini dile getiren öğretmenlerden bir diğeri olan Orhan Öğretmen, görüşlerinde şu ifadelere yer vermiştir: *“Öğretmen olarak yaptığımız iş belli. Öğretmenin yaptığı işle ilgili, veli tarafından onore edici şeyler duyması bile öğretmen için yeterli olabiliyor. Velilerin motive edici sözleri ya da gayretlerimizden dolayı ettikleri bir teşekkür yaptığımız işten haz almamızı sağlıyor.”* Orhan Öğretmen, velilerin takdir eden görüşleri karşısında motivasyonunda nasıl bir değişiklik olduğunu ise şöyle anlatıyor: *“Takdir edilme hissi herkeste olumlu bir duygu yaratır. Biz de öğretmen olarak böyle takdir edildiğimizde işimize dört elle sarılıyoruz diyebilirim. Motivasyonumuzu kaybetmeden, enerjimiz daha da çok yükseliyor. Öğrenciye, daha çok faydalı olmak için kendimizde güç buluyoruz. Olumlu duygular öğrenciye de bu şekilde yansıtılabiliyor. Bu sayede biz yaptığımız işten daha çok zevk alabiliyoruz.”*

Katılımcılardan Sezai Öğretmen de konu hakkındaki görüşlerini şu şekilde belirtmiştir: *“Okulumda olumlu tepkiyi daha çok aldığımı düşünüyorum. İster istemez derse olan bağlılığım, derse olan ilgim çok yükseliyor. Bir velinin sizi arayıp teşekkür etmesi, öğretmenler gününde sizlere bir hediye göndermesi ya da çocukla beraber yanınıza gelip daha önce yaşadığı olumsuzlukların üzerine bu derse olan ilgisinin arttığını söylemesi bir öğretmen için hem gurur verici bir şey hem de derse olan motivasyonu artırıyor. Böyle bir durumla karşılaştığımda 40 dakikalık ders belki 10 dakika gibi geçebiliyor.”* Konu hakkında görüş bildiren bir diğer katılımcı Tomris Öğretmen de şu ifadeleri kullanmıştır: *“Sekizinci sınıf öğrencilerimin aileleri okul idarecimize dersi çok iyi anlattığını ve öğrencileri ile çok iyi ilgilendiğini bildirmişler. Velilerimden böyle güzel geri dönüşler almak benim için de pekiştirici oluyor. Görevimi yerine getirirken daha motive oluyorum.”*

4.2.1.2. Velilerin, Öğretmenin Sosyal Çalışmalarını Takdir Etmesi

Takdir edilme hususunda yapılan akademik çalışmaların takdir edilmesi kadar sosyal çalışmaların da veli tarafından takdir edilmesi öğretmenleri motive etmektedir. Araştırmaya

katılan katılımcılar, okul bünyesinde yapılan sosyal faaliyetlerin ya da velilerle kurulan olumlu sosyal ilişkilerin neticesinde, ailelerin memnuniyetlerini belirtmelerinden mutlu oldukları dile getirmişlerdir. Bu konu hakkında katılımcı Göktaş Öğretmen görüşlerini şu şekilde dile getirmektedir: *“Bu bölgedeki ailelerin genel geçim kaynağı besicilik ve inşaat işçiliği. Bu yüzden öğrencilerimizin kişisel bakım olarak diğer öğrencilerin gerisinde kaldığını düşünüyoruz. Mesela ben zorunlu olmamasına rağmen çocuklara tırnak ve saç kontrolü yapıyorum. Bazı veliler bu konuda “hocam çok iyi yapıyorsun” dediklerinde hem ben motive oluyorum hem de çocuklar bunu duydukları zaman daha temiz hale geliyorlar.”* Cemal Öğretmen de kurduğu sosyal ilişkiler üzerine velilerden aldığı dönütleri şu şekilde dile getirmiştir: *“Genellikle bütün velileri tanıyorum ve aile ziyaretleri de yapıyorum. Öğrencilerini benim sahiplendiğimi gören velilerden sözlü olarak çok güzel geri dönüşler aldım. Bu da benim mesleğe olan bağlılığımı arttırıyor ve öğrencileri daha fazla sahiplenmem açısından olumlu etki yaratıyor.”*

Katılımcılardan Necip Öğretmen, branşı gereği yapmış oldukları bir sosyal etkinlik sonrasında velilerden aldığı olumlu dönütlerden bahsetmiş ve şu ifadeleri kullanmıştır: *“Branşım gereği sabah namazı programı yapıyoruz. Öğrencileri pikniğe götürüyoruz. Bu durumlarla ilgili velilerden çok güzel dönüşler oluyor. Şimdiye kadar böyle bir şey görmediklerini veya bu zamana kadar öğrencilerin Mevlana’ya dahi gitmediğini söylediler. Bu durum da bizleri sevindiriyor. Bir çocuk dahi kazanırsak bizler için bir kârdır. Bu sebeple işimizi aşkla yapmaya devam ediyoruz.”* Benzer bir olaydan bahseden Cahit Öğretmen de konuşmasında şu sözlere yer vermiştir: *“Siyer derslerine de giriyorum. Siyer derslerine girerken velilerimize daha yakın olup okulla kaynaşmalarını sağlamak için okul idareemiz ile birlikte sabah namazı ve çorba etkinlikleri yapıyoruz. Bu durum velilerden çok olumlu bir dönüş aldı. Ziyaretine gittiğimiz veliler bizleri çok hoş karşılıyor. Babalar ve oğulların sabah namazına gelmesine yönelik bir etkinlik yapmıştık. Bu etkinliğimizden dolayı bizi baş tacı yaptılar ve bu bizi gururlandıran ifadeler kullandılar. Gelen, istekli olan veliler de bizim hoşumuza gidiyor.”*

Öğrencileri ile olan sosyal etkileşimlerine yönelik velilerin olumlu tepkilerinden mesleki motivasyonunun arttığını dile getiren Lale Öğretmen de görüşlerini şu ifadeler ile ortaya koymuştur: *“Veli toplantısı yapmıştık. Sekizlerle iletişimi çok iyidir tabi bazı sınıflarla iletişim daha iyi oluyor o enerjiyi alıyorsunuz çocuklardan. O grupla toplantı yaptığımızda bütün veliler hocam öğrenciler sizi çok seviyor sizinle çok iyi anlaşıyorlarmış gibi tepkiler*

verdiler. O sınıfı ben de daha farklı görüyorum çünkü velilerin arkamda durduğunu hissettiğimde sınıfa daha güler yüzlü, daha esprili, daha arkadaş gibi giriyorum. Bu bakımdan motivasyonum olumlu etkileniyor. Bu durum öğrenciye de yansıyor. Öğrenci kendisinin sevildiğini, kendisine değer verildiğini hissettiği için seni daha çok dikkate alıyor. Bu konuda karşılıklı olduğunu düşünüyorum.”

Bir başka katılımcı olan Leyla Öğretmen ise, velilerle kurduğu sosyal ilişkiler sayesinde öğrencilerinin problemlerini çözmeye çalıştığını ve bu konuda velilerden gelen olumlu dönütlerin kendisini motive ettiğini dile getirmiştir. Katılımcının ifadeleri şu şekildedir: “Çocukların yaşadıkları problemleri çözebilmek adına velilerin yardımına çok ihtiyaç duyuyoruz. Ben de velilerle pozitif bir sosyal birliktelik oluşturmaya özen gösteriyorum. Velilerden de olumlu dönüş alıyorum. Takdir edilmek tabii ki herkesin hoşuna gider. Ben veliden böyle bir dönüş aldığında çok etkileniyorum. Çocuğa karşı teşekkür ettiğin bile olur benim. Annesinin çok ilgili olduğunu söylerim, bak ne güzel bir durum diye anlatırım. Yaşadığım bir sorunda, bu durum karşısında veli ile görüştüğümü çocuğa anlatırım. Bu durum diğer çocukların velilerinin gelip bizimle görüşmesine de teşvik oluyor. Çocuklar velilerine sorunlarını anlatıp bunun çözülmesi için öğretmenle görüşmesini istiyorlar. Bu durum bizim için de motive edici oluyor.”

Konu ile alakalı görüşlerini bildiren Edip Öğretmen de şu ifadeleri kullanmıştır: “Anne babaları ayrı iki tane öğrencim var. Anne baba ayrı olmasına rağmen bu işi de çok güzel idare eden insanlar. Problem yaşamadan okula gelip sorunları çözmeye çalışıyorlar. Yaptığım uygulamalarda kendi çocuğum gibi uyarabiliyorum çocuğu yeri geldiğinde. Bunun dönüşü olarak veliden, hocam benim çocuğumu derste şu gün şu saatte uyardım. Allah sizden razı olsun dediğini biliyorum. Çocukların anne ve babası ayrı oldukları için anne veya baba yerine koyabiliyor sizleri ve sizin yaptığınız hareketleri örnek alabiliyorlar. Sizin söylediniz sözle incinmiyor kendi iyilikleri için yaptığını anlıyor ve veliden de böyle bir dönüş olduğu zaman öğrenci davranışı gelişimi açısından güzel örnekler ortaya çıkabiliyor.”

Velilerin öğrencilerle kurduğu olumlu sosyal ilişkilerin veliler tarafından takdir edilmesi ile alakalı Tezer Öğretmen şu ifadeleri kullanmıştır: “Karşılaştığımız olumlu veli tutum ve davranışları her şeyden önce bizleri mutlu ediyor. Kendinizi iyi hissetmeniz her şeyinize yansıyor. Derse de yansıyor, günlük hayatınıza eve de yansıyor. İyi hissettiğiniz zaman her şey daha yolunda gidiyor. Gelip özellikle teşekkür eden velilerimiz oluyor. Hocam siz ne yaptınız çocuğumuza, çocuk gün içinde sürekli sizi anlatıyor, sizin dersiniz olacağı

zaman ayrı bir heyecanlanıyor diyorlar. Bu sözleri veliden duymak çok güzel. Özellikle toplantılarda falan bunların ifade edilmesi öğretmeni gururlandırıyor. Toplantıya sizi tanımak için geldik çocuk sizden çok bahsediyor şeklinde ifadelerle karşılaşıyoruz.” Benzer bir görüş ortaya koyan İlhan Öğretmen ise “bariz yapılan çalışmalarınız ve aile ile karşılıklı takiplerinizi sayesinde öğrencideki değişim evde fark edildiği zaman, veli çocuğum gerçekten değişti, artık önceki çocuk değil diyebiliyor. Bunu birebir görüyorlar. Sizin ilgilendiğinizi görüyorum, çalışmalarınızı takdir ediyorum dediklerinde de gerçekten mutlu oluyorum.” ifadelerini kullanmıştır.

Katılımcılardan Yahya Öğretmen takdir konusunda şu öneriyi dile getirmiştir: *“Ortaokul için düşünecek olursak dört yıl sınıf öğretmenliği yapmış bir öğretmen için dört yılın sonunda öğrencileri mezun ederken küçük bir program yapıp bir tebrik mesajı gibi sembolik bir şeyle dönüt sağlayabilirler. Bu durum motivasyonumuzu olumlu etkiler.”* Edip Öğretmen ise yaşadığı bir olayı şu şekilde dile getirmiştir: *“Çok problemlili bir öğrencimiz vardı. Sürekli kavga ederek arkadaşlarına zarar veriyordu. Aileyi okula çağırdık. Baba ile görüştüğümüzde çocuğu çok başıboş bıraktıklarını, kontrol mekanizmalarının çok iyi işlemediğini gördüm. Babaya bu durumu anlatıp, düzeltmezse çocuğunun başına gelebilecek sıkıntıları söyledim. Aradan biraz zaman geçti ve diğer öğretmen arkadaşlarla beraber çocuğun davranışlarında düzelme gözlemeye başladık. Baba bir gün okula geldi ve bana teşekkür etti. Hocam bizim fark edemediğimiz şeyleri siz fark ettiniz, ben çocuğumun davranışından önce kendi davranışımı düzelttim dedi. Çocuğun üzerine velide de davranış değişikliğine sebep olduğum için o gün mesleğimle gurur duymuştum.”*

4.2.1.3. Velilerin, Öğrencisinin Gösterdiği Başarıyı Öğretmene Aktarması

Araştırmaya katılan öğretmenlerin bir kısmı, yaptıkları çalışmalar sonucunda öğrencilerde ortaya çıkan gelişmelerin veliler tarafından gözlemlendiğini ve elde edilen başarının öğretmenle paylaşılması hâlinde öğretmenin mesleki motivasyonunun artacağını dile getirmişlerdir. Araştırmada katılımcı olan öğretmenlere göre istenen davranış değişiklikleri veliler tarafından daha rahat gözlemlenebilmekte ve velinin bu durumu öğretmene aktarmasıyla daha verimli bir süreç meydana gelmektedir. Konu hakkında görüş bildiren Lale Öğretmen şu ifadeleri kullanmıştır: *“Kendi dersim için söylemem gerekirse, bir velim öğrencisinin önceki okulda Türkçe dersini hiç sevmediğini anlattı. Sevmediği gibi derste çok da başarısızmış. Dersine benim girmeye başlamamdan sonra çocuğun toparlandığını ve bunun bana olan sevgisinden kaynaklandığını söyledi. Velimin böyle bir şeyi benimle*

paylaşması çok güzel bir durum. Bu tarz etkileşimler davranışlarımızı yönlendiriyor. Veli böyle deyince işimize daha çok önem veriyoruz.”

Katılımcılardan Cemal Öğretmen’de konu hakkındaki görüşlerini şu şekilde dile getirmiştir: *“Öğrenciler için elimizden geleni yapıyoruz. Özellikle ilgilenmemiz sonucunda öğrencinin akademik başarısında bir ilerleme kaydetmesi, üstüne velinin bunu fark etmesi hele bir de gelip bu durumu bizimle paylaşması çok önemli. Hem öğrencinin ailesi tarafından da takip edildiğini görüyoruz, hem yaptıklarınızın veli tarafından takdir edildiğini görüyoruz hem de velilerle olumlu bir iletişim süreci yürütebildiğimizi fark ediyoruz ki bu en önemlisi.”* Benzer bir görüşü ortaya koyan Orhan Öğretmen ise şu ifadeleri kullanmıştır: *Genellikle veliler olumsuz bir durum olduğunda okula geliyorlar. Bazı velilerimizi bunun tam aksine çocuğunun herhangi bir başarısından sonra okula gelip memnuniyetini bildirirken görmek çok motive edici. Bu tarz velilerle iletişime geçerken, öğrenciyi ve veliyi olumlu bir şekilde etkilemişim diye düşünüyorum. Bu da motive olmam için önemli bir sebep.”*

Velilerin, öğrencilerinin elde ettikleri başarılarında öğretmen ile iletişime geçmeleri hususunda görüş bildiren Sezai Öğretmen, şu ifadeleri kullanmıştır: *“Bir sınıfta zayıf bir öğrencim var. Aslında çocuğun çok zeki olduğunu ama dışa vurmadığını düşünüyordum. Çocuğun farklı bir havası vardı. İlk bir iki ay içerisinde öğrenci ile bir türlü kaynaşamadık. Velisiyle sürekli irtibat halinde olduk. 2 ayın sonunda öğrencinin yeteneğini keşfettikten sonra çocuğun derse karşı ilgi ve alakası arttıkça benim de hem o sınıfa hem o çocuğa ilgim ve alakam arttı. Babası ile ilk kez konuştuğum zaman İngilizce dersinde çocuk şu anda nötr diyordu. Derse yönelik olumlu ya da olumsuz bir algısının bulunmadığını söylemişti. İlerleyen süreçte babası ile görüştüğüm zaman çocuğun en sevdiği ders İngilizce olduğunu ve verdiğim ödevleri diğer ödevlerden daha önce yapmaya çalıştığını söyledi.”* Anlattığı olayın kendisinde bıraktığı etkiyi ise şu ifadelerle dile getirmiştir: *“Bu durum beni çok motive etti. Ben bu öğrenci ile uğraştım ve uğraşma karşılığını aldığım için çok mutlu oldum. Dolayısıyla o çocuğun olduğu sınıfa daha hevesle girmeye başladım. Bu olay sonunda her öğrenciye karşı öğretmenin daha saygılı olması gerektiğini ve öğretmenin ön yargılarını yıkarsa her öğrenciye dokunabileceğini anladım.”*

4.2.1.4. Sanat ve Spor Etkinliklerinin Takdir Edilmesi

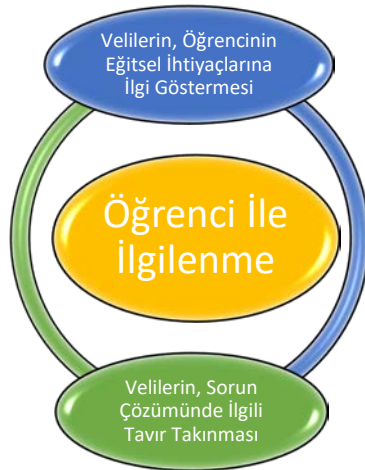
Katılımcıların içerisinde özellikle beden eğitimi, görsel sanatlar, teknoloji tasarım ve bilişim teknolojileri gibi sosyal branşlara mensup olan öğretmenler, sınavlarda soru çıkan akademik branşlar yanında kendilerinin de destek görmesi gerektiğini savunmuşlardır.

Yaptıkları etkinliklerin ciddiye alınmasını ve veli tarafından takdir edilmesini isteyen katılımcılar, istedikleri takdiri buldukları zaman da motive olduklarını dile getirmektedirler.

Katılımcılardan Enis Öğretmen şu ifadeleri kullanmıştır: “Okulda veli toplantısı olur, üç belki dört veli gelir bize ve çocuğun durumunu sorar. Akademik branşlara yönelim daha fazla olduğu için biz beden eğitimi öğretmenleri biraz daha geri planda kalıyoruz. Bizim branşımızda daha çok beklenti içinde olduğumuz konu, yaptığımız etkinliklerin desteklenmesi üzerine.” Bilişim teknolojileri öğretmeni olan Göktuğ Öğretmen de benzer bir beklentiden söz etmiştir: “Bazı veliler varsa yoksa matematik, fen, Türkçe gibi branşlara yoğunlaşmış durumda. Öğrencinin bilişime yeteneğini olduğunu biliyorum. Yaptığım çalışmaları, etkinlikleri veli desteklediği zaman hem öğrenci için yeni bir alan ortaya çıkmış oluyor hem de günümüzde imkânı çok fazla olan bir alana yönlendirilmiş oluyor. Velilerden istediğim desteği bulduğum zaman daha şevkle çalışabiliyorum.”

4.2.2. Öğrenci ile İlgilenme

Elde edilen verilere göre öğretmenler, veliler öğrencileri ile ilgilendikleri zaman mesleki motivasyonlarının arttıklarını beyan etmişlerdir. Bir velinin öğrencisi ile ilgilenmesi yani öğrencinin eğitsel ihtiyaç ve sorunlarına yönelik ilgi göstermesi ve öğrencinin eğitim öğretim süreci içerisinde karşılaştıkları sorunların çözümüne yönelik ilgili olması, öğretmenleri motive eden kıstaslardan biri olarak ifade edilmiştir. Elde edilen veriler ışığında öğrenci ile ilgilenme başlığı iki adet alt başlık altında sınıflandırılmıştır: Bu başlıklar aşağıdaki tabloda ifade edilmiştir:

Şema: 4.2.2. Öğrenci ile İlgilenme

4.2.2.1. Velilerin, Öğrencisinin Eğitsel İhtiyaçlarına İlgili Göstermesi

Araştırmaya dâhil olan katılımcıların ortaya koydukları görüşleri neticesinde, velilerin öğrencilerinin eğitsel ihtiyaçları ile ilgilenmelerinin öğretmen motivasyonunu arttırdığı bilgisine ulaşılmıştır. Velilerin, öğrencilerinin akademik durumlarını takip etmelerinin, okulda yapılacak çalışmalara ilgi göstermelerinin ve bu konularda okulla ya da öğretmenlerle iletişim içinde olmalarının, öğretmenlerin mesleki motivasyonları üzerinde olumlu etkiye sahip oldukları görüşleri alınmıştır. Konu hakkında görüşlerini belirten Attila Öğretmen, şu ifadeleri kullanmıştır: *“Aileler çocuklarının iyi eğitim almasını istiyor. Kendileri okul kültürüne çok yakın olmasalar da öğrencilerini bir şekilde takip etmeye çalışıyorlar. Gerçekten bu konuda velilerin bize katkısı çok fazla. Yani öğrenciye bir ödev verildiğinde, veli elinden geldiğince kontrolünü sağlıyor. Ne yapabiliriz diye arayıp, soruyorlar. Hakikaten, okul konusunda çok bir bilgiye sahip olmamasına rağmen öğrencisiyle fazlasıyla ilgilenen veliler gördüm.”*

Velilerin eğitim konusunda öğrencileri ile ilgilenmelerinin öğretmenlerin motivasyonunu arttırdığı görüşünü savunan bir diğer katılımcı ise İlhan Öğretmen olmuştur. Katılımcının ifadeleri şu şekildedir: *“Okulumuzda uyguladığımız bir takip sistemi var. Bir takip defterimiz var, öğrencinin günlük olarak yapması gereken programı defter üzerinden takip ediyorum. Velisinin de imzalamasını istiyorum. Çocukla planlamayı yapıyoruz, ailesi de evde takibi sağlıyor. Bir süre sonra çocuktaki değişim aile tarafından fark ediliyor. Aile bu durumdan mutlu oluyor. Çocuktaki değişimin esas sebebi benim görev vermem değil, ailenin bu uygulamaya ilgi göstermesi ve takibine yardım etmesi. Uygulama sonucunda dönüşleri alınca öğretmen arkadaşlarla paylaşıyorum. Velilerin nasıl ilgilendiklerini, uygulamanın kazanımlarını anlatıyorum. Diğer öğretmen arkadaşlar için de bir motivasyon kaynağı oluyor bu durum.”* Ayrıca İlhan Öğretmen görüşlerine şu ifadeleri de eklemiştir: *“Veli gerçekten çocuğu ile ilgiliyse, her şeyin farkındaysa, eğitime yönelik isteklerinize dönüt veriyorsa, orada koşar adım ilerliyorsunuz.”*

Velilerin eğitsel konularda öğrencisi ile ilgilenmesi konusunda yaşadığı bir olayı paylaşan Yahya Öğretmen, konuşmasında şu ifadelere yer vermiştir: *“Engelli bir öğrencimiz vardı. Ortopedik engeli vardı. Annesi öğrencisi ile aşırı ilgili bir veliydi. Öğrencimiz hafta sonları destekleme ve yetiştirme kurslarına katılıyordu. Annesi benden izin alarak kendisi de derslere katılmak istedi. Okul idaresinden gerekli onayı aldık. Öğrenci derslere annesiyle birlikte katılmaya başladı. Dersimi sürekli takip ettiler. Öğrencinin başarısı ilk başlarda çok düşüktü. Anneyle beraber takip etmeye başladıktan sonra çocuğun notları seksenlere*

doksanlara çıkmaya başladı.” Bu olayın kendisinde bıraktığı etki sorulduğunda ise: “Bu beni çok etkiledi. Bir annenin çocuğu için yapabileceği en iyi davranışlardan bir tanesiydi. Veli eğitime değer veriyor ki çocuğuyla bu kadar ilgili olabiliyor. Bu olaydan çok etkilendim. Bende şöyle bir değişime sebep oldu, çalışıldığında her türlü engelin aşılabileceğini, velilerin gerekli ilgiyi göstermeleri halinde öğrencilerin istenilen başarıya ulaşacaklarını gördüm. Diğer öğrenciler de bu durumdan olumlu etkilendiler. Benim de öğrencilerimin de motivasyonunu arttıran bir olaydı.” cevabını vermiştir. Konu ile alakalı görüş bildiren son katılımcı olan Cemal Öğretmen ise, görüşlerinde şu ifadelere yer vermiştir: *“Okulla ilgili, eğitimle ilgili velilerin ilgisini ve isteğini gördüğümüz zaman bizler de istekli hale geliyoruz. Hazırbulunuşluk düzeyimiz üst seviyelere çıkıyor velilerin olumlu yaklaşımları sonrası.”*

4.2.2.2. Velilerin, Sorun Çözümünde İlgili Bir Tavrı Takınması

Katılımcıların ifadelerinde, eğitim öğretim süreci içerisinde öğrencilerin farklı problemlerle karşılaştıkları belirtilmektedir. Bu problemlerin çözümü sürecinde velilerin ilgisiz kalması durumunda; öğretmenler yalnız başlarına kaldıklarını, çözüm sürecinin uzadığını ve bazen sorunu tam anlamıyla ortadan kaldıramadıklarını dolayısıyla da motivasyonlarının düştüğünü dile getirmişlerdir. Diğer taraftan yine katılımcı görüşleri doğrultusunda, sorunların çözülmesi sürecinde velilerin ilgi ve alaka göstermeleri hem problemin ortadan kaldırılmasında hem de öğretmenin mesleki motivasyonunun yükselmesinde önemli rol oynamaktadır. Bu konu hakkında görüş bildiren katılımcılardan biri olan Enis Öğretmen, görüşlerinde şu ifadelere yer vermiştir: *“Öğrenci ile ilgili bir problemle karşılaştığımızda, ilk muhatabımız olan veli ile iletişime geçiyoruz. Bizi mutlu eden husus bazı velilerin, ortada bir problem varsa problem çözme adına başvurduğumuzda bize elinden gelebilecek her şeyi yapmaya hazır olduğu konusunda görüş bildiriyor olması. Bu durum bizi motive ediyor. Ümidi kesmememiz gerektiğini düşündürüyor. Tek başına olmadığımızı, sayıları ya da oranları az da olsa velilerin eğitimde olumlu etken olabileceğini gösteriyor.”*

Konu hakkında görüş bildiren öğretmenlerden bir tanesi olan Orhan Öğretmen, *“velilerden karşı önemli bir beklentim de öğrencinin karşılaştığı sorunlar esnasında velinin öğrencisi ile ilgilenmesidir. Veli sorun ile ilgilenmez ve bize destek olmazsa sorun hiçbir zaman tam anlamıyla çözülememektedir. Belki bir süre ket vurulabilir ama sonrasında daha şiddetli bir şekilde karşımıza çıkmaktadır.”* ifadesini kullanmıştır. Benzer bir görüşü dile getiren Nilgün Öğretmen ise görüşlerini şu şekilde dile getirmiştir: *“Öğrencinin bir problemi*

olduğunda velide öğrencinin sorununa yönelik ilgi olursa bizlerin de motivasyonu artar diye düşünüyorum.”

Konu hakkında bir diğer görüş bildiren katılımcı Tomris Öğretmen ise görüşlerini şöyle dile getirmiştir: *“Ortaokul seviyesinde özellikle 7 ve 8. sınıflarda öğrencilerin gelişim dönemleri de düşünüldüğünde çok farklı problemlerle karşılaşabiliyoruz. Bu problemlerin küçük bir kısmını biz okulda öğrenci ile görüşerek atlatabiliyoruz ama kalan büyük kısmı için evde ailenin de desteğini almamız gerekiyor. Bazen veli ile iletişime geçip öğrencisinin yaşadığı sorunu anlatıyorum. Veli anında okula geliyor ve ne yapmam gerekli diye bana soruyor. Bu velinin öğrencisi ile ne kadar ilgilendiğini gösteriyor ki böyle velilerle karşılaşmak bizleri de çok mutlu ediyor.”*

4.2.3. Bilinçli Veli

Araştırmanın veri toplama sürecinde öğretmenlere yöneltilen “Öğretmenlik motivasyonunuzu olumlu yönde etkileyen veli tutum ve davranışları nelerdir?” sorusu üzerine verilen cevaplardan elde edilen veriler ışığında; öğretmenlerin mesleki motivasyonlarının artmasını sağlayan veli tutum ve davranışlarından bir diğeri de velilerin belli konularda bilinçli olmalarıdır. Katılımcıların belirttikleri görüşleri ışığında velilerin iki konu üzerinde bilinçli olmasının, öğretmenleri daha çok motive edeceği sonucu çıkarılmıştır. Bu konular şu şekilde ifade edilebilir:

Şema: 4.2.3. Bilinçli Veli

4.2.3.1. Velilerin, Eğitim-Öğretim Konusunda Bilinçli Olması

Araştırmanın, öğretmen motivasyonu üzerinde olumsuz etkiye sahip olan veli tutum ve davranışlarının tespit etmeye çalışan diğer bölümünde de ifade edildiği üzere, velilerin eğitim-öğretim süreci hakkında yeterli bilgiye sahip olmaması, öğrencisinin eğitsel ilerlemesi ve karşılaşacağı seviyeler hakkında bilinçsiz olması gibi durumların öğretmenin mesleki motivasyonunu düşürdüğü ifadeleri ile karşılaşılmıştır. Bu durumun aksi olarak velilerin, öğrencilerinin eğitim-öğretim süreçleri hakkında bilinçlenmesinin ve öğrencinin karşılaşacağı eğitsel seviyeler konusunda bilgi sahibi olmasının da öğretmenlerin motivasyonunu üzerinde olumlu etkiye sahip olacağı görüşleri alınmıştır. Bu bağlamda görüş bildiren Cahit Öğretmen şu ifadeleri kullanmıştır: *“Bu konuda en çok problemi 8. sınıf öğrencilerinin velilerinde yaşıyoruz. Çocuk liseye gidecek ama sistem nasıl, çocuk hangi sınava girecek, nasıl tercih yapacak, lise türleri nedir gibi sorulara cevap verebilecek veli çok az. Burada bizi motive eden husussa şu, veli bilmese de kendisi bu yollardan geçmemiş olsa da çabalyor, soruyor ve öğreniyor. Çocuğunun geleceği için başta kendisini geliştiriyor. Velilerin bu davranışları bizleri de oldukça motive ediyor.”*

Katılımcılardan Sezai Öğretmen, konu hakkında şu görüşleri dile getirmiştir: *Veliler bize mentörlük yapabilirler. Çocuklarının yaşadıkları problemleri bizlere aktarabilirler ama hepsinden önce çocuklarının kendileri için değerli olduğunu bize anlatmalılar ve bu at yarışı bilincinden vazgeçmelidirler. Çocuğunu sürekli bir yarışa hazırlama düşüncesinden vazgeçen bilinçli velilerimiz bizi de motive ediyor.”*

4.2.3.2. Velilerin, Nitelikli Birer Ebeveyn Olma Bilincini Kazanmaları

Elde edilen veriler ışığında, öğretmenlerin mesleki motivasyonlarının olumlu yönde etkilenebilmesi için beklenti içinde oldukları durumlardan bir tanesi de velilerin nitelikli birer ebeveyn olma bilincine sahip olmalarıdır. Konu hakkında görüş bildiren katılımcılara nitelikli birer ebeveyn olma konusunda beklentileriniz nedir sorusu yöneltilmiştir. Katılımcılardan Edip Öğretmenin görüşleri şu şekildedir: *“Veliden beklentimiz aslında çocuğa sahip olması. Anne ve babalık vazifesini tam anlamıyla yerine getirmekten aciz velilerimiz var. Bu da ciddi problemlere neden oluyor. Veliler bu anlamda bilinçlendikleri vakit bizlerin motivasyonu da artacaktır.”* Alev Öğretmen de benzer beklentilerini şu şekilde dile getirmiştir: *“Genel olarak öğretmenler adına konuşmam gerekirse, veliler de şöyle bir bilinç olmalı: Benim çocuğumun yarın yazılısı var mı, çocuk okuldan gelip çantasını attığı anda nasıl bir hayat yaşıyor? Biz öğretmen olarak bunu bilemiyoruz. Veli de çocuğuyla yeri geldiğinde bir arkadaş gibi*

konuşmalı, yeri gelip otoritesini ağırlığını korumalı, çocuğuna sözünü geçirtebilmeli. Hocam ben sözümü dinletemiyorum gibi ifadeler kullanıyorlar. Bunlar mazeret değil. Anne baba olarak üzerimize düşeni biz yapmazsak daha sonra kendi çocuklarımızda da bu durum yaşanacak. Nesilden nesile aktarımdır bu durum. Düzenli disiplinli çalışmayı öğretmek, bunu aktarmamız gerekiyor. Bu yönde beklentim büyük.” Ayrıca, Alev Öğretmen görüşlerini şu ifadeler ile de desteklemektedir: “Çocukların çoğuna soruyorum anne babanız kitap okuyor mu diye. Sorduğumda olumsuz cevaplar alıyorum. Bu da çocuğa yansıyor. Okulda kitap okuma saatleri yapmış olsak bile çocuk evde bu durumu hiç görmediği için uzak kalabiliyor. Bu problemleri yenebilirsek motivasyonumuzun da artacağı kanaatindeyim.”

Konu hakkında görüşlerini dile getiren İlhan Öğretmen, şu ifadeleri kullanmıştır: *“Her şeyden öte velilerin öğrencisi ile kesinlikle ilgilenmesi gerekiyor. Bilinçli veli ile ilerlemek, onunla bir program çizmek, oturup konuşmak çok farklı bir şey, Bilinçsiz veliyle ortaklaşa çalışmaya çalışmak çok farklı bir şey.”* Benzer bir görüşü dile getiren Enis Öğretmen ise konuşmasında şu ifadelere yer vermiştir: *“Evde çocuk mutlu olmalı öncelikle. Evde çocuğun mutlu olacağı bir ortam olmazsa her ne kadar veli okuldaki kuralları destekler nitelikte olsa da tek başına kuralları bu çocuğu motive etmeyeceğini düşünüyorum. Velinin bilinçli olması bu sebepten önemli.”*

Mesleki motivasyonunun artabilmesi adına öncelikle velilerin belli bir eğitime tabi tutulmasını isteyen Tomris Öğretmen ise görüşlerini şu sözlerle dile getirmiştir: *“Biz şu an okulda eğitim öğretim yapıyoruz. Aslında öğrencilerden önce velilerin eğitim öğretime tabi tutulması gerekiyor. Yani çocuk buraya geldiğinde biz ona doğrunun yanlışın ne olduğunu öğretmeye çalışıyoruz fakat yanlış hareketler veli tarafından evde düzeltilmeye çalışılmadığı için bizim burada yaptığımız her şey boşa gidiyor. Etik kuralları, ahlak kuralları bunların hepsi için geçerli bir eğitim olması gerekiyor. Önce bunların olması daha sonra matematiğin öğretilmesi gerekiyor.”*

4.2.4. Güven

Katılımcıların, veri toplama sürecinde ortaya koydukları görüşleri üzerinden elde edilen bilgiler ışığında; bir öğretmenin mesleki motivasyonunun olumlu yönde ilerlemesi adına velilerin okula ve öğretmene güven duymasının gerekliliği vurgulanmıştır. Öğretmenlerin görüşlerine göre, velilerde öğretmenlere ve okula karşı gelişen güven duygusu hem öğretmenlerin görevlerini daha rahat yerine getirmelerine hem de daha mutlu olmalarına

sebeptir. Bu konuda görüşlerini beyan eden Lale Öğretmen, şu görüşleri dile getirmiştir: *“Velilerin bana güvenmesi gerekiyor. Bunu hissettiğim an daha rahat oluyorum.”*

Katılımcılardan Necip Öğretmen de konu hakkında şu görüşleri ifade etmiştir: *“Mesela geçen yıl mahallemizden ilk defa bir öğrenciye Fen Lisesi kazandırdık. Bu durumda ailenin sınav sürecinde bize karşı olumlu tutumu çok etkili oldu. Bizlere söyledikleri, siz ne diyorsanız biz razıyız, istekleriniz doğrultusunda hayatımızdan feragat etmeye razıyız gibi cümleleri bizlerin o öğrenciye karşı olan bakış açımızı çok güzel etkiledi. Hem okula koşarak gelmemizi hem de mesleği daha fazla sevmemizi sağladı.”*

Bir diğer görüş ise Göktuğ Öğretmen tarafından ifade edilmiştir. Göktuğ Öğretmen şu ifadeleri kullanmıştır: *“Buradaki öğrencilerin çoğu merkeze gidip kitap kırtasiye tedariklerini sağlamakta zorlanıyorlar. Sosyoekonomik durumları göz önüne alındığında da öğrencilerin şehir merkezine gidip eksiklerini temin etme gibi bir şansları yok. Ama bize güvenen veliler hocam sen çocuğun eksikliklerini biliyorsun, sen ne gerekiyorsa hallet biz size geri dönüşü sağlarız.”* Gibi cümleler duyuyoruz ki bu da bize karşı olan güveni gösteriyor. Bu durum da bizleri çok mutlu ediyor. Bu tavır sayesinde çocuklar bizleri öğretmenden ziyade ailelerinden bir büyümüş gibi görmeye başlıyorlar. Öğrencinin ailesinin bir ferdi gibi davranıp onların eksikliklerini tamamlamak da beni mutlu ediyor.”

Cemal Öğretmen de benzer görüşlerini şu şekilde dile getirmiştir: *“Velilerimiz genel olarak şöyle bir fikre sahipler. Biz okuyamadık çocuğumuz okusun görüşleri var. Bu açıdan davranışlarından memnunuz. Bizim için velinin istekli olması önemli. Velilerimizdeki en baskın düşünce: biz çocukların okuması için her şeyi yaparız yönünde. Velilerin bu görüşle okula gelmesi bizlerin de hoşuna gidiyor ve bizleri motive ediyor. Bu davranışlar sayesinde okula daha istekli ve arzulu geliyoruz. Sorumluluklarımızın daha çok farkına varıyoruz. Kitlenin bizden beklentisinin farkındayız ve onun için çabalıyoruz. Velilerin isteklerine karşı mahcup olmama duygusu bizleri motive ediyor. Veliler bizim için itici bir güç oluyorlar.”* Tezer Öğretmen ise konu hakkında şu ifadeleri kullanmıştır: *Veliler bizlere güvendikleri zaman işe karşı hevesimiz artıyor. Öğrenciye karşı da tutumumuz daha olumlu oluyor. Veli bize güvendiği zaman öğrencisine karşı bakış açımız ister istemez değişiyor. Veli gelip çocuğu hakkında bilgi verdiği zaman ya da bizlere yardımcı olmak adına çabaladığı zaman bize güven duyduğunu anlıyoruz. İster istemez motivasyonumuz da olumlu etkileniyor.”*

Araştırmaya destek olan katılımcılardan elde edilen veriler ışığında bazı velilerin öğretmenlerle iletişime geçmekten ve özellikle öğrencisinin yaşadığı problemleri okula ya da öğretmene iletmekten çekindikleri ifade edilmiştir. Bununla alakalı elde edilen veriler ile öğretmen görüşleri araştırmanın bir diğer boyutu olan olumsuz tutum ve davranışlar kısmında açıklanmıştır. Araştırmaya katılan öğretmenlere göre yukarıda bahsedilenin aksine velilerin öğrencilerinin yaşadıkları problemlere çözüm bulabilmek adına öğretmenle iletişime geçmesi ve çocuğunun yaşadığı problemi çekinmeden öğretmenle paylaşması, öğretmenin mesleki motivasyonunu artırır nitelikte olduğu katılımcılar tarafından bildirilmiştir. Bu durumun öğretmene duyulan güvenden kaynaklandığı ifade edilmiştir. Bununla alakalı araştırmaya katılan Alev Öğretmen şu ifadeleri kullanmıştır: *“Çocukların özel hayatlarında ne yaşadıklarını bilemeyiz. Parçalanmış aileler var, farklı problemler duyabiliyoruz. Bazı çocukların süregelen rahatsızlığı olabiliyor veya evi süpürdüm eve gidince yemek yaptım diyen çocuklar olabiliyor. Zaman zaman bunlarla karşılaşılıyor ve şaşırıyoruz. Çünkü bilmiyoruz çocuğun neler yaşadığını. Veli okulla iletişim halinde olmalı. Rehber öğretmenine, okul idaresine, sınıf öğretmenine gelip benim çocuğumun şöyle şöyle bir durumu var bilginiz olsun şeklinde bize bilgi vermeli.”*

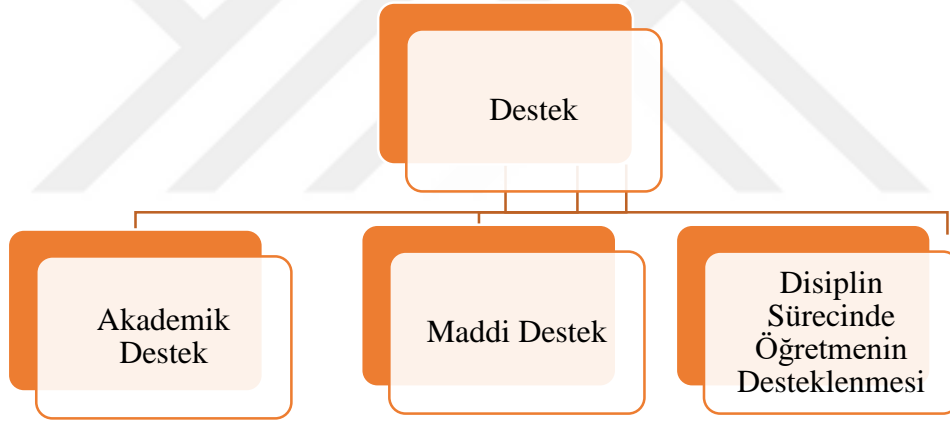
Velilerin, öğrencilerinin problemlerini paylaşması ile alakalı yaşadığı bir olaydan bahseden Özge Öğretmen, şu ifadeleri kullanmıştır: *“Benim bir öğrencim vardı. Kleptomani durumu söz konusuydu. Veli bana bunun bilgisini verdi. Öğrenci ile üç yıllık bir kurs çalışmam oldu. Veli süreç sonunda öğrencisinin aldığı bu üç yıllık eğitim ile büyük bir gelişme gösterdiğini, değiştiğini bana ve okul idaresine bildirdi. Veli, hocam hakikaten oğlumu tanıyamıyorum, size çok minnettarım demişti. Bunu duyduğumda fark edilmek değil de velinin yaptığım işi onaylaması beni çok motive etti. Çabamın boşa gitmediğini gördüm. Sürecin sonunda bir kişiye bile ulaşabilmek bir kişi de belli bir değişikliğe sebep olmak esas motivasyon kaynağı oluyor.”* Edip Öğretmen de velilerin öğrencisinin problemlerini öğretmene aktarması konusunda şu görüşleri dile getirmiştir: *“Velilerle olumlu bir iletişim kanalı kurduğumuzda çocuğun hayatına dokunabiliyoruz. Bu illa eğitsel olmak zorunda değil. Bu safhada öğrencinin yetileri ile de ilgilenmeye başlıyoruz. Karakter, davranış gelişimi, ahlak gelişimi gibi kıstaslarla ilgileniyoruz. Velinin bizi bilgilendirmesi, öğrenciyle ilgilenebilmemiz bizleri mutlu ediyor.”*

Konu hakkında görüş bildiren bir diğer katılımcı ise Attila Öğretmen. Katılımcı görüşlerini şu sözlerle dile getirmiştir: *“Öğrenci açısından kalabalık bir okuldayız. 1500’ün*

üzerinde öğrencimiz mevcut. Bu kadar öğrencinin bırakın sorunlarını bilmeyi, isimlerini bile öğrenemezsiniz. Velinin size gelip kendini açması, çocuğunun sıkıntılarını dile getirmesi benim adıma çok üstün bir davranış. Sizin birebirde o sorunu bilme imkânınız yokken veli sizi bilgilendiriyor ve birlikte çalışarak sorunun üstesinden gelebiliyorsunuz. Bu öğretmen adına motive edici bir durum. Veli için de aynısı olduğunu düşünüyorum.”

4.2.5. Destek

Öğretmenlerin mesleki motivasyonlarını olumlu yönde etkileyen bir diğer veli tutum ve davranışı da destek olarak sınıflandırılmıştır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin ortaya koydukları görüşlerinden hareketle, velilerin belli konularda öğretmeni ve öğrenciyi desteklemesinin, öğretmenlerin mesleki motivasyonlarının yükselmesini sağladığı bilgisine ulaşılmaktadır. Katılımcılar, çalışmalarının veliler tarafından desteklenmesini istediklerini dile getirmektedirler. Destek konusu katılımcı görüşlerine göre üç alt gruba ayrılarak sınıflandırılmıştır. Bu sınıflar şu şekilde gösterilebilir:

Şema: 4.2.5. Destek

4.2.5.1. Akademik Destek

Katılımcılardan, destek temasının altında akademik destek konulu görüşlerini ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin eğitsel çalışmalarda, özellikle öğrencilerin akademik başarılarının artırılması adına velilerden destek beklediği ifadeleri katılımcılar tarafından bildirilmiştir. Yine katılımcılar, istedikleri akademik desteği aldıkları zaman daha çok motive olduklarını da dile getirmişlerdir. Konu hakkında görüşlerini bildiren Nilgün Öğretmen, konuşmasında şu ifadelere yer vermiştir: “Öğrenci kaç net yapmış, ne kadar soru yapamamış. Veliler bunları takip etseler, verdiğimiz çalışmalarda bizleri destekleseler işimiz çok daha kolay olacak. Hani

deniliyor ya öğrenci, öğretmen, veli ayakları diye. Veli desteği istediğimiz gibi olunca hiç zorlanmadan yapabiliyoruz işimizi.”

Konu hakkında görüşlerini ifade eden Tezer Öğretmen de şu sözlerle araştırmaya katkı sağlamıştır: *“Velilerin bizleri desteklemeleri lazım. Bizimle irtibat halinde olmalılar. Bizlerin beklentilerini, davranışlarını bilmeliler ve bunları evde desteklemeliler.”* Bir diğer katılımcı Lale Öğretmen de görüşlerinde benzer ifadelere yer vermektedir: *“Akademik anlamda sınav süreci karşımızdaki en büyük engel. Bu engeli başarı ile aşabilmemiz ise velilerden istediğimiz desteği alabilmemize bağlı. Veli yeri geldiğinde yanımızda olmalı, yeri geldiğinde arkamızda durmalı. Veli tarafından desteklendiğimizde çalışmalarımız daha verimli oluyor.”*

Katılımcılardan Edip Öğretmen de konuyu farklı bir açıdan ele almış ayrıca akademik konularda karşılaştıkları veli desteğinin, kendilerini ne kadar motive ettiğini ifade etmiştir: *“Bazı velilerimiz de eğitim bilinci gelişmiş. Bizim konu hakkında bilirkışı olduğumuzu, öğrencisinin başarı kazanması adına söylediklerimizi yapacaklarını, süreç içerisinde desteklerini hep göstereceklerini söylüyorlar. İçinde yaşadığımız dönemde öğrencilerin dikkatlerini dağıtabilecek çok fazla uyaran var. Bunlara kapılıp hata yapmamaları için velilerle ortak çalışmalıyız. Özellikle az önce bahsettiğim velilerin eski usul eti senin kemiği benim yaklaşımı, günümüzde akademik başarı için değişmez bir parametre.”* Bu tarz veli tepkileri ile karşılaştığı zamanlarda motivasyonunun olumlu yönde ilerlediğini ifade eden Edip Öğretmen, şu ifadeleri kullanmıştır: *“Velinin bizi sürekli destekleyeceğini söylemesi aynı zamanda bize güvendiğinin de kanıtı. İlgili olduklarının da kanıtı. Bize değer verdiklerinin de kanıtı. Veli gözünde bu derece önemli bir konumda olunca motivasyonunuz tabii ki yükseliyor.”*

4.2.5.2. Maddi Destek

Katılımcılar, her ne kadar zorunlu eğitim ücretsiz olsa da okulların ve öğrencilerin eğitsel konularda maddi anlamda desteklenmesini, malzeme ve ekipman tedariki gibi konularda velilerin maddi kaygı gütmemeleri gerektiğini dile getirmişlerdir. Bazı katılımcılar velilerin öğrencilerine sundukları maddi desteğin kendilerini de motive ettiğini dile getirmişlerdir. Konu hakkında görüş bildiren Enis Öğretmen şu ifadeleri kullanmıştır: *“İmkânlar dâhilinde ve ekonomik anlamda, çocuğun motive edilmesine gayret gösterilmesi lazım. Beden eğitimi dersleri esnasında forma gibi kumaş ekipmanlar kullanıyoruz. Bunların temizliği söz konusu oluyor. Yıkamak için götürülen öğrenci geri getirdiğinde bakıyorum annesi bir de formaları tamir etmiş. İstedikimden fazlasını yapmış. Çok iyi niyetli gördüğüm veliler*

var bu anlamda. Velilerin bu temiz niyetleri ile bize destek vermeleri motivasyonumuzu da artırıyor.”

Bir diğerkatılımcı Cahit Öğretmen de şu görüşleri ortaya koymuştur: “*Branşımız gereği somut ürünler ortaya koyuyoruz. Biz velilerin atölyemizi ziyaret etmesini ve malzeme tedariki konusunda bizleri desteklemesini isteriz. Bizim esas ihtiyacımız ekonomik anlamda. Teknoloji ve tasarım dersleri için velilerin maddi destek sağlamaları gerekiyor.*”

Katılımcılardan Necip Öğretmen de şu görüşleri kullanmıştır: “*Bir velimiz vardı. Sağ olsun okulun tüm maddi ihtiyaçlarını gönüllü bir şekilde karşılıyordu. Acil ihtiyacımız olmaması durumunda bile okulu hem kendi çocuğu hem diğerkocuklar için bir yuva olarak görüyor ve gücü yettiğince maddi destek sunuyordu. Velinin okulu güzelleştirebilmek adına böyle bir yardımda bulunması bir yüce gönüllülüktür. Ailelerin çocuklarını ve dolayısıyla bizleri desteklemesi çok mutlu eden bir davranış.*”

4.2.5.3. Disiplin Sürecinde Öğretmenin Desteklenmesi

Araştırmaya katılan bazı öğretmenler, veliler tarafından gerekli desteği aldıkları zamanlarda disiplin konusunda daha rahat hareket ettiklerini ve daha az problemle karşılaştıklarını dile getirmişlerdir. Öğretmenlerin görüşlerine göre, problem çözme sürecinin veliler tarafından desteklenmesi ile sorunların en aza indirildiği bilgisine ulaşılmıştır. İlhan Öğretmen konu hakkında şu ifadeleri kullanmıştır: “*Branşım gereği öğrenci davranışları değerlendirme kurulunda sürekli görev alıyorum. Kurulda bazı zamanlar öğrencilerin büyük kabahatlerini tartışıyoruz. Öğrencinin yaptığı kabahat sonrasında velisini arıyoruz ve durumu anlatıyoruz. Bazı veliler beni bunun için mi rahatsız ettiniz gibi umursamaz tavırlar takınıyorlar ve kısa sürede yok edilebilecek bir sorun kartopu gibi büyüyor. İçinden çıkılmaz bir hal alıyor. Bazen de en küçük bir hata sonrası veli okula geliyor ve hocam ne gerekiyorsa yapalım, problemin önüne geçelim ki büyümesin diyor. İşte böyle tepkilerle karşılaştığımız zaman özgüvenimiz de yerine geliyor. Motivasyonumuz da artıyor. Dolayısıyla mesleğimizi yaparken ki hevesimiz de artıyor. Hepsi bağlantılı.*”

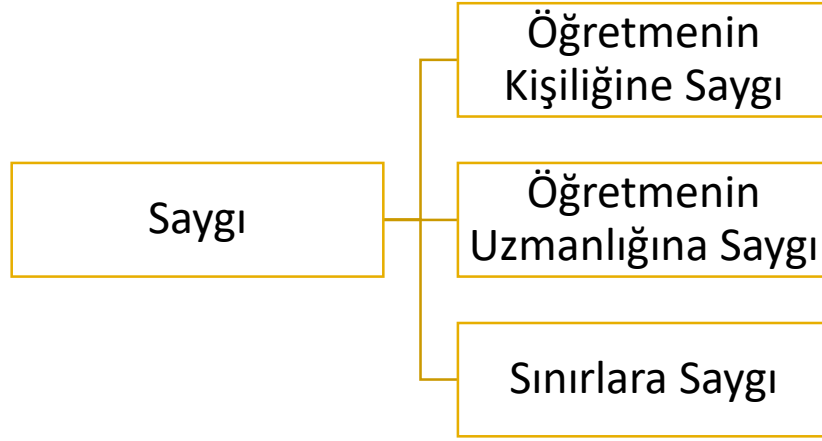
Orhan Öğretmen, velilerin öğrencilerinin problemleri ile ilgilenmeleri gerektiğini ve okulda problemin çözülmesi sırasında öğretmene destek olunmasını istediğini bildirmiştir. Öğretmenin görüşleri şu şekildedir: “*Velilerin özellikle öğretmene destek olması gerekir. Öğrencinin yaşadığı bir problemde okula destek verilmeli, ayrıca evde de problemin ortadan kaldırılması için çalışmalar yapılmalıdır.*” Yahya Öğretmen de yaşadığı bir olayı şu şekilde

dile getirmiştir: “Çok kavgacı bir öğrencim vardı. Çevresine, arkadaşlarına zarar vermekten hiç çekinmiyordu. Veliyi okula çağırdım ve sürekli kontrol altında tutmamız gerektiğini, en ufak bir hatada hemen müdahale etmemizin gerekliliğini anlattım. Aksi takdirde sorunların büyüyeceğini söyledim. Sağ olsunlar, veli de bu konuda büyük destek sağladı. Çağırdığımda iki bir demeden okula geldi. Çocuk sürekli bir denetim altında olumsuz davranışlarından vazgeçmeye başladı. Akademik açıdan da başarı sağlamaya başladı. Bunların hepsi velinin bana verdiği sınırsız destek sayesinde meydana geldi.”

Konu hakkında görüş bildiren bir diğer katılımcı da Nilgün Öğretmen'dir. Nilgün Öğretmen karşılaştığı bir olayı şu şekilde dile getirmektedir: “Gerçekten çok problemlili bir öğrencimiz vardı. Aslında çözülemeyecek problemler değildi ama veliden hiç destek alamadık. Dört yıl boyunca çağırdım ama okula hiç gelmedi. 8. sınıfta öğrencinin davranışları emniyete intikal edince mecburen okula gelmek zorunda kaldı. Kendisine keşke daha önce gelseydiniz, sorunları çözebilirdik, iş bu kadar büyümezdi dediğimde, çocuğunun davranışlarından utandığını o yüzden gelmediğini söyledi. Bana göre bu sözleri hiç de samimi değildi.”

4.2.6. Saygı

Araştırma sonucunda elde edilen verilere göre, öğretmenlerin mesleki motivasyonlarının olumlu anlamda etkilendiği veli tutum ve davranışlarından sonuncusu da saygı olarak ifade edilmiştir. Araştırmaya katılan öğretmenler, velilerin öğretmenlere saygı duyması gerektiğini, veli ile öğretmen arasında yaşanabilecek olumsuz durumların öğrenciye yansıtılmamasını ve öğrencinin önünde öğretmen hakkında olumsuz görüş dile getirilmemesi gerektiğini belirtmişlerdir. Velilerin öğretmenlere beklenen saygıyı göstermesi, öğrencinin de aynı saygıyı göstermesini sağlamaktadır. Bu da katılımcı görüşlerine göre öğretmenlerin motivasyonlarını arttırmaktadır. Saygı teması 3 alt kategori üzerinden incelenmiştir. Bu kategoriler şema 4.2.6. da gösterilmiştir.

Şema: 4.2.6. Saygı

4.2.6.1. Öğretmenin Kişiliğine Saygı

Katılımcılardan Leyla Öğretmen, velilerin öğretmenlere saygı duyması konusu ile alakalı şu ifadeleri dile getirmiştir: “*Velilerin çocuklarla biraz daha ilgili, biraz daha sevgili, şefkatli olmaları ve öğretmene saygı duymaları gerekiyor. Çocuğun annesinin çocuğuna öğretmeni aradım onu tersledim ona şöyle kızdım şeklinde ifadeleri çocuğun bize olan saygısını düşürüyor. Öğretmenle veli arasında yaşanan olumsuzlukların çocuğa yansımaması gerekiyor. Çocuğun bize kinlenmesi ile bile karşılaşyoruz. Bunun aksi ile de karşılaşyoruz. Veli ile problem yaşasak dahi öğrencinin bundan haberi olmuyor. Çocuk size gereken saygıyı göstermeye devam ediyor. Veli ile yaşadığımız olay olumsuz olsa dahi, bu tutumu sergiledikleri zaman mutlu oluyorum. Velinin de bana saygı duyduğunu düşünüyorum.*”

Bir diğer katılımcı Nilgün Öğretmen de şu ifadeleri kullanmıştır: “*Ben velinin bir öğretmeni asla çocuğunun yanında eleştirmemesi taraftarıyım. Öncelikle öğretmene saygının çocuklarda oturtulması gerekiyor. Çocuğu zorla okula göndermek yerine motive etmeleri gerekiyor. Çocuğun motive olması, gerekli saygıyı göstermesi bizlerin de motive olmamızı sağlıyor. Bunu yapacak olan velidir biz değiliz. Çocuk buraya isteksiz bir şekilde geldiğinde bizim yapacak çok fazla bir şeyimiz kalmıyor.*”

Nazım Öğretmen, velilerin ortaya koyduğu hakaret ya da şiddet gibi olumsuz davranışlar üzerinden şu ifadeleri kullanmıştır: “*Velilerle tanışmamız ve birbirimizi anlamamız biraz zaman alıyor. Zaman geçtikçe velilerin karakterlerini, davranışlarını daha iyi tanıyabiliyoruz. Velileri tanıdıktan sonra, veliden onur kırıcı bir hakaret, kötü söz ya da şiddet görmeyeceğimi bilmek benim de işimi daha rahat yapmamı sağlıyor.*”

4.2.6.2. Öğretmenin Uzmanlığına Saygı

Öğretmenlerin mesleki motivasyonlarının olumlu yönde etkilenmesini sağlayan veli tutum ve davranışlarının tespit edilmesi adına yapılan çalışmada, öğretmenler tarafından ortaya atılan olumlu tutum ve davranışlarından bir diğeri de veliler tarafından öğretmenin uzmanlığına saygı duyulmasıdır. Katılımcıların görüşlerine göre velilerin öğretmenlerin mesleki uzmanlıklarına saygı duymaları sonucunda öğretmenlerin mesleki motivasyonları artmaktadır. Bununla alakalı görüş belirten öğretmenlerden birisi olan Lale Öğretmen, şu ifadeleri kullanmıştır: *“Ben kendi işime karışılmasını istemediğim için başka bir meslektaşımın işine de karışmam. Bazı meslektaşlarımız bu konuda empatiden yoksun oluyorlar ama bazıları da bu davranışları sergiledikten sonra rahatsız olduğumu anlayıp empati kurabiliyorlar. Sonradan da olsa anlayışlı olmaları beni mutlu ediyor. Veli ile bir bağ kurabildiğimi anlıyorum.”* Benzer bir görüş bildiren Tezer Öğretmen de şu ifadelerle düşüncesini desteklemiştir: *“Veliler, işimize çok karışmasınlar. Veli bana teşekkür etmesin gerekirse problem değil ama işime de karışmasın. Biz burada hiçbir çocuğun yanlış bir şekilde yetişmemesi için elimizden geleni yapıyoruz. İşime karışılmasından rahatsız olduğumu fark ediyorlar ama bunu fark ettirene kadar ben de yıpranıyorum. Veli işime karışmayıp beni öğrencimle baş başa bıraktığında iki tarafında motivasyonu artıyor.”* Katılımcılardan Sezai Öğretmen ise *“veliler öğretmeni yönlendirmeye çalışmamalı. Öğretmenin profesyonel olduğunu bilmeli ve onların işine karışmamalı. Bu davranışı kazandıklarında daha az problemle karşılaşılıyor ve dolayısıyla motivasyonumuz artıyor.”* ifadesini kullanmıştır.

4.2.6.3. Sınırlara Saygı

Araştırmada elde edilen bulgulara göre, öğretmen ve veliler sınırlarını bilmeli ve buna göre hareket etmelidir. Karşılaşılan olumsuz durumların engellenmesi ve öğretmenin motivasyonunu arttırıcı olumlu tutum ve davranışların çoğaltılması, veli ve öğretmenin sınırlarını bilmesi ile daha kolay ortaya çıkmaktadır. Katılımcılardan Attila Öğretmen, velilerin olumsuz davranışlarını engelleyebilmek adına yaptığı çalışmaları şu şekilde dile getirmiştir: *“Burada belli bir alan var o alanın dışına ben çıkmayacağım veli de benim alanımın içerisine girmeyecek. Alanı baştan tespit ederseniz daha az sorun yaşarsınız ama alanınız belli değilse veli sizin alanınıza girer bu sefer. Yine de sizin velinin alanına girmemeniz lazım. Mesela ben bir öğrencinin özeline girmem öğrencilerle fiziksel temas asla kurmam. Bu beni bütün olası risklerden koruyor. Ben kendi çemberimi çizmişim aynı şekilde öğrencinin çemberini de çizmişim. Veli ve öğretmen birbirlerinin özel alanlarına saygı duydukları sürece sorun yaşanmaz.”*

4.3. ÖĞRETMEN MOTİVASYONUNU OLUMSUZ ETKİLEYEN VELİ TUTUM VE DAVRANIŞLARI

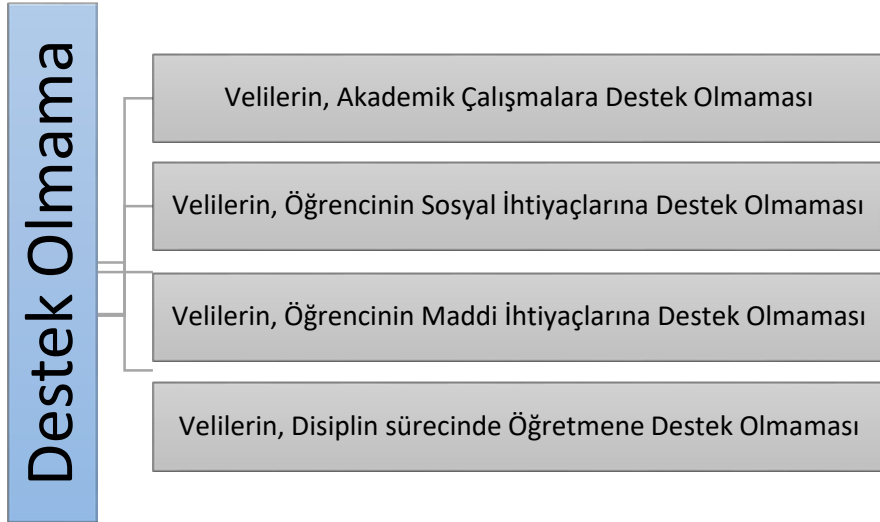
Öğretmen motivasyonunu düşüren veli tutum ve davranışları altı tema altında sunulmuştur. Bu tutum ve davranışlar şu şekilde ifade edilebilir:

Şema 4.3. Öğretmen Motivasyonunu Olumsuz Etkileyen Veli Tutum ve Davranışları

4.3.1. Destek Olmama

Araştırmaya katılan 19 öğretmen tarafından, öğretmen motivasyonunu düşüren veli tutum ve davranışları içerisinde destek olmama üzerinde durulmuştur. Velilerin ilgisiz oldukları ile alakalı farklı görüşlerin ortaya atılmış olmasıyla birlikte bu ilgisizliğin sebebi de iki katılımcı tarafından şu şekilde ifade edilmiştir. Katılımcılar, destek olmama konusu üzerine farklı görüş bildirmişlerdir. Katılımcıların görüşleri doğrultusunda destek olmama kavramı 4 farklı kategori altında incelenmektedir.

Şema: 4.3.1. Destek Olmama

4.3.1.1. Velilerin, Akademik Çalışmalara Destek Olmaması

Araştırmaya katılan katılımcıların vermiş oldukları bilgiler doğrultusunda, öğretmenlerin mesleki motivasyonlarının düşmesine sebep olan önemli nedenlerden bir tanesi, öğrenci velilerinin okulda yapılan eğitim öğretim çalışmalarına destek olmamasıdır. Öğretmenlerin görüşlerine bakıldığında, velilerin akademik süreçte öğrencisine yeterli desteği sunmamasının öğretmeni de etkilediği görülmüştür. Bu konu hakkında katılımcılardan Göktuğ Öğretmen şu ifadeyi kullanmaktadır: “Bir öğrencinin sınav kazanması için üzerine düşünüyoruz fakat bu çocuk aslında bizim çocuğumuz değil. Bizim öğrencimiz, velinin çocuğu. Anne baba olarak bizlerin öğretmenlik yapmamızı bekleyen velilerin aslında öğrencisinin akademik hayatına hiç değer vermemesi, öğrencinin ufak bir eksikliğini dahi gidermek istememeleri, okulun sadece devletin gönderdiği maddi imkânlarla döneceğini zannetmeleri, velilerin işin sevgi ve bağlılık boyutunu düşünmemesi, bütün öğrencileri etkilediği gibi bizleri de etkiliyor.” Araştırmaya katılan Necip Öğretmen “Daha yüzünü görmediğim, ismini bilmediğim veliler var sınıf öğretmenliğini yaptığım sınıfta. Veliyi okula çağırıyorum okula hiçbir türlü gelmiyor. Fakat aynı veli pandemi döneminde bakanlık öğrencilere tablet dağıtırken okula geldi ve benim çocuğuma neden verilmedi diye şikâyetçi oldu.” ifadesiyle bazı velilerinin eğitim öğretim çalışmalarına ilgisiz kaldıklarını belirtmiştir. Karşılaştığı bu durum karşısında nasıl etkilendiğini ise “Bu tip durumlar eğitimci olarak motivasyonumuzu tabi ki düşürüyor ama hiçbir zaman ben öğrenciye karşı velisinin yaptığından dolayı kin duymadım. İster istemez moralim bozuluyor ve tayinim çıksa da buradan gitsem diye

düşündüğüm zamanlar oluyor. Bu gibi durumlar aşkla ve şevkle çalışmamı engelliyor.” sözleriyle dile getirmiştir.

Bir başka katılımcı olan Nazım Öğretmen, velilerinin akademik konularda görüşmek adına okula gelmediklerini, okula gelmeleri için çocuğun başına olumsuz bir olay gelmesi gerektiğini dile getirmiştir. Bu konuyla alakalı şu ifadeleri kullanmıştır: *“Veli ne zaman geliyor okula? Çok büyük bir olay olması gerekiyor. Çocuğu ya bir olaya karışmış ya da birine zarar vermiş olması gerekiyor. Öğrencisinin başarı durumunu sormaya gelen veli ile çok nadir karşılaşıyorum.”* Orhan Öğretmen ise velilerin bu durumunu *“Toplantılara dahi gelen veli çok az. Öğrencisinin akademik durumunu sormak için çok az veli görüşmeye geliyor.”* Sözleriyle ifade etmiştir. Ayrıca bu durumun kendisinde bıraktığı etkiyi de *“Bir sınıfın rehber öğretmenisiniz. Velilere iletmek istediğiniz mesajlar var, öğrencinin başarısı için alınacak olan kararlar var. Velinin bu karara katılmaması veya karşılaşılan sorunlara çözüm ortağı olmaması bizi üzüyor, üzmele de kalmıyor işimizi zorlaştırıyor.”* sözleriyle dile getirmiştir.

Araştırmaya katılan bazı katılımcılar, öğrencinin sınıfının ilerlemesi ile velilerin eğitim öğretim sürecine olan desteklerinin azaldığını dile getirmiştir. Örnek olarak katılımcı Leyla Öğretmen, *“Çocuklar ortaokula geldikleri zaman velilerin çoğunluğunun çocuklar ile ya da okul ile ilgisi bir anda azalıyor. Bu durum sorunların büyümesine sebep oluyor. Bazı öğrencilerime ailesini hiç görmediğimi söylüyorum. Veli buna rağmen okula gelmiyor ya da sanal ortamda yapılan toplantılara katılmayı reddediyor. Çocuğunun sınıfını hatta adını bilmeyen velilerle karşılaştım.”* sözleriyle bu durumu vurgulamaktadır. Bir diğer katılımcı olan Edip Öğretmen ise *“Aşırı düzeyde ilgilendiğini düşünen veliler var. Olayları aşırı soruşturmayı ilgilenmek zanneden velilerimiz var. Bununla beraber velisi okula hiç uğramadan mezun ettiğimiz öğrencilerimiz de var.”* ifadesiyle velilerin eğitim öğretim sürecine yönelik ilgisiz tavırlarını dile getirmiştir. Yine bu durumla alakalı katılımcı Edip Öğretmen yaşadığı bir olayı şu şekilde dile getirmiştir: *“Bir öğrencim okulu bırakmıştı. Bu durum hakkında velisi ile görüşme yaptım. Çocuğu kendim takip ettim, arkadaşlarına sordum. Çocuğun okula diye çıkıp, okula gelmediğini tespit ettim. Beni en çok üzen durum ise bu olayı öğrencinin velisinden önce benim tespit etmem oldu. Veli ile bu durumu paylaştığımda aldığım cevap daha da kötüydü. Belki okumak istemiyordur hocam dediler. Çocuk ve ailesi arasında bir problem olduğunu düşündüm. Çok başarılı bir öğrenciydi ve bir anda bu davranışları göstermeye başladı. Bir hafta boyunca çocukla görüşmeye çalıştım, mektup*

yazdırdım. Verdiği tek cevap sıkılıyorum oldu. Süreç içerisinde velinin sorunu çözmek adına hiçbir şey yapmadığını, tek başıma uğraştığımı fark ettim. Öğrenciye anne babasından fazla ilgi göstermenize rağmen herhangi bir dönüş alamadığınızda moraliniz bozuluyor ve uğraşmayı bırakıyorsunuz. Çünkü ilgilenmeniz gereken başka öğrencileriniz ya da bir aileniz var. Ama motivasyonum ister istemez kötü etkilendi. Ciddi bir düşüş yaşadım bu olay sonunda. Bir ebeveynin çocuğunun eğitimi hakkında bu kadar ilgisiz olması beni de çok üzdü.”

Velilerin eğitim öğretim sürecine dair ilgisiz tavırlarından şikâyetçi olan Nilgün Öğretmen ise görüşlerini şu şekilde paylaşmıştır: “Bazen öyle veliler geliyor ki çocuğunun hangi sınıfta olduğunu bilmiyor. Bir defasında böyle bir veli gelmişti okula. Nerede bu matematik öğretmeni çocuk eve geliyor yatıyor ertesi gün çantayı alıyor gidiyor şeklinde bağırma başladı. Sakinleştirdim veliyi. Sizin çocuğunuz hangi sınıfta diye sorduğumda vallahi bilmiyorum beş miydi altı mıydı şeklinde cevap verdi. Hem çocuğunun eğitiminden bihaber hem de öğretmenleri suçluyor.” Bir diğer katılımcı olan Alev Öğretmen de görüşlerini şöyle ifade etmektedir: “Velilerin tamamından dönüş alamıyorum. Maalesef velilerin öğrencilerle birebir ilgileri çok zayıf. İki haftada bir gelip çocuğun durumunu soran velilerimiz de var fakat genel olarak çocuğunun sınavından, ödevlerinden, yaşadığı sorunlarından habersiz olan veliler de var. WhatsApp grupları özellikle velilere yönelik açılmış durumda. Velinin yapılan duyuruları görmemesi benim için bir eksiklik. Çünkü çocuğuyla ilgilenmediğini gösteriyor bu durum. Haberdar olur yapamaz o ayrı bir durum ama dönüt alamamak çocuğa karşı ilgisizliktir bana göre.” Son olarak velilerin eğitim süreci hakkındaki ilgisizlerini Necip Öğretmen şu şekilde dile getirmektedir: “Yaşadığımız olumsuz durumların önemli bir sebebi velilerin ilgisiz olması. Ebeveyn olmak demek çocuğu okula yazdırıp gitmek demek değil. 8. Sınıftan mezun olan bir öğrencinin velisi lise tercihi için yanıma geliyor ve sen kafana göre tercih yap ben anlamam diyor. Bilmeyebilirsiniz, bunu anlarım ama veli olarak araştırmanız gerekir. Bir bilene danışıp fikir almanız gerekir. Ben çocuğumun geleceğini asla bir başkasının inisiyatifine bırakmam. Veliler çocukları hakkında biraz daha ilgili olsalar sorunların çoğunun çözüleceği kanaatindeyim.”

Konu hakkında görüş bildiren katılımcılardan birisi olan Cemal Öğretmen, şu ifadeleri kullanmıştır: “Veliler genel manada iyi niyetliler ama burası bir devlet kurumu ve bizler bu devletin memurlarıyız. Velilerin büyük çoğunluğu bizlerle nasıl iletişim kuracağını, burada ne iş yaptığımızı, öğrencisinin hangi süreçlerden geçeceğini bilmiyor. Bu bilgisizlik sonucunda

ya çekiniyorlar ya da boş vermişlik oluyor velilerde. Sonuçta da veli aradan çekiliyor ve öğrenciyle biz baş başa kalıyoruz.”

4.3.1.2. Velilerin, Öğrencilerin Sosyal İhtiyaçlarına Destek Olmaması

Öğretmenlerin motivasyonunu olumsuz yönde etkileyen veli tutum ve davranışlarının destek olmama boyutunda, karşımıza çıkan ikinci alt kategori ise velilerin öğrencilerin sosyal ihtiyaçları yönünde gerekli desteği sağlamamalarıdır. Velilerin, öğrencilerin sosyal ihtiyaçlarına yönelik destek sunmadıkları konusunda dört katılımcı görüş bildirmiştir. Bu konu hakkında katılımcılardan Cemal Öğretmen, şu görüşleri dile getirmektedir: “Öğrenciye destek olmak demek sadece fiziksel ihtiyaçlarını karşılamak demek değildir. Sonuçta bunlar çocuk. Ailesi ile iyi vakit geçirmesi çok önemli. Özellikle ergenlik döneminde ailesinden gerekli sosyal ilgiyi göremeyen öğrencilerin bu ihtiyaçlarını farklı çevrelerden gidermeye çalıştıklarını ve sonunda büyük sorunlarla karşılaştıklarına şahit oluyoruz. Bu durum motivasyon kaybı yaşamamıza sebep oluyor. Çünkü siz öğrenciniz için elinizden geleni yapıyorsunuz ama onunla ilk ilgilenmesi gereken kişinin ilgisiz kalması verilen bütün emeklerin çöpe gitmesine sebep olabiliyor maalesef.”

Katılımcılardan Necip Öğretmen ise velilerin öğrencilerin sosyal ihtiyaçlarına destek vermemesinden nasıl etkilendiğini şu sözler ile ifade etmiştir: “Çocuklarla çok güzel vakitler geçiriyorum ama sahip çıkmayan veliler oldukça mesleğimden soğuyorum.” Benzer bir görüşü de Özge Öğretmen dile getirmektedir. “Veliden herhangi bir destek alamadıkları için çocuklar vasat seviyede kalıyorlar. Yönlendirmeye ihtiyaç duyan çok öğrencim var. Özellikle bir şeyler başarmak için çabalayan ve bu çabaları sonucunda ailelerinden takdir görmek isteyen öğrencilerim var. Sosyal anlamda velilerin ilgisiz kalması öğrenciyi de çabalamaktan alıkoyuyor ve boşluğa düşürüyor. Bunu çözebilirsek başarı daha çok artacaktır.” Bu konu hakkında son görüşü ise Tomris Öğretmen belirtiyor. “Genel anlamda velilerin yaptığı şey, çocuğu okula göndermek ve sonrasında hiçbir şeye müdahale etmemek. Özellikle 7 ve 8. sınıf öğrencilerinin içinde buldukları gelişim dönemi sosyal anlamda desteklenmeyi gerektiren bir süreç. Velilerin öğrencinin bu ihtiyacını arka plana atması en büyük olumsuzluktur.”

4.3.1.3. Velilerin, Öğrencilerin Maddi İhtiyaçlarına Destek Olmaması

Öğretmenlerin motivasyonlarını olumsuz olarak etkileyen veli tutum ve davranışlarından bir diğeri de velilerin öğrencilerinin maddi ihtiyaçlarına destek olmamasıdır. Günümüzde her ne kadar ihtiyaçların büyük bir bölümü ücretsiz olarak bakanlık tarafından karşılanıyor olsa da öğrencilerin okul ile alakalı kişisel gereçlerinin veliler tarafından temin

edilmesi gerekmektedir. Ayrıca teknoloji tasarım, görsel sanatlar, beden eğitimi gibi sosyal branşlarda ders ile alakalı malzemelerin temini, okullarda maddi destek gerektiren hususlardan bir tanesi olarak kabul edilmektedir. Araştırmaya katılan katılımcılardan Özge Öğretmen bu konu hakkında şu görüşleri dile getirmektedir: *“Sınıf düzeni benim için çok önemlidir. Bu sebeple bir keresinde öğrencilerimin defterlerini, çantalarını kontrol ediyordum. Öğrencilerimin yüzde altmışının defterlerinin düzensiz olduğunu ve çantaları hiçbir şekilde veli tarafından kontrol edilmediğini gördüm. Velinin ilgisizliği o kadar fazla ki insanın içini acıtıyor. Bir öğrencim çantasının yırtıldığını ve çantasını kendisinin diktiğini söyledi. Velilerimiz çocukların ihtiyaçlarını gidermek konusunda çok ilgisizler. Bu konuyu dile getirdiğim zaman ise veli başta beni aşağılamaya sonrasında ise elini kaldırıp dövmeye kalktı.”* Öğretmene bu durumun kendisini nasıl etkilediği sorulduğunda ise: *“Velinin bu tavrı ister istemez motivasyonumuzu düşürüyor. Böyle bir tepki ile karşılaşır mıyım korkusuyla okula gelmek çok kötü bir şey. Ama ne olursa olsun yeni güne hiçbir şey olmamış gibi başlamamız gerekiyor.”* cevabı alınmıştır.

Velilerin maddi konularda destek sunmaması konusunda görüş bildiren diğer bir katılımcı ise Orhan Öğretmen oldu. Orhan Öğretmen, *“Velilerin okula destekleri çok zayıf. Şöyle ki öğrencileri ihtiyaçları konusunda maddi anlamda desteklemeleri gerekiyor. Ama maalesef öğrencilerimiz maddi destek konusunda problem yaşıyorlar ki bu temel çıkmazlarımızdan bir tanesi. Öğrencinin başarısı sadece okulun imkânları ve öğretmenin gayreti ile olacak bir şey değildir. Veli de bu sürecin bir parçası olmasıdır.”* görüşleri ile bu durumu dile getirmiştir. Bir diğer katılımcı olan Göktuğ Öğretmen ise *“Velilerde devlet bu çocuğu okutuyorsa eksikliklerini de tamamlamak zorunda hissiyatı var. Devletin gönderdiği imkânların çocuğun maddi bütün eksikliklerini tamamladığı gibi çocuğun hiçbir eksiğinin kalmayacağını düşünüyorlar. Bu durum normalde veliden beklememiz gerekenleri de bizlerin yapması gerektiğini bize öğretiyor.”* Velilerin ekonomik ihtiyaçları bakış açısını Necip Öğretmen ise şu şekilde ifade etmiştir: *“Ben çocuğun evde karnını doyururum ama okulda hiçbir şeyine karışmam. Ne defter alırım ne silgi alırım. Öğrencinin ayakkabısından kırtasiyesine kadar he şeyi devlet karşılasın, diyen bir zihniyet hâkim velilerde.”* Bir diğer katılımcı olan Cahit Öğretmen ise şu ifadeleri kullanıyor: *“Bu bölgenin en büyük dezavantajı malzeme eksikliği. Velilerin duyarsızlığı var. Ne gereği var böyle şeylere bakış açısı var. Velinin ekonomik gücünün yetersiz olduğunu sanmıyorum. Genelde bu çevrenin öğrenciye karşı olumsuz tutumları var. Her şeyi okuldan beklemeleri var. Biz yapmayalım okul yapsın, malzemeye gerek yok her şeyi devlet sağlasın gibi bir anlayış mevcut. Bu sebeple malzeme*

eksikliği çok oluyor.” Velilerin ekonomik ilgisizlikleri ile alakalı son görüş ise Edip Öğretmen’e ait. Katılımcı, “Ekonomik olarak çocuklarına yardımcı olma durumları çok çok kısıtlı ama okuldan istekleri bitmiyor.” sözleri ile bu durumu ifade ediyor.

4.3.1.4. Velilerin, Disiplin Sürecinde Öğretmene Destek Olmaması

Öğretmen motivasyonunu düşüren veli tutum ve davranışlarından bir diğeri ise velilerin, öğrencilerinin yaşadığı disiplin problemlerinin çözümünde destek olmamalarıdır. Araştırmaya katılan 5 katılımcı velilerinin sorun çözümü sürecinde destek olmadığını ve süreci tamamen kendilerinin iletmek zorunda kaldıklarını bildirmişlerdir. Bu durumdan etkilendiklerini de ifade etmişlerdir. Bu konu ile ilgili yaşadığı bir olayı bildiren Tezer Öğretmen şu ifadeleri kullanmıştır: *“Bir öğrencim senenin başından beri arkadaşlarını rahatsız ediyor. Sorunu çözmek için sürekli uğraşyoruz. Rehberlikle falan görüşmesini sağladık öğrencinin. Şöyle bir anlayışımız yok, öğrenci bir suç işledi hemen ceza verelim şeklinde düşünmüyoruz. Elimizden geldiğince çareler aramaya çalışıyoruz. Disiplin yönetmenliği de bizden bunu istiyor aslında. Öğrencinin bu davranışları yüzünden başka veliler aramaya başladı. Diğer veliler de şikâyetçi olmaya başladılar. Şunu bile duydum velilerden, siz bir şey yapamıyorsanız ben geleyim halledeyim diyen veliler oldu. Problemleri öğrencinin velisini okula çağırdık. Aynı durumu siz başka bir öğrenciden yaşasaydınız şikâyetçi olurdu ve bir dönemdir çocuğunuzun bu problemlerini çözmeye çalışıyoruz şeklinde açıklama yaptım. Veliden biz ne yapalım, siz halledin şeklinde bir tavır gördük. Velide çocuğu okula göndereyim öğretmenler halletsin şeklinde bir algı var.”* Ayrıca katılımcı Tezer Öğretmen karşılaştığı bu olaydan etkilendiğini de dile getiriyor. *“O günden sonra isteğim, moralim çok düştü. Bazı şeyleri sorgulamaya başladım. Ben öğretmenlik mesleğini çok isteyerek seçmiş bir insanım fakat son yıllarda özellikle velilerin hiçbir işe karışmayıp üzerine öğretmene karşı hesap sorma gibi tavırları beni çok yıpratıyor ve mesleğe bakış açımı değiştiriyor.”*

Velilerin sorun çözme sürecinde takındıkları ilgisiz tavırları ile alakalı katılımcı İlhan Öğretmen görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir: *“Bilinçsiz veli şu eğilimde genellikle. Çocuğumu okula bırakayım, sen okut, eğit, öğret, her şeyini yap, kıyafetleri ile ilgilen, problemlerini çöz. Geri kalanında bana çok bir şey getirme. Zaten buradan herhangi bir şey çıkartamıyorsunuz herhangi bir şey beklemiyorsunuz da. Böyle ilgisiz velilerden, çocuklar bir sorun yaşadığında çok az geri dönüt alıyorsunuz.”* Bir diğer katılımcı olan Enis Öğretmen ise bu konuyla alakalı şu ifadeleri kullanmıştır: *“Veliler eğitimin içerisinde değiller. Maalesef*

öğrencilerin davranışları ile alakalı istedik davranışların oluşturulması ya da istenmedik davranışların önlenmesi konusunda biz kendimizle baş başayız. Velilerden çok yardım alamıyoruz. İşbirliğinden uzak bir veli profili var. Örneğin bir davranışın oluşturulması adına başvurduğunuz velilerden şöyle dönütler alabiliyoruz. Evde de aynısını yapıyor, uğraşıyorum olmuyor ya da sizin başka işiniz yok mu? Benim çocuğumla uğraşıyorsunuz gibi dönüşler alıyorum. Benim çocuklar böyle oluversin ya da siz benim çocuğuma taktınız gibi tavırlar takınıyorlar”

Velilerin, öğrencilerinin sorunlarına ilgisiz kalmaları konusunda, katılımcı Lale Öğretmen şu sözleri sarf etti: *“Epilepsi nöbeti geçiren bir öğrencim oldu. İlk defa karşılaştım ve panikledim. Tecrübeli öğretmen arkadaşların yardımıyla öğrenci ile ilgilendik. Ambulans çağırdık. Olay hakkında bilgi vermek ve okula davet etmek için öğrencinin velisini aradım. İşte olduğunu, işinin çok yoğun olduğunu, çocuğunun bu nöbetleri daha önce de geçirdiğini, hiçbir şey olmayacağını ve okula gelemeyeceğini bildirdi. Velinin ilgisizliği, öğrencinin yaşadığı problemden daha çok etkilemişti beni.”* Konu hakkında son görüş ise Attila Öğretmen tarafından ortaya konulmuştur. Attila Öğretmen: *Sekizinci sınıf erkek öğrencilerden bir grup okul çıkışında farklı okullardan bir grupla kavga etmişler. Bu olayın bilgisi bana geldi. Öğrencilerle konuştum ve suçlarını kabul ettiler. Veliyi arayıp bilgi verdiğimde ise benim çocuğum yapmaz ifadesiyle karşılaştım. Ne kadar çocuk yanımda suçunu kabul ediyor desem de veli kabul etmedi. Sorunu kabul etmeyerek çözmeye külfetinden kaçınmaya çalıştı.”*

4.3.2. Güvensizlik

Öğretmenlerin motivasyonlarını olumsuz yönde etkileyen veli tutum ve davranışlarını tespit etmek için yapılan araştırmada, katılımcılar tarafından en çok ifade edilen ikinci husus güvensizlik olmuştur. Katılımcılardan elde edilen bulgular incelenmiş ve güvensizlik teması altında bulunan görüşler iki alt kategori altında sunulmuştur.

Şema: 4.3.2. Güvensizlik

4.3.2.1. Şikâyet ve Suçlamalar

Konya ili Karatay ilçe merkezinde resmi ortaokul ve imam hatip ortaokullarında görev yapmakta olan 19 katılımcıdan, şikâyet ve suçlamaların motivasyonlarını düşürdüğüne dair görüş bildirilmiştir. Bu görüşlerden anlaşıldığı üzere, velilerin öğretmenlere karşı gerekli güven duygusuna sahip olmadıkları ve bu güvensizliğin asılsız şikâyet ve suçlamaları beraberinde getirdiği ifade edilmiştir. Asılsız şikâyetlerin öğretmenleri etkilediği ve mesleki motivasyonlarının şikâyetler sonrasında düştüğü bilgisine ulaşılmıştır. Katılımcılardan Necip Öğretmen, velilerin güvensizliği konusundaki görüşlerini şu şekilde dile getirmiştir: “Okula ya da eğitim alanına yatırım yapalım, çocuklara kaynak alalım dediğimizde biz bilmeyiz, biz hiçbir şey yapamayız anlayışı hâkimken iş hak aramaya gelince ya da okulun veya devletin en ufak bir sorununu gördüklerinde hemen tüm mercilere başvurabilecek düzeyde bilgili hale gelebiliyorlar.”

Katılımcılardan Nazım Öğretmen, velilerin öğretmenlere yönelik şikâyet ve suçlamalarından duyduğu rahatsızlığı şu sözlerle ifade etmiştir: “Genellikle şiddet meyilli aileler. Bu durum çocuklara da yansıyor ve yaşanan olaylarda genellikle öğretmeni ve okul idaresini suçluyorlar. Veli tarafından en son suçlanan kişi kendi çocukları oluyor. Sürekli veliler arasında çatışmayla karşılaşıyoruz. O velinin çocuğunu kayırdın, ona bir şeyler verdin, yardım ettin diye şikâyetlerle karşılaşıyoruz. Veliler tarafından eğitim 2. planda kabul ediliyor. Hatta bazen plan dâhiline bile alınmıyor. Bu durumlar da ister istemez motivasyonumuzu olumsuz etkiliyor.” Başka bir katılımcı olan Cahit Öğretmen ise başından geçen bir olayı paylaşmıştır. “Bir dersimizde girdiğim sınıfta bir öğrenci malzeme getirmemiş. Malzeme getirmeme sebebini sorduğumda, öğretmenim ben çok çalışıyorum.

Hayvancılıkla uğraşyoruz. Sabah okuldan eve gittiğim zaman hayvanlarla uğraşmak zorunda kalıyorum ve bundan dolayı çok yoğunum bu yoğunluktan dolayı saat sekizde uyuyoruz gibi bir söylemi oldu. Ben de o zaman aileni arayayım diye bir karşılık verdim ve aradım. Annesine durumu anlattım. Öğrencinin söylediklerini ailesine aktardım. Saat sekizde yattığını, çok çalıştırıldığını, ailenin fırsat vermediğini söylediğini anneye bildirdim Yok hocam öyle olur mu dedi. Ben çocuğumun çalışmasını isterim etkinliğe katılmasını isterim diye bana söyledi. Tamam dedik ve uzun uzun konuştuk telefonda. Veliye, çocuğa evde çeki düzen vermeleri gerektiğini, malzeme getirmesini sağlamalarını söyledim ama veli hiç benimle görüşmemiş gibi okula gelmiş ve beni müdüre şikâyet etmiş. “ Bahsi geçen şikâyetin katılımcıyı nasıl etkilediği sorulmuş ve katılımcıdan şu cevap alınmıştır: “Velilerimiz de şikâyet etme tavrı var. Yani öğrencilerinin bir sorunu olduğu zaman öğretmenlerle görüşmektense müdüre ya da ilçe milli eğitim müdürlüğüne hatta il milli eğitime müdürlüğüne şikâyet etmeye yolunu gidiyorlar. Maalesef böyle olumsuz bir durumla karşılaşıyoruz zannedersen onun daha kolay olacağını düşünüyorlar. Bu olaydan sonra o çocuk benim açtığım kursa katılmak istedi ama velisinin o konuşma üzerine beni şikâyet etmesi beni çok üzdü. O sebepten çocuğu kursa istemedim.”

Katılımcılardan Leyla Öğretmen, güvensizlik konusunda yaşadığı olumsuz bir durumu şu şekilde anlatmaktadır: *“Branşım öğrencilerin zorlandığı bir ders. Maddi durumu kötü olan başarılı öğrencilerime gelen fazla kaynak kitaplardan verdim. Daha fazla test çözdürmek için motive ettim o çocukları. Bu çocuklarla ders saatleri dışında ilgilendim, kaç soru çözdüklerini falan sordum. Daha sonra bir velinin bu olay hakkında beni Cimer üzerinden şikâyet ettiğini öğrendim. Duyunca çok şaşırđım. Olayı farklı anlatmış başka çocuklarla ilgileniyorum ama kendi çocuğu ile ilgilenmiyorum şeklinde bir şikâyette bulunmuş. Aslında o çocuklara herhangi bir ayrımcılık yapmadım kendi özel saatlerimde, teneffüslerde ya da dinleme saatlerimde çocukları çağırıp denemeleri hakkında yokluyordum.”* Leyla Öğretmen yaşadığı bu olay sonrasında ise nasıl etkilendiğini şu şekilde dile getirmektedir: *“Bu durumda motivasyonumu fazlasıyla düşürdü. Bu olaydan dolayı öbür çocuklarla özel olarak ilgilenmeyi bıraktım. O günden sonra da bu şekilde öğrencilerle özel çalışma konusunda fazla konsantre olamadım. Aslında çocukları kendi özel zamanından fedakârlık yapıyordum ama bu şikâyetle vazgeçtim. Şikâyetin sonrasında bir hafta on gün boyunca canım çok sikkindi. Haklarımı biliyordum. Suçlu olmadığımı emindim. Resmi kanallardan cevabımı verdim ama moralim bir süre çok bozuldu.”* Ayrıca Leyla Öğretmen, şikâyet konusunda şu ifadeleri de kullanmıştır: *“Ben çocuklarda saygısızlığı çok görüyorum. Öğretmeni şikâyet ederim veya*

şikâyet ediyoruz şeklinde bizleri tehdit ediyorlar. Başımıza bir sıkıntı geleceğini düşünmüyorum ama veliler bunu ellerinde bir güç olarak görüyorlar. Özellikle Cimer üzerinden yapılacak şikâyetler velilerin elinde bir güç olarak görünüyor.”

Araştırmaya katılan Edip Öğretmen, velilerin asılsız şikâyetleri hakkında yaşadığı bir olayı paylaşmıştır. *“Çok problemlili bir öğrencimiz vardı. Özellikle bayan öğretmenleri isyan ettirecek boyuta gelmişti. İster istemez sorunları çözebilmek adına velisi ile sürekli görüşmeye çalışıyorduk. Çocuğun bir kavgaya karışması üzerine annesini okula davet ettik. Annesine olanları anlattıktan sonra kadın bana bağırıp çağırmaya başladı. Müdür odasında olaya karışan başka bir öğrencinin ailesi de vardı. Hanımefendi burası bir devlet kurumu bana bağıramazsınız dedim. Bunun üzerine bir taraftan fenalaşılıyor, diğer taraftan ölürsem sebebi sensin diye bağırmaya devam ediyordu. Milleti içinde bana iftirada bulunuyor, kendisine hakaret ettiğimi söylüyor, beni şikâyet edeceğini söylüyordu. Kadının bu durumu üzerine çocuk da ayağa kalkıp bana ağza alınmayacak küfürler etmeye başladı. Allah’tan odada bulunan diğer aile beni savundu ve suçsuz olduğumu söyledi. Öğrencinin annesine ambulans çağırmayı teklif ettiler. Bu teklif üzerine az önce fenalaşan kadın bir anda iyileşti ve okuldan ayrıldı. Bir hafta sonra çocuğun babası okula geldi ve özür diledi. Eşim ve oğlum böyle insanlar, çok özür dilerim, çok uğraştım ama düzeltemedim şeklinde konuştu. Yaşadığı bu olay sonrasında Edip Öğretmen’e ne hissettiği soruldu. Verdiği cevap şu şekildeydi: *Bu olaydan sonra çok olumsuz etkilendim. Bana bağırması demek, devlete bağırması demektir. Odada bulunan bilgisayarlara vurmuştu. Ayrıca odada diğer aile olmasaydı, asılsız bir suçlamaya kurban gidebilirdim. Bu olay sonrasında öğrenciyle iletişimi tamamen kestim ve sorunları resmi kanallardan, disiplin yönetmeliği uyarınca çözmeye çalıştım.**

Katılımcılardan bir diğeri olan Orhan Öğretmen, karşılaştığı bir olayı şu şekilde ifade ediyor: *“Öğrencisi düzenli olarak derslere katılmayan bir veliye durumu izah ettiğimde, direkt olarak ayağa kalkıp hocam siz de ders anlatmıyormuşsunuz diye beni suçlamaya başladı. Bu durum ilk etapta beni çok üzdü. Özellikle yapmadığınız bir şeyle suçlanıyor olmak çok onur kırıcı. Moral ve motivasyon bir anda çöküyor.”*

Araştırmaya katılan öğretmenlerden bazıları, asılsız şikâyetlerin sebeplerinden birinin de öğrencilerin olayları ailelerine yanlış aksettirmesi olarak ifade ettiler. Bu konu hakkında Nilgün Öğretmen şu ifadeleri kullandı: *“Beşinci sınıflarda bir öğrencimiz var. Ailesinin yapısını ikinci dönem çözebildik. Babaanne olarak bildiğimiz kişi anne, annesi zannettiğimiz kişi üvey anne çıktı. Baba ortalıkta yok, kimlikte dedesi baba olarak görünüyor. Bu veli ile bir*

sıkıntı yaşadım. Çocuk kitabını getirmemişti ve ben de uyardım. Ertesi gün veli okula gelmiş ve öğretmen çocuğuma nasıl kızar, çocuğumu nasıl döver diye şikâyetçi oldu. Çocuk ailesine olayı dövdü olarak iletmiş. Aile ise benimle görüşmek ve olayın iç yüzünü öğrenmek yerine direkt benden şikâyetçi olmayı tercih etmiş.” Nilgün Öğretmen bu olay sonrasında neler hissettiğini ise şu şekilde ifade etmektedir: “Sınıfa ya da öğrenciye karşı tutumum değişmedi. Başta tabii ki tepkim oldu ama öğrenciye aksettirmemeye çalıştım. Ben hiçbir öğrenciye vurmam, herkesin çocuğu kendisine değerlidir, biriciktir. Fakat çocuğun yalan söylemesi ve ailenin olayı öğrenmeden, sadece çocuğun ifadesiyle şikâyetçi olması beni çok üzdü. Ailenin durumunu öğrenince bu davranış normal geldi.”

Velilerin öğretmenlere yönelik şikâyetlerinin öğretmen motivasyonu üzerinde olumsuz etkisi üzerine farklı bir örnek de İlhan Öğretmen’den geldi. İlhan Öğretmen yaşadığı bir olayı şu şekilde ifade ediyor: “Özel öğrenci yurdunda kalan öğrencilerimiz vardı. Öğrencilere yurdun programı hakkında eleştiride bulundum. Eğitim sistemleri bize uymuyordu, çocukları geç gönderiyorlar, okuldan erken alıyorlardı. Verdiğimiz ödevler ya da görevler yerine getirilmiyordu. Meğer yurt Fetö örgütüne ait bir yurtmuş. Ben yurdu eleştirince öğrenci ailesine, ailesi de durumu yurt müdürüne aksettirmiş. Şikâyetler üst mercilere doğru devam etmiş. Görevlendirmem başka uzak bir okula yapıldı. Yani bildiğiniz sürgün cezası aldım.” İlhan Öğretmen’e bu olay sonrasında ne hissettiği sorulmuş ve şu cevap alınmıştır: “Bu durum tabii ki beni çok üzdü. Haksız yere sürgün cezası aldım. Ortada herhangi bir şey yoktu. O dönem çok sıkıntı çektim.”

Katılımcılardan Enis Öğretmen de velilerin asılsız şikâyetlerde bulunması ile alakalı yaşadığı bir olayı şu şekilde dile getirmiştir: “Branş gereği spor salonunda eğitim yapıyoruz. Salon geniş ve akustik bir ortamı yok. Sesimizi duyurabilmemiz için ya öğrencilerin çıt dahi çıkartmaması lazım ya da bizlerin sesimizi yükseltmemiz lazım. Sınıfta yüksek sesle konuştuğum için öğrencilere bağırdığım gerekçesiyle şikâyet edilmiştim.” Yine Enis Öğretmen, yaşadığı farklı bir olayı da şu şekilde ifade etmiştir: “Geçmiş yıllarda burada atletizm çalışma grubu seçtim, kız öğrencilerden. On tane öğrencim vardı. Seçilemeyen öğrencilerden bir tanesi üzülmüş, annesi okula geldi ve bana bağırmaya başladı. Sen benim çocuğumu nasıl takıma almazsın diye bağırdı. Öğrencinin seçilebileceği gibi seçilemeyeceğini de anlattım. Buna karşılık benim çocuğum her şeyi yapar diye bağırmaya devam etti. Çocuğuna hakaret ettiğim yönünde şikâyet dilekçesi yazmış. Benim çocuğa karşı ne hakaret ne de kötü bir ifadem kesinlikle olmadı. Velinin ilgisiz olması bir yerde anlaşılabilir ama bu

tarz çirkin iftiralar çok kötü oluyor.” Enis Öğretmen’e karşılaştığı bu olay sonrasında neler hissettiği sorulduğunda ise; “o yıl boyunca yaptığım işi sorguladım. Ne için uğraşıyorum diye sordum kendi kendime. Velinin destek olacağı yerde problemin kaynağı olduğunu düşündüm sürekli. İnanın o yıl bana çok zor geçti.” cevabını vermiştir.

Veli şikâyetleri konusunda mağdur olduğunu ifade eden bir diğer katılımcı olan Tomris Öğretmen ise, başından geçen bir olayı şu şekilde dile getirmektedir: *“Derslerde özellikle de bizim matematik branşında, akıllı tahtanın büyük faydası var. Matematikte somutlaştırmamıza yardımcı oluyor. Bir veli tarafından derste akıllı tahta kullanıyorum diye şikâyet edildim. Aynı sınıftan bir diğer veli ise hiç ders anlatmadığım yönünde okul idaresine dilekçe vermiş. Yani aynı sınıftan hem ders anlattığım hem de anlatmadığım konusunda şikâyet aldım.”* Bu olay sonrasında nasıl etkilendiği sorusu üzerine ise katılımcı: *“Ders işlemediğimi konu alan şikâyet Cimer sistemi üzerinden yapılmıştı. Benim güldüğüm kısım, adımı soyadımı doğru yazamayan bir velinin benim ders işleyişimi beğenmemesi. Dilekçe yazma kurallarını bilmeyen veliler tarafından şikâyet edilmek beni daha çok üzüyor.”* ifadesinde bulunmuştur. Katılımcılardan Yahya Öğretmen ise veli şikâyeti konusunda şu sözleri etmiştir: *“Benim yüksek mevkilerde tanıdığım var deyip kendine her şeyi yapmayı hak gören veliler var. Kimisinin belediyeden tanıdığı oluyor, kimisinin milletvekili tanıdığı oluyor ve veliler bu duruma dayanarak sorunlar çıkartıyorlar. Çocuk teneffüste kendi kendine düşünüyor, kolunu kırıyor. Oradan geçen, nöbet vs hiçbir görevi olmadığı halde çocuğa yardımcı olan öğretmen; bu veli tarafından şikâyet edilip soruşturmayla karşılaşabiliyor. Yapmadığınız bir işten hatta haberinizin bile olmadığı bir olaydan dolayı velinin tanıdıkları olduğu için suçlanabiliyorsunuz. İllaki etkileniyoruz bu durumdan. Çocuklara yaklaşırken iki kere düşünüyoruz.”*

Araştırmaya katılan bazı katılımcılar ise velilerin öğrencilerinin başarısızlıklarında sorunu çözüme yoluna gitmektense öğretmeni suçladıklarını dile getirmektedir. Bu konu hakkında görüş bildiren katılımcılardan Göktuğ Öğretmen, şu sözleri etmiştir: *“LGS sonrası ortaöğretim kurumlarına yerleştirme sürecinde bir öğrencimiz istediği okullara yerleştirilemedi. Akademik olarak zayıf bir öğrencimizdi. Ortaöğretim başarı puanına uygun olan okula yerleştirmesi yapıldığında ise veli okula gelip farklı bir okul istediklerini anlattı. Çocuğun o okula puanının yetmediğini söylediğimde ise sinirlenerek puanı yetmediyse doğru öğretememişsiniz. Suç sizin diyerek bizleri suçladı.”* Benzer bir konu da ise Orhan Öğretmen: *“Bir velim çocuğun başarısı düşükse bunda etken sensin. Üzerine düşen görevi yeterli şekilde*

yapsan böyle olmazdı ifadesini kullanmıştı. O an kendimi çok kötü hissetmişim.” görüşlerini bildirmiştir.

Katılımcılardan Nilgün Öğretmen, karşılaştığı olumsuz bir durumu şu şekilde dile getirmektedir: *“Çok sorumsuz bir öğrencim vardı. Bilgilendirme amaçlı annesini okula çağırdım. Okula geldiğinde suçlayıcı bir tavırla karşıma geçip direkt olarak, çocuk altıncı sınıfa gelmiş ama çarpma işlemi bilmiyor. Sen nasıl öğretmensin diye bana çıkışmaya başladı. Ben de aynı sorundan dolayı kendisiyle görüşmek istediğimi söylesem de nafileydi. Çocuğuyla bu güne kadar ilgilenmemişken bir de suçu bana atmasından çok üzülmişim.”* Bu konu hakkındaki son görüş ise Tezer Öğretmene ait. Tezer Öğretmen, velilerin öğrencilerinin başarısızlıklarında öğretmeni suçlaması üzerine şu ifadeleri kullanmıştır: *“Öğrenci bir derste başarısız olabiliyor. Bu gayet normal. Veli geldiğinde çocuğun başarısızlığını ezile büzüle anlatıyoruz. Açık bir şekilde çocuğun sorunlarını dile getiremiyoruz. Söylediğimiz zaman veli karşı tepki gösterebiliyor.”*

Bir diğer katılımcı olan Leyla Öğretmen de benzer görüşler dile getirmiştir. Katılımcının görüşleri şu şekildedir: *“Genel anlamda velilerin öğretmenlerden çekindiğini gözlemliyorum. Burada da yanlış bir algı var, öğretmen ile görüşürsem çocuğuma takar ve notunu düşürür gibi yanlış bir düşünce var. Veliler bu sebepten görüşme yapmaktansa Cimer kanalından isimleri belli olmadan şikâyet etmeyi tercih ediyorlar.”* Bu durumun motivasyonu üzerindeki etkisinin sorulması üzerine ise Leyla Öğretmen şu ifadeleri kullanmıştır: *“Bazen bir problem yaşıyoruz öğrenciyle ama karşımızda muhatap olacak bir veli bulamıyoruz. Bu sefer velinin yapması gerekenleri de biz yapmaya kalkıyoruz. Öğrenciyle velisi kadar iletişim kuramadığımız için ve öğrencinin bizleri velisi yerine koymadıkları için de beklenen sonucu alamıyoruz. Bu da bizleri oldukça yoruyor, özellikle mental anlamda.”*

4.3.2.2. Benim Çocuğum Yapmaz Algısı

Öğretmen motivasyonu üzerinde veli tutum ve davranışlarının etkisinin tespit edilmeye çalışıldığı bu araştırmada, araştırmaya katılan katılımcılar tarafından öğretmenin motivasyonunu düşürdüğü beyan edilen bir diğer olumsuz davranış ise velilerin hatalarını kabul etmemeleri olarak düşünülmektedir. Katılımcıların ifadelerine göre, veliler çocuklarının hatalarını, suçlarını ya da eksikliklerini kabul etmemekte sorunun bir başkasında olduğunu dile getirmektedir. Öğretmenlerin görüşlerine göre bu gibi durumlarda veli sorun çözümüne yanaşmamakta ve problem sürekli büyümektedir. Bu da öğretmenin mesleki motivasyonunda düşüşe sebep olmaktadır. Bu hususta görüş bildiren Cemal Öğretmen, konuşmasında şu

ifadelere yer vermiştir: *“Aileler genellikle kendi çocuklarını suçsuz olarak görürler. Benim çocuğum yapmaz şeklinde bir söylemleri oluyor. Fakat okul ortamıyla aile ortamının çok farklı olduğunu bilmeleri gerekiyor. Bir öğrencimiz var. Her dersi sabote ediyor. Öğretmenler illallah etmiş durumda. Velisini okula çağırma kararı aldık. Veli okula geldi. Çocuğunu öyle bir anlatıyor ki bizim öğrencimiz ile anlattığı çocuk farklı kişiler. Durumu veliye anlatıyoruz. Dersleri sabote ettiğini, öğretmenlerin ders anlatma şevkinin kırıldığını, diğer öğrencilerin hakkını yediğini anlattık. Bizim anlattıklarımıza karşın veli halen çocuğunun böyle bir şey yapmayacağını bize anlatmaya çalıştı. Biz de veli ile işi çözemeyeceğimizi anladık ve işi resmi boyutlardan çözüme kararı aldık. Disiplin yönetmeliği gereğince hareket etme kararı aldık.”* Velisinin sergilediği tutum sonrasında neler hissettiği sorulduğunda ise Cemal Öğretmen şu cevabı vermiştir: *“Velinin bu yaklaşımı üzerine sınıfa giderken ayaklarımız geri geri gidiyordu. Veli yüzünden öğretmenin sınıfta verimsiz ya da isteksiz olması direkt olarak öğrencilerin akademik başarılarını da olumsuz yönde etkiliyor.”*

Velilerin çocuklarının hatalarını kabul etmemeleri ile ilgili görüş bildiren Nazım Öğretmen, şu ifadeleri kullanmıştır: *“Yaşanan problemle ilgili alttan aldığın zaman veli haddini aşılıyor. Genellikle suçlamak için okula geldiklerinden iletişim kurma gereği duymuyorlar. Sebep sormuyorlar. Çocuğunun hatasını sormuyor. Zaten çocuğunun hatasını kabul de etmiyor. Neden böyle yaptınız diye bizi suçluyorlar. Velilerin sorunu çözmeye yönelik bir girişimleri de olmuyor. Böyle velilerle karşılaşınca da sadece işini yapıp geçiyorsun.”* Yine Nazım Öğretmen, motivasyonunu düşürdüğünü belirttiği bir olaydan şu şekilde bahsetmiştir: *“Öğrenci yüzüme küfür etti. Velisini okula çağırdım. Yaşanan olayı anlattığımda benim çocuğum küfür etmez dedi. Arkadaşları yapmıştır yanlış anlamışsınızdır dedi. Suçu kabul etmediği gibi beni de yalancı çıkartıyor. Velinin bu tavrından çok etkilendim. İnsan özellikle emek verdiği öğrencisinden böyle bir ahlaksızlığa maruz kalınca inanılmaz bir boş vermişlik oluyor. İşimi yaparım, maaşımı alırım gerisine karışmam anlayışı oluyor maalesef. Başıma iş açılacağına görmezden geliyorum. Öğrencinin alabileceği ekstra bir ceza yok ve veli de bunun bilincinde.”*

Velilerin öğrencilerinin hatalarını görmezden gelmelerinin sebepleri sorulduğunda ise Tezer Öğretmen şu cevabı vermiştir: *“Çocuklar hata yapabilir ama veliler çocuklarının her yaptığı hatada vicdanlarını rahatlatmak için yanlış davranışı görmezden gelip bizleri suçlamaya çalışıyor. Sürekli öğrenciye arka çıkıyorlar. Veliler prens ve prensesler yetiştirmeye çalışıyor ama sonucunu biz çekiyoruz.”* Bu konu ile alakalı benzer bir örneği de

katılımcı Attila Öğretmen ifade etmiştir. Öğretmenin paylaştığı olay şu şekildedir: “*Ders esnasında normalde hiç yazı yazmayan bir öğrencimin harıl harıl bir şeyler yazdığını gördüm ve dikkatimi çekti. Defterine baktığımda çok müstehcen şeyler yazdığını gördüm. Bu durumu okul idaresine bildirdim. Öğrencinin velisi çağırıldı. Velinin ilk tepkisi bunu çocuğa sordunuz mu oldu. Benim derste yumuşak bir şekilde, çocuğum neden böyle müstehcen şeyler yazıyorsun diye sormam gerektiğini söyledi. Veli ile bu durum hakkında konuştum ama veli çocuğunun yaptığı hatayı bir türlü kabul etmedi ve sürekli bizi suçlamaya çalıştı.*” Yaşanan bu olay sonrasında, olayın kendisini nasıl hissettiğini sormamız üzerine ise katılımcı şu cevabı vermiştir: “*Velilerin çocuk bu olumsuz davranış gösterdi ama acaba sen ne yaptın bu konu hakkında, şeklindeki görüşü artık bizi meslekten soğutuyor. Bunu diğer öğretmenlerde de görüyorum. Bir zaman sonra öğretilerde şöyle bir algı oluşuyor. Yani neden karışayım öğrenciye, karıştığım zaman veli tepki gösterecek bir de onunla uğraşmak zorunda kalacağım. Hatta şikâyet edecekler bir de savunma yapmak zorunda kalacağım. Öğretmenler şikâyetle uğraşıp başına bela almaktansa görmezden gelmeye başladılar.*”

Velilerin, öğrencilerinin hatalarını kabul etmemeleri konusunda görüş bildiren Alev Öğretmen, açıklamasında şu ifadelerle yer vermektedir: “*Okul çıkışları nöbet esnasında bir takım sorunlar yaşanıyor. Veli olayın ayrıntısını düşünmeksizin ne olursa olsun benim çocuğum haklıdır mantığı ile direkt bize bazen de okul idaresine ulaşabiliyor.*” Karşılaştığım olumsuz bir olaydan söz eden Enis Öğretmen ise, karşılaştığı olaydan şu şekilde söz etmektedir: “*Altıncı sınıflardan bir erkek öğrencim sınıfta arkadaşını dövmüş. Bu bana şikâyet olarak geldi ben de çocuğa yaklaştım gözüüm üzerinde bir daha kimseye zarar verme dedim. Çocuk bana karşı da boyundan büyük laflar etmeye başladı. Ben de bu durumun çözülmesi gereken bir şey olduğunu düşündüm ve annesiyle görüşmeye karar verdim. Annesini görüşmek için aradım, annesi telefonu açtı durumu izah ettim. Siz sanki çok mu iyisiniz dedi bana. Daha önceden hiçbir tanışıklığımız yok veliyle. Direkt meslek grubunu itham eden bir şikâyette bulundu. Problemin farklı olduğunu, bizim iyiliğimizin ya da kötülüğümüzü bir kenarda bırakılması gerektiğini söyledim. Bu çocuk evde de babasını dövüyor zaten ben ne yapayım dedi. Bunu duyunca kusura bakmayın deyip kapattım.*” Yaşadığı olay sonrasında motivasyonunda bir değişiklik olup olmadığının sorulması üzerine ise, “*öğrencinin hatası üzerine, çocuğunun arkasında durmaya devam eden üstüne de bizleri suçlayan velilerin olması mesleğe olan saygımızı zedeliyor.*” görüşünü bildirmiştir.

Karşılaştığı olumsuz bir durumdan bahsetmek isteyen katılımcılardan bir diğeri olan Yahya Öğretmen ise yaşadığı olaydan şu şekilde bahsetmektedir: *“Ders anlatırken bir erkek öğrencim başka bir kız öğrenciye uygunsuz bir davranışta bulundu. Taciz tarzında bir davranıştı. Tabii sert bir şekilde öğrenciyi uyardım. Velisi bu durumdan rahatsız oldu ve sonraki gün benimle görüşmek istedi. Hocam biz bu çocuğu yapmak için 10-15 yıl uğraştık. Siz benim çocuğumu sert bir şekilde uyaramazsınız, kızamazsınız şeklinde bir yaklaşım oldu. Çocuğun işlediği kabahati söylemeye rağmen bana bu şekilde bir yaklaşım sergiledi. Bu durum motivasyon kırıcı bir örnek. Maalesef böyle insanlar toplumumuzda var. Olumsuz davranışa maruz kalan öğrenciyi düşündüğümde vicdanen çok rahatsız oluyorum.”*

Velilerin çocuklarının hatalarını kabul etmemelerinin nedenlerine değinen katılımcı Sezai Öğretmen, görüşlerini şu şekilde dile getirmektedir: *“Anne ve baba çocuğu övmek için okula geliyor ama esas sebepleri çocuğun açıklarını kapatmak istemelerinden kaynaklanıyor. Çocuğun problemleri ile yüzleşmek istemiyorlar çünkü problemlerin kendi hatalarından kaynaklandığını bilincindeler dolayısıyla kendi hatalarıyla da yüzleşmekten kaçınıyorlar.”*

4.3.2.3. Uzmanlığa Güvensizlik

Araştırma, ortaokul seviyesinde görev yapan öğretmenlerle yapılmıştır. Katılımcıların görev yaptıkları okullarda ilgilendikleri öğrenciler ortalama 10-13 yaş aralığındaki çocuklardan oluşmaktadır. Katılımcıların ifadelerine göre, bu yaş aralığındaki çocuklar, ergenlik döneminin etkisiyle hızlı bir gelişim dönemine girmekte aileler de yaşanan bu hızlı değişimin sonuçlarını kestirememektedir. Araştırmaya dâhil olan öğretmenler, velilerin özellikle ergenlik döneminde değişim yaşayan çocuklarının gelişimsel özellikleri hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıklarını, karşılaşılan dönemsel sorunları okula ve arkadaş ortamına attiklerini dile getirmişlerdir. Katılımcılardan Cahit Öğretmen bu konu hakkında şu ifadeleri kullanmıştır: *“Burası ortaokul olduğu için çocuğun gelişim açısından en hareketli dönemleri bize denk geliyor. Bir sene öğrenci küçük bir çocukken ertesi sene sizin boyunuzu aşmış bir ergen oluyor. Bu değişim hal, hareket ve davranışlarına da yansıyor tabii ki. Velilerse çocuğunu hep ilk günkü gibi düşünüyor ve yaşanan bir problemde çocuğunun değişebileceğini fark etmeden bütün suçu okula ve öğretmene yüklüyor.”*

Benzer görüşlere sahip olan bir diğeri katılımcı Tezer Öğretmen de şu görüşleri ifade etmiştir: *“Çocuğun evde farklı olduğunu böyle davranmadığını anlatmaya çalışıyorlar. Tamamen savunmaya geçiyorlar. Çocuğun ev ortamıyla sosyal ortamın farklı olabileceğini bu ortamlarda farklı davranabileceğini görmezden geliyorlar. Bunun sebebi ise bana göre*

velinin çocuğunu tanımaması ya da çocuğunun ergenlik döneminde düşünce ve davranış olarak değiştiğini görememesi olduğunu düşünüyorum.” İlhan Öğretmen ise görüşlerinde, “Veliler eğitim sistemini tam anlamıyor. Yani önceki okullardaki mevcut yönetmelikler ya da düzen aynı şekilde sonraki okullarda devam etmiyor ve veli çocuğunun büyüdüğünü farkında olmuyor.” ifadesini kullanmıştır. Konu hakkında görüş bildiren son katılımcı olan Yahya Öğretmen ise, görüşlerini şöyle dile getiriyor: “Genellikle karşılaştığımız durum çocuğun ilkokuldaki durumu ile ortaokuldaki durumunu kıyaslanması şeklinde oluyor. Veli çocuğunun büyüdüğünün, sosyal çevresinin geliştiğinin, içinde bulunduğu gelişim döneminin özelliklerinin farkında olmadan ilkokulda yapmıyordu burada yapmasının sebebi okul diyerek bizleri suçlamaya kalkıyor.”

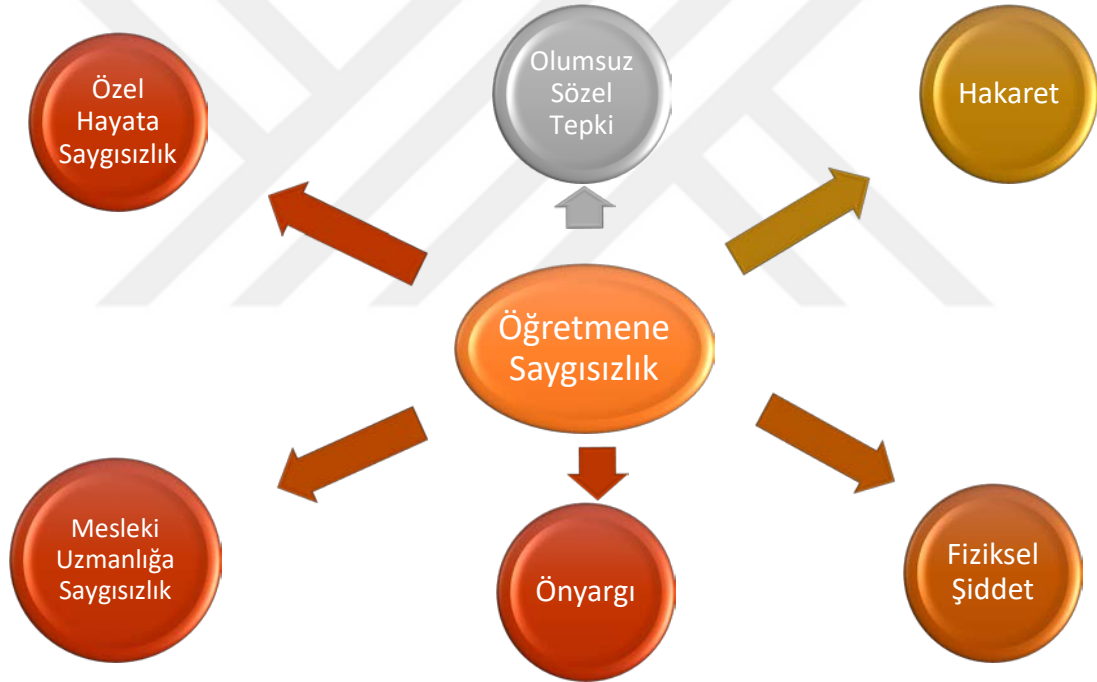
4.3.2.4. Velilerin Öğretmene İnanmaması

Velilerin güvensizliği teması altındaki son alt kategori ise velilerin, öğretmene inanmamasıdır. Katılımcı görüşleri doğrultusunda velilerin öğrencilerin yetenekleri hakkında bilgi sahibi olmadıkları ve öğretmenlerin bu konu hakkında velilere bilgi vermeye çalıştıklarında ise velilerin öğretmene inanmadıkları ifade edilmiştir. Araştırmaya katılan öğretmenlerden bir tanesi bu konu hakkında görüş bildirmiştir. Katılımcı Sezai Öğretmenin karşılaştığı olay şu şekilde ifade edilmiştir: “Bir öğrencimin dersimde, dersin İngilizce olmasına rağmen çok güzel resimler yaptığını fark ettim. Babası çok sert bir insandı. Çocuğunun sayısal bölüm okuması gerektiğini, başka hiçbir bölüm okuyamayacağını diretiyordu. Benimle diyalogu çok iyiydi. Çocuğun resim yeteneğinin yüksek olduğunu babasına söyleyince, babası bana da kızmıştı. Benim çocuğum sayısal okuyacak, mühendis olacak, bana karışmayın, şeklinde bir tepkiye karşılaştım. Çocuğun bunu istemediğini anlatmaya çalıştım ama bir türlü ikna edemedim. Aradan belli bir zaman geçti, baba veli toplantısında benim sınıfıma geldi. Daha öncesinde çocuğu benim portremini yapmıştı, ben de o resmi arkama astım. Veli geldi konuşurken resmi gördü ve çok güzel olduğunu söyledi. Resmi yapanın kendi oğlu olduğunu söylediğimde ise çok şaşırıldı. Oğlunun böyle bir şey yapamayacağını iddia etti. Oğlunun defterini getirttim ve yaptığı resimleri babasına gösterdim. Başta inanmadı sonra benim söylediklerime ikna oldu.” Karşılaştığı bu durumun öğretmenlik motivasyonu üzerindeki etkisinin sorulması üzerine ise şu cevabı vermiştir: “Velinin başta ikna olmaması ve bana sert çıkması moralimi çok bozmuştu. Bir çocuğu velisine karşı savunmak sana mı kaldı diye düşündüm kendi kendime. Fakat o çocuk şu an kendi grafik şirketini kurdu. İşimiz sadece kendi branşımızı aktarmak olmamalı. Öğrencinin

yeteneğini keşfedebilmek ve velisine rağmen bunu savunmak o çocuğun kaybolup gitmesinin önüne geçecektir. Bazen veliye karşı da mücadele ediyoruz.”

4.3.3. Saygısızlık

Araştırmaya katılan öğretmenlerin görüşlerine göre, öğretmenlerin motivasyonunu olumsuz yönde etkileyen bir diğer veli tutum ve davranışı ise saygısızlık olarak belirlenmiştir. Konya ili Karatay ilçe merkezinde bulunan resmi ortaokul ve imam hatip ortaokullarında görev yapmakta olan 19 katılımcının görüşleri incelenmiş, saygısızlık teması altında sınıflandırılan 24 görüş tespit edilmiştir. Bazı katılımcılar konu hakkında birden fazla görüş belirtmişlerdir. Bu kısımda velilerin öğretmenlere yönelik uyguladıkları sözel ve fiziksel şiddet içerikli davranışlar ile önyargı içeren tutumlara yer verilmiştir. Bu başlık kendi altında beş adet alt kategoriye ayrılmıştır. Bu başlıklar şu şekilde ifade edilebilir:

Şema: 4.3.3. Saygısızlık

4.3.3.1. Olumsuz Sözel Tepki

Araştırmaya katılan öğretmenlerin şiddet ve önyargı başlığı altında sınıflandırılan görüşlerinden on tanesi velilerin öğretmenlere karşı olumsuz sözel tepkiler gösterdiğini ve öğretmenlerin bu tepkilerden ne derece etkilendiklerini ifade etmektedir. Bu konuyla alakalı görüş beyan eden Göktaş Öğretmen; “Öğrencilerin kılık kıyafetlerindeki uygunsuzlukları teftiş ederken bir öğrencimi saçından dolayı uyarmıştım. Velisi okula gelip herkesin içinde

yüksek sesle ve uygunsuz bir tavırla, hocam çocuğun saçından sana ne diye bana tepki göstermişti. Bu durum mesleğime olan saygımı zedeledi.” ifadesini kullanmıştır. Benzer bir olaydan da katılımcı Tezer Öğretmen bahsetmiştir: “Okul kurum kültürünü uygun olmayan bir kıyafet gördüğümüzde öğrenciyi kıyafeti konusunda uyarıyoruz. Sonuçta burası bir devlet kurumu ama ertesi gün veli bu durumun hesabını bizden sormaya kalkıyor. Ben izin veriyorum, ben yapıyorum şeklinde bir tavır sergiliyorlar. Yani böyle basit bir durum için okula gelip öğretmenle tartışabiliyorlar. Sonuç olarak burası bir devlet kurumu. Burası velinin ya da öğretmenin değil kendi kuralları ile ilerleyen bir yer.”

Velilerin olumsuz tepkileri konusunda görüş beyan eden bir diğer katılımcı olan Nazım Öğretmen ise sözlerinde şu ifadelere yer vermektedir: “Bir gün nöbetim esnasında bir öğrencinin arkadaşına çok ağır küfürler ettiğine şahit oldum. Çocuğu sert bir dille uyardım. Herhangi bir hakaret ya da kötü söz kullanmadım ama çok kızdım çünkü ağza alınmayacak küfürler etmişti. Ben kızınca aynı küfürleri bana da etti. Sonuç olarak insanız, sinirlendim. Özellikle bir çocuktan ve bir öğrenciden bu sözleri duymak insanı çok sinirlendiriyor. Kolundan tuttum ve müdür odasına götürdüm. Müdür beyin odasına götürürken beni gören başka bir öğrencinin velisi, sen öğrencinin kolunu tutamazsın, sesini yükseltemezsin diye bana tepki gösterdi.” Bu durumun kendisindeki etkisinin sorulması üzerine ise şu sözleri dile getirmiştir: “Şahsıma karşı veli ya da öğrenci tarafından ukala ve haddini aşan bir davranışla karşılaştığım zaman veliye de öğrenciye de mesafeli yaklaşırım. Öncesinde akademik olarak takip ediyor olsam bile bu olay sonrasında öğretmen-öğrenci ilişkisinden öteye gitmez hiçbir şey. O öğrenci benim için yazılı kağıdından ibaret oluverir. Böyle bir tepkiyi gösteren velinin çocuğu için ekstra bir şey yapmak ister miyim, istemem. Karşılaşacağım olumsuzluktan kurtulmak adına iletişimi azaltırım.”

Araştırmaya katılan Edip Öğretmen ise velilerin olumsuz sözel tepkileri hakkında şu olaydan söz etmiştir: “Öğrencinin gözümüze çarpan olumsuz bir davranışı olduğunda veli ile iletişime geçiyoruz ve bazen veliden daha büyük tepkiler alabiliyoruz. Mesela bir kız öğrencimizi duygusal ilişkilerinden dolayı birkaç kez uyardık. Sorun çözülmediğinde ise ailesini okula davet ettik. Öğrenci velisi sorunu çözmede bize yardımcı olacağı yerde, sana ne hocam, kızım sever sever, diyerek bize tepki gösterdi. Öğrenci son sınıfa geldiğinde evden kaçtı, evlendi ve hamile kaldıktan sonra ailesinin evine geri döndü. Ailesiyle beraber okula geldiler ve gözyaşları içinde bizden özür dilediler.” Bu olay sonrasında nasıl etkilendiğinin sorulması üzerine ise Edip Öğretmen şu ifadeleri kullanmıştır: “Olumsuz bir tepkiyle

karşılaştığınızda kendinizi geri çekiyorsunuz. Öğrenci bu şekilde davranacaksa davranсын, yapabileceğimiz bir şey yok deyip geri çekiliyor. Biz öğrencimizin böyle bir olay yaşamasını kesinlikle istemezdik. Velinin olumsuz tepkisine maruz kaldık ama sonuçta haklı çıkmak bizleri de çok üzdü diyebilirim.”

4.3.3.2. Hakaret Etme

Şiddet ve önyargı başlığı altında incelediğimiz bir diğer alt başlık ise velilerin öğretmenlere hakaret etmesidir. Bu konu hakkında görüş bildiren öğretmenlerden bir tanesi olan Cemal Öğretmen yaşadığı bir olumsuzluğu şu şekilde dile getirmektedir: *“Okulumuzda seviye sınıfı uygulaması yapıyoruz. Sene başında bir öğrencimiz deneme sınavında ilk 25’e girince A şubesine alındı. Sonraki sınavlarda çocuğun seviyesi düşünce sınıf değişikliği yapıldı. Veli beni aradı ve telefonda azarlamaya başladı. Hakarete varan ifadeler kullandı. Sadece dinledim sonra ben konuşayım dedim. Olayı izah etmeye çalıştım ama telefonu yüzüme kapattı. Aradan bir ay geçti. Çocuk sınavda tekrar benim sınıfıma geldi. Veli toplantısı sırasında veli karşımda utana sıkıla oturuyordu. Adam toplantı boyunca benden özür diledi.”* Bu olay sonrasında, karşılaştığı tepkiden nasıl etkilendiğinin sorulması üzerine ise şu cevabı vermiştir: *“O süreçte motivasyon olarak çok kötü oldum. Öğrencinin bir suçu yoktu. Çocuğa herhangi bir tepki göstermedim ama velinin tepkisine karşı moralim çok bozuldu. O bir aylık süreç içerisinde yapacağım başka bir hareket veliyi tetikler mi diye çok tedirgin oldum.”*

Velilerin hakaret içeren sözel tepkilerinden mustarip olan bir diğer katılımcı ise İlhan Öğretmen. Katılımcı yaşadığı bir olayı şu şekilde dile getirmektedir: *“Yardım etmek amacıyla bir öğrencime telefonumu verdim. Ailesiyle görüşmek istedi ve telefonumdan abisini aradı ama ulaşamadı. Daha sonrasında abisi bana mesaj atmış, siz kimsiniz diye. O ara müsait değildim cevap veremedim. Gece saat 12’de siz kimsiniz şeklinde tekrar mesaj gönderince kibar bir şekilde, beyefendi sizi tanımıyorum ama öğretmenim muhtemelen kardeşiniz sizi bu telefondan aramıştır dedim. İnsan gibi söyleseydin ya diye cevap yazdı. Bu cevap hafta boyunca canımı ciddi sıktı. Ben sadece çocuğa yardımcı olmak istedim ama karşılığında sen insan değilsin diye cevap aldım.”* Bu olayın kendisine etkisini ise şu şekilde anlatmaktadır: *“Bu olay ciddi bir şekilde aile yaşamımı bile etkiledi. Eşim kaç kez neyim olduğunu sordu ve umursamamamı söyledi. Yardım etmeme rağmen velinin hayvansın demesi motivasyonumu çok düşürdü.”*

Veliler tarafından öğretmene sarf edilen hakaret ile ilgili farklı bir görüş ise katılımcı Yahya Öğretmen tarafından beyan edilmiştir. Katılımcının ifadesi şu şekildedir: *“Bazı veliler herhangi bir olay yaşandığında okula gelip çocuğun ne yaptığını farkında olmadan ortalığı birbirine katabiliyor. Öğretmene karşı bağırıp çağırma hatta hakaret etme gibi olaylarla karşılaşılıyor. Veli olayı tam olarak değerlendirmiyor ve direk karşı tarafı suçlamaya geliyor ve maalesef olay sadece suçlamada kalmıyor. Diğer öğretmenlerin hatta öğrencilerin önünde bile hakarete maruz kalabiliyoruz. Çalıştığım okulda bu tür olaylar sıklıkla yaşanıyor. İster istemez dersteyken bir veli sınıfa girecek ve ortalığı birbirine katacak korkusu yaşıyoruz. Bir çocuğun eve gidip asılsız iddialarda bulunacağı ertesi gün de velinin okula gelip kavga çıkartacağı korkusu hepimizde mevcut. Bu durum sınıf içinde rahat hareket etmemizi engelleyen bir durum. Sadece olay yaşayan öğretmeni değil diğer öğretmenleri de etkileyen bir durum bu.”*

4.3.3.3. Fiziksel Şiddet

Konya ili Karatay ilçe merkezinde resmi ortaokul ve imam hatip ortaokulları bünyesinde görevlerini sürdüren öğretmenlerin katılımıyla gerçekleştirilen araştırma kapsamında tespit edilen bir diğer motivasyon düşürücü davranış ise velilerin öğretmenlere şiddet uygulaması ya da şiddet uygulamaya kalkışmasıdır. Araştırmaya katılan bazı öğretmenler velilerin yaşanan olumsuz durumlar sonrasında şiddet uygulamaya teşebbüs edebildiklerini ifade etmektedir. Bu konu hakkında yaşadığı olumsuz bir olayı paylaşan Necip Öğretmen, konuşmasında şu ifadelerle yer vermektedir: *“Bir öğrenci velisiyle okul dışında kavga etme seviyesine geldik. Hatta diğer öğretmen arkadaşlarımın ve öğrencilerimin önünde veli tarafından tehdit edildim sonrasında da veli bana silah çekti. Olayın sebebi ise velinin oğlu sınıfta bir arkadaşına küfür etti. Gözümün önünde arkadaşıyla kavga ettiler. Ben de öğrenciyi sert bir dille uyardım. Neden benim oğlumu uyardın, diyerek okula geldi be bu olay yaşandı.”*

Katılımcılardan Cemal Öğretmen, fiziksel şiddet konusunda yaşadığı olumsuzluğu şu sözlerle dile getirmiştir: *“Öğrencim ile bir problem yaşadım geçenlerde. Yaşanan herhangi bir problem sonrasında öğrenci olayı ailesine kendi gözünden aktarıyor. Aile de hiç beni dinlemeden Sabahın 7'sinde okula kavgaya gelmiş. Olayın arkasını araştırma gibi bir niyeti yok. Direkt olarak beni suçluyor ve gerekirse fiziki müdahaleye varacak kadar da ileri gitmeyi düşünüyordu. Sabah okula geliyorsunuz ve böyle bir ortamla karşılaşıyorsunuz. Çocuğunun yaptığı hatayı öğrense belki de özür dileyecek benden.”* Benzer bir olayı da Özge Öğretmen

dile getirmektedir: *“Birbirine âşık iki öğrencim vardı. Ders içerisinde sınıfı gruplara ayırdım bu öğrenciler de farklı gruplarda yer aldılar. Öğrencilerden birisi ailesine gidip kendisini gruptan attığını söylemiş. Babası hesap sormak için okula geldi. Ben veliye olayı izah etmeye çalışırken o beni dinlemeden bağıra bağıra beni her yere şikâyet edeceğini söylemeye başladı. Sonrasında elini kaldırdı ve beni dövmeye kalktı. Allah’tan idarecilerimiz olaya müdahale ettiler yoksa şiddete maruz kalacaktım.”* Veli şiddeti ile alakalı görüş bildiren bir diğer katılımcı da Nazım Öğretmen oldu. Katılımcı görüşlerini şu şekilde ifade etmektedir: *“Öğrenci kaynaklı bir problem olduğunda ve veli okula geldiğinde sorunu çözmek yerine daha büyük problem çıkartıyor. Okulda şahsıma ve diğer öğretmen arkadaşlarıma veli tarafından bıçak çekildiği oldu. Bizzat veli şiddeti ile karşılaştık. Veli öğrencisinin disiplinsiz tavırları yüzünden okula çağrıldı ve sonunda bu olay yaşandı.”*

Velilerin öğretmenlere karşı fiziksel şiddet içerikli davranışları sonucunda öğretmenlerin nasıl etkilendiği konusunda Alev Öğretmen görüşlerini bildirmiştir. Katılımcının görüşleri şu şekildedir: *“Olay yaşanıyor ama yansımaları kısa süreli oluyor. Hele belirli bir hizmet süresinden sonra olay şiddet içerikli dahi olsa takmamayı öğrenmeye başlıyorsunuz. Çünkü öyle olmak zorunda. Ertesi güne yeniden başlamak ve dünü dününde bırakmak zorundayız. Hala dün yaşadığımız olayda kalırsak motivasyonumuzu da okula olan sevgimizi de kaybederiz. Şiddetten bahsediyoruz. İllaki olumsuz etkileneceğiz ama takmamayı da öğrenmek gerekiyor.”*

4.3.3.4. Önyargı

Araştırmaya katılan öğretmenlerin ifadeleri uyarınca anlaşılmaktadır ki öğretmenin mesleki motivasyonunu düşüren veli tutum ve davranışlarından bir tanesi de velilerin öğretmene ya da okula karşı önyargılı tavırlar içerisinde olmasıdır. Katılımcı öğretmenlerin ifadelerine göre bazı velilerin okula ya da öğretmene önyargı sahibi olduğu ve bu durumun karşılaşılan olumsuzlukların sebebi olduğu bilgisi alınmıştır. Katılımcılardan İlhan Öğretmen’in ifadesi şu şekildedir: *“Beşinci sınıflardan bir öğrenci sınıf içerisinde arkadaşları tarafından dışlanmış ve rencide edilmiş. Sınıf öğretmeni birkaç hafta bu çocukla özel olarak ilgilenmiş. Sorun tam anlamıyla çözülemeyince veli okula geldi. Benim çocuğum dışlanmış, siz ilgilenmiyorsunuz, buraya defalarca geldim kimse ilgilenmedi gibi ifadeler kullandı. Hanımefendiye, ben sizi ilk defa görüyorum. Ayrıca çocuğunuzla sınıf öğretmeni özel olarak ilgilenmiş birkaç hafta ama olumlu sonuç alamamış olabilir dedim. Önyargılı geldiğini kendisine anlatmaya çalıştım. Sakinleştikten sonra çocuğu ile nasıl bir süreç takip*

edeceğimi anlattım ve gitti. Süreç ilerledikçe çocuktaki ilerleme kadının önyargısının yıkılmasını sağladı.” Karşılaştığı bu olay hakkında İlhan Öğretmen’e neler hissettiği sorusu yöneltilmiş ve şu cevap alınmıştır: “Evde okulu düşman, öğretmenleri insan kayırıyor şeklinde konuşuyorlar. Bu önyargılı tavırları görünce yılgınlık oluyor bizde de. Birkaç görüşmede çözülecek bir mesele iki üç hafta sürüyor. Bir öğrencinin sorunu çok vaktinizi alıyor ve diğer öğrencilerle ilgilenemiyorsunuz. Bazen neden uğraşıyorum ki diye sorguladığım oldu. Ama önyargı yıkılmaya başladıkça ilerlemeyi görüyorsunuz fakat süreç yıpratıyor.”

Velilerin önyargılı tavırları konusunda karşılaştığı bir olayı anlatan Sezai Öğretmen, şu ifadeleri kullanmıştır: *Bildiğiniz gibi pandemi sürecinde okullar açıldığında seyreltilmiş eğitim modeli uygulandı. Sınıflar bölündü ve öğrenci sayıları azaltıldı. Bir velinin okul idaresi ile tartışmasına tanık oldum. İdareciler sınıfları numara sırasına göre ortadan ikiye böldüler ama veli bu duruma bir türlü ikna olmuyordu. Öğrencileri kayırdığımızı, başarılı öğrencileri bir tarafa topladığımızı, okullarda hep böyle yapıldığını savunuyordu. Müdür, müdür yardımcıları ve ben veliyi bir saat kadar ikna etmeye çalıştık. Art niyet olmadığını öğrenci sağlığı için sınıfların bölündüğünü bir türlü anlatamadık. Sonrasında şikâyetçi de olduğunu öğrendim.”* Bu durum karşısında neler hissettiği sorulduğunda ise katılımcının cevabı şöyle olmuştur: *“Burası bir devlet kurumu. Çalışanlar da yönetenler de alanında uzman olan ve çalışabilirliği konusunda bizzat devletin kendisinden icazet alan kimseler. Ayrıca uygulama da bakanlığın emri. Kimse inisiyatif kullanmamış ama buna rağmen velinin önyargısını yıkamadık bir türlü. Moraliniz bozuluyor ister istemez. Üç dört kişi bir saat boyunca yalvar yakar olduk neredeyse ikna edebilmek için. Bu, çok onur kırıcı bir durum.”*

Öğretmen motivasyonu üzerinde velilerin önyargılı davranışlarının etkisi üzerine görüş bildiren bir diğer katılımcı da Lale Öğretmen olmuştur. Lale Öğretmen’in görüşleri şu şekildedir: *“Okulumuz göç alan bir bölgede. Kayıt alanımız da çok geniş. Bu sebeple birçok farklı kültürel yapıda ailenin çocuğu okulumuza geliyor. Yıllar önce ben daha bu okula gelmeden, okul çıkışında öğrenciler arasında bir kavga yaşanmış. İstenmeyen bir durum da olsa her okulda görülen bir olay bu. Üzerinden o kadar zaman geçmesine rağmen veliler okula geliyor ve sizin okul disiplinsizmiş, sürekli kavga oluyormuş, okul çok kötüymüş gibi ifadeler kullanıyorlar. Herhangi bir sorunumuzun olmadığını anlatmaya çalışıyoruz ama nafile. Önyargıları asla yıkılmıyor. Yıkılmadığı gibi olumsuz görüşlerine rağmen yine de bizim okulumuza gönderiyorlar çocuklarını. Olur olmadık yerlerde de bu asılsız ifadeleri*

kullanmaya devam ediyorlar. Siz istediğiniz kadar emek verin. Üzerinize atılan asılsız iftiralarından bir türlü kurtulamıyorsunuz.”

4.3.3.5. Mesleki Uzmanlığa Saygısızlık

Yapılan araştırma sonucunda elde edilen verilere göre, öğretmenlerin mesleki motivasyonlarının düşmesine sebep olan bir diğer veli tutum ve davranışı da, velilerin öğretmenlerin mesleki uzmanlıklarına saygı duymayarak, onların işlerine karışmaları olarak tespit edilmiştir. Araştırmaya katılan katılımcıların ifadeleri doğrultusunda elde edilen görüşler; velilerin öğretmenlerin işlerine karışıp müdahale etmeye çalıştıklarını, bu durumun da öğretmenin motivasyonunu düşürdüğünü dile getirmektedir. Katılımcılardan Lale Öğretmen, yaşadığı bir problemi şu şekilde ifade etmiştir: *“Bir öğrencimin ders içi etkinliklere katılım notuna 95 vermiştim. Veli beni arayıp neden 95 verdiniz diye sormaya başladı. Çocuğum sizi seviyordu, düşük not verdiğiniz için artık sevmiyor dedi. Sınıf içi performansına göre bu notu verdiğimi söylediğimde veli beni dinlemeyi reddedip 95’i 100’le değiştirmem gerektiğini anlatmaya devam etti.”* Velisinin bu tavrının kendisi üzerinde oluşturduğu etkisi sorulduğunda ise, Lale Öğretmen şu cevabı vermiştir: *“Verdiğim notları tekrar gözden geçirdim, velinin tavrı kendimle çelişmeme neden oldu. Velinin tavrı sizi psikolojik olarak etkileyebiliyor. 60, 70 falan versem de itiraz etse anlarım. Ama 95’i 100 yapmam gerektiği yönünde direktif vermesi direkt işime karışmaktır.”* Lale Öğretmen bu konu hakkında farklı bir örneği de şu şekilde dile getirmiştir: *“Bir velimden mesaj gelmişti. Dersimin hiçbir kazanımında olmamasına rağmen, hocam şu konuyu öğretmemişsiniz, eğer öğretseydiniz daha iyi olurdu ve keşke şu şekilde anlatsaydınız şeklinde bir mesaj atmıştı. Anlatacağım konuya karar vermesini geçtim, kullanacağım yöntem ve tekniğe bile kendisi karar vermeye kalkıyor. Bu mesajı iki gün kafama taktım. Motivasyonumu çok düşürdü. Kendimi yetersiz hissettirdi. Zaten veli hocam siz daha iyi bilirsiniz ama, dedikten sonra amadan sonra gelen her kelime sizin işinize karışmaktır bana göre.”*

Bir başka katılımcı olan Orhan Öğretmen ise konu hakkında görüşlerini şu şekilde dile getirmiştir: *Velinin çocuğu değerli. Çocuğu için en iyisini istiyor. Çocuğu için beni sorguluyor, yaptığım işi sorguluyor, sonunda işime karışmaya başlıyor. Benim bu konuda eğitim aldığımı, yeterliliğimin olduğunu, yıllarımı bu mesleğe verdiğimi hiçe sayıyor. Bazen kendisini kırk ya da elli yıllık öğretmen gibi gören üstüne beni stajyermiş gibi gören veliler oluyor. Genelde gülüp geçsem de bazen gerçekten moral bozuyor bu durum.”* Attila Öğretmen de konu hakkında benzer bir görüşü şu şekilde dile getirmiştir: *“Veliler genellikle*

bizim işimize müdahale etmek isterler. Bu durum profesyonel etiğe uygun değildir. Doktorun da işine müdahale etseniz size kızar. Şoförün de işine müdahale etseniz size kızar. Benim çocuğumun yerini değiştir, o çocukla oturtma gibi söylemleri oluyor velilerin. Ben de o zaman gel sen öğretmenlik yap diyorum. Herkes evladının iyi eğitim almasını istiyor ve bu sebeple işimize karışıyor.” Konu ile alakalı bir diğer görüş ise Necip Öğretmen tarafından ifade edilmiştir: *“Bir keresinde veli dersi nasıl anlatacağımdan başladı, çocuklarla nasıl iletişim kuracağımı, nasıl not vereceğimi vs. anlatmaya başladı. Hiç bozuntuya vermedim ve sözü bitince ne iş yapıyorsunuz diye sordum. Oto elektrikçiyim dedi. Siz iş yaparken arabanın başına eğilip şurayı şöyle yap, burayı böyle yap diye işine karışsam elindeki anahtarı kafama vurmaz mısın dedim. Gülererek vururum dedi. Ben de o zaman işime karışma dedim.”*

Araştırma sürecinde görüşleri ile araştırmaya yardımcı olan öğretmenlerin birçoğu velilerin öğretmenlerin işlerine karışmasından mustarip olduğunu dile getirmiştir. Bu ifadelerden bir tanesi de Sezai Öğretmen’e aittir: *“Veliler bize yön vermeye kalkıyor. Proje okulu olmamız sebebiyle veliler çocuklarını bulunmaz Hint kumaşı zannediyor. Çocuklar sınavla geldikleri için kendilerine de çocuklarına da muhtaç olduğumuzu düşünüyorlar. Bunun sonucunda ders sürecinde yapacaklarımıza karışmaya çalışıyorlar.”* İfade ettiği bu durumdan çok rahatsız olduğunu dile getiren Sezai Öğretmen, şu sözleri dile getirmiştir: *“Veli bizi yönlendirmeye çalıştığı zaman ben çok rahatsız oluyorum. Bu davranış benim motivasyonumu kırıyor. İşimi karışılmasını hiç istemem.”* Velilerin öğretmen işine karışması hususunda Sezai Öğretmen’in bir diğer görüşü ise şu şekildedir: *“Test sistemini çok seven bir öğretmen değilim, bu duruma karşıyım. Test sisteminin öğrencinin gelişimini engellediğini düşünürüm. Ama maalesef sistem test çözmeyi dayattığı için veli okula geliyor, hocam sizi seviyoruz ama daha çok test çözdürün, kitap önerin gibi isteklerde bulunuyor. Bu konuda tavrımı bildiği halde işime karışmaya çalışıyor. Bazen velilerle yaşadığımız bu görüşmelerde veli işin tadını kaçırabiliyor. Kendi kafasındakini bana dikte etmeye çalışıyor.”*

Konu hakkında farklı bir görüş de Nazım Öğretmen tarafından ortaya koyulmuştur. Nazım Öğretmen şu ifadeleri kullanmıştır: *“Velinin çocuğunu yarıştırmaya yönelik isteği bizleri veli hegemonyası altında bırakıyor. Velilerin çocukları üzerinden yarışmaları kıskançlığı da doğuruyor ve bu davranışlarını dizginleyemedikleri zaman bizim işimize karışmaya kadar gidiyor.”* Nazım Öğretmen bu durumdan duyduğu rahatsızlığı da şu şekilde ifade etmektedir: *“Her şey çok güzel giderken böyle bir durumla karşılaştığımız zaman dersin kalitesi düşüyor. Ben velilerin söylediklerinin çok dikkate almıyorum ama özellikle sayısal*

öğretmenler bu durumun ıstırabını çok fazla çekiyorlar.” Cemal Öğretmen de karşılaştığı olumsuz bir olayı şu şekilde dile getirmiştir: “Bir keresinde sınıf rehberliğim vardı. Sınıfımda 25 öğrencim vardı ve veli toplantısı yapıyorduk. 24 Öğrencinin velisi ile müthiş bir diyalog kurduk. Her şey çok güzel giderken bir veli el kaldırdı, buyurun dedim. Çok sert bir tavırla konuşmaya başladı. Ders işleme şeklimden, öğretmenlik yetilerime kadar her şeyi eleştirdi. Devamlı sinema, tiyatro ile uğraştığımı; başka işlere vakit ayırmadığımı söyledi. Keşke çocuğum başka sınıfta olsaydı dedi. Veliye bu konuyu dışarıda baş başa konuşalım dememe rağmen dinlemedi ve diğer velilerin önünde konuşmaya devam etti. İşime karışması moralimi çok bozdu. En son ya sen ya ben haline geldi tartışmamız. Olay sonrasında üç dört ay kendime gelemedim. Öğretmenliği bırakmayı bile düşündüm. Velinin beni eleştirmesi değil, işime karışması ve bunu kendine hak bilmesi, bunun üzerine herkesin önünde o tepkiyi göstermesi canımı çok sıkıyordu.”

Alev Öğretmen, velilerin öğretmenlerin işlerine karışması konusunda görüşlerini şu şekilde ifade etmektedir: *“Veliler öğretmenden daha fazla şey biliyorlar maalesef. İşimize müdahale etme konusunda hiç çekinmiyorlar. Hocam, şu kadar ders işlemiştiniz, şu kadar test çözmüşsünüz gibi müdahaleler canımı sıkıyor değil. Bu durum bizler için motivasyon düşürücü olabiliyor. İster istemez veli ile karşılaştığımızda şimdi yine ne eksik bulacak, yine ne ile karşıma gelecek diye tedirgin oluyoruz. Bu da mesleki motivasyonumuzu olumsuz etkiliyor.”* Konu hakkında görüş bildiren son öğretmen olan Tomris Öğretmen ise şu görüşlerinde şu ifadelere yer vermektedir: *“Velilerin haddini aştığını düşünüyorum. Bütün öğretmenler için geçerli bir durum bu. Her şeyi bizim yapmamız gereken bir görevmiş gibi düşünüyorlar zaten yaptığın şeylerden çok daha fazlasını bekliyorlar. Görev tanımımıza tam olarak hâkim olmadıkları için görevimiz dışında isteklerde de sürekli bulunuyorlar. Eğitim seviyesi yüksek olan velilerin de ya da çok fazla statü sahibi olan velilerin de olumsuz tutum ve davranış sergilediklerini görüyoruz. Özellikle belli bir statü ya da belli bir eğitim seviyesine sahip olan velilerin öğretmene işini öğretme yoluna gittiklerini gözlemledim.”*

4.3.3.6. Özel Hayata Saygısızlık

Araştırmaya katılan öğretmenlerin önemli bir çoğunluğu özel hayata saygısızlık konusunda karşılaştıkları sorunlarının temelinde sosyal platformların olduğunu dile getirdiler. Katılımcılar, 2020 yılı ortalarında hayatımıza giren Covid-19 Pandemisi ve sonrasında yaşanan uzaktan eğitim faaliyetleri ile öğretmenlerin velilerle iletişime geçebilmek adına sosyal platformları kullanmaya başlamasının olumsuzlukları da beraberinde getirdiğini

savundular. Bu konu hakkında görüş bildiren Leyla Öğretmen, “*Pandemi sürecinde WhatsApp üzerinden gruplar oluşturduk. Velilere daha çok görüşmeye başladık. Bazen görüşmez olsaydık dediğim oluyor çünkü özellikle WhatsApp'ta veli kendisini çok rahat hissediyor. Bir öğretmene saygı ya da çekinme gibi bir durumla karşılaşmıyoruz. Sanal ortamda, yüzüme söyleyemeyeceği şeyi rahatça yazabiliyor.*” görüşünü bildirmiştir. Bu konunun mesleki motivasyonu üzerindeki etkisinin sorulması üzerine ise “*özellikle pandemi döneminde kendini bilmeyen, aile kültür yapısını oturtmamış insanlarla büyük sorunlar yaşadık. Çok gereksiz beklentilere girdiler. Bu durum bizleri yordu ve motivasyonumuzu düşürdü.*” cevabını vermiştir. Benzer bir olaydan bahseden Özge Öğretmen ise şu ifadeleri kullanmıştır: “*Bir veli bana WhatsApp'tan bana çocuğunun sınav sonuçlarını sordu. Veli e-okul sistemi üzerinden sonuçlara erişebilecekken, gecenin bir yarısı bunu bana sorma hakkını kendinde bulabiliyor. Kendisiyle görüştüm, acaba sisteme mi giremiyor ki diye düşündüm. Sisteme girebildiklerini ama benim atmamı istediğini söyledi. Maalesef veliler sosyal medya sayesinde öğretmenlerle fazla bir samimiyet kurmaya çalışıyorlar. Bu durum moralimizi bozuyor tabii ki. Veli bu şekilde davranınca öğrenci de bir zaman sonra saygı duymamaya başlıyor öğretmene.*”

Öğretmenlerin özel hayatlarına saygısızlık konulu sorunları üzerine görüşlerini ifade eden bir diğer katılımcı olan Alev Öğretmen, şu açıklamayı yapmıştır: “*Pandemi süreci ile birlikte telefon numaralarımızın herkesin elinde olması ve istedikleri zaman öğretmene istedikleri şekilde ulaşabilmeyi hak olarak görmeleri önemli bir sorun. Yani bizim de bir özel hayatımız olduğu düşünülmezsizin gece bile olsa mesaj atıp o anda cevabını almak isteyebiliyorlar.*” Bu durumun kendisine etkisini ise şu şekilde ifade etmektedir: “*Bu ister istemez moralimizi bozuyor, can sıkıcı olabiliyor. Zaten okulda yeterince yorulabiliyoruz. 7 saat ders sonrasında okuldan çıktığım anda benim farklı bir hayatım var. Özel hayatımın arasında yine de hiçbir şekilde cevapsız bırakmamak adına yeri geldiğinde onlara yardımcı olmaya çalışıyorum ama belli bir saatten sonra mesela akşam saat ondan sonra bana yazmalarını istemiyorum.*”

Katılımcılardan Tomris Öğretmen de velilerle sosyal platformlar üzerinden sorunlar yaşadığını ve bu iletişimsel problemlerin mesleki motivasyonunu düşürdüğünü dile getirmiştir. Katılımcının ifadesi şu şekildedir: “*Özellikle geçen yıl ki uzaktan eğitim sürecinde şöyle bir tavır sergiledi veliler; ben ne zaman, hangi saatte mesaj atarsam atayım öğretmen bana cevap vermek zorunda. Bunun yanında mesaj atarken belli bir saygı çerçevesinde*

yaklaşım göstermeyen velilerimiz oldu. Saçma sapan sorular soranlar da oldu, zaten cevabını verdiğim soruları defalarca soranlar da. Bu durum da motivasyonumuzu ister istemez düşürüyor tabii ki. Velilerin bu tavrı bizleri sinirlendiriyor ve geriyor.”

Konu hakkında görüş bildiren son katılımcı olan Lale Öğretmen ise sosyal platformlar üzerinden yaşadığı iletişim problemleri ile ilgili şu ifadeleri kullanmıştır: *“Sınıf rehberi olduğum bir öğrencinin velisi saat 22’de mesaj atmış ödev soruyor. Velilere daha önce de belirtmiştim belli bir saatten sonra attığınız mesajlara cevap veremeyebilirim diye. Cevap alamayınca saat 24’te tekrar yazmış. Ben yine görmeyince de aramaya kalktı. Neden bu saatte arıyorsunuz deyince de görevin bu açmak zorundasın diye haddini aşan ifadeler kullandı. Yetmemiş ertesi gün beni okul idaresine şikâyet etmiş. Kendilerine hiç yardımcı olmuyormuşum.”* Yaşadığı olayın öğretmenlik motivasyonu üzerindeki etkisi sorulduğunda ise Lale Öğretmen şu cevabı vermiştir: *“Bazen gülsem mi ağlasam mı diyeceğiniz olaylarla karşılaşıyorsunuz. Benim canımı sıkan konu velinin kendisini bu derece büyük görmesi ve bizlerin istediği zamanda ona hizmet edeceğimiz düşüncesine sahip olması.”*

4.3.4. Takdir Etmeme

Araştırmadan elde edilen veriler ışığında, öğretmenlerin motivasyonlarını olumsuz yönde etkileyen veli tutum ve davranışlarından bir diğeri de velilerin yapılan çalışmalarda öğretmenleri takdir etmemesi olarak tespit edilmiştir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin ifade ettikleri doğrultusunda; bazı velilerin herhangi bir problem yaşanmadığı takdirde okula gelmeyi ya da öğretmen ile görüşmeyi tercih etmediği görülmektedir. Bu konu hakkında görüş bildiren Cemal Öğretmen, şu ifadeleri kullanmıştır: *“Velilerin okula gelmesi için illaki kötü bir şey olması gerekiyor. Çocuğun bir başarısında ya da okulun herhangi bir etkinliğinde arayıp sormuyorlar. Olumsuz olaylarda anında tepki gösteren velilerin yaptığımız iyi bir işin üstüne bizleri takdir etmemesi şevkimizi kırıyor ve mesleki anlamda yoruluyoruz. Bu durum bizleri tükenmişlik sendromuna doğru da itiyor.”*

Katılımcılardan Cahit Öğretmen, velilerin bu davranışı hakkında şu görüşleri sunmaktadır: *“Okulumuzun yıl içinde birçok etkinliği oluyor. Gösterilerimiz, sunumlarımız, şenliklerimiz oluyor. Buralarda öğrenciler sunum yapıyor ya da öğrencilerin yaptıkları ürünler sergileniyor. Bizler istiyoruz ki veli gelsin, çocuğunun neler yapabildiğini görsün. Hem çocuk özgüven kazansın hem velinin öğrencisine ve bize olan güveni tazelsin. Ama ne yazık ki küçük bir tartışmada hemen okula şikâyete gelen veliler böyle güzel günlerde bizleri yalnız bırakıyor.”* Tezer Öğretmen de görüşlerinde, bu konu hakkında benzer ifadelere yer vermiştir:

“Velilerin genel yaklaşımı olumsuz bir durumda bunu direkt öğretmene yansıtmakken olumlu bir durumda bunu çok fazla yansıtmamak yönünde. Bu yüzden velilerden çok fazla olumlu tutum ya da davranışla karşılaşmıyoruz. Varsa da bize göstermiyorlar. Okula gelmeleri için genellikle olumsuz bir durum olması gerekiyor.” Konu ile alakalı son görüş ise Enis Öğretmen’e ait. Katılımcı, velilerin olumsuz durumlarda okula gelmeyi tercih etmeleri ile ilgili şu görüşleri sunmaktadır: *“Birçok alanda takım çalıştırıyoruz zümrelerimle beraber. Farklı spor branşlarından başarı kazandığımız, derece aldığımız zamanlar oluyor. Sonuçta bizler de insanız. Yaptıklarımızdan sonra takdir edilmek istiyoruz ama maalesef veliler bu tarz başarılarda okula uğramıyor.”*

Katılımcılar arasından Görsel Sanatlar ve Beden Eğitimi branşlarına mensup olan öğretmenler, veliler tarafından branşlarına değer verilmediğinden söz etmişlerdir. Katılımcıların ifadesi doğrultusunda, velilerin akademik branşlara yönelip o branşların öğretmenleri ile iletişim içerisinde olduğu fakat sanat ve spor odaklı branşlara değer vermedikleri ifade edilmiştir. Konu ile alakalı görüş bildiren Özge Öğretmenin ifadeleri şu şekildedir: *“Biz görsel sanatlar öğretmeni olduğumuz için özellikle akademik branşlar içinde olmadığından ya da sınavda çıkan bir ders olmadığı için yeterli ilgiyi göremiyoruz. Branşların değeri ile ilgili kıstas veli gözünde sınavda soru çıkması olduğu için ne veliden ne de öğrenciden gerekli değeri göremiyoruz.”* Ayrıca Özge Öğretmen velilerle ilgili şu beklentisini de ifade etmiştir: *“Resim öğrenci için ne ifade ediyor, bu bilinci oluşturmayı beklemiyorum. Fakat en azından çocuğa sosyal bir aktivite olacağı ve ileride öğrenci için bir iş kolu olabileceğinin veli tarafından bilinmesini isterdim.”*

Konu ile alakalı görüş bildiren bir diğer katılımcı olan Enis Öğretmen ise ifadesinde şu sözlere yer vermiştir: *“Çocuğu zorla farklı yerlere götürüp sportif çalışmalardan uzaklaştıran velilerimiz var. Bugün de gitmeyiver deyip umursamayan velilerimiz oluyor. Bir antrenman eksikliği bizim işimizi sekteye uğratabiliyor ama maalesef ki veliler bize istediğimiz değeri vermiyor.”*

4.3.5. Bilinçsizlik

Konya ili Karatay ilçe merkezinde resmi ortaokul ve imam hatip ortaokullarında görev yapmakta olan 19 öğretmenle yapılan görüş alışverişi sonucunda; öğretmenlerin mesleki motivasyonlarını olumsuz yönde etkileyen etmenlerden bir tanesi de velilerin bilinçsizliği olarak sınıflandırılmıştır. Katılımcıların ifadeleri doğrultusunda velilerin belli başlı konular

hakkında yeterli bilgiye sahip olmamaları, eğitim öğretim sürecinin işleyişine dolayısıyla da öğretmenin mesleki motivasyonuna etki göstermektedir.

Araştırmaya katılan öğretmenler velilerin öğrenci ile nasıl ilgileneceğini bilmediğini, bu sebepten velilerin bilinçsiz olduğu ve yaşanan sorunların daha da büyüdüğünü dile getirmişlerdir. Bu görüşü savunan katılımcılardan bir tanesi Nilgün Öğretmen, konu hakkında şu ifadeleri kullanmıştır: *“Gece dörde kadar uyumayıp tableten, bilgisayardan oyun oynayan; sabah birinci, ikinci derste uyuyan öğrencilerimiz oluyor. Bunu veliye söylediğiniz zaman hocam ne yapayım küsüyor diyor, ağlıyor diyor. Sınırlandırın diyorsunuz 1 ya da 2 gün sınırlandırıyorlar. Sonrasında onların da rahatına gidiyor çocuğun eline telefon, tablet vermek. Çocuk odada saatlerce duruyor.”* Tezer Öğretmen ise bu konu hakkındaki görüşlerini şu şekilde dile getiriyor: *“Ahlaki noktada sıkıntılar yaşıyoruz. Bu sıkıntılardan dolayı veliyi okula çağırıyoruz. Veli ben elimden geleni yaptım diyor. Çocukla ilgilenmenin çocuğun istediği bir şeyi almak olduğunu düşünüyorlar. Çocukla en son ne zaman kaliteli zaman geçirdiniz şeklinde sorduğum zaman hiçbir cevap veremiyorlar. Çocukla kaliteli vakit geçirmek demek çocuğun telefondan oyun oynamasına izin vermek demek değil. Çocuklar çok başıboş bırakılıyor veliler tarafından.”* İlhan Öğretmen konu hakkındaki görüşlerinde şu ifadelere yer veriyor: *“Bir kısım velimiz de öğrencisini nasıl takip edeceğini, çocuklarıyla nasıl ilgileneceklerini bilmedikleri için ne bize ne çocuklarına çok fazla yardımcı olamıyorlar. Dolayısıyla çocuklar evde biraz kendi başlarına kalıyorlar. Bu da teknoloji kullanımının ve ders çalışma alışkanlıklarının maalesef biraz yanlış yürümesine sebep oluyor. Bu tür sıkıntılarımız var.”*

Katılımcılardan Orhan Öğretmen, velilerin bilinçsizliği ile alakalı, *“Veli çocuğunu okula göndermek istemiyor, bu sürecin içerisinde olmak da istemiyor ama mecburen süreci dâhil edildiği için bu isteksizlik ilgisizlik olarak bizlere geri dönüş yapıyor.”* Görüşlerini bildirmiştir. Ayrıca Tezer Öğretmen de *“Velilerin ilgisiz olmasında aslında sistemin de bir etkisi var. 12 yıllık kesintisiz bir eğitim var. Bazen çok isteksiz, okuldan herhangi bir beklentisi olmayan öğrencilerimiz olabiliyor. Keza velilerde de aynı isteksizliği görebiliyoruz. Eğitim zorunlu olduğu için çocuğunu mecburen okula gönderen velilerle karşılaşabiliyoruz. Çocukların bu isteksizliği ister istemez ders sürecini de baltalıyor. Öğrenci ile olumsuz bir durum yaşadığımızda veli de sorunun çözümüne ilgisizce yaklaşıyor. Velilerin eğitim-öğretime karşı ilgisiz kalmasının önemli bir sebebi bence kesintisiz 12 yıllık eğitim sistemi.”* görüşleri ile velilerin bilinçsizliğinin sebebini dile getirmiştir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerden Nazım Öğretmen konu hakkındaki görüşlerini şu şekilde dile getirmektedir: *“Karatay’ın bazı bölgelerinde öğretmen ve veli arasında iletişim çok çok zayıf. Veliler, okula gelmekten çekiniyorlar. Doğudaki öğretmen veli ilişkisiyle kıyasladığım zaman bile burası daha kötü durumda.”* Nazım Öğretmen bu konunun sebeplerini ise kendine göre şu şekilde dile getirmektedir: *“Velilerin iletişimden çekinmelerinin en önemli sebebi eğitimsizlik. Gözlemlerime göre bazılarında bir şey söylersek başımız ağrır, başka bir sorunla karşılaşırız gibi bir düşünce hâkim. Ama bazılarında da bu şekilde görünmeye çalışıp iş ve sorumluluklardan kaçınma da gözlemliyorum.”*

Tomris Öğretmen, yaşadığı bir olayı şu şekilde dile getirmiştir: *“Pandemi döneminde velilerle iletişime geçmek için WhatsApp grupları oluşturduk. Okul idaresi öğrenci velilerinin iletişim bilgilerini bize gönderdi biz de gruba ekledik. Bir akşam öğrencinin babası olduğunu ve gruba eklenmek istediğini iddia eden bir mesaj aldım. Bilgileri teyit edince veliyi gruba ekledim. Bu sefer annesi aradı. Ayrılma aşamasında olduklarını, velayetin kendisinde olduğunu, çocuğunun bilgilerini paylaşmak istemediğini söyledi ve babayı gruptan çıkartmamı istedi. Bir de bunu isterken, sanki çocuğu yabancı birisine teslim etmişim gibi sesini yükseltip, hesap sormaya başladı. Telefonu kapattım ve idarecime bilgi verdim. Sonrasında onlar ilgilendiler.”* Karşılaştığı bu durumun motivasyonuna nasıl bir etkiye bulunduğu sorulması üzerine ise: *“Velinin özel durumunu ben bilemem. Bana sunulmuş bir belge ya da bilgi de yok. Buna rağmen hangisinin istediğini yapacağımızı şaşırıyoruz. Bu durum bizi de yıpratıyor. Anne baba arasındaki çekişmeden, biz de payımızı alıyoruz maalesef.”* yanıtını vermiştir.

Parçalanmış ailelerde anne ve babaların farklı isteklerde bulunması ile alakalı Tezer Öğretmen de görüşlerini paylaşmıştır: *“Özellikle parçalanmış ailelerin çocuklarında ya aşırı bir asosyallik ya da aşırı bir özgüven ve kendini ön plana çıkartma çabası mevcut. Bu çocukların aileleri de okula geliyorlar, anne başka bir tavır, baba bambaşka bir tavır sergiliyor. Öğretmen olarak çocuğun problemlerini çözmeye çalışıyoruz ama velilere nasıl tepki vereceğimizi bilemiyoruz.”* Konu hakkında karşılaştığı olumsuz bir olaydan söz eden Yahya Öğretmen de şu ifadeleri kullanmıştır: *“Bir keresinde öğrencimin babası benimle iletişime geçti. Anne ile ayrılmak üzere olduklarından bahsetti. Annenin çocuğu farklı bir ile götürmek istediğini, velayet davasının sonuçlanmadığını, herhangi bir nakil isteği olursa onay verilmemesini istedi. Bunun benim görevim olmadığını okul idaresiyle görüşmesini söyledim. Ertesi gün okul idaresine sorduğumda ise, annenin velayetin kendisine ait olduğunu*

gösteren belgeyi okula ibraz ettiğini, nakili onaylamak zorunda olduklarının bilgisini aldım. Birkaç gün sonra baba Cimer'e şikâyet etmiş. Beni de olaydan haberi vardı diye şahit göstermiş. Gerekli cevabı verdik, sorumluluğumuzun olmadığını beyan ettik. Bu sefer de savcılığa suç duyurusunda bulunmuş. Savcılık okuldan bilgi istemiş. Yasal olarak bana sorun olacak bir şey yok ama sürekli bu konuyla karşılaşmak yoruyor insanı. Bu tarz sıkıntılı süreçlere dahil olmamak için velilerle iletişimi minimuma indiriyorum.”

Katılımcıların görüşleri üzerinden elde edilen bulgular incelendiğinde, bazı velilerin eğitimin anlam ve önemi hakkında yeterli bilince sahip olmadığı ve bu durumun da öğretmenlerin mesleki motivasyonlarında düşüşe sebebiyet verebileceği görülmektedir. Katılımcı Göktuğ Öğretmen, konu hakkında şu ifadeleri kullanmıştır: *“Ailelerde çok çocuk olmasından dolayı hemen çalıştırma gerekliliği hissediyorlar. Çocuğun okula gelmesi veliler için sadece bir zorunluluk olarak görülüyor. Eğitim öğretime değer vermemeleri bizleri de olumsuz etkiliyor.”* Benzer bir görüş de Özge Öğretmenden gelmiştir. Katılımcının görüşleri şu şekildedir: *“Velilerin birincil önceliği ekonomi. Yani eğitim öncelikli sırada değil. Ekonomiye öncelik veriyorlar. Ekonomik durumumuz iyi olsun ama eğitim hiç önemli değil anlayışları var.”* Nilgün Öğretmen ise benzer bir yaklaşımla görüşlerini şu şekilde belirtmiştir: *“Ekonomik durumu iyi olmasına karşın bunu öğrencisine yansıtmayan veliler var. Öğrenciler çok bakımlı değil. Yani veliler öğrencilerine yeme içme noktasında para veriyorlar fakat okul kıyafeti, kitap ya da kırtasiye konusunda çok bir destekleri yok açıkçası. Bu da eğitime değer vermediklerini gösteriyor.”*

Katılımcılardan İlhan Öğretmen, velilerin eğitim öğretime değer vermedikleri konusunda görüşlerini şu şekilde dile getirmiştir: *“Velinin eğitim sistemini veya eğitim politikasını nasıl karşıladığının, sahip olduğu bilinçle alakalı olduğunu düşünüyorum. Veliler çoğunlukla kendi kültürel yapısına göre tepki veriyor. Eğitimi nasıl algılıyorsa ona göre tepki gösteriyor. Çocuğunu okula getirip bırakan daha sonra hiçbir şey sormayan veliler var. Çocuğunun sınıf seviyesini bilmeyenle karşılaşıyoruz. Hatta çocuğunu yanlış okulda arayan veli ile bile karşılaştım. Bu da veli tarafından eğitime değer verilmediğini gösteriyor bizlere.”* Tomris Öğretmen ise bu konu hakkında şu görüşleri savunmuştur: *“Eğitime çok fazla değer verdiklerini düşünmüyorum çok fazla çocuk takibi yaptıklarını düşünmüyorum. Okusun da nasıl olursa okusun kafasında velilerimiz var.”*

4.3.6. Yetersizlik

Öğretmen motivasyonunu olumsuz yönde etkileyen veli tutum ve davranışlarından birisi de yetersizlik olarak belirlenmiştir. Velilerin belirli konularda yeterliliklerinin bulunmaması öğretmenler açısından daha yorucu bir süreci beraberinde getirmekte ve sonuç olarak mesleki motivasyonlarında düşüşle karşılaşmaktadır. Katılımcıların kullandıkları ifadeler doğrultusunda, velilerin öğrencilerinin nasıl bir süreçten geçtiği, nelerle karşılaşacağı gibi bilgilere sahip olmaması, olumsuz tutum ve davranışları tetiklemekte ve öğretmenlerin motivasyonunu düşürmektedir.

Katılımcılardan Leyla Öğretmen, velilerin eğitim öğretim süreci hakkındaki bilgisizliklerini şu ifadelerle dile getirmiştir: *“Benim için yaşadığım sorunların temeli ailenin eğitimsiz olması ya da çocuğunun eğitim sürecini bilmemesi. Velinin az da olsa eğitilmiş olması ya da bir mezuniyetinin olması, çocuğuyla empati kurmasını kolaylaştırıyor. Süreç hakkında bilgi sahibi olduğu için karşılaşacağımız sorunlar öncesinde bize yardımcı olabiliyorlar. Eğitim haricinde sosyal bir ortama girmiş, bir iş yerinde çalışmış olan velilerin bile bu konuda yaklaşımları farklı oluyor. Kendisi bilmesede dahi sosyal çevresindeki diğer velilerle etkileşime girip süreç hakkında bilgi sahibi olabiliyor. Bu durumdaki veliler bile yeri geldiğinde bize çok yardımcı olabiliyorlar.”*

Katılımcılardan Enis Öğretmen de konu hakkında görüşlerini şöyle dile getirmiştir: *“Bazen veliler, çocuklarının yaşadıkları olumsuz bir durum hakkında öyle absürt tepkiler veriyorlar ki, siz hiç çocuk olmadınız mı ya da hiç bu sıralara oturmadınız mı diye sorasım geliyor. Ben olumsuz davranış ortaya koyan velilerin yeterli eğitimi olmadığını, bu sıralara hiç oturmadıklarını düşünüyorum.”*

Araştırma esnasında katılımcılara yöneltilen, olumsuz veli davranışlarının temelinde sizce ne bulunmaktadır sorusuna Tomris Öğretmen şu cevabı vermiştir: *“Kesinlikle eğitimsizlik. Eğitim ailede başlıyor. Çocuğun küçükken ailesi tarafından neyin doğru neyin yanlış olduğunun eğitimini alması gerekiyor. Neyin ne şekilde konuşulması gerektiğinin anlatılması öğretilmesi gerekiyor. Veli süreç hakkında bilgi sahibi olmadığı takdirde olumsuz tepkiler verebiliyor. Bu tarz insanlar günümüzde kendine her şeyi hak görüyorlar.”*

Bu konu hakkında farklı bir görüş de Tezer Öğretmenden gelmiştir. Katılımcı görüşlerinde, eğitim öğretim süreci hakkında bilgi sahibi olmayan velilerin, devlet malına sahip çıkma bilincinin aşılmasında da yetersiz olduğunu ifade etmiştir. Katılımcının

görüşleri şu şekildedir: “Veli'ye kızdığım noktalar da var mesela ya burası bir devlet kurumu Buradaki tüm eşyalar bize emanet. Buraya gelen öğrenciler evlerinde yapmadıkları davranışları gösteriyorlar. Bu en çok sıkıntı çektiğimiz noktalardan bir tanesi. Kapılara sıralara sınıfa verilen zararlara çok karşılaşıyoruz. Burada veliye kızdığım nokta devlet kurumuna ya da devletin malzemelerine sahip çıkılmasına yönelik bilincin evde aşılammaması. Emanet bilinci yok öğrencilerde.”

BÖLÜM 5

5. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Öğrenci velilerinin sergiledikleri davranışların ya da takındıkları tutumların öğretmen motivasyonu üzerindeki etkisinin araştırıldığı araştırmanın bu bölümünde; araştırma sorularına dayalı olarak tartışma, sonuç ve önerilere yer verilmiştir.

5.1. Tartışma

Araştırmanın bu bölümünde, bulgular bölümünde elde edilen veriler ve literatürde ulaşılan araştırmalar ışığında tartışma verilerine yer verilmiştir. Bulgular ışığında öğretmen motivasyonunu etkileyen olumlu ve olumsuz veli tutumları ve davranışları tartışılmıştır.

5.1.1. Öğretmenlerin Motivasyonlarının Veli Tutum ve Davranışlarından

Etkilenmesine Yönelik Tartışma

Araştırmamızın bulgularına göre veli tutum ve davranışları öğretmen motivasyonu üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Bu etki olumlu ya da olumsuz boyutlarda öğretmenleri etkilemektedir. Etkinin olumlu ya da olumsuz boyutlarda olması, veli tutum ve davranışlarının türüne göre değişiklik göstermektedir. Veli davranışlarının öğretmen motivasyonuna olumsuz etkileri ailevi sorunlar, meslekten soğuma ve tükenmişlik sendromu olarak görülmekteyken; olumlu etkileri ise mesleğe bağlanma, öz saygı artışı ve öz güven olarak tespit edilmiştir.

Araştırmacılar da veli tutum ve davranışlarının öğretmen motivasyonuna etkisinin olumlu ve olumsuz yönde olabileceğini bildirmiş ve bu farkın davranışlara göre değiştiğini beyan etmiştir. Ada vd. (2014) yaptıkları çalışmada benzer şekilde veli davranışlarının öğretmen motivasyonunu etkilediğini tespit etmişlerdir. Yazıcı (2009) araştırmasında öğretmenlerin ailelerden aldıkları sosyal destek ve cesaretlendirmelerin dışsal motivasyonlarına kaynaklık ettiğini belirtmiştir. Aynı araştırma öğretmenlerin öz yeterlilik inançlarının da ailelerle yapılan işbirliği yardımıyla arttığını ifade etmektedir. Araştırmamızda ise veliler tarafından takdir edilen öğretmenlerin motivasyonlarının daha yüksek olduğu bulgusu elde edilmiştir. Ayrıca velilerin destekleri ile özgüven ve özsaygı artışı yaşandığına dair bulgulara ulaşılmıştır. Bu bağlamda Yazıcı (2009) tarafından yürütülen araştırmanın bulguları da araştırmamızla paralellik göstermektedir.

Karabağ Köse vd. (2018) tarafından öğretmen motivasyonunu etkileyen faktörlere ilişkin yapılan araştırmada, öğretmenlerin kamu otoriteleri ve veli beklentilerinin odağında olduklarını ve bu durumun eğitim süreçlerinin yürütülmesinde öğretmenleri daha da zora soktuğunu tespit etmişlerdir. Ayrıca öğretmen motivasyonunu etkileyen dışsal motivasyon kaynakları incelenmiş olup bahsi geçen araştırmada veli desteğinin öğretmen motivasyonunu arttırdığı, veli ve toplum kaynaklı bazı unsurların ise motivasyonu düşürdüğü yönünde bulgulardan söz edilmiştir. Öztürk ve Uzunkol (2013) tarafından yürütülen çalışmada ise öğretmen motivasyonuna yönelik dışsal faktörlerden söz edilmiş olup bu faktörlerin içerisinde yönetim ve veliler tarafından takdir görme maddelerine yer verilmiştir. Bahsedilen iki araştırmanın bulguları da araştırmamızla benzerlikler göstermektedir. Araştırmamızın bulguları da öğretmenlerin veliler tarafından saygı gördüklerinde, desteklendiklerinde ya da velilerin kendilerine güvendiklerinde motivasyonun arttığını dile getirmektedir.

Deniz ve Erdener (2016) tarafından öğretmenlerin iş motivasyonları üzerine yapılan çalışma da öğretmenlerin velilerle sürekli etkileşim içinde olduğunu ve bu durumun öğretmenleri olumlu ya da olumsuz etkileyeceğini ifade etmişlerdir. Bu ifadeler de bizlere veli tutum ve davranışlarının öğretmen motivasyonunu etkilediğini göstermekle birlikte araştırmamızın bulgularını destekler niteliktedir.

Alan yazında ideal eğitim ortamlarının özelliklerini tespit edilebilmesi adına yapılan araştırmalara rastlanmıştır. Bu araştırmalarda ideal okul ortamından, öğretmen, öğrenci ve velilere yönelik beklentilerden söz edilmektedir. Schlechty'nin (2009) ortaya koyduğu okul metaforları eğitim kurumlarını farklı bakış açıları üzerinden değerlendirmiş ve her bir bakış açısında velilere yönelik farklı beklentilerden söz edilmiştir. Schlechty araştırmasında okulları dört farklı metaforik görüş üzerinden değerlendirmiştir. Bunları ise fabrika olarak okul, profesyonel hizmet sunan organizasyon olarak okul, depo veya hapisane olarak okul ve öğrenen organizasyon olarak okul olarak isimlendirmiştir. Her bir metaforda farklı veli davranışlarından ve velilere yönelik farklı beklentilerden söz edilmiştir.

Fabrika olarak okul metaforunda, veliler tedarik kaynağı olarak görülmeyle birlikte ürün kalitesi üzerinde belirleyici bir role sahiptir. 20. yüzyılın başlarında popülerite kazanan fabrika olgusu üzerine kurulan bu metaforda, öğrencinin sosyal sınıf kökenlerinin öğrenme sürecinde etkili olduğu düşünülmektedir. Her öğrencinin iyi bir eğitim almasının gerekli görülmediği yaklaşımda, ebeveynin kim olduğu, geçimini sağlamak için ne yaptığı ve ailenin sağladığı sosyo-kültürel ortamın türü, çocuklardan beklenebilecek performans üzerinde

birincil belirleyici olarak kabul edilmektedir. Ebeveynler sürece dâhil edilmemekle birlikte fakir ailelerin çocuklarının daha varlıklı ailelerin çocuklarına göre daha az zorlayıcı bir müfredata ihtiyaç duyduklarından söz edilmektedir.

Profesyonel hizmet sunan organizasyon olarak okul metaforunda, veliler garantör ve şüpheli müttetikler olarak görülmektedir. Öğretmenlerin de doktor ve avukatlar gibi profesyonel bir statüye sahip olmasının gerekliliğinden söz eden bu yaklaşımda velilerin, okulun kendilerinden yapmalarını istedikleri şeyleri garanti etmesi beklenmektedir. Velilerin sorgulamadan, laf kalabalığı yapmadan istenenleri yerine getirmesine yönelik bir algı hâkimdir. Veliler ne kadar ortak olarak kabul edilse de ne yapılması gerektiğinin reçete edilmesi sürecinde yer almazlar. Profesyonel hizmet sunan organizasyon olarak okul metaforunda veliler kefil rolü üstlenmektedir. İhtiyaç duyulan kaynaklara kefil olmaları beklenir fakat veliler bu görevin öğretmenlere düştüğünü düşündükleri için sürece dâhil olmazlar. Çocukların ilgi alanları ve ihtiyaçları belirlenirken sorumluluğun okul görevlilerinde olduğu görüşüne sahiptirler.

Depo veya hapisane olarak okul metaforunda; öğrenciler mahkûm, öğretmenler gardiyan veliler ise yabancılar olarak görülmektedir. Bu yaklaşıma göre ebeveynler okula yönelik güvensizlik içindedir. Hapisane metaforunda çocukların güvende olduğu ve okuldan zarar görmeden döndükleri sürece ebeveynler okul hayatına kayıtsız kalıp rol tanımlarını kabul etmektedir. Ebeveynler asla bürokratik sisteme entegre olmazlar. Velilerin okula destek sağlamaları beklenir ama destek sağlama sürecinde velileri harekete geçirme noktasında okullar güçsüz kalmaktadır. Bu metaforunda ebeveynler sürekli güvenilmemesi gereken şüpheli bir müttetikdir. Tamamen güvenilen ve içeriden birisi veya ortak olarak davranılan veli çok azdır.

Schlechty'nin (2008) okul ortamına yönelik son metaforu ise öğrenen organizasyon olarak okul metaforudur. Bu yaklaşımda veliler tüm okul personeli tarafından ortak olarak görülmekte ve kendilerini de okulun bir parçası olarak kabul etmektedir. Veli ve öğretmen arasında sıcak ve dostane ilişkiler kurulmaktadır. Ebeveynler okul hakkında içeriden bilgi sahibi olurlar ve okul yaşam kültürüne dâhil olurlar. Bu metaforunda velilerden beklenen, eğitimin ve okulların dönüştürülmesi adına diğer ebeveynler ve vatandaşlarla çalışma grupları oluşturmalarıdır. Okul aile birliği ya da veli toplantıları gibi ritüel toplantılardan sıyrılarak veli öğretmen görüşmeleri rutine bindirilir.

Araştırma sürecinde elde edilen bilgiler yukarıda ifade edilen metaforlarla karşılaştırılmıştır. Araştırmaya dâhil olan katılımcıların görüşleri doğrultusunda elde edilen verilerden velilerin eğitim öğretim süreçlerine yeteri kadar dâhil olmadıkları ya da nasıl dâhil olacaklarına yönelik bilgi sahibi olmadıkları görüşleri ortaya çıkmaktadır. Katılımcılar velilerinin işlerine karıştıklarını, asılsız şikâyet ve suçlamada bulduklarını, öğrencilerinin eğitsel hayatlarına yeterince dâhil olmadıklarını ve velilerin okula ya da öğretmene karşı güvensizlik duygusu içerisinde olduğunu beyan etmişlerdir. Bu görüşler doğrultusunda motivasyonlarının artması adına velilerin sürece daha bilinçli bir şekilde katılmaları yönünde de görüşler belirtmişlerdir. Bu anlamda araştırmamıza görüşleri ile dâhil olan öğretmenlerin velilere yönelik beklentilerinin Schlechty'nin öğrenen organizasyon olarak okul metaforu ile örtüştüğü görülmektedir. Araştırmamıza katılan katılımcılar velilerin kendilerine yardımcı olmalarını, karar verme süreçlerine dâhil olmalarını istediklerini dile getirmişler ve bu olumlu veli katılımının motivasyonlarını da olumlu yönde etkileyeceğini beyan etmişlerdir.

Beklentiler dışında, katılımcıların karşılaştıkları veli tutum ve davranışlarının hangi metaforik algıya dâhil olduğu araştırılmıştır. Katılımcıların görüşleri doğrultusunda ortaya atılan genel kanı velilerin öğretmenlere güvenmediği, eğitim öğretim sürecine dâhil olmaktan kaçındığı ve okulun bürokratik sistemine entegre olmada zorluk yaşadıkları üzerinedir. Bu bağlamda katılımcılarımızın velilerinin tutum ve davranışlarının daha çok hapishane olarak okul metaforuna uygun olduğu söylenebilir.

5.1.2. Öğretmen Motivasyonunu Olumlu Etkileyen Veli Tutum ve Davranışlarına Yönelik Tartışma

Bu çalışmada, katılımcıların vermiş oldukları cevaplar ışığında elde edilen bulgulardan öğretmenlerin mesleki motivasyonlarını olumlu yönde etkileyen veli tutum ve davranışları saptanmaya çalışılmıştır. Elde edilen bulgular, alan yazında bulunan benzer araştırmaların bulgular ile karşılaştırılmıştır.

Çalışmadan elde edilen bulgular ışığında, katılımcıların motivasyonlarını olumlu yönde etkilediği konusunda görüş bildirdikleri veli tutum ve davranışları altı başlık altında bütünleştirilmiştir. Bu başlıklar; takdir, öğrenci ile ilgilenme, bilinçli veli, güven, destek ve saygı olarak isimlendirilmişlerdir.

Katılımcıların ifadesi doğrultusunda, öğretmenlerin motivasyonlarını olumlu yönde etkileyen veli davranışlarından ilkinin takdir olduğu ifade edilmiştir. Motivasyonlarının

artması ile mesleki performanslarının da dolaylı olarak artış gösterdiğini vurgulayan katılımcılar; veli tarafından takdir gördükten sonra mesleklerini daha severek yaptıklarını, görevlerini daha hevesle yerine getirdiklerini dile getirmişlerdir.

Alan yazında motivasyon üzerine yapılan çalışmalar da araştırmanın bulgularını destekler niteliktedir. Gümüştaş ve Gülbahar (2022) tarafından yapılan araştırmada takdir edilme duygusunun öğretmenlerin mesleki motivasyonlarını olumlu yönde etkilediğinden söz edilmiştir. Hatipoğlu ve Kavas (2016) tarafından yürütülen araştırmaya katılan öğretmenler de velilerin işlerini takdir etmesi durumunda öğrencilere yaklaşımlarının olumlu etkilendiğinden söz etmektedirler. Gökay ve Özdemir'in (2010) yürüttüğü çalışmada ise katılımcılar veliler tarafından takdir edilmelerinin motivasyonlarını arttırdığını bildirmişlerdir. Türkel'in (1999) ve Onaran'ın (1981) Herzberg'in Çift Faktör Kuramı üzerine yaptığı araştırmaları da bu araştırmanın bulguları ile paralellik göstermektedir. Herzberg'in kuramında takdir edilme motive edici faktörlerden sayılmıştır.

Katılımcıların ifadeleri doğrultusunda, öğretmenin motivasyonunu olumlu yönde etkileyen bir diğer veli davranışı da velilerin öğrencileri ile ilgilenmeleri olarak belirtilmiştir. Katılımcılar, velilerin öğrencileri ile ilgilenmeleri halinde eğitim öğretim sürecinin daha sağlıklı ilerleyeceğini ifade etmekle birlikte öğrencisi ile ilgilenen veli gördükleri zaman daha motive bir şekilde görevlerini yerine getirdiklerini belirtmişlerdir. Araştırmadan elde edilen bulgular uyarınca öğrenci ile ilgilenme başlığı velilerin öğrencinin eğitsel ihtiyaçlarına ilgi göstermesi ve velilerin sorun çözümünde ilgili tavır takınması adı altında iki başlığa indirgemıştır.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin bir kısmı, öğrencilerin birtakım eğitsel ihtiyaçlarının olduğunu ve velilerin bu ihtiyaçlar ile ilgilendiklerini gözlemledikleri zaman motivasyonlarının arttığını dile getirmişlerdir. Katılımcılar, eğitsel ihtiyaçların sadece okul ekipmanları ile sınırlı kalmadığını; öğrencinin ödevleri ile ilgilenmenin, velilerin bir şekilde öğrencisini takip etmek adına çaba göstermesinin, akademik çalışmaların ve özellikle sınav hazırlık çalışmalarının takip edilmesinin de ilgilenme olarak kabul edildiğini belirtmişlerdir. Velilerin bu tarz davranışlar ortaya koymaları halinde motive olduklarını, işlerine yönelik isteklerinin arttığını ve hazırbulunuşluk düzeylerinin yükseldiğini dile getirmişlerdir. Araştırma sonucunda, öğrencinin eğitsel ihtiyaçlarının giderilmesinin bir zorunluluk olduğu ve bu ihtiyaçların veliler tarafından tespit edilip giderilmesi halinde öğretmenin motivasyonunun artacağı tespit edilmiştir.

Bulgulardan elde edilen veriler uyarınca bir diğere ilgilenme boyutu da velilerin sorun çözüm sürecinde ilgili bir tavır takınması olarak belirlenmiştir. Katılımcılar yaş grupları da dikkate alındığında öğrencilerin birçok sorunla karşılaşabildiğini ve bu sorunların çözümünde velilerin ilgili bir tavır takınmaları halinde mesleki motivasyonlarının yükseldiğini dile getirmişlerdir. Velilerin sorun çözme sürecinde olumlu bir etken olduklarına şahit olan katılımcıların; mesleğe dönük ümitlerinin arttığı ve motivasyonlarının yükseldiği bulgularına ulaşılma ile beraber, bu tarz yaklaşımlar sonucunda mutlu olduklarını da dile getiren katılımcılar olmuştur. Araştırma sonucunda, okullarda sürekli karşılaşılan olaylardan olan disiplin süreçleri ya da ders sürecinde karşılaşılan akademik problemlerin çözümünde veli yardımının öğretmenler kanaatinde olmazsa olmaz bir etmen olduğu görülmüştür. Sorunların çözülmesi esnasında velilerden yardım alan öğretmenlerin eğitim öğretim sürecini daha motive bir şekilde devam ettirdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Alan yazında yapılan araştırmalar incelendiğinde, karşılaşılan bulgular araştırmanın bulguları ile de paralellik göstermektedir. Ada vd. (2014) tarafından yürütülen araştırmanın, ailelerin çocukları ile ilgilenmesi öğretmen motivasyonunu artırır, bulgusu araştırmamızı destekler niteliktedir. Hatipoğlu ve Kavas (2016), öğretmen motivasyonu ve öğrenci başarısı üzerinde velilerin çocukları ile ilgilenmelerinin etkili olduğu görüşünü bildirmişlerdir. Erzen ve Epçaan'ın (2018), velilerin çocukları ile ilgilenerek öğretmenlerin de işlerini kolaylaştırdıklarına yönelik bulguları da araştırmamızın bulguları ile paralel niteliktedir. Benzer bir görüş bildiren Fidan da (2018), eğitime destekleyici tutum sergileyen ve öğrencileri ile ilgilenen ailelerin okul başarısını yükselttiklerini dile getirmiştir.

Öğretmen motivasyonunu olumlu yönde etkileyen diğere bir faktör de velilerin bilinçlenmesidir. Katılımcıların ifadeleri doğrultusunda elde edilen bulgulara göre velilerin belirli konularda daha bilinçli hale gelmesi öğretmenlerin mesleki motivasyonlarını da arttırmaktadır. Katılımcılardan konu ile ilgili elde edilen bulgular iki başlık altında incelenmiştir. Katılımcılara göre, mesleki motivasyonları velilerin eğitim öğretim konusunda daha bilinçli hale gelmesi ve daha nitelikli birer ebeveyn olmaları durumunda yükselmektedir.

Katılımcılar, eğitim öğretim süreci içerisinde sürekli bir değişim yaşandığını ve velilerin bu değişimlere adapte olamadıklarını dile getirmişlerdir. Velilerin eğitim-öğretim sürecine ve süreç içerisinde öğrencisinin karşılaşacağı durumlara yönelik daha fazla bilgi sahibi olması katılımcılar nezdinde motive olmaları için önemli bir etkidir. Belirtilen konuda daha bilinçli velilerle karşılaştıkları zaman sorunların azalacağını, çocukların daha istekli

olacaklarını ve dolayısıyla öğretmenlerin performanslarının da gelişim göstereceği ifade edilmiştir. Araştırma sonucunda, eğitim öğretim süreci hakkında daha fazla bilgi sahibi olan velilerin, öğretmenlerin çalışmasını kolaylaştırdığı ve bu durumun öğretmen motivasyonunu arttırdığı ortaya çıkmıştır.

Elde edilen bulgulara göre öğretmenin motivasyonunu yükselten bir diğer başlık ise velilerin nitelikli birer ebeveyn olma bilincini kazanmalarıdır. Katılımcılara göre anne ve babalık vazifesini tam anlamıyla yapan veliler, işleyişi öğretmen açısından da kolaylaştırmaktadır. Öğrencisinin problemleriyle ilgilenen, otoriteyi uygun bir biçimde kurabilen, çocuğunun yaşantısını denetleyen, sağlıklı bir aile ortamı ile çocuğunu mutlu edebilen veliler öğretmenleri de motive etmektedirler. Araştırma sonucunda, evde kurulan sağlıklı bir aile hayatı okulu ve öğretmeni de olumlu yönde etkilemektedir. Nitelikli velilerin öğretmen motivasyonunu arttırdığı sonucu elde edilmiştir.

Alan yazında konu hakkında yapılan araştırmalar incelendiğinde, velilerin belli konularda eğitilmesinin ve gerekli bilincin ailelere kazandırılmasının öneminden bahseden araştırmalarla karşılaşmaktadır. Cochran (1988) araştırmasında, ailenin eğitilmesinin temelde iki amaca hizmet ettiğini dile getirir. Birincisi ailenin psikolojik ve sosyal açıdan yaşam şartlarına adapte olabilmesiyle ikincisi ise çocuğunun eğitiminde aile paydaşının katılımını güçlendirmektir. Powel'ın (1990) araştırması da elde edilen bulgularla paralellik göstermektedir. Endüstrileşme ile gelişen sosyal değişiklikler ebeveynlik konusunda eğitim alınmasını zorunlu hale getirmiştir. Şahin ve Kalburan (2009) araştırmalarında benzer bulgulardan söz etmiş ve dünya çapında farklı demografik özelliklere sahip ebeveynlere yönelik farklı eğitim programları olsa dahi ailelerin farklı konularda ebeveynlik eğitimine ihtiyaç duyduklarını dile getirmiştir. Bununla birlikte alan yazında velilerin bilinçlenmesinin öğretmenlerin motivasyonu üzerinde etkisine dayanan bir araştırmaya rastlanmamıştır.

Araştırma sürecinde katılımcılardan elde edilen bulgulara göre öğretmenin motivasyonunun artması için gerekli görülen bir diğer faktör ise ailelerin öğretmenlere güven duymasıdır. Katılımcılar velilerin güvenini hissettikleri zaman gerekli durumlarda kendi özel hayatlarından da feragat edebileceklerini ifade etmişlerdir. Öğretmenler velilerin kendilerine güvendikleri zaman daha rahat hareket ettiklerini, işlerini daha rahat yerine getirdiklerini dile getirmiş ve bu durumun kendilerini motive ettiğinden bahsetmişlerdir. Ayrıca ailelerin kendilerine olan güvenlerini fark ettikten sonra mesleği daha çok sevdiklerini, okula koşarak geldiklerini ve sorumluluklarının bilincine daha çok vardıklarını söylemişlerdir. Araştırma

sonucunda, velilerin öğretmenlere güven duydukları, öğrencinin yaşadığı problemleri çekinmeden öğretmenle paylaştıkları ve öğretmenin mesleki yeterliliğine inandıkları zaman; öğretmenlerin mesleki motivasyonlarının arttığı sonucu elde edilmiştir.

Alan yazında yapılan araştırmalar da bulguları destekler niteliktedir. Lerkkanen vd. (2013) Finlandiya ve Estonya ülkelerinde annelerin, çocuklarının öğretmenlerine duydukları güven duygusu üzerinden araştırmalarını yürütmüşler ve velilerin güven duygusunun öğretmenleri olumlu yönde etkilediğini raporlamışlardır. Adams ve Christenson (2000) araştırmalarında ebeveynler ve öğretmenler arasında gelişen güven duygusunun hayati bir öneme sahip olduğunu ifade etmişlerdir. Santiago vd. (2016) ise ebeveynlerin okullara ve öğretmenlere karşı güven duymasının öğrencilerin öğrenme ve davranış geliştirme boyutlarını kazandırmanın yanında öğretmenleri de motive ettiğini dile getirmişlerdir. Binicioğlu da (2010) araştırmasında ailelerin öğretmenlere güvenmesinin, aile ile okul arasında güvenli bir bağ oluşturulmasının çocuk, aile ve öğretmen iş birliği açısından olumlu sonuçlar doğuracağını belirtmiştir.

Katılımcıların ifadeleri doğrultusunda, öğretmenlerin motivasyonlarını yükselten bir diğer faktör de destek olarak belirlenmiştir. Katılımcılar destek boyutunu, ailelerin belirli konularda kendilerini ve öğrencileri desteklemeleri olarak açıklamışlar ve boyutu üç alt kategori altında ifade etmişlerdir. Bu başlıklar akademik destek, maddi destek ve disiplin sürecinde öğretmenin desteklenmesi olarak belirtilmiştir.

Katılımcılar, öğrencilerin akademik anlamda veliler tarafından desteklenmesi gerektiğini ve bu desteğin sağlanması durumunda motivasyonlarının olumlu anlamda etkilendiğini dile getirmişlerdir. Katılımcı ifadelerinde akademik destek boyutu; öğrencilerin netlerinin takip edilmesi, sınav çalışmalarının takibi ve okulun desteklenmesi, ödev takibi gibi alt boyutlarla açıklanmıştır. Bu konularda velilerin kendilerini ve öğrencilerini desteklediklerini gördükleri zaman; daha verimli çalıştıklarını, günlük işlemlerde zorlanmadıklarını, karşılaştıkları engelleri daha kolay aştıklarını ifade eden katılımcılar ayrıca kendilerine değer verildiğini de düşündüklerini dile getirmişlerdir. Araştırma sonucunda, akademik desteğin öğretmen motivasyonu için önemli bir unsur olduğu ve akademik anlamda öğretmenin ve öğrencinin desteklenmesi halinde başarının ve dolayısıyla motivasyonun artacağı sonucu ortaya çıkmıştır.

Katılımcılar, eğitim öğretim sürecinde maddi ihtiyaçların olduğunu, her ne kadar büyük çoğunluğu devlet tarafından desteklense de velilerin de maddi bir destek sağlamalarının gerekliliğini ifade etmişlerdir. Özellikle sosyal branşlarda kullanılan kişisel ekipmanların eksiksiz bir şekilde sağlanması, öğretmenleri motive eden bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır. Katılımcılar bu desteği velilerden gördükleri zaman, mutlu olduklarını ifade etmiş ve motivasyonlarının dolayısıyla da performanslarının arttığını dile getirmişlerdir. Araştırma sonucunda, veli tarafından maddi anlamda desteklenmesi hâlinde eğitim öğretim sürecinin daha sağlıklı yürüyeceği ve istedik davranışlara daha hızlı ulaşılabileceği ortaya koyulmuştur. Bu bulgular ışığında eğitim öğretim sürecine sağlanan maddi desteğin öğretmen motivasyonunu arttıracak sonuca elde edilmiştir.

Katılımcılar, eğitim öğretim süreci esnasında karşılaştıkları birçok problemden bahsetmişler ve bu problemlerin çözümü sürecinde velilerin kendilerini desteklemesi konusundaki isteklerini dile getirmişlerdir. Öğrencilerin işledikleri kabahatler sonrasında velilerle iletişime geçildiğinde velilerin kendilerine destek vermelerinin gerekliliğini ortaya koyan öğretmenler; aksi takdirde sorunların çözülemediğini ve daha fazla büyüdüğünü dile getirmişlerdir. Velilerin bu konularda kendilerini desteklemelerinin ise motivasyon ve heveslerini arttırdığını, problemlerin ortadan kalkması ile de çalışma ortamlarının daha sağlıklı bir hal aldığını ifade etmişlerdir. Araştırma sonucunda, disiplin süreçlerinde desteklenen öğretmenin motivasyonunun arttığı sonucuna ulaşılmıştır.

Bulgular alan yazında bulunan ilgili araştırmalar ile karşılaştırılmış ve elde edilen verilerin paralellik gösterdiği tespit edilmiştir. Yalçın (2016) araştırmasında, ailelerin okulun her zaman yanında yer alması gerektiğine ve maddi konularda okulların aileler tarafından desteklenmesinin önemine vurgu yapan bulgulara yer vermiştir. Çelenk (2003), okulda eğitime yönelik ortaya konan etkinliklerin evde anne ve babalar tarafından desteklenmesinin gerekliliğini vurgulamış ve eğitimde hedeflenen başarının anca bu yolla elde edilebileceğini dile getirmiştir. Duru ve Çöğmen (2017), araştırmalarında öğrencilerin eğitim-öğretim sürecinde aileleri tarafından desteklenmesi gerektiğini vurgulayan bulgulardan söz etmiştir. Turner ve Lapan (2002), ailelerin okul dışında öğrenciye yönelik desteklerinin önemli bir role sahip olduğunu ve kariyer gelişimine pozitif etkide bulunduğunu söylemişlerdir. Özdel (2009) ise ailelerin destekleyici tutumlarının ergenlerin karar verme ve meslek tercihi süreçlerini de olumlu etkilediğini ifade etmiştir. Desforges ve Abouchaar (2003) aile desteğinin, ebeveyn-çocuk arası kaliteli bir ilişki kurulması adına önemli bir ölçüt olduğunu bildirmişlerdir. Bu

bağlamda yerli ve yabancı kaynakların araştırmanın bulgularını destekler nitelikte olduğu görülmüştür.

Öğretmenlerin motivasyonlarını olumlu yönde etkileyen diğer bir veli davranışı ise saygı olarak ifade edilmiştir. Öğretmenlik mesleğinin tarihi süreç boyunca sahip olduğu önemli kazanımlardan biri olarak kabul edilen saygı boyutu, katılımcıların görüşleri doğrultusunda öğretmen motivasyonu için de başat önem arz etmektedir. Öğretmen ile veli arasında yaşanabilecek olumsuz durumlarda dahi karşılıklı saygının korunması ve öğretmenlik kavramına duyulacak saygının motive edici yönlerinden söz edilmiştir. Elde edilen bulgular neticesinde saygı teması 3 alt kategori üzerinden incelenmiştir. Bunlar öğretmenin kişiliğine, öğretmenin uzmanlığına ve sınırlara saygı olarak isimlendirilmiştir.

Katılımcı ifadeleri doğrultusunda, öğretmenlerin motive olabilmeleri adına veliler tarafından kişiliklerine saygı duyulmasının gerekliliği vurgulanmıştır. Yaşanan sorunları öğrenciye aksettirmeden çözmek ya da öğrenci önünde öğretmenin aleyhinde söylemlerde bulunmamak; katılımcılar nezdinde saygı bildiren bir davranış olarak ifade edilmiştir. Araştırma sonucunda, uzun yıllar içerisinde öğretmenlik kavramının elde ettiği saygı kazanımı günümüzde de öğretmenin motive olması için gerekli bir değişken olarak tespit edilmiştir. Öğretmenlerin mesleki motivasyonlarının artması, özellikle ailelerin öğretmene saygı duymasına bu saygıyı öğrenciye aksettirmesine ve yaşanabilecek olası problemlerde bu saygı çerçevesinde davranmasına bağlıdır.

Saygı temasında karşılaşılan bir diğer kategori ise öğretmenin uzmanlığına saygıdır. Katılımcılar, öğretmen olmadan öne uzun süreli bir eğitim programına dâhil olduklarını, farklı sınavlardan geçtiklerini ve meslek içerisinde hatırı sayılır bir tecrübe edindiklerini dile getirmişlerdir. Bu değişkenler ışığında edindikleri mesleki uzmanlıklarına velilerin saygı duyması gerektiğinden söz etmişlerdir. Özellikle velilerin işlerine karışmasından memnun olmadıklarını dile getiren katılımcılar, profesyonel olduklarının bilincine varılması gerektiğini beyan etmişlerdir. Araştırma sonucunda, velilerin öğretmenlerin uzmanlıklarına saygı duymalarının bir gereklilik olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu gerekliliğin yerine getirilmesi ise beraberinde öğretmenlerde bir motivasyon artışı getirmektedir.

Saygı temasının son alt kategorisi olarak ise sınırlara saygı başlığı ele alınmıştır. Katılımcılar birer profesyonel olduklarını, belli sınırlarının olduğunu ve velilerin bu sınırlarına saygı duymalarının gerektiğini dile getirmişlerdir. Karşılaşılan olumsuz durumların

engellenmesi hatta hiç oluşmaması adına velilerin ve öğretmenlerin bu sınırlara çok dikkat etmelerinin gerekliliği ifade edilmiştir. Araştırma sonucunda, özel hayata müdahale, fiziksel temas, çalışmalara gereksiz müdahil olma gibi davranışların önceden tespit edilip ihlal edilmemesi halinde öğretmenlerin motive olacakları sonucuna ulaşılmıştır.

Alan yazın incelendiğinde elde edilen bulgularla yapılan araştırmaların paralellik gösterdiği tespit edilmektedir. Manolova Yalçın ve Nuryeva (2022) araştırmalarında, velilerin öğretmenlerle sürekli iletişim içinde olmalarının ve öğretmene saygı duymalarının gerekliliğini dile getirmişlerdir. Goodman (2009), öğretmene karşı saygılı olmanın okullarda en önemli erdem olduğunu ifade etmiştir. Külünkoğlu (2017), velilerin öğretmenlere karşı saygı düzeylerinin azalmasının öğretmen motivasyonunu olumsuz etkilediğine, kendilerine saygı duyulan öğretmenlerin görevlerini daha motive bir şekilde yerine getirdiklerine yönelik bulgular sunmuştur. Özdemir ve Orhan (2019) ise araştırmalarında, toplumda öğretmenlerin saygınlığının azalmakta olduğunu dile getirmiş, bakanlık düzeyinden başlamak üzere toplumsal seviyede ve özellikle veli ve öğrenci kanadında öğretmen saygınlığının artırılması adına çalışmalar yapılmasının gerekliliğini dile getirmişlerdir.

5.1.3. Öğretmen Motivasyonunu Olumsuz Etkileyen Veli Tutum ve Davranışlarına Yönelik Tartışma

Araştırmanın bu kısmında, öğretmen motivasyonunu olumsuz yönde etkileyen veli tutum ve davranışlarının tespit edilmesi adına katılımcılardan elde edilen bulgular ile alan yazında benzer araştırmalardan elde edilen sonuçlar karşılaştırılmıştır.

Katılımcıların ortaya koydukları görüşleri doğrultusunda, öğretmenlerin mesleki motivasyonlarının düşmesine sebep olan veli tutum ve davranışları belirlenmiştir. Belirlenen tutum ve davranışlar, toplamda altı tema altında kategorize edilmiş ve her bir temada bulunan bulgular alan yazında bulunan benzer araştırmalarla karşılaştırılarak tartışılmıştır.

Katılımcıların görüşleri doğrultusunda, öğretmenlerin motivasyonlarının düşmesine sebep olan ilk tema destek olmama olarak tespit edilmiştir. Katılımcı öğretmenlerin görüşlerine göre velilerin eğitim öğretim sürecinde belli faktörler üzerinden sürece destek olmadıkları görülmüş ve bu davranışların öğretmenlerin mesleki motivasyonlarını olumsuz yönde etkilediği tespit edilmiştir. Destek olmama teması katılımcı ifadeleri doğrultusunda dört alt kategori üzerinden incelenmiştir.

Katılımcılara göre öğretmenlerin motivasyonunu düşüren destek olmama temasının ilk alt boyutu velilerin akademik çalışmalara destek olmamasıdır. Öğretmenler, velilerin öğrencilerinin akademik hayatlarına çok ilgisiz davrandıklarını, üzerlerine düşen görevleri yerine getirmediğini, velilerin okulla iletişime geçmekten kaçındıklarını, çocukları hakkında öğretmenlerin görüş ve önerilerine başvurmadıklarını, eğitim öğretim sürecine yönelik ilgisizliğin çocuğun sınıfını bilmemeye kadar gidebildiğini ifade etmişlerdir. Katılımcılar bu durumlardan olumsuz etkilendiklerini, mesleği bırakmayı düşündüklerini, bu tarz ilgisizlikle karşılaştıkları zaman mesleklerinden soğuduklarını, çalışmalarının engellendiğini, üzüldüklerini ve bu durumun birçok problemi de beraberinde getirdiğini söylemişlerdir. Motivasyonlarının da düştüğünü dile getirmişlerdir. Araştırma sonucunda, velilerin okulda yürütülen akademik çalışmalara destek olmamalarının öğretmenlerin mesleki motivasyonlarını olumsuz yönde etkilediği sonucuna ulaşılmıştır.

Bir diğer alt boyut olarak velilerin öğrencinin sosyal ihtiyaçlarına destek olmaması gelmektedir. Katılımcılar öğrencinin sadece maddi ihtiyaçlarının olmadığını vurgulayarak, çocukların ailelerinden sosyal bir ilgi beklediklerini dile getirmişlerdir. Öğrencilerin bu beklentilerine ulaşamadıkları durumlarda ise öğretmenlerin de bu durumdan etkilendiğini ve mesleki motivasyonlarının dolayısıyla da performanslarının düştüğünü söylemektedirler. Sosyal ilgisizliğe maruz kalan çocukların eğitime yönelik çabalamaktan vazgeçtiğini ve akademik süreçlerin de bu durumdan olumsuz etkilendiğini ifade etmişlerdir. Araştırma sonucunda, öğrencilerin sosyal ihtiyaçlarının da giderilmesinin gerekliliği tespit edilmiş olup velilerin bu ihtiyaçları gidermemeleri halinde öğretmenlerde motivasyon düşüşü yaşanacağı sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmanın katılımcıları, öğrencilerin eğitim öğretim süreci içerisinde farklı maddi ihtiyaçlarının olduğunu belirtmişlerdir. Katılımcılar velilerinin öğrencilerin bu tarz ihtiyaçlarına karşı destek olmadıklarını ve bu durumdan çocukların mağdur olduğunu dile getirmişlerdir. Katılımcılar, velilerin öğrencilerinin defter, kitap, çanta ya da okul kıyafeti gibi ihtiyaçlarına destek olmadıklarını; çocukların yırtılmış ya da yıpranmış kıyafet ve çanta ile okula geldiğinden söz etmiştir. Bunun yanında bazı katılımcılar ekonomik durumları yeterli olmasına rağmen velilerin bu ilgisizliği gösterdiğini ve kendileri ile iletişime geçtikleri zaman bu gereksinimlerin karşılanmasını okuldan beklediklerini dile getirmektedir. Öğrencilerin yaşadıkları mağduriyetin kendileri tarafından telafi edildiğini ifade eden öğretmenler, velilerin ilgisizliği karşısında kendilerinin de mağdur olduklarını söylemişlerdir. Yaşadıkları

mağduriyetin ise mesleki motivasyonlarını olumsuz etkilediğinden söz etmişlerdir. Araştırma sonucunda, her ne kadar ülkemize eğitim ücretsiz olsa da öğrencilerin bir takım maddi ihtiyaçlarının her zaman devam ettiği ve bu ihtiyaçların öğrenci velileri tarafından temin edilmesinin gerekli olduğu görülmüştür. Bu maddi ihtiyaçlara özellikle velilerin maddi durumu yeterli olmasına rağmen destek olunmadığını görmek ise öğretmenlerin motivasyonlarını düşürmektedir.

Katılımcıların ifadesi doğrultusunda, öğretmen motivasyonunu düşüren bir diğer alt boyut, velilerin disiplin sürecinde ilgisiz tavır takınması olarak belirlenmiştir. Öğrencilerin birtakım sorunlar yaşadıklarını ya da öğrencilerin olumsuz davranışları sebebiyle eğitim-öğretim sürecinin sekteye uğradığını dile getiren katılımcılar; karşılaşılan bu sorunların çözümü için veli ile iletişime geçildiğinde velilerin ilgisizliği ile karşılaştıklarını ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin ifadelerine göre veliler çocuklarının yaşadığı sorunların okul tarafından çözülmesini istemekle birlikte bu sürece dâhil olmayı yük olarak görmektedir. Bu durum öğretmenlerin sorunları çözmeleri için daha çok emek ve zaman harcamasına neden olmakla birlikte öğretmenin motivasyonunu da düşürmektedir. Araştırma sonucunda, disiplin sürecinin sağlıklı bir şekilde yürütülmesi ve istenmeyen davranışların ortadan kaldırılması adına öğretmen kadar velinin de etkili katılımının gerekliliği tespit edilmiştir. Velilerin sürece katılmaktan imtina etmeleri halinde ise yükün tamamen öğretmenin omuzlarına binmesi üzerine mesleki motivasyonda düşüş olacağı sonucu çıkartılmıştır.

İlgisizlik konusunda son başlık ise velilerin öğrencileri ile nasıl ilgileneceklerini bilmemeleri olarak karşımıza çıkmaktadır. Katılımcılar, velilerin çocukları ile kaliteli zaman geçirmediğini, ahlaki açıdan gerekli bilgilendirmeyi yapmadığını, çocuğun yaşadığı bir problem ile yüzleşmekten kaçındıklarını dile getirmiştir. Katılımcılar, velilerin çocukla ilgilenme konusunda bilgisiz olduğunu; çocuğu başıboş bırakıp, teknoloji bağımlılığına kapılmasına göz yumduklarını ve bunu ilgilenme olarak gördüklerini dile getirmiştir. Bu ilgisizliğin çocuğun günlük hayatını etkilediği gibi akademik hayatını da etkilediğini savunan katılımcılar, süreç sonunda kendilerinin de yıprandığını dile getirmişlerdir.

Alan yazında benzer konularda yapılan araştırmaların büyük çoğunluğu da bu bulgular destekler niteliktedir. Araştırmacıların elde ettikleri bulgulara göre, öğretmenlerin en çok etkilendiği veli tutum ve davranışı olarak destek olmama teması ile karşılaşılmaktadır. Konu ile alakalı araştırma yürüten Ünal vd. (2010) araştırmalarında; öğrenci velilerinin bir kısmının çocuklarının eğitim öğretimlerine yönelik bilinçsiz ve ilgisiz olduklarını, bunun sonucu olarak

ise çocukların neyin iyi neyin kötü ayırđına varamadđını ifade etmiştir. Tagay ve akar (2017) araştırmalarında, velilerin ilgisiz oldukları ve öğretmenlerin velileri okula getirme konusunda problem yaşadıklarına yönelik bulgular elde edilmiştir. Ayrıca velilerin destek olmaması yüzünden öğrencilerin başıboş kaldıkları ve madde kullanımına kadar yanlış davranışları edindikleri yine bulgularda rastlanan ifadelerdendir. Haşıloğlu vd. (2020) tarafından yürütölen araştırma da benzer bulguları ortaya koymaktadır. Araştırma esnasında göröşölen öğretmenler velilerin genelinin ilgisiz olduklarına yönelik bilgi sunmuşlardır. Velilerin ilgisiz tavırlarının öğrencinin eğitimden kopmasına sebebiyet verdiğinin de altı çizilmiştir. Karataş ve Kınalıoğlu (2018), köy okullarında görev yapan öğretmenler üzerinden yürüttükleri çalışmalarında da benzer sonuçlar elde etmiştir. Araştırma bulgularına göre velilerin destek olmamasının, öğretmenlerin güdülenmesini zayıflatan etmenlerden birisi olarak tespit edilmiştir. Dağlı ve Han (2017) yaptıkları araştırmalarında, velilerin eğitim sürecine destek olmamasına değinen sorunlar tespit edilmiş ve bu sorunlara çözüm önerileri sunulmuştur. Alan yazında yapılan yabancı araştırmalar incelendiğinde de benzer sonuçların ortaya koyulduğu görölmüştür.

Crozier ve Davies (2007) tarafından İngiltere'nin kuzeydoğusundaki okullarda eğitim alan Bangladeşli ve Pakistanlı veliler üzerinden yürütölen “Ebeveynlere ulaşmak zor mu yoksa okullara ulaşmak mı zor?” adlı çalışmada da benzer bulgular elde edilmiştir. Araştırmacılar bazı ebeveynlerin eğitime karşı kayıtsız olduğunu ve çocukların okulda ne yaptıklarına yönelik çok az şey bildiklerini dile getirmişlerdir. Matejevic ve Jovanovic (2014) tarafından yürütölen araştırma da ebeveynlik tarzları ile ergenlerin akademik başarısı arasındaki korelasyonu incelemiş ve ilgisiz ebeveynlerin çocuklarının yaşadıkları problemlere değinmişlerdir.

Araştırma sürecinde elde edilen bulgular ışığında öğretmenlerin mesleki motivasyonlarının düşmesine sebep olan veli tutum ve davranışları hakkında oluşturduğumuz ikinci tema ise güvensizliktir. Katılımcılar, bazı velilerin kendilerine güvenmediklerini belirtmiş ve bu güvensizliğin farklı sorunlara yol açabildiğini dile getirmişlerdir. Velilerin öğretmenlere güvenmemeleri sebebiyle ortaya çıkan sorunların ise mesleki motivasyonlarını düşödüğünü beyan etmişlerdir. Araştırma sürecinde güven teması dört alt kategori üzerinden incelenmiştir. Bunlar; şikâyet ve suçlamalar, velilerde görölen benim çocuğum yapmaz algısı, velilerin öğretmenlerin uzmanlığına güvenmemesi ve velilerin öğretmenlere inanmaması olarak tespit edilmiştir.

Katılımcıların ifadelerine göre, güven temasında öğretmen motivasyonunu olumsuz olarak etkileyen ilk kategori asılsız şikâyet ve suçlamalar olarak belirlenmiştir. Katılımcı öğretmenler, motivasyonlarını en çok düşüren faktörlerin başında asılsız şikâyetlerin geldiğini dile getirmiştir. Velilerin kendi çocuklarının suçlu olabileceğini düşünmediklerini ve sorunu her zaman okulda gördüklerini dile getiren katılımcılar, karşılaştıkları şikâyetler sonrasında mesleklerinden soğuduklarını ifade etmişlerdir. Katılımcıların sorun yaşadığı bir başka durum ise velilerin nüfuzlu tanıdıkları vasıtasıyla yüksek makamlara şikâyette bulunmaları olarak tespit edilmiştir. Bu durumdan da mustarip olduklarını dile getiren öğretmenler; çocuk hakkında şikâyetlerini ezile büzüle anlattıklarını ve sürekli velilerin şikâyet etmesinden ve savunma verecek olmaktan çekindiklerini ifade etmişlerdir. Araştırma sonucunda, asılsız şikâyet ve suçlamalarla karşı karşıya kalan bir öğretmenin mesleki motivasyonunun düştüğü tespit edilmiş olup şikâyet ve suçlamalar neticesinde, öğretmenlerin mesleklerinden soğuduğu sonucu çıkartılmıştır.

Öğretmenlerin mesleki motivasyonlarının düşmesine sebep olan diğer bir faktör olarak velilerin kendilerinin ya da öğrencilerin hatalı davranışlarını kabul etmemelerinden kaynaklanan benim çocuğum yapmaz algısının geldiği görülmektedir. Katılımcılar, herkes gibi velilerin de hata yapabileceğini ve bunun normal olduğunu belirtmekle birlikte bazı velilerin bu hatalarını kabul etmek istememelerinin kendilerini olumsuz etkilediğini dile getirmişlerdir. Ayrıca hatalarını kabul etmeyen velilerle sorun çözüm sürecinde yol alırken zorlandıklarını ifade etmişlerdir. Katılımcılara göre velilerde sıklıkla görülen “benim çocuğum yapmaz” anlayışı bu sorunun temelinde yatan sebep olarak kabul edilmektedir. Katılımcılar, sorun çözme sürecinde alttan aldıkları zaman bazı velilerin haddini aştığını dile getirirken, bu tarz velilerin sorunu ortadan kaldırmaktan ziyade öğretmeni suçlayarak vicdan rahatlattığını savunmuşlardır. Bu tarz yaklaşımların ise motivasyonlarını düşürdüğünü dile getirmişler ve bu tarz tutumların kendilerini mesleklerine yönelik isteksizleştirdiğini savunmuşlardır. Araştırma sonucunda, velilerin sahip olduğu çocuğum yapmaz algısı ve hataları görmekten kaçınma davranışının öğretmenlerin mesleki motivasyonlarını olumsuz yönde etkilediği tespit edilmiştir.

Katılımcılara göre bazı veliler öğrencilerin gelişimsel dönemleri hakkında yeterli bilgiye sahip değildir. Bununla beraber velilerin, öğretmenlerin konu hakkında uzman bireyler olduğunu kabul etmek istemedikleri de belirtilmiştir. Özellikle ortaokul döneminde ergenlik dönemi ile karşılaşılan sorunların çözümü için velilerle işbirliğine gitmelerinin gerekliliğini

dile getiren katılımcılar, velilerin bu dönem hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıkları için sorunlar yaşadıklarından söz etmişlerdir. Çocuktaki değişimi göz ardı ederek okulu suçlayan velilerle karşılaştıklarını dile getiren katılımcılar, bu tarz davranışlarla karşılaştıktan sonra motivasyonlarının düştüğünü ifade etmiştir. Araştırma sonucunda; bazı velilerin, öğretmenlerin gelişim dönemleri konusunda uzman olduğunu kabul etmemesi ve öğrencide meydana gelen değişimleri göz ardı etmesi sonucunda problemler yaşanmaktadır. Yaşanan bu problemler ise öğretmenlerin motivasyonlarında düşüşe sebep olmaktadır.

Bazı katılımcılar ise velilerinin öğrencilerin yetenek ve becerisinin farkında olmadığından şikâyet etmiştir. Öğretmenlerin bu yetenek ve becerileri keşfettiklerinde ise onlara inanmamayı tercih etmektedirler. Elde edilen görüşler doğrultusunda özellikle sanatsal alanlara yatkınlığı olan öğrencilerin becerilerinin veliler tarafından görülmediği ya da yok sayıldığından söz edilmiştir. Bu tarz öğrencilerin akademik branşlara yönlendirilmesi ile öğrencinin sorun yaşayabileceği gibi bu durumu veliye aksettirdikleri zaman kendilerinin de veli ile problem yaşadıklarını belirtmişlerdir.

Alan yazın incelendiğinde yukarıda ifade edilen alt kategorilerdeki durumları pekiştiren bulgularla karşılaşılmaktadır. Karakütük ve Özdoğan Özbal (2019) tarafından yapılan araştırmada, velilerin öğretmene yönelik “*sen benim çocuğuma karışamazsın, sadece dersini anlat yeter*” şeklinde ifadeler kullandığı ve öğrencinin hatalarını görmezden geldiklerini ifade eden bulgularla karşılaşılmıştır. Kapan (2018) ailelerin içgüdüsel olarak ortaya koydukları “benim çocuğum yapmaz” anlayışının çok kolay çözülebilecek sorunları büyüttüğünü dile getirmiştir. Ada ve Çetin (2002), öğrenci hatalarının görmezden gelinmemesi gerektiğini, öğrencinin güvenli bir ortamda hataları ile öğrenme fırsatı yakalaması gerektiğini ifade etmiştir. Leymann (1996) tarafından yürütülen “İş Yerinde Mobbingin İçeriği Ve Gelişimi” adlı araştırmada, asılsız şikâyetlerin çalışanda öz yeterlilik kaygısı, öz güven problemleri, endişe ve stres bozuklukları gibi sorunları beraberinde getirdiği ifade edilmiştir. Zapf (1999) ise yöneticilerin şikâyetleri sorgulamadan doğru kabul etmelerinin çalışanda olumsuz sonuçları ortaya çıkarttığını ifade etmiştir. Araştırmacı şikâyetlerden bir zaman sonrasında çalışanın işini yapamaz hale geldiğinden söz etmiştir. Türk ve Kıröglü (2018) araştırmalarında; öğretmenlerin velilerin şikâyetlerinden çekindikleri, velilerin en ufak bir olayda şikâyetçi oldukları, özellikle Bimer ve Cimer gibi platformların velileri şikâyet konusunda cesaretlendirdiği bulgularına ulaşılmıştır. Eski vd. (2019) Bimer ve Cimer üzerinden yapılan şikâyetler üzerine yaptıkları araştırma neticesinde, okullarda yaşanan

problemlerin veli tarafından incelenmeden, sorgulanmadan hemen şikâyet edildiği vurgulanmıştır. Bu şikâyetlerin, hem öğrenciyi hem öğretmeni hem de eğitim camiasındaki diğer paydaşları sıkıntıya soktuğu ifade edilmiştir. Külünkoğlu da (2017) benzer bulguları ortaya koyan bir araştırma yürütmüştür. “Ortaokul Öğretmenlerinin Öğretmene Saygı Değerine İlişkin Görüşleri” adı ile yürütülen araştırmada, gerçeği yansıtmayan ve abartılı şikâyetlerin öğretmenleri güç durumda bıraktığından bahsedilmiş ve sınıf içi otoritelerinin sarsıldığı bulgularına ulaşılmıştır.

Katılımcıların ifadeleri doğrultusunda belirlenen ve öğretmen motivasyonunu düşüren veli tutum ve davranışlarından olan diğer bir tema da saygısızlık tespit edilmiştir. Velilerin öğretmenlere karşı sergiledikleri saygısızlık içeren davranışlara yönelik bulgular bu başlık altında gruplandırılmıştır. Saygısızlık teması altı alt kategori altında incelenmiştir. Bunlar, olumsuz sözel tepkiler, hakaret, fiziksel şiddet, önyargı, mesleki uzmanlığa saygısızlık ve özel hayata saygısızlık olarak tespit edilmiştir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin görüşlerine göre, öğretmenler velilerin olumsuz sözel tepkileri ile karşılaşmaktadır. Velilerin hesap sorma tavrı ile aşağılayan ve tersleyen ifadelerinin olduğu tespit edilmiştir. Bu tarz davranışların öğretmenler üzerinde olumsuz etkileri olduğu ifade edilmiştir. Katılımcıların görüşlerine göre velilerin olumsuz sözel tepkileri öğretmenlerin mesleki saygılarını zedelemekte, öğretmenleri üzmemekte ve mesleki motivasyonlarını düşürmektedir. Araştırma sonucunda, öğretmenlerin kendilerine yöneltilen aşağılama ya da hesap sorma şeklindeki olumsuz sözel tepkilerden etkilendikleri ve bu davranışlar sonucunda mesleki motivasyonlarının düştüğü sonucu elde edilmiştir.

Katılımcıların ifadeleri doğrultusunda bazı veliler ise olumsuz sözel tepkileri bir basamak ileri götürerek öğretmenlere hakarete bulunmaktadır. Katılımcıların verdikleri ifadeler doğrultusunda, velilerin yaşadıkları problemlerde öğretmene hakaret etmekten kaçınmadıkları ortaya koyulmuştur. Karşılaştıkları hakaretler sonrasında çok etkilendiklerini dile getiren katılımcılar, mesleki motivasyonlarının, performanslarının, günlük hayatlarının hatta aile yaşantılarının bile olumsuz yönde etkilendiğinden söz etmişlerdir. Araştırma sonucunda, öğretmenlerin olumsuz anlamda en çok etkilendikleri davranışlardan birisi de hakaret olmaktadır. Veli tarafından hakaret içerikli bir tepki ile karşılandıktan sonra öğretmenlerin motivasyonları ve performansları düşmektedir.

Katılımcıların ifadeleri doğrultusunda, bazı velilerin yaşadıkları problemlerde olayı şiddete varan seviyelere taşıdıkları bilgisi alınmıştır. Bazı velilerin öğretmenlere şiddet uygulayacak kadar ileri gittikleri hatta bu şiddet eyleminin silah çekmeye kadar gittiği ifadeleri öğretmenlerden edinilmiştir. Bu tarz şiddet vakaları ile karşılaştıklarında ise olumsuz etkilendiklerini, motivasyonlarının düştüğünü dile getirmişlerdir. Araştırma sonucunda, öğretmenlere uygulanan fiziksel şiddetin her ne amaçla olursa olsun kabul edilemeyeceği ve bu uygunsuz davranışların öğretmenlerin mesleki motivasyonlarında önemli ölçüde bir düşüşe sebep olacağı tespit edilmiştir.

Katılımcıların şikâyetçi olduğu diğer bir veli tutum ve davranışı ise velilerin öğretmenlere yönelik ön yargıda bulunmalarıdır. Araştırmaya katılan öğretmenler velilerin kendileri ile görüşmeden kesin öğretmen suçludur, kesin ihmal vardır gibi ön yargılara sahip olduklarını ve bu durumun problemin çözümü sürecinde karşılaştıkları en önemli engellerden birisi olduğunu ifade etmişlerdir. Bazı velilerin evde okul ve öğretmen açısından sürekli olumsuz yorumlarda bulunmasının, okulu bir düşmanmış gibi göstermelerinin ve öğretmenleri sürekli bir öğrenciyi kayırıyor şeklinde anlatmalarının motivasyonlarını düşürdüğünden bahsetmişlerdir. Araştırma sonucunda, toplumu etkileyen birtakım menfur hadiselerin veliler tarafından genele yayıldığı ve yapılan bir hata sebebiyle tüm öğretmenlerin aynı olumsuzluğu yapabileceğine yönelik yanlış bir algı edinilmektedir. Bu yanlış algılar ise öğretmenleri derinden etkilemekte ve görevlerini yerine getirmelerini zorlaştırmaktadır.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin görüşleri incelendiğinde, mesleki motivasyonlarının düşmesine sebep olan diğer bir veli davranışı ise velilerin öğretmenlerin mesleki uzmanlıklarına saygısızlık yapması olarak tespit edilmiştir. Araştırma sürecinde görüş bildiren katılımcılar, ders içi uygulamalardan verilen notlara ya da ders içerisinde kullanılan ekipmanlardan öğretmenin öğrenciye yaklaşım metoduna kadar birçok farklı sebepten velilerin işlerine müdahale ettiklerini dile getirmişler ve bu durumu saygısızlık olarak addetmişlerdir. Bazı katılımcılar velilerin açık direktiflerine maruz kaldıklarını ifade etmekte ve bu durumdan çok etkilendiklerini dile getirmektedir. Öğretmenler, veliler işlerine karıştıkları zaman motivasyonlarının düştüğünü, kendilerini kötü hissettiklerini ve kendilerini yetersiz hissettiklerini ifade etmişlerdir. Araştırma sonucunda, öğretmenlerin mesleklerinde birer uzman olduğunun bazen veliler tarafından unutulduğu ya da göz ardı edildiği tespit edilmiştir. Bu davranışların ise öğretmenlerin motivasyonları üzerinde olumsuz etkiye sahip olduğu çıkarılmıştır.

Katılımcılar, özellikle covid-19 pandemi süreci ile birlikte eğitim-öğretim süreci için vazgeçilmez hâline gelen sosyal mesajlaşma platformlarının; veli-öğretmen iletişimine yönelik sorunları da beraberinde getirdiğini dile getirmişlerdir. Velilerin sosyal platformlarda daha rahat ifadeler kullandıklarını ve mesai saati mefhumuna uymayan vakitlerde mesaj attıklarını belirtmişlerdir. Bu durumun başta kendilerini yordüğünü dile getiren katılımcılar, bu tarz davranışların öğretmenlerde ailevi sorunları dahi tetikleyebildiğini ve sonuçta öğretmenin motivasyonunun olumsuz etkilendiğini dile getirmişlerdir. Araştırma sonucunda, bazı velilerin öğretmenlerin özel hayatlarına saygı duymadıklarını ve bu durumun öğretmenlerin mesleki motivasyonlarını düşürdüğü sonucu elde edilmiştir.

Alan yazında yapılan araştırmalardan elde edilen bulgular da bu araştırmanın bulguları ile paraleldir. Ünal vd. (2010) tarafından yapılan araştırmada, öğretmenlerin velilerden işlerine müdahale etmemelerine yönelik beklenti geliştirdiklerine yönelik bulgular bulunmaktadır. Erdoğan ve Demirkasımoğlu (2010) da velinin eğitime katılımının önemli olduğunu ancak öğretmenin işine müdahale etmelerinin hoş olmadığını dile getiren bulgulara ulaşmıştır. Yıldız (2020) araştırmasında benzer bulgulara ulaşmıştır. Araştırmasında velilerin öğretmene müdahale etmeyip arka planda olmasının gerekliliği vurgulanmıştır. Aküzüm ve Oral (2015) tarafından yapılan araştırma, velilerin öğretmenlere yönelik şiddet içeren davranışlar içerisinde oldukları hakkında bulguları ortaya koymuştur. Ayrıca Nielsen ve Einarsen (2012) tarafından yapılan araştırma, şiddete maruz kalan öğretmenlerin ruhsal sorunlar yaşadığı, travma sonrası stres bozukluğu yaşadığı, tükenmişlik sendromu yaşadığı, işten ayrılmaya yönelik düşüncelere sahip oldukları, iş doyumlarının düşük olduğu ve örgütsel bağlılıklarının düştüğüne yönelik bulgular sunmuştur. Goldstein ve Conoley (1997) “hırpalanmış öğretmen sendromu” adı ile tanımadıkları psikolojik etkiyi; şiddete uğrayan öğretmende görülen baş ağrısı, yüksek tansiyon ve stres gibi psikolojik etmenler ile ifade etmiştir. Bulut ve Gürkan (2022) da öğretmene yönelik şiddet faaliyetlerinden söz etmiş ve yaşanan bu olumsuz duruma karşı çözüm önerileri sunmuşlardır. Yavuzer (2011) araştırmasında şiddet ve tehdit olaylarının öğretmen raporlarından edinilen bilgiler doğrultusunda okullarda çok fazla yaşandığından söz edilmiştir. Atmaca ve Öntaş (2014) “Velilerin Öğretmenlere Uyguladığı Şiddete Yönelik Nitel Bir Araştırma” adı ile ortaya koydukları araştırmalarında; öğretmenlere yönelik veli şiddeti üzerine incelemeler gerçekleştirilmiş ve şiddet içerikli davranışların öğretmenlerin mesleki ve sosyal hayatları üzerinde oluşturduğu olumsuz etkiden söz edilmiştir. Gündüz (2015) tarafından yapılan araştırmada; şiddet davranışlarının sadece veli tarafından ortaya konulmadığı ayrıca

öğrencilerin de öğretmenlere şiddet uygulayabildiği bu durumun silahla yaralamaya kadar gidebileceğine yönelik bulgulardan söz edilmiştir. Ayrıca Reddy vd. (2018) “Ölçüm ve Araştırma Yoluyla Eğitimcilere Yönelik Şiddeti Ele Almak” adlı araştırmalarında, eğitimcilere yönelik şiddetin, politika yapıcılar ve fon sağlayıcılar tarafından büyük ölçüde göz ardı edilen, üzerinde yeterince çalışılmamış önemli bir olgu olduğu ifade edilmiştir. Longobardi vd. (2019) ise “Öğretmenlere Yönelik Öğrenci Şiddeti Yaygınlığı” adlı araştırmalarında; öğretmene yönelik şiddeti araştırma ve uygulama sürecinde dikkat edilmesi gereken bir halk sağlığı sorunu olarak tanımlamıştır. Özdoğru (2021) “Covid-19 Salgınında Okul Müdürlerinin Okul Yönetiminde Karşılaştıkları Sorunlar ve Bu Sorunlarla Başa Çıkma Stratejileri” adlı araştırmayı yürütmüş ve iletişim sorunları olarak velilerin iletişim araçlarını kullanamaması ile sosyal medya dezenformasyonundan söz etmiştir.

Araştırmaya dâhil olan katılımcıların ifadeleri doğrultusunda, öğretmenlerin motivasyonlarını düşüren diğer bir tema ise takdir etmeme olarak tespit edilmiştir. Katılımcılar veliler tarafından takdir edildikleri zaman motivasyonlarının arttığını belirtmekle birlikte bunun tam tersi olarak takdir edilmedikleri zamanlarda da motivasyonlarının düştüğünü ifade etmişlerdir. Katılımcılara göre bazı veliler sadece çocukları ile ilgili olumsuz bir durum yaşandığında öğretmenle iletişime geçmeyi tercih etmektedir. Katılımcılar, velilerin olumsuz durumlarda ya da şikâyet edecekleri zaman iletişime geçmeyi tercih ettiklerini fakat öğretmeni olumlu bir gelişme sonrasında takdir etmekten kaçındıklarını ifade etmiştir. Bu durumun öğretmenleri tükenmişliğe ittiğini belirten katılımcılar, hataları kadar başarılarının da görülmesini istemektedir.

Takdir etmeme konusunda bir diğer görüş ise özellikle sosyal branşlarda görev yapan katılımcıların görüşleri doğrultusunda ortaya çıkmıştır. Beden eğitimi, görsel sanatlar, teknoloji tasarım ya da müzik gibi branşlara veliler tarafından değer verilmediği ifade edilmiştir. Velilerin sadece sınavlarda karşılaştıkları akademik branşlarla ilgilendikleri ve çocuklarının sosyal gelişimlerini arka planda bıraktıkları bildirilmiştir. Ayrıca derse değer vermedikleri gibi öğretmenlerin çabalarını da takdir etmediklerine yönelik görüşler sunulmuştur. Branşlarının veliler tarafından önemsenmediğinin ayrımına varan öğretmenlerde ise motivasyon düşüşleri olduğu beyan edilmiştir. Araştırma sonucunda, öğretmenlerin motivasyonlarında takdir edilme değişkeninin önemli bir etken olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Takdir edilen öğretmenlerin motive oldukları takdir edilmeyen öğretmenlerin ise mesleki motivasyonlarının düştüğü sonucu elde edilmiştir.

Bu tema hakkında alan yazında yapılan araştırmalar incelenmiş ve benzer sonuçlar gözlenmiştir. Aslanargun'a (2007) göre velilerin okulun amaçlarını tam olarak bilmediği belirtilmiş ve okulun yararına inanmadıkları gibi okulu ve öğretmenle kurulan iletişimi nemsemediklerine yönelik bulgular edinilmiştir. Arslan ve Arı (2021) tarafından yapılan araştırma da benzer bulgulara yer vermiştir. Araştırmada velilerin okuldan verilen ödevleri önemsemedikleri bunun doğrultusunda öğrencilerin de gerekli değeri vermediklerine yönelik bulgular edinilmiştir. Anılan vd. (2015) tarafından yapılan araştırmaya göre de velilerin öğretmenlere değer vermediklerine yönelik bulgular edinilmiştir. Bu durumun özellikle kırsal alanda daha belirgin olduğunu ifade eden araştırma öğretmenlerin bu konu hakkında çeşitli sıkıntılar yaşadığına da değinmiştir. Turan vd. (2012) okul müdürlerinin kendi görevlerine ilişkin bakış açılarını incelemiş ve karşılaşılan sorunların bazılarının altında velilerin eğitimi nemsememesinin bulunduğunu dile getirmiştir. Ada vd. (2014) ğretmen motivasyonunun etkenlerini araştırmış ve öğretmenlerin motivasyonunu düşüren etmenlerden birini de velinin eğitimi ve öğrencinin başarısını önemsememesi olduğunu dile getirmişlerdir.

Katılımcı görüşleri doğrultusunda ortaya konan bir diğer tema ise bilinçsizliktir. Velilerin eğitim ğretim süreci hakkında yeterli bilgiye sahip olmadığı katılımcılar tarafından tespit edilmiştir. Katılımcılara göre bazı veliler sürekli değişim içinde olan eğitim süreci hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıkları gibi okulu ve ğretmeni kendi öğrencilik zamanlarında yaşanan olaylara göre değerlendirmektedir. Özellikle ortaöğretime geçiş sürecine yönelik serzenişlerini dile getiren öğretmenler, velilerin sınav ve tercih süreçlerine yönelik bilgilerinin çok düşük olduğunu ve bu durumun gereksiz iş yüklerini arttırdığını ifade etmiştir. Araştırma sonucunda, velilerin bilinsizliğinin ğretmen motivasyonunu düşüren bir etken olduğu tespit edilmiştir. Bahsi geçen bilinçsizliğin ise temel sebebinin, ğretmen ve veliler arasında sağlıklı bir iletişim sürecinin olmamasından kaynaklandığı sonucuna ulaşılmıştır.

Öğretmenlerin mesleki motivasyonlarını olumsuz yönde etkileyen veli tutum ve davranışları hakkında elde edilen son tema ise yetersizlik temasıdır. Katılımcılar, bazı velilerin eğitim ğretim süreci içerisinde beklenen yetkinliğe sahip olmadığını ve bu durumun öğrencileri de kendilerini de olumsuz yönde etkilediğini dile getirmişlerdir. Velilerin eğitim eksiklikleri, sosyal yetersizlikleri, sürece yönelik bilgisizlikleri ya da ocuk ile iletişim konusunda yetersiz kalmaları öğretmenlerin motivasyonlarını düşürmektedir.

Alan yazında yapılan araştırmalar incelendiğinde velilerin bilinçsizlikleri, yetersizlikleri ve velilere yönelik yapılan eğitim çalışmalarına dair bulgularla karşılaşılmaktadır. Elde edilen bulgular, araştırmanın bulguları ile de paralellik göstermektedir. Ay ve Şahan (2018) tarafından yapılan çalışmaya göre velilere yönelik ebeveyn eğitimleri ile velilerin öğretmenle olan işbirliğinin arttığı ve velilerin problem çözme süreçlerinde değişiklik gözlemlendiğine dair bulgulara yer verilmiştir. Üstünoğlu (1991) ise araştırmasında ailelerin belli konularda eğitilmesi gerektiğini savunmuş ve bu eğitimlerin ailelerin çocuk gelişimi ve eğitimi konusunda bilgilendirilmesini sağlamak ile çocuklarını tanımak gibi amaçlarının olduğunu ifade etmiştir. Bolat (2012) ise ailelerin anne babalık becerileri, çocuk gelişimi gibi konularda eksikliklerinin olabileceğini ve bu durumun belli eğitimlerle giderileceğini belirtmiştir.

5.2. Sonuç

Bu bölümde yürütölen araştırmadan elde edilen veriler ışığında ulaşılan sonuçlar açıklanmaktadır.

- A. Veli tutum ve davranışları öğretmen motivasyonu üzerinde etkilidir. Öğretmenler velilerin kendilerine karşı sergiledikleri davranışlar ve takındıkları tutumlardan olumlu ve olumsuz yönde etkilenmektedir. Öğretmenlerin motivasyonlarını olumlu ya da olumsuz etkileyen tutum ve davranışlar aynı olmakla birlikte davranışların sergilenmesi halinde olumlu sergilenmemesi halinde ise olumsuz etki yaratmaktadır. Öğretmenler daha çok davranışların sergilenmemesinden kaynaklanan olumsuz etkileri yaşamaktadır.
- B. Öğretmenler veli tutum ve davranışlarından daha çok olumsuz yönde etkilenmektedir. Elde edilen bulgular veli tutum ve davranışlarının öğretmen motivasyonu üzerindeki olumsuz etkilerinin olumlu etkilerinden daha fazla olduğunu göstermektedir.
- C. Öğretmenlerin motivasyonlarını yükselten altı adet veli tutum ve davranışı tespit edilmiştir. Bunlar takdir, öğrenci ile ilgilenme, bilinçli veli, güven, destek ve saygı olarak isimlendirilmiştir.
- D. Öğretmenler, kendilerinin söylediklerini dinleyen, destekleyen, evde öğrencinin başarısı için çaba harcayan, kendilerine saygı duyan veli davranışlarıyla motive olmaktadır.

- E. Öğretmenlerin motivasyonlarını düşüren veli tutum ve davranışları; destek olmama, güvensizlik, saygısızlık, takdir etmeme, bilinçsizlik ve yetersizliktir.
- F. Öğretmenler; kendilerine saygı duymayan, mesleklerinde uzman olduklarını görmezden gelen, yaptıkları işe değer vermeyen, öğrencisinin başarısı ve kişilik gelişimi için çaba göstermeyen ve çocuğunun eğitsel süreçleri hakkında bilgi sahibi olmayan veli davranışlarıyla motivasyon düşüşü yaşamaktadır.
- G. Öğretmen motivasyonunu olumlu etkileyen veli tutum ve davranışlarında katılımcıların yaşlarına göre değişiklik gözlenmektedir. Mesleğin henüz başlarında olan öğretmenler takdir edilme, öğrenci ile ilgilenme, velilerin bilinçlenmesi davranışlarından motive olurken; 15-20 yıl ve üzeri kıdeme sahip öğretmenler ise güven, saygı ve destek davranışlarından motive olmaktadır. Bu da yeni öğretmenlerin süreci daha profesyonel olarak gördüklerini, ileri yaşlardaki öğretmenlerin ise sürece daha duygusal baktıklarını göstermektedir.
- H. Öğretmenler öğrenci velisi olduklarında kendi öğrenci velilerini daha iyi anlamakta, sergilenen tutum ve davranışlara yönelik velilerle empati kurabilmektedirler. Bu durum öğretmenlerin veli tutum ve davranışlarından olumsuz etkilenmesini azaltmaktadır.
- İ. Schlechty'nin metaforik yaklaşımlarına göre öğretmenlerin beklentileri, öğrenen organizasyon olarak okul metaforuna yönelik veli davranışlarını içermektedir. Fakat karşılaştıkları veli tutum ve davranışları daha çok hapisane olarak okul metaforu ile ilişkilendirilmiştir.

5.3. Öneriler

Bu bölümde elde edilen sonuçlar üzerinden uygulayıcılara ve araştırmacılara yönelik öneriler bulunmaktadır.

5.3.1. Uygulayıcılara Öneriler

- A. Öğrenci velileri eğitim sürecini belli kalıplar altında ilerleyen standart bir süreç olarak görmemeli, öğretmenin motivasyonunun öğrencinin eğitiminde de etkin rol oynayacağını bilincinde olmalıdır. Bu sebeple velilere belli seviyelerde eğitimler verilmeli ve öğretmen veli arasındaki bağ bu eğitimlerle güçlendirilmelidir. Bu eğitimler eğitim öğretim süreci, sınav sistemleri, bir üst

eğitim kurumuna geçiş ve tercih sureci, öğrencilerin gelişimsel sureleri ve psikolojik durumları konularında yapılabilir.

- B. Eğitim ğretim sureci ğretmen-veli arasında, sadece okul ortamında yrtlen akademik faaliyetlerle sınırlı kalmamalıdır. Veli ve ğretmen arasında oluşturulacak sosyal bağlar; birbirlerini daha iyi anlamalarına, olumsuz sureleri daha verimli ve kolay çözmelerine ayrıca yardımcı olacaktır.
- C. Öğretmenlere belli aralıklarla psikolojik destek verilebilir. Bu sayede motivasyon dřklđđ, tükenmişlik, meslekten soğuma gibi olumsuz sonuçların önüne geçilmiş olur.

5.3.2. Araştırmacılara neriler

- A. Bu araştırmanın çalışma grubu Konya ili Karatay ilçe merkezinde görev resmi ortaokul ve imam hatip ortaokullarında görev yapmakta olan öğretmenlerden seçilmiştir. Resmi okulların yanında özel okullarda görev yapan öğretmenlerin motivasyonları üzerine veli tutum ve davranışlarının etkisi araştırılabilir.
- B. Katılımcılar Konya ya da Türkiye geneline yayılarak daha kapsamlı bir çalışma yürütülebilir.
- C. Ayrıca araştırma grubu sadece öğretmenlerle sınırlı kalmayarak okul idarecilerinin de mesleki motivasyonları üzerinde veli tutum ve davranışlarının etkileri araştırılabilir.
- D. Veri toplama aracı olarak “Odak Grup Görüşmesi” tekniği kullanılabilir.
- E. Araştırma nitel araştırma yöntemi ile yapılmıştır. Karma desen kullanılarak da yapılabilir.

KAYNAKLAR

- Acartürk, E. (2022). Öğretmen veli iletişimi. <https://okul.com.tr/aileler-icin/makaleleri/ogretmen-veli-iletisimi-77>
- Ada, Ş. Akan, D., Ayık, A., Yıldırım, İ. ve Yalçın, S. (2014). Öğretmenlerin motivasyon etkenleri. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* , 17 (3) , 151-166.
- Adams, K. S. ve Christenson, S. L. (2000). Trust and the family–school relationship examination of parent–teacher differences in elementary and secondary grades. *Journal of school psychology*, 38(5), 477-497.
- Aküzüm, C. ve Oral, B. (2015). Yönetici ve öğretmen görüşleri açısından okullarda görülen en yaygın şiddet olayları, nedenleri ve çözüm önerileri. *EKEV Akademi Dergisi*, 19(61), 1-30.
- Aktamış, H., Ünal, G. ve Ergin, Ö. (2008). Öğrencilerin fene yönelik tutumlarına ailelerinin etkisi. *Aile ve Toplum Dergisi*, 4(14), 39-48.
- Altun, S. A. (2009). İlköğretim öğrencilerinin akademik başarısızlıklarına ilişkin veli, öğretmen ve öğrenci görüşlerinin incelenmesi. *İlköğretim Online*, 8(2), 567-586.
- Anıl, D. (2009). Uluslararası öğrenci başarılarını değerlendirme programı (PISA)'nda Türkiye'deki öğrencilerin fen bilimleri başarılarını etkileyen faktörler. *Eğitim ve Bilim*, 34(152), 87-100.
- Anılan, H., Kılıç, Z., ve Demir, Z. M. (2015). Kırsal alanda öğretmen olmak: sınıf öğretmenlerinin bakış açısı. *Electronic Turkish Studies*, 10(11).
- Argon, T. ve Kıyıcı, C.(2012). İlköğretim kurumlarında ailelerin eğitim sürecine katılımlarına yönelik öğretmen görüşleri, *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19, 80-95.
- Arslan, K. ve Arı, A. G. (2021) Covid-19 (koronavirüs) pandemisinde gerçekleştirilen çevrim içi eğitime yönelik öğretmen görüşleri. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim TEKE Dergisi*, 10(4), 1598-1617.
- Aslan, N. ve Cansever, B. A. (2007). Okuldaki sosyal etkinliklere katılımı ebeveyn çocuk etkileşimi kültürlerarası bir karşılaştırma. *Ege Eğitim Dergisi*, 8(1), 113-130.
- Aslanargun, E.(2007).Okul - aile işbirliği ve öğrenci başarısı üzerine bir tarama çalışması, *Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 18: 119-135.
- Ataınal, A. (2000). Öğretmenlik mesleğine giriş veya nasıl bir insan?. 20 Mayıs Eğitim, Kültür ve Sosyal Dayanışma Vakfı.
- Atmaca, T. ve Öntaş, T. (2014). Velilerin öğretmenlere uyguladığı şiddete yönelik nitel bir araştırma. *AJELI-Anatolian Journal of Educational Leadership and Instruction*, 2(1), 47-62.

- Ay, Işık, A. (2016). *Okulların örgütsel öğrenme düzeyleri ile öğretmenlerin akademik iyimserlikleri arasındaki ilişki* [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uşak.
- Ay, F. ve Şahan, G. (2015). Aile eğitimi kurslarının yetişkin eğitimi bağlamında etkililiğinin değerlendirilmesi. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(1), 66-86.
- Aydın, İ. (2005). Okul çevre ilişkileri. Y. Özden (Ed.). *Eğitim ve okul yöneticiliği el kitabı*. (s. 161-185). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Aydoğan, Y. (2006). Ev ortamının çocuk gelişimine göre düzenlenmesi. *Aile ve Toplum Dergisi*, 3(10), 27-33.
- Aytaçlı, B. (2012). Durum çalışmasına ayrıntılı bir bakış. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3(1), 1-9.
- Baltacı, A. (2019). Nitel araştırma süreci: Nitel bir araştırma nasıl yapılır?. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(2), 368-388.
- Barge, J. K. ve Loges, W. E. (2003) Parent, student and teacher perceptions of parental involvement. *Journal of Applied Communication Research*, 31(2), 140-163.
- Barutçugil, İ. (2004). *Organizasyonlarda duyguların yönetimi*. (2. Baskı). İstanbul: Kariyer Yayıncılık.
- Bendixsen, S., ve Danielsen, H. (2020). Great expectations: migrant parents and parent-school cooperation in Norway. *Comparative education*, 56(3), 349-364.
- Bentley, T. (2006). *Takımınızın Yeteneklerini Geliştirmede İnsanları Motive Etme*, (Çev. Onur Yıldırım). Hayat Yayınları.
- Binicioğlu, G. (2010). *İlköğretimde okul-aile-iletişim etkinlikleri: öğretmen ve veli görüşleri*, [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Anadolu Üniversitesi.
- Bishay, A. (1996). Teacher motivation and job satisfaction: a study employing the experience sampling method. *Journal of Under Graduate Sciences*, 3:147-154.
- Bolat, Ö. (2012). *Veli ile öğretmen ilişkisi nasıl olmalıdır?*. <http://ozgurbolat.com.tr/veli-ile-ogretmen-iliskisi-nasil-olmalidir/>
- Bulut, S. ve Gürkan, E. (2022). Öğretmene yönelik şiddet. *Yaşam Becerileri Psikoloji Dergisi*, 6(11), 77-92.
- Buza, V., ve Hysa, M. (2020). School-family cooperation through different forms of communication in schools during the Covid-19 pandemic. *Thesis*, 9(2), 55-80.
- Can, B. (2009). *İlköğretim programının uygulanması sürecine velilerin katılımları ve okula ilişkin tutumları*. [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi], Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Carver, C. S. ve Scheier, M. F. (2002). The hopeful optimist. *Psychological Inquiry*, 13(4), 288-290.

- Cemaloğlu, N. ve Şahin, D. E. (2007). Öğretmenlerin mesleki tükenmişlik düzeylerinin farklı değişkenlere göre incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 15(2), 463-484.
- Connelly, L. M. (2016). Trustworthiness in qualitative research. *Medsurg Nursing*, 25(6), 435.
- Crozier, G. ve Davies, J. (2007). Hard to reach parents or hard to reach schools? A discussion of home—school relations, with particular reference to Bangladeshi and Pakistani parents. *British educational research journal*, 33(3), 295-313.
- Çalık, C. (2007). Okul-çevre ilişkisinin okul geliştirmedeki rolü: kavramsal bir çözümleme. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 27(3), 123-139.
- Çayak, S. ve Ergi, D. Y. (2015). Öğretmen-veli işbirliği ile ilkökul öğrencilerinin sınıf içindeki istenmeyen davranışları arasındaki ilişki. *Eğitim ve insani bilimler dergisi: Teori ve uygulama*, (11), 59-77.
- Çelenk, S. (2003). Okul-aile işbirliği ile okuduğunu anlama arasındaki ilişki, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24, 3-39.
- Çelik, N. (2005). *Okul-aile ilişkilerinde yaşanan sorunlar*, [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi], Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Çoban, D. ve Demirtaş, H. (2011). Okulların akademik iyimserlik düzeyi ile öğretmenlerin örgütsel bağlılığı arasındaki ilişki. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 3(3), 317-348.
- Dam, H. (2008). Öğrencinin okul başarısında aile faktörü. *Hitit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 7(14), 75-99.
- De Jesus, S. N. ve Conboy, J. (2001). A stress management course to prevent teacher distress, *The International Journal of Educational Management* 15, 131-137.
- Demir, R. (2021). *Liderlik ve motivasyon*. İstanbul Üniversitesi Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi, https://cdn-acikogretim.istanbul.edu.tr/auzefcontent/21_22_Guz/liderlik_ve_motivasyon/1/index.html.
- Deniz, Ü. ve Erdener, M. A. (2016). Öğretmenlerin iş motivasyonlarını etkileyen etmenler. *Sosyal bilimlerde stratejik araştırmalar (ss. 29-41)*. Saarbrücken, Germany: Lap Lambert Academic Publishing.
- Desforjes, C. ve Abouchaar, A. (2003). *The impact of parental involvement, parental support and family education on pupil achievement and adjustment: A literature review* (Vol. 433). London: DfES.
- Deslandes, R. ve Rousseau, N. (2007). Congruence between teachers' and parents' role construction and expectations about their involvement in homework. *International Journal about Parents in Education*, 1(0), 108-116.
- Dörnyei, Z. ve Ushioda, E. (2011). *Teaching and researching motivation* (2nd ed.). New York, NY: Longman

- DuFour, R. (2004). Schools as Learning Communities, *Educational Leadership*, 61 (8), 6.
- Duru, S. ve ögmen, S. (2017). İlkokul öğretmen-veli ve öğrencilerinin ev ödevlerine yönelik görüşleri. *Eurasian Journal of Educational Research Congress*.
- Epstein, J. L. ve Becker, H. J. (1982). Teachers' reported practices of parent involvement: Problems and possibilities. *The elementary school journal*, 83(2), 103-113.
- Erdaş, Y. (2009). *Denizli il merkezinde çalışan ilköğretim öğretmenlerinin örgütsel bağlılık düzeyleri* [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Denizli: Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Erdoğan, A. ve Gezgin, G. (2021). İlkokul öğretmenlerinin yeni nesil veli profili ile karşılaştıkları iletişim sorunları. *Turan: Stratejik Arastirmalar Merkezi*, 13(51), 187-192.
- Erdoğan, Ç. ve Demirkasımoğlu, N. (2010). Ailelerin eğitim sürecine katılımına ilişkin öğretmen ve yönetici görüşleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 16 (3). 399-431
- Erdoğan, Ö. ve Uçukoğlu, H. (2011). İlköğretim okulu öğrencilerinin anne-baba tutumu algıları ile atılganlık ve olumsuz değerlendirilmekten korkma düzeyleri arasındaki ilişkiler. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 19(1),51-72.
- Eren, E. (1989). *Yönetim psikolojisi*. İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi İşletme İktisadi Enstitüsü Yayınları, 1989.
- Eren, E. (1993). *Örgütsel davranış ve yönetim psikolojisi*, (1. Baskı). İstanbul, Beta Yayınevi.
- Eren, E. (2004). *Örgütsel davranış ve yönetim psikolojisi*, (8. Baskı). İstanbul, Beta Yayınevi.
- Eren, E. (1998). *Örgütsel davranış ve örgüt psikolojisi*, (5. Baskı). Beta yayınları, İstanbul, 1998.
- Erkan, Z.(2002), *Ergenlerin sosyal kaygı düzeyleri, ana-baba tutumları ve ailede görülen risk faktörleri üzerine bir çalışma* [Yayınlanmamış doktora tezi]. Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Ermiş, A. (2022). *Okul kültürü ile öğretmenlerin akademik iyimserlik düzeyleri arasındaki ilişki* [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Karabük Üniversitesi Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı.
- Eski N., Özben, D. İ. ve Günbayı, İ. (2019). BİMER ve CİMER'e gelen şikayetler ile ilgili maarif müfettişlerinin, ilçe milli eğitim müdürlerinin ve şube müdürlerinin görüşleri: bir durum çalışması. *Çağdaş Yönetim Bilimleri Dergisi*, 6(2), 163-182.
- Fahy, P.F., Wu, H.C. ve Hoy, W.K. (2010), "Individual academic optimism of teachers: a new concept and its measure", in Hoy, W.K. and DiPaola, M. (Eds), *Analyzing School Contexts: Influences of Principals and Teachers in the Service of Students, Information Age*, Greenwich, CT, pp. 209-27.

- Flores, S. (2016). *Parental involvement strategies for student achievement success in elementary school as recommended by parents and experts* [Doctoral dissertation, University of La Verne].
- Garcia, J. N. (2014). Teacher and parent beliefs and expectations of parental involvement and how it relates to student academic achievement. *Texas State University*.
- Golafshani, N. (2003). Understanding reliability and validity in qualitative research. *The qualitative report*, 8(4), 597-607.
- Goldstein, A.P ve Conoley, J.C. (1997). *School violence intervention: A practical handbook*. The Guilford Press: New York, NY.
- Gökçe, E. (2000). İlköğretimde okul aile işbirliğinin geliştirilmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(7), 204-209.
- Gözükara, A. K. (2021). *Öğretmen motivasyonuna yönelik literatürün sistematik bir incelemesi* [Yüksek Lisans Tezi]. Yeditepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Gredler, M. E. (2009). Hiding in plain sight: The stages of mastery/self-regulation in Vygotsky's cultural-historical theory. *Educational Psychologist*, 44(1), 1-19.
- Güçray, S. (2001). *Yaşam Becerileri*, (1. Basım). Adana, Baki Kitabevi.
- Gümüşeli, A. İ. (2004). Aile katılımı ve öğrenci başarısı. *Özel Okullar Birliği Bülteni*. 2(6): 14-17.
- Güney, S. (2000). *Davranış Bilimleri*, (2. Baskı). Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- Güney, S. (2011). *Örgütsel Davranış*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Gündüz, M. (2015). İlk ve orta öğretimde uygulanan şiddet olaylarına öğretmen aday öğrencilerin anlatılarından bakmak. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 42(42), 261-276.
- Gürşimşek, I. (2003). Okul öncesi eğitime aile katılımı ve psikososyal gelişim. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 3(1), 125-144.
- Hafizi, A. ve Papa, M. (2012). Improving the quality of education by strengthening the cooperation between schools and families. *Problems of Education in the 21st Century*, 42, 38.
- Han, B. ve Dağlı, A. (2017). Okul müdürlerinin görüşlerine göre Diyarbakır ili eğitim sorunları ve çözüm önerileri. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, (32), 892-904.
- Haşiloğlu, M. A., Durak, S. ve Arslan, A. (2020). Covid-19 uzaktan eğitim sürecinde fen bilimleri şube rehber öğretmenlerinin gözünden öğretmen, öğrenci ve velilerin değerlendirilmesi. *Uluslararası Eğitim Bilim ve Teknoloji Dergisi*, 6(3), 214-239.
- Hatipoğlu, A. ve Kavas, E. (2016). Veli yaklaşımlarının öğretmen performansına etkisi. *İnsan ve Toplum Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 5 (4);1012-1034.

- Hauser, L. (2014). Work motivation in organizational behavior. *Economics, Management, and Financial Markets*, 9(4), 239-247.
- İpek, C. (2011) Velilerin okul tutumu ve eğitime katılım düzeyleri ile aileye bağlı bazı faktörlerin ilköğretim öğrencilerinin seviye belirleme sınavları (SBS) üzerindeki etkisi. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 1(2), 69-79.
- Jesus, S.N. and Lens W.(2005). An integrated model forth study of teacher motivation, applied psychology. *An İnter National Review*, 54(1), 119-134.
- Kandır, A. (2001). Çocuk gelişiminde okul öncesi eğitim kurumlarının yeri ve önemi. *Milli Eğitim Dergisi*, 151(1), 102-104.
- Karadağ, R. (2012). Türkçe öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları ve öğretmenlik mesleğini tercih nedenleri. *e-Journal of New World Sciences Academy*, 7 (2), 44-66.
- Karakütük, K. ve Özbal, E. (2019). Eğitim yöneticilerinin yaşadıkları sorunlar ile sorun çözmeye kullandıkları teknikler, *Milli Eğitim Dergisi* 48 (223), 33-60.
- Karaman, M., Acar, A., Kılıç, O., Buluş, U. ve Erdoğan, Ö. (2013). Sakarya ilinde görev yapan öğretmenlerin gözüyle “öğretmenlik mesleğinin statüsü ve saygınlığı. VI. Ulusal Lisansüstü Eğitim Sempozyumu, 104.
- Karataş, A. ve Kınalıoğlu, İ. H. (2018). Köy okullarında çalışan sınıf öğretmenlerinin sorunları. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(3), 207-220.
- Kaya, S. (2012). *İlköğretim 1. kademe öğrenci velilerinin okuldan beklentileri ve beklentilerinin karşılanma düzeyi* [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kıvrak, Z. ve Yıldırım, K. (2020). Öğretmenlerin gözünden ilkokul birinci sınıf öğrencilerin okuma yazma becerilerini öğrenme süreçlerine ailelerin katılımı. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 8(2), 447-468.
- Koçel, T. (1995). *İşletme Yöneticiliği*, İstanbul, Beta Yayınevi.
- Koçel, T. (2005). *İşletme Yöneticiliği*, (9. Baskı), Beta Yayınları, Yay. No: 1382, İstanbul.
- Konca, A. S. ve Dikmenli, Y. (2021). Okul öncesi öğretmenlerin iş doyumunu ve veli yaklaşımları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22 (3), 2005-2035.
- Konur, Deniz Yaşar (2006). *İşyerlerinde motivasyon teorileri ve uygulamalarına ilişkin bir araştırma* [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Kotaman, H., (2008). Türk ana babalarının çocuklarının eğitim öğretimlerine katılım düzeyleri, *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi XXI* (1), 135-149
- Kouzes, J. ve Posner, B. (1995). *The leadership challenge*. CA: Jossey Bass Inc

- Kumcağız, H. ve Demir, Y. (2015). Öğrencilerin anne baba tutumlarını algılama biçimleri ve şiddete eğilimleri, *International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 10(2), 221-234
- Külünkoğlu, T. (2017). Ortaokul öğretmenlerinin öğretmene saygı değerine ilişkin görüşleri. *Asya Studies*, 1(1), 11-22.
- Lerikkanen, M. K., Kikas, E., Pakarinen, E., Poikonen, P. L. ve Nurmi, J. E. (2013). Mothers' trust toward teachers in relation to teaching practices. *Early Childhood Research Quarterly*, 28(1), 153-165.
- Leymann, H. (1996). The content and development of mobbing at work. *European Journal of Work and Organizational Psychology*, 5(2), 165-184.
- Lincoln, Y. S. ve Guba, E. G. (1985). *Naturalistic inquiry*. sage.
- Lindberg, E. N. (2017). Aile katılımı: bir kavramsal ve durumsal analiz çalışması. *Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi*, (13), 51-72
- Longobardi, C., Badenes-Ribera, L., Fabris, M. A., Martinez, A. ve McMahan, S. D. (2019). Prevalence of student violence against teachers: A meta-analysis. *Psychology of Violence*, 9(6), 596.
- MacPherson, K. ve Carter, C. (2009). Academic optimism: the possible benefits over current discipline policies. *Journal of Cross-Disciplinary Perspectives in Education*, 2(1), 59-69.
- Matejevic, M., Jovanovic, D. ve Jovanovic, M. (2014). Parenting style, involvement of parents in school activities and adolescents' academic achievement. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 128, 288-293.
- MEB, Ölçme Değerlendirme ve Sınav Hizmetleri Genel Müdürlüğü (2016). *Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı: PISA 2015 Değerlendirme Raporu*. U. E. Taş, Ö. Arıcı, H.B. Ozarkan, B. Özgürlük (Haz.). Ankara.
- MEB. (2007). İlköğretim 1-5. Sınıflar Program Tanıtım Kitapçığı.
- MEB. (2009). *MEB 2009 Bütçe Raporu*. Ankara, Milli Eğitim Bakanlığı, Strateji Geliştirme Dairesi Başkanlığı.
- Metlilo, E. ve Yıldırım, B. (2021). Öğretmen ve veli görüşlerine göre ailelerin eğitime katılımı. *İZÜ Eğitim Dergisi*, 3(5), 40-58
- Michaelowa, K. (2002). Teacher job satisfaction, student achievement, and the cost of primary education in Francophone Sub-Saharan Africa (No. 188). HWWA Discussion Paper.
- Nazlı, K. , Özer, N. ve Şad, S. N. (2022). Veli toplantılarının süreç ve sonuçlarına ilişkin bir olgubilim çalışması. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* , 23 (2) , 703-728 .
- Nielsen, M.B., ve Einarsen, S. (2012). Outcomes of exposure to workplace bullying: A meta-analytic review. *Work ve Stress*, 26, 309-332.

- Oktay, A. (1993). Okul ortamı ve veli öğretmen ilişkisinin okul başarısına etkisi. *Yaşadıkça Eğitim Dergisi*, 30: 15-20.
- Onaran, O. (1981). *Çalışma Yaşamında Güdülenme Kuramları*. Ankara: Ankara Üniversitesi Siyasal bilimler Fakültesi, Sevinç Matbaası, Yayın No.470.
- Öncü, E. ve Güven, Ö. (2011). Ana-babaların çocuklarının beden eğitimi dersine katılımına yönelik tutumları. *Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi*, 2 (2) , 28-37.
- Örgün, S. K. (2000). *Anne baba tutumları ile 8. Sınıf öğrencilerinin benlik saygıları ve atılganlıkları arasındaki ilişki* [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Özdel, C. B. (2009). *Meslek lisesi öğrencilerinin mesleki yönelimlerine etki eden faktörler: Küçükçekmece İlçesi örneği* [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Özdoğru, M. (2021). Covid-19 salgınında okul müdürlerinin okul yönetiminde karşılaştıkları sorunlar ve bu sorunlarla başa çıkma stratejileri. *Medeniyet Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 5(1), 1-14.
- Özdoğru, M. (2021). İlkokullarda öğretmen-veli ilişkisinde yaşanan sorunlara ilişkin öğretmen görüşleri. *Uluslararası Temel Eğitim Çalışmaları Dergisi*, 2(1), 68-76.
- Özgan, H. ve Aydın, Z. (2010). Okul-aile işbirliğine ilişkin yönetici öğretmen ve veli görüşleri. *e-Journal of New World Sciences Academy Education Sciences*, 1C0192, 5(3), 1169-1175.
- Özmen, F. ve Kolay, Y. (2004). Öğrenci Ailelerinin okuldaki çocuklarının eğitimiyle ilgilenme durumları. *Gazi Üniversitesi*, 12.
- Öztekin, A. (2005). *Yönetim Bilimi*, Siyasal Kitabevi, Ankara.
- Öztürk, E. ve Uzunkol, E. (2013). İlkokul Öğretmeni Motivasyon Ölçeğinin Psikometrik Özellikleri/The Psychometric Properties Of The Primary School Teacher Motivation Scale. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 9(4), 421-435.
- Pancu, D. C. ve Bocoş, M. (2016). Strategies for Improving School–Family Cooperation in the Romanian Primary Educational System. *The European Proceedings of Social ve Behavioural Sciences EpSBS, XVIII*, 481-486.
- Pithers, R. T. ve Fogarty, G. J. (1995). Occupational stress among vocational teachers'. *British Journal of Educational Psychology*, 65, 3-14.
- Polovina, N. ve Stanišić, J. (2007). A study on family-school cooperation based on an analysis of school documentation. *Zbornik Instituta za pedagoška istraživanja*, 39(1), 115-133.
- Reddy, L. A., Espelage, D. L., Anderman, E. M., Kanrich, J. B., ve McMahan, S. D. (2018). Addressing violence against educators through measurement and research. *Aggression and violent behavior*, 42, 9-28.

- Sabuncuoğlu ,Z. ve Tüz, M. (1998). *Örgütsel Psikoloji*, Alfa Kitabevi,1998.
- Sağbaş, N. Ö. ve Özkan, C. (2022). Veli ile yaşanan çatışmanın öğretmen performansına etkisine ilişkin öğretmen görüşleri. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*, 12(1), 414-433.
- Salı G., Akkol, M. L. ve Oğuz, V. (2013). Okul öncesi öğretmenlerinin müzik etkinliklerinde yaşadığı sorunlar, *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 15(2), 79-101.
- Santiago, R. T., Garbacz, S. A., Beattie, T., ve Moore, C. L. (2016). Parent-teacher relationships in elementary school: An examination of parent-teacher trust. *Psychology in the Schools*, 53(10), 1003-1017.
- Saruhan, N. (1996). *Ankara il merkezinde lise son sınıfa devam eden öğrencilerin atılganlıkları ile anne-baba tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Schlechty, P. C. (2009). *Leading for learning: How to transform schools into learning organizations*. John Wiley ve Sons.
- Seligman, M. E. P. (2002). *Positive psychology, positive prevention, and positive therapy*. In C. R. Snyder and S. J. Lopez (Eds.), *Handbook of positive psychology* (pp. 3–9). New York: Oxford University Press.
- Subaşı, M. ve Okumuş, K. (2017). Bir araştırma yöntemi olarak durum çalışması. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21(2), 419-426.
- Sürgevil, O. (2006). *Çalışma hayatında tükenmişlik sendromu tükenmişlikle mücadele teknikleri*. Ankara: Nobel Yayınları
- Şahin, A. (2004). Yönetim kuramları ve motivasyon ilişkisi, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (11), 523-547.
- Şahin, İ. (2013). Öğretmenlerin iş doyumu düzeyleri. *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(1), 142-167.
- Tagay, Ö. ve Çakar, F. S. (2017). Okullarda yürütülen psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerine ilişkin okul psikolojik danışmanlarının görüşleri. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(3), 1168-1186.
- Terzi, A.R. ve Kurt, T. (2004). İlköğretim Okulu Müdürlerinin Yöneticilik Davranışlarının Öğretmenlerin Örgütsel Bağlılığına Etkisi. *Milli Eğitim*. (166), 98-112.
- Torun, A. (1995). *Tükenmişlik, aile yapısı ve sosyal destek ilişkileri üzerine bir inceleme* [Yayınlanmamış doktora tezi]. İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Turan, S., Yıldırım, N. ve Aydoğdu, E. (2012). Okul müdürlerinin kendi görevlerine ilişkin bakış açıları. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 2(3), 63-76.

- Turner, S. ve Lapan, R. T. (2002). Career self-efficacy and perceptions of parent support in adolescent career development. *The Career Development Quarterly*, 51(1), 44-55.
- Tümkiye, S. (2017). Velilerin okulda eğitime katılım türlerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 26(2), 83-95
- Tümkiye, S., Ve Yeşiloğlu, F. (2021). İlkokul eğitiminde aile katılımına ve engellerine ilişkin öğretmen ve veli görüşleri. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 30(3), 155-169.
- Türk, H. ve Kıroğlu, K. (2018). Ailelerin sınıf öğretmenlerine uyguladığı mobbing davranışları. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(4), 2357-2389.
- Türkel, A. (1999). *Globalleşen Dünyanın Lider Yöneticilerine*. (1. Basım). İstanbul: Türkmen Kitabevi.
- Ulutaş, P. (2017). *Öğretmenlerin bakış açısından öğretmenlik mesleğinin statüsü* [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- UNESCO (2006). *Teacher motivation, compensation and working conditions*. Guidebook for Planning Education Emergencies and Reconstruction. International Institute For Educational Planning, Chapter 16, Paris.
- UNESCO. (2015). *Teacher policy development guide: Summary*. Paris: UNESCO.
- Ünal, A., Çelik, M. Ve Yıldırım, A. (2010). İlköğretim okulu müdür ve öğretmenlerinin velilere ilişkin algılarının analizi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (23) , 261-272.
- Ünsar, A. S., İnan, A. ve Yürük, P. (2010). Çalışma hayatında motivasyon ve kişiyi motive eden faktörler: bir alan araştırması. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(1), 248-262.
- Üstünoğlu, Ü. (1991).Okulöncesi Dönemdeki Aile Eğitiminde Benimsenebilecek Farklı Yaklaşımlar. *Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4 (1-2), 121-133.
- Xiaoyang, Y. I. N., Sidhu, G. K. ve Veloo, P. K. (2018). Parents' perspectives On School And Family Cooperation In Primary Schools: A Case Study In China. *The Turkish Online Journal of Design, Art and Communication, special edition*, 1263-1269.
- Yalçın, S. (2016). Okul yöneticilerinin motivasyonlarını etkileyen unsurlar. *Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(2), 905-922.
- Yapıcı, M. ve Yapıcı, G. (2003). İlköğretim öğretmenlerinin karşılaştığı sorunlar. *Üniversite ve Toplum*, 3(3).
- Yavuz, C. ve Karadeniz, B. C. (2009). Sınıf öğretmenlerinin motivasyonunun iş tatmini üzerine etkisi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2(9), 507-519.
- Yavuzer, H. (1993). *Ana-baba ve çocuk ailede çocuk eğitimi*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

- Yavuzer, Y. (2011). Okullarda saldırganlık/şiddet: okul ve öğretmenle ilgili risk faktörleri ve önleme stratejileri. *Milli Eğitim Dergisi*, 41(192), 43-61.
- Yaylacı, A. F. (1999). *İlköğretim okullarında ailenin okula katılımı: Ankara ili örneği* [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Yazıcı, H. (2009). Öğretmenlik mesleği, motivasyon kaynakları ve temel tutumlar: Kuramsal bir bakış. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 17 (1), 33-46.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin yayıncılık.
- Yıldız, V. A. (2020). İlkokulda Çalışan Öğretmenlerin Eğitime Dair Beklentileri. *Uluslararası Temel Eğitim Çalışmaları Dergisi*, 1(1), 10-21.
- Yılmaz, A. ve Yılmaz, S. (2022). Veli yaklaşımlarının öğretmenlerin mesleki yeterlilik algısı ve tükenmişlik düzeyleri arasındaki ilişki. *Avrupa Bilim ve Teknoloji Dergisi, Ejosat Special Issue 2022 (ICAENS-1)*, 720-723.
- Yılmaz, E. ve Kurşun, A. T. (2015). Okul kültürü ile akademik iyimserlik arasındaki ilişki. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 35, 46 -69.
- Yin, R. K. (2003). *Case Study Research Design and Methods* (3. Baskı). London: Sage Publications.
- Yüzgeç, M. E. (2008). *İlköğretim kurumlarının 4. ve 5. sınıfında öğrencileri bulunan velilerin, yönetici ve öğretmenlerden beklentileri* [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Zapf, D. (1999). Organisational, work group related and personal causes of mobbing/bullying at work. *International Journal of Manpower*, 20(1/2), 70-85.

EKLER

Ek 1. Görüşme Onam Formu

Öğretmen Motivasyonunu Etkileyen Veli Tutum ve Davranışlarının Tespitine İlişkin Görüşme Formu

Görüşme Tarihi:

Görüşme Yeri:

Görüşme Başlangıç ve Bitiş Saatleri:

Değerli Öğretmenim;

Bu form, “Öğretmen Motivasyonunu Etkileyen Veli Tutum ve Davranışları” konulu yapılan yüksek lisans tezine veri toplamak amacıyla hazırlanmıştır. Yukarıda ismi belirtilen araştırmaya katkı sağlayarak, daha sağlıklı bir eğitim sürecine sahip olmayı, daha verimli bir veli-öğretmen ilişkisini oluşturmayı, karşılaşılan olumsuz tutum ve davranışları en aza indirmeyi ve bunların yanında bilimsel literatüre de katkı sağlamayı amaçlamaktayız. Görüşme sırasında paylaşacağınız bilgiler sadece bilimsel çalışmamıza veri olacak şekilde kullanılacaktır. Özel bilgileriniz hiçbir üçüncü şahıs ve kurum ile paylaşılmayacaktır. Cevaplarınız, ses kaydı yöntemi ile kaydedilecektir. Yapılacak kayıtların gizlilik ve güvenliği araştırmacının teminatındadır. Bilimsel literatüre katkı sağlamak amacıyla objektif cevaplar vermenizi temenni ederiz. Şimdiden teşekkürler.

Yasin Nuri GÖLEZLİOĞLU

Necmettin Erbakan Üniversitesi

Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Eğitim Yönetimi Bölümü

Yüksek Lisans Öğrencisi

Danışman: Prof. Dr. Ali ÜNAL

Katılımcıların Demografik Bilgileri

1. Cinsiyet Erkek Kadın
2. Branşı:
3. Kıdem yılı:.....
4. Mezuniyet Durumu: Lisans Yüksek Lisans Doktora
5. Kurum Türü: Ortaokul İmam Hatip Ortaokulu
6. Velilerin sosyoekonomik Durumu: Düşük Orta Yüksek
7. Katılımcının Öğrenci Velisi Olma Durumu: Evet Hayır

Görüşme Soruları

1. Öğrenci velilerinin size karşı tutum ve davranışlarının öğretmenlik motivasyonunuz üzerine bir etkisi var mıdır? Varsa nasıl etkilemektedir?
2. Sizin motivasyonunuzu olumlu etkileyen veli tutum ve davranışları nelerdir?
3. Sizin motivasyonunuzu olumsuz etkileyen veli tutum ve davranışları nelerdir?

Ek 2: Araştırma İzni

T.C.
KONYA VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-83688308-605.99-45674768
Konu : Araştırma İzni
(Yasin Nuri GÖLEZLİOĞLU)

15.03.2022

NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı)

- İlgi : a) Millî Eğitim Bakanlığının (Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü) 21.01.2020 tarihli ve 2020/2 sayılı Genelgesi.
b) 08/03/2022 tarihli ve E-48178250-300-164326 sayılı yazınız.
c) 14/03/2022 tarihli Araştırma İzinleri Değerlendirme Komisyonu Tutanağı.

Üniversiteniz Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Yönetimi Bilim Dalı Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi Yasin Nuri GÖLEZLİOĞLU'nun "Öğretmen Motivasyonunu Etkileyen Veli Tutum ve Davranışları" konulu araştırmasını uygulama talebi incelenmiştir.

Araştırmanın, Karatay ilçesinde bulunan ekli listede adı yazılı ortaokullarda görevli öğretmenlere öğretimi aksatmamak ve ilgi (a) Genelgede belirtilen açıklamalara uyulması kaydıyla gerçekleştirilmesi ilgi (c) komisyon tutanağı ile uygun görülmektedir. Müdürlüğümüze bağlı eğitim kurumlarındaki çalışmaların 2021-2022 eğitim öğretim yılı içerisinde tamamlanması zorunludur. Araştırma kapsamında yürütülecek çalışmaların 2021-2022 eğitim öğretim yılında tamamlanmaması durumunda Müdürlüğümüzden tekrar izin alınması gerekmektedir.

Araştırmada Müdürlüğümüz tarafından onaylanarak gönderilen veri toplama araçlarının kullanılması, elde edilecek kişisel verilerin gizliliği hususuna dikkat edilmesi ve araştırma sonucunun çalışma bitiminden itibaren 30 gün içerisinde elektronik ortamda istatistik42@meb.gov.tr e-posta adresine ve bir adet kitapçık olarak Müdürlüğümüze gönderilmesi gerekmektedir.

Arz ederim.

Mustafa KURT
Müdür a.
Müdür Yardımcısı

Ek 3: Katılımcı Onam Formu

NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER BİLİMSEL ARAŞTIRMALAR ETİK KURULU
GÖNÜLLÜ KATILIMCI ONAY FORMU
(Katılımcı Bilgisi Olmadan Doldurulmalıdır)

Sizi Yasin Nuri GÖLEZLİOĞLU tarafından yürütülen “ Öğretmen Motivasyonunu Etkileyen Veli Tutum ve Davranışları” başlıklı araştırmaya davet ediyoruz. Bu araştırmanın amacı öğretmenlerin motivasyonları üzerinde veli davranışlarının etkilerini tespit etmektir. Araştırmada sizden tahminen 30 dakika ayırmanız istenmektedir.

Bu çalışmaya katılmak tamamen GÖNÜLLÜLÜK esasına dayanmaktadır.

Çalışmanın amacına ulaşması için sizden beklenen, bütün sorulara, kimsenin baskısı veya telkini altında olmadan, size en uygun gelen cevapları içtenlikle vermenizdir. Bu formu okuyup onaylamanız, araştırmaya katılmayı kabul ettiğiniz anlamına gelecektir. Ancak, çalışmaya katılmama veya katıldıktan sonra herhangi bir anda çalışmayı bırakma hakkına da sahipsiniz.

Bu çalışmadan elde edilecek bilgiler tamamen araştırma amacı ile kullanılacak olup **KİŞİSEL BİLGİLERİNİZ GİZLİ TUTULACAKTIR**; ancak verileriniz yayın amacı ile kullanılabilir.

Eğer araştırmanın amacı ile ilgili verilen bu bilgiler dışında, şimdi veya sonra daha fazla bilgiye ihtiyaç duyarsanız, araştırmacıya şimdi sorabilir veya aşağıdaki iletişim bilgilerinden ulaşabilirsiniz.

Yardımcı Araştırmacı/Sorumlu Araştırmacı Tarafından Doldurulacak	
Katılımcının kişisel bilgilerinin gizli tutulacağını, katılımcının çalışma kapsamında sağlayacağı tüm verilerin etik kurallara göre işleneceğini ve bu etik kuralların ihlali durumunda, ortaya çıkacak tüm sorumluluğu kabul ettiğimi beyan ederim.	
Unvanı, Adı-Soyadı:	Yasin Nuri GÖLEZLİOĞLU
Tarih:	20.01.2022
İmza:	
Yetişkin Katılımcının Kendisi tarafından doldurulacak	
☐ Yukarıda yer alan ve araştırmadan önce katılımcıya verilmesi gereken bilgileri okudum ve katılmam istenen çalışmanın kapsamını ve amacını, gönüllü olarak üzerime düşen sorumlulukları anladım.	
☐ Çalışma hakkında yazılı/sözlü açıklama araştırmacı tarafından yapıldı ve kişisel bilgilerimin özenle korunacağı konusunda yeterli güven verildi.	
☐ Bu koşullarda, araştırmaya kendi isteğimle, hiçbir baskı ve telkin olmaksızın katılmayı kabul ediyorum.	
18 Yaş Altı Kısıtlı Katılımcının Velisi/Vasisi tarafından doldurulacak	
☐ Yukarıda yer alan ve araştırmadan önce katılımcıya verilmesi gereken bilgileri okudum ve bu çalışmanın kapsamını ve amacını, gönüllü katılımcılara düşen sorumlulukları anladım.	
☐ Çalışma hakkında yazılı/sözlü açıklama araştırmacı tarafından yapıldı ve katılımcının kişisel bilgilerinin özenle korunacağı konusunda yeterli güven verildi.	
☐ Bu koşullarda, Velisi/Vasisi bulunduğum'nın araştırmaya kendi isteğimle, hiçbir baskı ve telkin olmaksızın katılmasını kabul ediyorum.	
Araştırma tamamlandığında genel/özel sonuçların benimle paylaşılmasını	☐ İstiyorum ☐ İstemiyorum
Adı-Soyadı: veya Katılımcı Kodu:	
Tarih:	
İmza:	
İletişim Bilgileri (İsteğe bağlı):	

Bu form, katılımcının kendisi/velisi/vasisi tarafından imzalandıktan sonra araştırmacıya teslim edilecektir. Ayrıca talep edildiği takdirde, bu formun bir nüshası katılımcıya verilecektir.

Ek 4: Etik Kurulu Kararı

NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER BİLİMSEL ARAŞTIRMALAR ETİK KURULU
BAŞKANLIĞI
ETİK KURUL KARARI

Etik Kurul Toplantı Tarihi/Sayısı ve Karar No	Tarih :11/02/2022 Toplantı Sayısı: 02 Karar No :2022/54
Araştırmanın Başlığı	Öğretmen Motivasyonunu Etkileyen Veli Tutum ve Davranışları
Sorumlu Araştırmacı	Prof. Dr. Ali ÜNAL
Yardımcı Araştırmacılar	Lisansüstü Öğrenci Yasin Nuri GÖLEZLIOĞLU
Etik Kurul Kararı	8661 sayılı başvurunuz değerlendirilmiş olup, araştırmanız Etik Kurul tarafından uygun görülmüştür.

ASLI GİBİDİR
11/02/2022

Doç. Dr. Ahmet KURNAZ
Etik Kurul Başkanı